

5/134

HADTÁP

Biztosítás

A TARTALOMBÓL:

A légi hadsereg hadtápbiztosítása a front támadó hadműveletében.

Összefegyvernemi hadsereg erdős-hegyes hadszíntéren folytatott támadó hadműveletének hadtápbiztosítása.

A hadtápegységek háborúra való felkészítéséről.

Helikopter alegységek, egységek hadtápbiztosításának sajátosságai.

Az egészségügyi anyagok csomagolásának és szállításának kérdéseiről.

„KOMLÓ” fegyvernemi és hadsereg hadtápbiztosítási szakharcászati gyakorlat tapasztalatai.

Leltározva 2010

38/H Ht.p.

223P

9

A hadtápbiztosítás magába foglalja mindazokat a rendszabályokat, amelyek a hadtáp megszervezésére, valamint a csapatok anyagi, technikai, egészségügyi és egyéb irányú biztosítására és kiszolgálására irányulnak.

[MN HARCÁSZATI
SZABÁLYZATA
(ho.—e.) 47. pont]

HADTÁPBIZTOSÍTÁS

1969

4

Készült: 600 példányban.

Egy példány 80 lap.

Nyomdai sfsz.: 907.

Szerkeszti: a Szerkesztő Bizottság
A Szerkesztő Bizottság elnöke: Damó László ezredes
Szerkesztőség: Budapest, VIII., Kerepesi út 20/b.
Telefon: 133—290
Felelős kiadó: Dr. Pisztrai László

köv
raz
ret
ha

tás
biz
ko

ke

sal
ka

ha

ha
a
le
fr
in
vé
ly

a
b

A légi hadsereg hadtápbiztosítása a front támadó hadműveletében

D a m ó L á s z l ó ezredes

A korszerű háború valamennyi haderőnem együttes alkalmazását követeli meg, ezért célszerű, ha néphadseregünk tisztí állománya a szárazföldi csapatok alkalmazásával, hadtápbiztosításával kapcsolatos ismeretei mellett bizonyos tájékozódó jellegű ismereteket is szerez egyéb haderőnemek alkalmazási, hadtápbiztosítási elveiről.

Jelen cikk a front kötelékében működő légi hadsereg hadtápbiztosításáról kíván rövid tájékoztatást nyújtani, ezzel is elősegíteni a hadtápbiztosítás valamennyi ágazata tisztí állományának hadműveleti gondolkodás módját, katonai és szakmai ismereteink növelését.

A cikkben kifejtett elgondolások, nézetek főleg szovjet elvek alapján kerültek feldolgozásra.

A légi hadsereg rendeltetése, lehetőségei és lehetséges állománya

A front állományába tartozó légi hadsereg — hadműveleti magassabbegység — rendeltetése a szárazföldi csapatok hadműveleteiben, azokkal szorosan együttműködve, harctevékenység folytatása.

Ezenkívül a légi hadsereget alkalmazhatják a stratégiai légierő légi hadműveleteiben is.

Működésének feltételei és jellege alapvetően a frontparancsnok elhatározásától, a támadó hadművelet elgondolásától függnék, éppen ezért a front kötelékében működő légi hadsereg feladatait a front hadműveletének megvívására hozott egységes terv kereteiben hajtja végre. A front hadműveletének jellegéből, a támadó hadművelet feladataiból kiindulva lehet tehát meghatározni a front légierő szerepét, annak függvényében, hogy tevékenységét milyen feladatok jellemzik és azokat milyen hatásokkal kell végrehajtania.

A front hadműveletek sikeres végrehajtása igen nagymértékben függ a front légi hadsereg tevékenységétől, amely erőit és eszközeit figyelembe véve képes:

— tömegpusztító fegyverek nagymennyiségű alkalmazására;

- a vegyi fegyverek és hagyományos harcserkzök széles körü felhasználására, különösen mozgó célok sikeres leküzdésére;
- az ellenséges tömegpusztító fegyverek, légierő, valamint tartalékok megsemmisítésére;
- a front teljes sávjának szélességében és mélységében sikeres felderítő tevékenység folytatására.

Különös jelentősége a front légi hadseregnek, hogy a mozgó és kisterjedelmű célok leküzdésének igen hatékony eszköze. Növeli alkalmazásának határfokát, hogy az új típusú repülők fegyverzetét alapvetően irányítható és nem irányítható rakéták képezik.

A légi hadsereg harcoló egységeiben vadász-, vadászbombázó, bombázó légierőt, szárnyas rakétákat, valamint légi felderítő egységeket találunk.

A vadászlégierő az ellenség valamennyi repülő eszközével való harc legaktívabb résztvevője. Működését képes éjszaka és nappal, bonyolult meteorológiai körülmények között végrehajtani. Alapvető fegyverei a „levegő—levegő” rakéták.

A vadászbombázó légierő korszerű körülmények között a front légierő legfőbb tűzereje, különösen nagy szerepet játszik a mozgó és kisterjedelmű célok leküzdésében.

A bombázó légierő az ellenség állásai és újonnan felderített atomeszközei elleni harc hatékony eszköze, eredményesen alkalmazható az ellenséges tartalékok megsemmisítésében is.

A szárnyas rakéták a légierő csapásmérő erejét növelik.

A felderítő légierő az ellenségről szóló felderítési adatok biztosításának viszonylag leggyorsabb, leghatékonyabb eszköze.

Fentieket figyelembe véve láthatjuk tehát, hogy a front légierő a frontparancsnok kezében igen széles körü manőverezési lehetőségeket biztosíthat.

E feladatok végrehajtására egy nyugati hadszíntéren harcoló front légi hadseregének harcoló állományába általában

- 2—3 vadászrepülő hadosztály,
- 1—2 vadászbombázó hadosztály,
- 1 bombázó hadosztály,
- 2—3 felderítő ezred,
- 1—2 szárnyas-rakéta ezred, összesen mintegy 600—750 harci repülőgép tartozik.

A légi hadsereg állományába — annak hadtápbiztosítására — ezenkívül hadtáp magasabbegységek, egységek tartozhatnak, melyek állományát, feladatait a következőkben fejtem ki.

A légi hadsereg hadtápbiztosításának körülményei, feltételei

A légi hadsereg hadtápbiztosításának körülményeit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy azt a légi hadsereg nagy manőverezéssel végrehajtott harctevékenysége során a személyi állomány a technikai eszközök jelentős veszteségei mellett kell végrehajtani. Súlyosbítja a feltételeket a nagy területen és decentralizáltan végrehajtott település.

A repülőter szükségletből kiindulva, a légi hadsereg részére ezrenként két repülőteret számítva, mintegy 40—45 repülőteret és körülbelül 10 tartalék repülőteret szükséges berendezni. Tovább bonyolítja a körülményeket a repülőterek egymástól és az ellátó bázisoktól való nagy távolsága, a repülőterek gyakori romboltsága, helyreállításuk szükségessége.

Az említett bonyolult feltételek közötti hadtápbiztosítás feladatai igen szerteágazóak és alapvetően az alábbi tevékenységek körét ölelik fel:

- a légi hadsereg magasabbegységeinek, egységeinek telepítése és áttelepítése, repülő-műszaki biztosításának megvalósítása;
- a hadsereg magasabbegységeinek és egységeinek anyagi biztosítása;
- repülő- és gépjármű technikai biztosítás végrehajtása.

A hadtápbiztosítási feladatok megoldásának körülményeit leginkább akkor érzékelhetjük, ha áttekintjük a hadtápbiztosításhoz szükséges szervek nagyságrendjét és azok teljesítőképességét.

A légi hadsereg hadtáp lehetséges állománya

A légi hadsereg hadtápjá e sokrétű és bonyolult feladatok végrehajtására szükséges, hogy a légi hadsereg magasabbegységei számának megfelelő hadtápegységgel, -alegységgel rendelkezzenek, melyek a hadtáp biztosításához szükségesek. A legfontosabbak a következők lehetnek:

- 1—2 *anyagi alap* a megfelelő raktárakkal, ezek:
- 2 hadsereg lőszerraktár, egyenként mintegy 50 vagonos (összesen 1600 t) teljesítménnyel. Telepítésükre egyenként mintegy 25—40 hektárnyi terület szükséges;
- 2 repülőüzemanyag raktár, egyenként 3000 m³ tárolóterrel és 20—25 hektár területszükséglettel;
- 2 repülő-műszaki anyagraktár, egyenként mintegy 50 vagonos (800 t) teljesítménnyel;
- 1 élelmezési anyagraktár 25 vagonos (400 t) anyagmennyiséggel, mintegy 20 hektár területszükséglettel;
- 1 ruházati anyagraktár 50 vagonos (800 t) anyagmennyiséggel, mintegy 15 hektár területszükséglettel;
- 1 gépjármű technikai anyagraktár 25 vagonos (400 t),
- 1 repülőter anyagraktár 25 vagonos (400 t) teljesítménnyel.

Az anyagi alapokat célszerű vasútállomásokra támaszkodva, azoktól megfelelő távolságra telepíteni. Lehetséges azonban — vasút hiányában — közútra való telepítés is. Általában minden anyagi alap szervezeti, technikai és anyagi lehetőségei függvényében 1—1 részleget különíthet ki.

Az anyagi alapok irányítását a légi hadseregben 1—2 anyagi alapfőnökség valósítja meg megfelelő kiszolgáló szervekkel. Alapvető követelmény az anyagi alap főnökségekkel szemben, hogy azok biztosítsák az anyagi alapok 2 vasúti irányban történő telepítését.

Az anyagi alap valamennyi elemének megfelelő elhelyezéséhez — számvetések szerint — mintegy 100—150 km² terület szükséges.

— *Repülő műszaki csapatok* olyan számvetéssel, hogy egy vadászbombázó, illetve vadászrepülő hadosztály kiszolgálásához mintegy 1,5 repülő-műszaki zászlóalj és egy műszaki utász zászlóalj szükséges. A bombázó hadosztály kiszolgálásához a repülőterek számától és területétől függően merül fel az említett műszaki alegység szükséglete.

Teljesítményét tekintve egy repülő-műszaki zászlóalj mintegy 1,5—2 nap alatt képes egy hadműveleti repülőteret berendezni vagy helyreállítani. Ezenkívül a műszaki csapatok állományát egy műszaki park, valamint egy-két álcázó zászlóalj egészítheti ki.

Közlekedési csapatok állományába szállító repülő csapatok és helikopteres egységek tartozhatnak (a szállító repülők általában AN típusú gépek lehetnek) ezred-hadosztály nagyságrendben. (Egy hadosztály szállító kapacitása átlag mintegy 800—1000 tonna.)

A légi hadsereghez korszerű helikopter egység is tartozhat (pl. MI-6 helikopter ezred szállító kapacitása mintegy 200 tonna).

A szükséges földi szállításokat a légi hadsereg állományába tartozó gépkocsiszállító egységek hivatottak végrehajtani. Ezek lehetnek szállító ezredek, egyenként mintegy 2000 t kapacitással (600 t szilárd, 1400 t folyékony anyag szállítására), valamint önálló üzemanyagszállító zászlóaljak, egyenként mintegy 800 t folyékony anyag szállítókapa-
civitással.

A légi hadsereg állományába tartozó *javítóegységek* sorába javító zászlóaljak, valamint önálló üzemanyagtechnikai javítószázadok tartozhatnak.

A légi hadsereg állományába *egészségügyi* egységek, *alegységek* is tartoznak. Ezek közé 200—250 ágyas tábori repülőkórházak, 200 ágyas hadsereg szanatórium, járványegészségügyi laboratórium, repülőalkalmassági laboratórium, valamint légi kiürítő ezred sorolható.

A szilárd és megbízható összeköttetést önálló híradó alegység biztosítja. A légi hadsereg hadtápját oxigénvonatok, technikai kiürítő század, vegyi alegységek egészíthetik ki.

A légi hadsereg hadtáp megszervezése

A légi hadsereg hadtápjának felkészítésére — hasonlóan a szárazföldi seregtestekhez — még békeidőben kell gondolni és egy sor komplexfeladatot végrehajtani. Ezek közül a legfontosabbak a következők:

- a repülőterek előkészítése;
- a hadsereg hadtápalegységek és -egységek működési, alkalmazási tervének elkészítése, annak konkrét és pontos feldolgozása és begyakorlása;
- a repülőtereken az előírt anyagi tartalékok (készletek) létrehozása és oltalmazása;
- a hadtáptechnika előkészítése;
- a légi hadsereg hadtápjának megszervezésével kapcsolatos kérdésekben az illetékes katonai körzet, hadműveleti területen a szárazföldi

seregtestek hadtápszerveivel a szükséges együttműködés megszervezése a frontparancsnok hadtáphelyettes terve szerint.

A légi hadsereg hadtápa rendszerint a front sávjában települ, működése során annak közlekedési útvonalait használhatja fel. Településre alapvetően a légi hadsereg repülőterhálózatát használja fel, melyek közül az előretolt repülőterek a peremvonalától mintegy 70—80, a mögöttes repülőterek mintegy 200 és több kilométerre települnek.

Ennek alapján, figyelembe véve a front előretolt anyagi alap, valamint a front anyagi alap helyzetét a légi hadsereg anyagi alapok az első vonalaktól mintegy 150—200 km-re lehetnek. (Az előretolt és mögöttes repülőterek között.)

A légierő harctevékenységének időszakában a hadsereghadtáp áttelepülésének ütemét a csapatok előrenyomulásának üteme, valamint a légierő áttelepülésének gyakorisága határozza meg. Figyelembe véve azt az igényt, hogy a hadtápagegységek és -intézetek minden esetben biztosítsák a repülő magasabbegységek manőverezéséhez szükséges anyagi, technikai és egészségügyi erőket és eszközöket.

Általános elvként leszögezhetjük, hogy a front támadó hadműveleteinek második napjától a légi hadsereg első lépcső magasabbegységeinek és csapatainak mintegy fele naponta új repülőterekre települ át. Ez azt jelentheti, hogy hadtápbiztosítás szempontjából naponta mintegy nyolc repülőteret kell berendezni azzal a számvetéssel, hogy az első lépcsőben két vadász és egy-két vadászbombázó hadosztály tevékenykedik, ezenkívül a szükséges manőverezés biztosítása is megköveteli mintegy három repülőter berendezését.

Igen fontos tehát, hogy a repülő-műszaki és egyéb hadtápagegységek időben áttelepüljenek, emellett megfelelő tartalékokat is hozzanak létre. Tartalékként azonban nemcsak repülő-műszaki és technikai alegységek használhatók fel, hanem az új települési hely szerinti területi parancsnokságok által biztosított egyéb erők és eszközök is.

A front támadó hadműveletek során a vadász- és vadászbombázó légierő három-négyszer, a bombázó légierő egy-kétszer települ át új repülőterekre.

Igen nagy jelentőségű az áttelepülések során a légi szállító csapatok (főleg helikopterek) széles körű alkalmazása.

Az első áttelepülés általában a támadó hadművelet első-második napján történhet, általában a korábbi peremvonalhoz közel eső, előre előkészített repülőterekre.

Figyelembe véve az adott szállítási távolságokat, valamint a hadsereghadtáp lehetőségeit általános elvként megállapíthatjuk, hogy az első áttelepülés a hadsereg anyagi alap, valamint a hadsereg hadtápagegységek áttelepítését nem teszi indokolttá. Ebben az időszakban csak a repülő-műszaki zászlóalj, repülőtechnikai csapatok, valamint raktárrészlegek települnek át.

A következő három-négy nap folyamán — amikor a front teljesíti közelebbi feladatát — és a légi hadsereg első lépcsője a peremvonalától mintegy 200—300 km-re települ át, feltétlenül szükségessé válik a légi

hadsereg hadtáp áttelepítése is. Ebben az esetben a légi hadsereg hadtáp mozgó anyagi alap részlegeket hozhat létre, melyről a front hadművelet 5—6 napjától a légi hadsereg mindennemű anyagellátását biztosítja.

A többi raktárak, a front hadművelet 7—8 napjától felmálháznak és vasút helyreállításától függően vasúton, vagy pedig közúton áttelepülnek mintegy 350—400 km-re a peremvonalától. Így a légi hadsereg hadtáp áttelepítése lépcsőzetesen történik a mindenkori közvetlen szükséglet kielégítését szem előtt tartva.

Az anyagi biztosítás és az anyagi eszközök szállítása igen bonyolult és szerteágazó feladat és mindig függ:

- a légi hadsereg állományától;
- a repülések számától;
- az anyagi eszközök fogyasztási normáitól, valamint
- a hadművelet végére a következő hadművelet szükségleteinek biztosítására elrendelt készlet mennyiségétől.

Abban az esetben, ha a légi hadsereg állományába 2—3 vadászpilóta hadosztály, 1—2 vadászbombázó hadosztály, 1 bombázó hadosztály, 1 front szárnyas rakéta ezred, 5 egyéb ezred (felderítő, szállító stb.) tartozik; a hadsereg egy üzemanyag javadalmazása elérheti a 2000 tonnát, a lőszerjavadalmazás súlya (repülőbombák, rakétalövedékek és egyéb lőszer) mintegy 600—700 tonna.

Naponta mintegy 1,25 hadsereg bevetéssel számolva, egy 10—12 napos front hadművelet során mintegy 12—16 hadsereg bevetéssel számolhatunk. Ennek során figyelembe véve, hogy egy bevetés lőszerfogyasztása mintegy 0,8 ja., hajtóanyag-fogyasztása 0,7—0,8 ja. lehet, egy teljes hadművelet össz-szükségletét mintegy 15 ja. lőszer, 14—15 ja. hajtóanyag felhasználásban állapíthatjuk meg.

Összmenyiségben számolva a légi hadsereg anyagi felhasználása a front támadó hadműveletében hajtóanyagból 22 000—25 000 tonna, lőszerből 11 000—13 000 tonna, technikai anyagból 1500—2000 tonna; mindösszesen 40 000—47 000 tonna lehet.

A következő front hadművelet hadtápbiztosítására a hadművelet kezdetére a légi hadseregnek az össz-szükséglet 40—60%-ával célszerű rendelkeznie, ami gyakorlatilag 8—10 hadsereg bevetését biztosító anyagmennyiséget jelent. A készletek, tartalékok képzésénél elengedhetetlen továbbá a tömegpusztító fegyverek alkalmazási körülményeinek megfelelően, a várható veszteségek figyelembevétele, ami különböző elméleti számvetések, végrehajtott gyakorlatok tapasztalatai szerint mintegy 15—25% lehet.

A fenti — nagybani — számvetések figyelembevételével arra a következtetésre juthatunk, hogy a front támadó hadműveletében a légi hadsereg harctevékenységének hadtápbiztosítására, a lehetséges veszteségeket figyelembe véve mintegy 40 000 t anyag kell, melynek mintegy 45—50%-a folyékony, 50—55%-a szilárd anyag lehet.

**A légi hadsereg lehetséges anyagi eszközkészletei
és azok lépcsőzése**

Anyagi eszközök	mérték egység	csapa- toknál	rep. tech. ho. ra.-on	MAA	front raktár	összesen	még- jegyzés
légi bomba	ja.	3,0	1,5	3,5	—	7,5	
KR-180	ja.	3,0	—	3,0	—	6,0	
ra. „levegő-levegő”	ja.	2,0	1,0	4,0	—	7,0	
keraszin	ja.	2,5	1,0	1,5	3,5	8,5	
rep. benzin	ja.	2,0	—	1,0	2,5	3,5	
gázolaj	ja.	2,0	1,0	0,5	2,1	5,6	
gk. benzin	ja.	2,0	1,0	0,5	1,7	5,2	
függ. tartály	kompl.	2,0	1,0	2,0	—	5,0	
élelem	ja.	5,0	2,0	5,0	13,0	25,0	

A szállítások végrehajtásának sikere a központi szervek, valamint a front által biztosított anyagi eszközök időbeni pótlásától, valamint a szállítóeszközök célszerű felhasználásától függ nagymértékben.

A végrehajtást jelentősen befolyásolja — bizonyos fokig egyszerűsíti — a szállítandó anyagban a hajtóanyag és lőszer magas, mintegy 80—85%-os aránya. Ennek megfelelően a hadsereg mozgó anyagi alapról naponta mintegy 2000 t hajtóanyagot, 1000 t lőszer és 500 t egyéb anyagot kell kiszállítani.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a front közelebbi feladata végrehajtása során a repülőterek többsége közelebb van a hadsereg anyagi alapokhoz és részlegekhez, mint a repülő-technikai hadosztályhoz, ezért a szállítandó anyag 25—30%-át a hadsereg anyagi alapról közvetlenül a repülőterekre célszerű szállítani. A szállításokba a lehetőség szerint minél nagyobb mértékben be kell vonni a légi szállító hadosztály légi szállítóeszközeit is.

A front távolabbi feladata végrehajtásának időszakában, amikor a hadseregtagokban a szállítási távolság 350—400 km-re nőhet, szükségessé válhat a légi hadsereg front szállítóeszközökkel történő megerősítése mintegy napi 800 t folyékony és 600 t szilárd anyag szállítására.

Néhány szót a vasúti szállításokról. A légi hadsereg hadtápbiztosítása során a lehetőségek (vasút helyreállítása) maximális kiaknázásával kell a vasúti szállításokat igénybe venni. A kialakult gyakorlat azt mutatja, hogy a hadművelet előkészítő időszakában vasúti szállítóeszközöket a hadsereg anyagi alapokig, illetve részlegekig, esetenként a szállító repülő hadosztályig történő szállításra használják fel. A hadművelet során a vasúti eszközök felhasználása általában a hadsereg anyagi alapokig, egyes esetekben a bombázó és szállító légierő repülőteréig történhet.

A gépkocsi szállítóeszközök felhasználása általában az alábbi alapelvek szerint történhet:

— a front anyagi alaptól a légi hadsereg anyagi alapig front eszközökkel;

— a légi hadsereg anyagi alaptól, illetve azok részlegeitől a repülőtechnikai hadosztályokig a légi hadsereg hadtáptörzs terve szerint a légi hadsereg szállítóeszközeivel;

— a repülő technikai hadosztály raktáraitól a repülőterekig, a repülőtechnikai hadosztály tervei szerint, annak eszközeivel.

Bizonyos esetekben, ha arra feltétlenül szükség van, bevonhatók a felülről történő szállításba a magasabbegységek és egységek szállítóeszközei is.

Az anyagi eszközök légi szállítását a központi raktáraktól a légi hadsereg anyagi alapig, valamint a légi hadsereg repülőterekig katonai szállító légierő hajtja végre.

A légi szállítóeszközök felhasználása a hadseregraktárakból a repülőtechnikai hadosztályig csak a légi hadsereg parancsnoka utasítására (engedélyére) történhet.

A légi hadsereg részére szükséges hajtóanyag-szállítás meggyorsítására a front eszközeivel célszerű tábori csővezeték kiépítése.

A front szárnyas rakéták szállítása a központi raktáraktól a hadseregraktárakig és kirakó állomásokig a légierő hadtáp terve szerint vasúti, illetve légi szállítással, a hadseregraktárakból a repülő-műszaki csapatokig a légi hadsereg hadtáp tervei alapján gépkocsi, illetve légi szállítással történhet. A szállítása a kirakó állomásoktól és a közeli repülőterektől a repülő-technikai csapatok gépkocsi szállításokkal hajthatják végre. A különleges tölteteket (nukleáris, vegyi) légi szállítással szállítják.

Általános elvként elfogadható, hogy egy szárnyas rakéta szállításához két különleges és három tehergépkocsi szükséges.

A rakéták szállításához a hadművelet folyamán 6—8 tonna teherbírású szállító repülőket, illetve helikoptereket használnak.

A technikai biztosításról

A fedélzeti és különleges technika középjavítására a légi hadsereg hadtápjában — napi 10—13 közepes javítási kapacitással — javítózászlóalj működik. Ezen felül a technikai hadosztály javítóműhely kapacitása mintegy napi 6—7 középjavításra képes.

A légi hadsereg összes javítószükséglete mintegy napi 24—26, egy front hadműveletben mintegy 260—280 középjavítás lehet. A végrehajtott felmérések azt mutatják, hogy a javítási lehetőségek a szükségletnek csak mintegy 30—50%-át fedezik, ezért célszerű, ha a front a légi hadsereget minimum egy javító zászlóaljjal megerősíti.

A kisjavításokat a csapatok saját erőikkel és eszközeikkel hajthatják végre.

Néhány szót

Az egészségügyi biztosításról

A gyakorlatok tapasztalatai, valamint elméleti felmérések alapján megállapítható, hogy a légi hadsereg közepes harc napi vesztesége a személyi állomány mintegy 0,7—0,8%-a lehet, ezenkívül atomcsapások esetén a veszteség elérheti az 5—6%-ot is.

Összességében a front hadműveletben a légi hadsereg egészségügyi vesztesége mintegy 15⁰/₀ lehet. A sebesültek kiürítésére intenzíven használják fel a rendelkezésre álló légi kiürítő alegységeket (a repülő technikai hadosztály, valamint a légi hadsereg hadtáp állományában levő szállítóeszközöket).

A hadtáp vezetéséről

A hadtápvezetés egyik alapvető feladata a hadtáp állandó készenlétének fenntartása. A hadtápvezetést a légi hadseregben a hadseregpárancsnok hadtáphelyettesén keresztül valósítja meg.

A légi hadsereg tevékenységét a frontparancsnok elhatározása alapján végzi.

A hadtáp munkájának megszervezése az elhatározások időbeni meghozatalát, a gyors feladatszabást, a hadtápbiztosítás pontos megtervezését, a különböző szolgálati ágak közötti együttműködés feszes megszervezését, hadtáperőkkel és eszközökkel való ésszerű manőverezési készséget követel meg.

A légi hadsereg parancsnoka a hadműveletre hozott elhatározásában a hadtáp részére általában a következőket határozza meg:

- a hadsereg feladatai a hadműveletben;
- a repülőterek helye az előkészítő időszakban és a hadművelet folyamán;
- a hadosztályok alkalmazása a front szárazföldi csapatainak támogatására;
- hadosztályonként a bevetések száma, illetve a hajtóanyag várható felhasználása;
- az anyagi eszközök lépcsőzetes biztosítása a hadművelet során a repülőterek áttelepülésének függvényében;
- a repülőterek őrzésének és védelmének rendje.

Igen fontosak a hadsereg törzsfőnök hadtáppal kapcsolatos intézkedései, melyek közül a legfontosabbak az őrzésre-védelemre, valamint a híradásra vonatkozóak.

A parancsnok hadtáphelyettes a hadsereg hadtápbiztosítását a parancsnok elhatározása, valamint a fronthattáp direktíva előírásai szerint szervezi meg. Alapvető kötelessége, hogy előjáróit időben tájékoztassa a hadtáp helyzetéről, a felmerült szükségletekről, valamint a hadsereghadtáp megszervezésével kapcsolatos kérdéseket a fronthattáp törzssel egyeztesse.

Ismernie kell a front rakétaellátó bázisok (légi, szárazföldi és légvédelmi) települési helyét, idejét, a front anyagi alapot, a frontraktárak helyét, melyekről a légi hadsereget biztosítják, továbbá a hadsereg részére biztosított után- és hátraszállítási útvonalakat (a front sávjában), azok helyreállítását, a hadsereg részére kijelölt vasúti kirakó állomásokat, a hadsereg részére biztosított anyagszállító vonatok mennyiségét, a hadtápbjektumok alkalmazásának rendjét, a híradás rendjét, a felterjesztendő jelentések határidejét, valamint a vezetési pontok helyét.

A légi hadsereg hadtápvezetési pontot a harcállásponttól mintegy 10—15 km-re telepítik, melynek működése hasonlóan történik a szárazföldi seregtestek HVP-jához. Sőt a légi hadsereg hadtápjának — annak ellenére, hogy sok technikai biztosítási feladatot old meg — komplex jellege méginkább előtérbe kerül.

Összefegyvernemi hadsereg erdős-hegyes hadszíntéren folytatott támadó hadműveletének hadtápbiztosítása

Stadler János vezérőrnagy

A dél-nyugati hadszínteret az erdős-hegyes terep, a természeti viszonyok sokoldalúsága és bonyolultsága jellemzi. Ezek között is jellemző a terep nehéz járhatósága, a harci technikai eszközök utakon kívüli mozgásának korlátozottsága. A domborzat, a nagykiterjedésű hegyláncok a terepet egymástól elszigetelt járható és kevésbé járható részekre, zömében csak irányokra osztja. A járható irányok amellet, hogy jelentős távolságra helyezkednek el egymástól, a csapatok alkalmazása szempontjából igen csekély befogadó képességűek. Az irányok általában csak egy — igen keskeny — úttal rendelkeznek és azok is számos kis — zömében 16 tonnás — teherbírású hidrotechnikai építményekkel ellátva. A vasúthálózat viszonylag gyengén fejlett, áteresztő képessége kicsi. Az egymástól nagytávolságra levő járható irányokat elválasztó hegyláncokon az átjárók mennyisége rendkívül korlátozott, a szorosok és hágók az időjárás függvényében igen nehezen járhatók, az év jelentős részében pedig járhatatlanok.

A kevés útvonal, azok bonyolultsága, az időjárás sajátosságai nemcsak a mozgás sebességét, a támadás ütemét befolyásolja, lassítja, hanem megnehezíti a harcoló és biztosító csapatok összpontosítását, korlátozza az erőkkkel és eszközökkel való manőverezést, különösen a mélységből az arcvonal irányába történő frontális manőverek végrehajtását.

A földrajzi viszonyok bonyolultsága ellenére a délnyugati hadszíntéren lehetséges a korszerű fegyverek összes nemének, minden fegyvernemnek az alkalmazása amellet, hogy az alkalmazás módja egy sor sajátossággal bír. Alapvető sajátosság a csapatok széles arcvonalon, egymástól nagy távolságra, elszigetelt irányokban való alkalmazása, tevékenysége.

A csapatok alkalmazásának, a harctevékenységek lefolytatásának módjai, a domborzati és időjárási viszonyok határozzák meg a hadtápbiztosítás sajátosságait is.

Mindenekelőtt a gyengén fejlett gépkocsiút és vasúthálózat nagy nehézségeket okoz az anyagi eszközök utánszállításában, a hadtápegységek, -alegységek, -intézetek manőverezésében, azok településében és áttelepülésében. A nehézséget tovább növelik a helyi beszerzés lehetőségeinek korlátozottságai.

A közlekedési utak korlátozottsága, a nagymennyiségű műtárgyak száma, a bonyolult domborzati viszonyok nehezítik a szállítások megszervezését és végrehajtását. A helyi beszerzési lehetőségek korlátozottsága, az anyagi eszközök mélységből, saját ellátó bázisról történő utanszállításának bonyolultsága, a kiegészítő rendszabályok sokaságának alkalmazását követelik meg a hadművelleti és csapathadtáptól egyaránt.

Az időjárási viszonyok változékonysága, a hőmérséklet napi éles ingadozásai különleges rendszabályok fogantatását követelik meg az egészségügyi és ruházati szolgálat részéről.

Erdős-hegyes terepen a csapatok anyagi-technikai, egészségügyi biztosítását szigorúan az irányoknak megfelelően kell megszervezni és végrehajtani. A hadtáp megszervezésének fő jellemzője kell, hogy legyen a hadtáp erőknél és eszközöknek az egymástól elszigetelt irányoknak megfelelő önálló csoportosítása. A hadtápegységeket, -alegységeket és -intézeteket a lehetőségeknek megfelelően a biztosított csapatokhoz minél közelebb célszerű elhelyezni, telepíteni. A csapatok megosztott alkalmazását figyelembe véve a hadsereghadtáp erőinek és eszközeinek egy részét célszerű és szükséges kijelölni a hadsereg első lépcső magasabbegységeinek megerősítésére, hogy azok képesek legyenek mind felvonulásban, mind pedig a harctevékenységek során az ellátási feladatok önálló végrehajtására.

A hadtápbiztosítás megszervezésének általános sajátosságai

Az erdős-hegyes hadszínterek földrajzi sajátosságai hatást gyakorolnak a hadtápbiztosítás megszervezésének minden kérdésére.

A hadművellet folyamán az anyagi készletek és eszközök egyik irányból a másikba való manővereztetésének korlátozott lehetősége szükségessé teszi, sőt megköveteli a hadtápegységek és -alegységek csapatok tevékenységi irányainak megfelelő módon való csoportosítását, biztosítva ezzel a csapatok anyagi, technikai és egészségügyi ellátásának önállóságát. Ezért a hadtápegységek és -alegységek alkalmazásának tervezésénél, elosztásánál és felvonultatásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy azok a csapatok tevékenységének megfelelő irányokban kerüljenek szétbontoztatásra.

A tartalék hadtáperőkkel és eszközökkel való manőverezés megszervezésénél és végrehajtásánál számolni kell azzal, hogy azok alkalmazása nemcsak a kevés út, a változó domborzat miatt bonyolult és nehézkes, hanem azért is, mert az utak nagymértékben foglaltak a hadsereg első lépcső magasabbegységek második lépcsői, tartalékai, a seregtest közvetlenek és a hadsereg második lépcső csapatok által. A fentiekből kiindulva célszerű, ha a csapathadtáp alegységek, a hadsereg hadtápegységek és -alegységek, valamint a front hadtáp erői az irányoknak, a lehetőségeknek megfelelően minél közelebb települnek a csapatok harcrendjéhez.

A hadsereghadtáp jelenlegi szervezeti felépítése a hadtápbiztosítás irányonkénti megszervezését korlátozzák. Különösen vonatkozik ez a lőszer, üzemanyag és élelmezési raktárakra. Valamivel jobb a helyzet az egészségügyi biztosítás területén. A hadsereg általában 8—10 egészségügyi osztaggal rendelkezik és ez a magasabbegységek irányonkénti al-

kalmazása esetén is nagyobb lehetőséget biztosít a csapatok irányok szerinti megerősítésére.

Azokban az esetekben, amikor az összefegyvernemi hadsereg két irányban tevékenykedik, a jelenlegi szervezeti felépítés alapján a hadtápbiztosítás megszervezésének egy célszerű változata lehet: — az amikor a főirányban működők ellátását a mögöttük felvonuló hadsereg mozgó anyagi alap (MAA) és a hátraszállítást végző egységek, a másik irányban működő csapatok ellátását pedig a hadsereg mozgó anyagi alap részleg (MAAR) végzi.

Szükség esetén — amikor a csapatok tevékenységének hadtápbiztosítását két-három irányban kell megvalósítani — előfordulhat a rögtönzés módszerének alkalmazása. Ilyen esetekben egyes hadosztályokat — ha ideiglenes jelleggel is — meg kell erősíteni egyes hadtáp, vagy meghatározott mennyiségű és összetételű anyagi készletekkel megrakott szállító alegységekkel. E módszer alkalmazásánál számolni kell azzal, hogy ez a hadtápbiztosítás erőinek és eszközeinek szétforgácsolásához vezet, megnehezíti azok vezetését, döntő időben korlátozza, akadályozza az erő kifejtés összpontosítását az egyik vagy másik irányban.

A fenti problémák megelőzése érdekében célszerű, ha az erdős-hegyes körzetekben tevékenykedő hadsereget a front (HM táb. htp.) néhány fontosabb hadtápegységgel, -alegységgel megerősíti, amelyek kisebb kapacitásúak is lehetnek. Ezeket az alegységeket szükséges ellátni olyan nagyteljesítményű rádióállomásokkal, amellyel biztosított a hadsereg hadtápvezetési pontról történő vezetésük a bonyolult domborzati viszonyok között is.

A csapatok folyamatos anyagi, technikai és egészségügyi biztosításának megbízhatósága növelhető a hadtáp feszes megszervezésével, a hadtápegységek, -alegységek és -intézetek szervezett időbeni áttelepítésével. Az áttelepülés rendje és ideje nagymértékben függ a csapatok előremozgásának ütemétől, az utak állapotától, az esetleges rombolások helyreállításának idejétől, valamint a szükséges szállítóeszközök meglététől.

A hadtápbiztosítás szilárdságának kedvező feltételei akkor jönnek létre, ha a hadsereg mozgó anyagi alap (MAA) és a mozgó anyagi alap részleg (MAAR) leszakadása a hadosztály-raktáraktól nem haladja meg a szállítójárművek egyfordulójának félnapi futását, azaz a 60—80 km-t. Ebből kiindulva, erdős-hegyes terepen, nehéz terepviszonyoknál, a csapatok 20—30 km-es napi támadási üteménél a hadsereg mozgó anyagi alap, a hadsereg mozgó anyagi alap részleg a hadművelet minden 2—3. napjának végére települhet át.

A hadtápbiztosítás megszervezésénél nagy figyelmet kell fordítani a hadtápegységek, -alegységek -intézetek elhelyezésére. A korlátozott számú és befogadóképességű körletek esetén is fel kell kutatni és ki kell választani azokat a körleteket, melyek a legjobban megfelelnek a tömegpusztító eszközök elleni védelem követelményeinek, rendelkeznek bekötőutakkal, vízellőhelyekkel, az álcázás szükséges feltételeivel.

A hadtápegységek, -alegységek és -intézetek elhelyezésénél ki kell használni a bemélyedéseket, a földalatti vagy sziklába vágott barlangokat.

Gondosan meg kell tervezni a hadtápegységek, -alegységek mozgását, az utak használatát. Az utak igénybevételét szigorúan központosítottan kell tervezni, mert csak ezáltal biztosítható egyrészt azok használható állapotban való tartása, javítása, másrészt a szállítások, az áttelepülések zavartalan végrehajtása.

A hegyi utakon gyakran előforduló hajtú-kanyarok, a meredek lejtők és emelkedők csökkentik a közepes menetsebességet, a gépjárművek teherbírását. A szállítások tervezésénél számolni kell azzal, hogy az erdős-hegyes terepen levő utak könnyen sebezhetőek, rongálhatóak atom- és hagyományos eszközökkel egyaránt. Megkerülő utak létesítése (erre gyakran nincs is lehetőség) vagy a helyreállítási munkák végrehajtása rendkívül sok erőt, eszközt és időt igényel. Erdős-hegyes terepen az utak helyreállításának napi közepes üteme 5—15 km-re, vagy még ennél is kevesebbre korlátozódhat, függően a domborzattól, a rongálódás fokától, a terep radioaktív szennyeződésének szintjétől. Számolni kell azzal is, hogy a rendelkezésre álló önálló közúti komendáns zászlóalj csak kisebb útszakaszokon (100—150 km) tudják biztosítani az útvonalak kiszolgálását, a forgalomszabályozást.

Az után- és hátraszállítások végrehajtásánál fokozottan előtérbe kerül a technikai biztosítás jó megszervezése. A hegyi utakon, a hágóknál és szorosoknál, de az utak összes keskeny szakaszain jól szervezett és technikailag felszerelt — vontatókkal, híradó eszközökkel ellátott — speciális mentő-vontató csoportokat kell elhelyezni, a meredek emelkedők leküzdésének segítése, a forgalomszabályozás biztosítása céljából.

A szállítások zavartalansága érdekében a forgalomszabályozó őrsöket el kell látni olyan tervkivonatokkal, melyekben pontosan meg van határozva a mozgás elsődlegességének biztosítása. Ezeket az őrsöket olyan helyeken, útszakaszokon kell felállítani (útsomópontok, kitérők stb.), ahol lehetőség van a mozgás szabályozására, egyes oszlopok, gépjárművek forgalmának elterelésére, illetve megállítására. Az őrsök felállítási helyein az útvonalak említett szakaszain kiszolgáló: — üzemanyagtöltő, technikai és egészségügyi ellátó pontokat kell szervezni.

Az anyagi-technikai és egészségügyi biztosítás sajátosságai

A siker a korszerű hadműveletekben, de különösen az erdős-hegyes terep adottságai között teljes függőségben van a csapatok korszerű hadtápbiztosításával, a rakétákkal, a különleges üzem- és hajtóanyaggal, lőszerrel és más anyagi eszközökkel való ellátás lehetőségeivel.

A csapatok hadtápbiztosításának megszervezésénél számolni kell az anyagi eszközök, különösen a hajtó- és kenőanyagok, a hagyományos lőszer, a tüzérségnél elsősorban a meredek röppályájú lövegek lőszerreinek, a robbanóanyagok és más műszaki felszerelések, gép- és harcjármű javítóeszközök fel- és elhasználódásának jelentős növekedésével. Növekszik a lábbeli és a ruházat kopása, ugyanakkor megnehezül a fűrdető és mosodai kiszolgálás.

Az utánszállítás nehézségeit figyelembe véve a csapatoknál már a felkészülés, a hadtápbiztosítás megszervezés időszakában szükséges létrehozni az anyagi eszközök megnövelt tartalékait, a hadsereg anyagi tartalékait

pedig a harctevékenységek irányában célszerű közelíteni a csapatokhoz.

Függetlenül a hadművelleti, harcászati tevékenységek megkezdésének idejétől, az erdős-hegyes körzetekben folyó harctevékenységnél a csapatokat el kell látni kiegészítő felszerelésekkel, speciális anyagokkal. Különösen vonatkozik ez a gépkocsizó lövész- és harckocsi egységek állományából létrehozott megkerülő osztagok felszerelésére. Ezen alegységek alkalmazásánál nélkülözhetetlenek a speciális hegyi felszerelések, a működéshez és az ellátáshoz szükséges speciális tárgyak.

Az utánszállítás nehézségeire való tekintettel a hadtápbiztosítás megszervezésénél a magasabbegységek, egységek teljes önállóságának, függetlenségének elvét és gyakorlatát célszerű alkalmazni a harctevékenységek egész időtartamára.

Az anyagi, technikai és egészségügyi megerősítés lényegesen növeli a csapatok önállóságát, lehetővé teszi a harctevékenységek huzamosabb ideig való folytatását. Erdős-hegyes hadszíntéren a feladatok mélysége általában nem változik, de jelentősen megnövekszik a végrehajtás időtartama. A csapatok megnövekedett időtartamú hadtápbiztosítása elérhető kiegészítő anyagi készletek létrehozásával, a magasabbegységek és egységek hadtáperőkkel és -eszközökkel (önálló egészségügyi osztagokkal, sebesült szállító alegységekkel, szállítójárművekkel, gépkocsin levő anyagi készletekkel) való megerősítésével.

Adott körülményeink között végrehajtott gyakorlatok tapasztalatai azt mutatják, hogy a közepesen átszegdedt terephez viszonyítva a délnyugati hadszínteret jellemző hegyes körzetekben az útvonalak igénybevétele esetében is az üzemanyag-fogyasztás (benzin 50—70%-kal, a gázolaj 30—50%-kal) jelentősen megnövekszik. Terepen való mozgásnál a fogyasztás még ennél is nagyobb lehet, ezért a csapatok üzemanyag biztosításánál, megerősítésénél ezzel számolni kell. Bizonyos esetekben az üzemanyag utánszállítás igen problémás lehet, előfordulhat, hogy csak helikopter szállítással oldható meg. Figyelembe véve azonban ennek korlátozott lehetőségeit, az üzemanyag garantált biztosítása céljából a gépjárműveken, a zászlóaljnak ellátószakaszainál célszerű kiegészítő készleteket létrehozni.

Erdős-hegyes körzetekben folytatott harctevékenységek során — figyelembe véve a domborzat sajátosságait — nem mindig lehetséges az atomfegyverek alkalmazása. Az ellenséget igen gyakran a hagyományos fegyverek tüzével, a hagyományos eszközök széles körű alkalmazásával leszünk kénytelenek megsemmisíteni. Ez jelentősen megnöveli a csapatok hagyományos lőszerzsükségletét, amelynek szállítása az üzemanyaghoz hasonlóan komoly nehézséget képez.

A személyi állomány fizikai állapotának fenntartása szakszerű ételmezési ellátást igényel. Figyelembe véve a domborzatnak az ételmezési szolgálatra gyakorolt hatását, célszerű széles körben felhasználni a félkész és készétel konzerveket, előtérbe kell helyezni a meleg ételek elkészítésének speciális módszereit, továbbá a vitaminok, tartósított élelmiszerek, koncentrátumok alkalmazását.

Az után- és hátraszállítások tervezését a terep domborzatának, a mozgási sebesség lehetőségeinek, a szállítójárművek terhelési együttha-

tójának, valamint a hadtáperőkkel és eszközökkel való manőverezés lehetőségeinek szigorú figyelembevételével kell végrehajtani. Rugalmasan és hozzáértően kell összehangolni a „hozzám” és a „tőlem” történo szállításokat. Széles körben kell alkalmazni az anyag és sebesült átdadó pontokat, amelyeket az e célra létrehozott különleges részlegek szolgálnak ki.

A szállítási feladatok tervezésénél figyelembe kell venni a szállítandó anyag fontosságát, valamint a végrehajtás lehetőségeit. Számolni kell rakéta-technikai eszközök szállításával is. E szállítási feladatok végrehajtása az egyike a legfontosabb, de egyben a legnehezebb feladatoknak is. A rakétaszállító alegységek az utánfutók nagy forduló ív igénye következtében kimondottan azokhoz az utakhoz vannak kötve, melyeknek sugara nem kisebb az utánfutók fordulási szögénél. Az ellátás folyamatos biztosítása érdekében célszerű, ha a technikai biztosító pontokat, útegeket a lehető legközelebb helyezük el kilövőállásokhoz. A harci fejeket és a hordozókat elkülönítve célszerű kiszállítani az MRTB-ről a technikai biztosító alegységekhez, ahol végrehajtják azok összeszerelését és feltöltését.

Az erdős-hegyes terep nagy hatást gyakorol a technikai biztosításra, maga után vonja a technika és fegyverzet üzemeltetésének és javításának bonyolultságát.

A gépjárművek és harci technikai eszközök mozgásánál jelentősen megnövekszik a lököterhelés, az alkatrészek kopása. Mindezek által a gépjárműveknél hamarabb és nagyobb számban következnek be meghibásodások, növekszik a karbantartás és a javítás gyakorisága. Ebből kiindulva a csapatoknál, főleg a javítóalegységeknél, valamint a raktárakban szükséges az általánosnál nagyobb mennyiségű tartalék javítókészletek, alkatrészek, fődarabok, kiegészítő készletek létrehozása és szállítása. Emellett a gépjárműveket fel kell szerelni az emelkedők és lejtők biztonságos leküzdését szolgáló, a terepjáró képességet növelő eszközökkel. A technika előkészítésénél különös figyelmet kell fordítani a kormány- és fékberendezések működőképességének ellenőrzésére.

Erdős-hegyes terepen a technika közepes napi vesztesége általában hasonló lehet a más viszonyok között vívott harc veszteségeihez, ugyanakkor számolni kell — a fokozott igénybevételből adódóan — a gépjárművek kis- és középjavítást igénylő üzemeltetési meghibásodási számának jelentős növekedésével. A javítások időbeni végrehajtását megnehezíti, hogy igen körülményes a meghibásodott gépjárművek felkutatása. Nem egy esetben lehetetlen a meghibásodott gépjárművek vontatása, a sérült gépjárművek gyűjtőhelyének működtetése. A kiürítés bonyolultsága következtében a sérült gépjárművek javítását a helyszínen célszerű és szükséges végrehajtani. Ennek érdekében a sérültgépjármű gyűjtőhelyek mellett vagy azok helyett esetenként célszerűvé és szükségessé válik önálló javítóalegységek összeállítása és kiküldése irányonként a hadosztály és hadsereg, de néha a front javítóalegységek, -egységek állományából. A hadsereg szervezetszerű kiürítő egységeit a csapatok tevékenységének irányai szerint célszerű megosztani és alkalmazni.

Igen bonyolulttá válik a csapatok egészségügyi biztosításának megszervezése és végrehajtása is, bár ennek szervezeti adottságai jobbak. Rendkívül nehéz lesz a sebesültek felkutatása, összegyűjtése és kiürí-

tése. A magasabbegységek általában önálló egészségügyi osztagokkal kerülnek megerősítésre abból a célból, hogy biztosítva legyen az egységek és alegységek egészségügyi ellátása a harctevékenység egész időszakára. A segélyhelyeket, az egészségügyi zászlóaljokat, az önálló egészségügyi osztagokat irányok szerint — a kiürítés fő útvonalain — a csapatokhoz a lehető legközelebb célszerű elhelyezni.

A sebesültek és betegek kiürítése alapvetően gépkocsikon történik, bár hegyekben jóval alkalmasabb és előnyösebb a helikopter szállítás alkalmazása. A sebesültszállító gépjárművek mellett, — a bekövetkező veszteségek miatt — széles körben kerülnek alkalmazásra sebesült szállításra a visszatérő szállító gépjárművek.

A támadó csapatok mögött — minden irányban — az egészségügyi tartalékból a megfelelő egészségügyi alegységeket szükség szerint előre kell telepíteni. Ennek során számolni kell azzal is, hogy az adott irányban nem mindenütt lesz alkalmas a terep az egészségügyi alegységek telepítésére. Ezért a meglévő területeket melyek adottságaiknál fogva alkalmasak, elsősorban az egészségügyi alegységek településére kell biztosítani és fenntartani. Nem szabad megengedni, hogy ezeket a területeket más egységek vagy szervek elfoglalják. A hadsereg megbízható egészségügyi biztosítása érdekében kívánatos a hadsereg megerősítése a front (HM táb. htp.) kórházi alapból 100—300 ágyas többprofilú, mozgó tábori kórház csoportokkal.

A hadtápvezetés, az őrzés és védelem sajátosságai

A hadtápvezetés megszervezése bonyolultságának alapvető sajátosságaiaként kell számbavenni: a hadtápbiztosítás erőinek és eszközeinek irányok szerinti megosztottságát, a velük való manőverezés bonyolultságát, a hadtápegységek és -alegységek nagy távolságát a HVP-től, amely rendszerint felülmúlja a rendszeresített rádióállomások hatósugarát.

Az önálló hadtápegységek alegységekre való bontása azt eredményezheti, hogy az egyes irányokba kikülönített alegységek vezetés nélkül maradnak, mivel nem rendelkeznek híradó eszközökkel. Ilyen esetekben az alegységeket célszerű beosztani a hadosztályok hadtápjaihoz.

Az erdős-hegyes terep körülményei között a hadsereg HVP közelebb — 10—15 km — települhet a hadsereg H-hoz. Ilyen távolság esetében jobban biztosított a H és a HVP közötti szilárd híradás és az együttműködés fenntartása.

A csapatok elszigetelt irányokban történő tevékenységénél gyakrabban kerülhet sor hadtáp operatív csoportok kiküldésére a hadsereg HVP-ra, sőt esetenként a hadosztályok H-jára is. Ilyen esetekben az összeköttetés fenntartása ezekkel a csoportokkal alapvetően a hadsereg és a magasabbegységek H-ján keresztül valósul meg. Közvetlen összeköttetés a hadsereg és a magasabbegységek HVP-jai között általában nagyteljesítményű rádióállomásokkal és helikopterekkel lesz biztosítva.

Erdős-hegyes körzetekben nagyobb a lehetőség ellenséges csoportok behatolására saját csapataink hadtápjához. Ezért a hadtápjelöltek őrzése és védelme külön fontosságot nyer, s megszervezését jóval bonyo-

lultabb viszonyok között kell végrehajtani, mint sík terepen. A terep adottságai miatt az őrzést és védelmet az általánosnál jóval nagyobb térségben kell megvalósítani, ami bonyolulttá teszi az őrzésre és védelemre kijelölt erők központi irányítását.

A védelem alá eső objektumok mennyisége, különösen az után- és hátraszállítási útvonalakon, jóval több lesz az általánosnál. Minden objektumnak megdő a szerepe, fontossága. Ez különösen vonatkozik a műtárgyakra, mivel egy híd vagy alagút rongálása, megsemmisítése azonnal megbéníthatja az utánszállítást és kiürítést.

A hadtáp tömegpusztító fegyverek elleni védelmét az atom-, vegyi- és biológiai fegyverek terepviszonyokból eredő pusztító hatása sajátos jellemzőinek, továbbá a hadtápegységek és szervek hegyes körzetekbeni elhelyezésének figyelembevételével kell megszervezni. A hadtápegységek kis, önálló alegységekre való széttagolása településnél kedvező lehetőséget biztosít a terep védelmi jellegének kihasználására. Raktárak és intézetek lejtők alján, a csapások valószínű objektumait képező domborzatok ellentétes oldalán való elhelyezése nagymértékben csökkenti a veszteségeket.

Az atom-, vegyi- és biológiai védelem alapvető rendszabályait a hadtáp saját erőivel és eszközeivel kell megoldani. A védelem egyes rendszabályainak megvalósításához azonban a hadtápot célszerű megerősíteni vegyi, műszaki erőkkal és eszközökkel. Rendelkezni kell erős, jól gépesített osztagokkal az utak helyreállítására. Ezeknek az osztagoknak képesnek kell lenniük a terep és a személyi állomány mentesítésének gyors végrehajtására is.

* * *

Az elmondottakból látható, hogy a támadó hadművelet végrehajtása hadtápbiztosításának alapelvei az erdős-hegyes hadszíntéren folytatott harctevékenységekre is érvényesek, azonban a terep sajátosságai hatást gyakorolnak mind a csapatok tevékenységére, mind a hadtápbiztosítás megszervezésére és végrehajtására.

A támadó hadművelet hadtápbiztosításának megszervezésénél olyan tényezők hatásával kell számolni, mint: a csapatok egyes elszigetelt irányok szerinti tevékenysége; a terep domborzatának erős átszegdeltsége; az utánszállításra és kiürítésre alkalmas utak korlátozott mennyisége; az utak előkészítésének és fenntartásának bonyolultsága, az utakon kívüli mozgás nehézségei; a körletek befogadó képességének korlátozottsága a hadtápegységek és szervek elhelyezésére; a domborzat és az időjárás hatása az anyagi eszközök fogyasztásának növekedésére; az emberek élet-tani lehetőségeire; a helyi tartalékok mennyiségének és beszerzésének korlátozottságára.

Emellett nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az erdős-hegyes körzetek néhány olyan sajátossága, mint a terep domborzata, a nagykiterjedésű erdőségek kedvező védelmi és álcázási lehetőséget biztosítanak. A hadtápbiztosítás megszervezésében és végrehajtásában az adott hadszíntéren a közúti biztosítás jóval nehezebb lesz. Az úthálózat, különösen a harántutak korlátozottsága és kis áteresztő képessége, a

könnyen sebezhető útszakaszok, a különböző építmények nagy száma és a helyreállítások nehézségei rendkívül bonyolulttá teszik a csapatok hadtápbiztosításának megszervezését és végrehajtását.

A hadsereg támadó hadművelete hadtápbiztosítási feladatainak végrehajtásához nem kevesebb mint 2 alapvető, frontális (2 tartalék) és 2—3 haránt útvonalra van szükség. Ez a dél-nyugati hadszíntér körzetében nem biztosított. Az útviszonyok miatt a hadtápegységekkel, szervekkel, anyagi eszközökkel való manőverezés rendkívül korlátozott és gyakran lehetetlen lesz. Ezért az anyagi eszközök biztosítása céljából különösen az elszigetelt irányokban ténykedőknél, szükségessé válik az utanszállítás minden fajtájának, még a málhaszállításnak az alkalmazása is.

A csapatok önálló, elszigetelt irányokban való tevékenysége következtében szükséges az, hogy a hadsereghadtáp rendelkezzen teljesítőképesség tekintetében kisebb, de mennyiségileg több hadtápegységekkel és -alegységgel.

A hadtápbiztosítás megszervezése, a biztosítandó csapatok hadtápegységekkel és szervekkel történő irányok szerinti ellátása magas követelményeket támaszt a vezető szervekkel szemben. A hegyi utak előkészítésével, javításával és fenntartásával járó feladatok végrehajtása, a szállító technika biztonságos kiszolgálása, folyamatos üzemeltetése napirendre tűzi az útépítő egységek hatékonyabb technikával való ellátását, olyan nagy mozgékonyssággal rendelkező hadsereg javítóalegységek rendszeresítését, melyek képesek a hadosztályok mögött előremozogni és a technika javításában hatékonyan részt venni.

Az ismertetett viszonyok között a mozgó javítóeszközök rendszerezése nem tenné nehezkessé a hadsereghadtápot, nem csökkenti a hadsereg csapatai mozgékonytát úgy, mint ha ez sík terepen folytatott támadás napi 60—80 km-es üteménél előfordulhatna. Ellenkezőleg a technika időbeni javítása és kiszolgálása növeli a csapatok mozgékonytát és lehetővé teszi a meghatározott feladatok sikeresebb, rövidebb idő alatti végrehajtását.

Mindezek mellett megállapítható, hogy a hadtápegységek és szervek települése és áttelepülése általában kisebb távolságra kerül végrehajtásra, mint sík terepen. A hadtápbjektumok működésének, őrzésének és védelmének fontossága jelentősen megnövekszik, annak megszervezése és végrehajtása pedig igen bonyolulttá válik.

A teljesség igénye nélkül a fentiekben kívántam összefoglalni az összefgyvernemi hadsereg erdős-hegyes terepen folytatott hadművelete hadtápbiztosításának néhány, szerintem igen fontos kérdését. Úgy gondolom, ha sikerült a parancsnokok figyelmét ráirányítani az erdős-hegyes terepen folytatott harctevékenységek hadtápbiztosítása megszervezésének fontosságára, céloamat elértem.

A honi légvédelmi seregtest hadtápbiztosításának néhány problémája

Balogh Lajos alezredes

A korszerű technikai eszközökkel felszerelt honi légvédelmi csapatok eredményes harctevékenysége korszerűen felszerelt és jól szervezett hadtápszolgálatot követel, magas szinten képzett és jól begyakorolt állománnyal, amely képes az ellenség váratlan támadása elhárításának biztosítására, a harcoló honi légvédelmi csapatok folyamatos anyagi biztosítására, az után- és hátraszállítások és az egészségügyi biztosítás megszervezésére és végrehajtására, a repülőgépek repülőtéri kiszolgálására és mindazon feladatok megoldására, amelyek a htp. biztosítás fogalmkörébe tartoznak.

Az elmúlt évek során lezajlott honi lé. rendszergyakorlatok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a honi légvédelem hadtápjá — hasonlóan a szárazföldi csapatok hadtápjához — a harctevékenység folyamán állandóan új módszerek, új eljárások és formák keresésére van kényszerítve, illetve akarva-akaratlan dolgoznia kell a régi módszerek tökéletesítésén is.

Mivel az aránylag fiatal honi légvédelem hadtápjá, az általános hadtáp szervezetének és módszereinek, tapasztalatainak felhasználásával, azok alkalmazásával fejlődött és arra támaszkodva végzi feladatait, szükséges, hogy az általános hadtáp tapasztalatait, módszereit, elveit, rendszerét folyamatosan tanulmányozva felhasználja további működése során.

E rövid tanulmánynak nem célja a honi légvédelem hadtápbiztosításával kapcsolatos összes kérdések taglalása, hiszen hely és idő hiányában erre lehetőség nincs, azonkívül az olvasó ezt megtalálja jelen folyóirat 1968. évi 2. számában. Néhány — az élet által felvetett — problémát azonban szükséges, esetleg vita tárgyaként megvizsgálni.

A honi légvédelem hadtápjának megszervezése terén

Az összefegyvernemi seregtest hadtápjának megszervezését vizsgálva — és összehasonlítva azt a honi légvédelmi seregtest hadtápjának megszervezésével — azt kell látni, hogy az összefegyvernemi seregtest hadtápjának tevékenysége egy hadművelet folyamán lényegesen áttekinthe-

több, megfoghatóbb, központilag könnyebben szervezhető és irányítható, ugyanakkor lényegesen mozgékonyabb.

A félreértések elkerülése érdekében: ez alatt nem szabad azt érteni, hogy az összefegyvernemi seregtest hadtápjának könnyebb a feladata, mint a honi légvédelemé. Egyáltalán nem. A fenti megállapítás alapjául a következők szolgálnak:

a) A honi légvédelmi seregtest csapatai (vegyük csak saját viszonyainkat) az egész ország területén, egymástól és az anyagi bázisoktól jelentős távolságra települnek.

b) A honi légvédelmi seregtest csak egyes viszonylatokban rendelkezik anyagi bázisokkal, htp. csapatokkal és intézetekkel.

A csapatok ellátása zömmel a honi légvédelmi seregtest alárendeltségébe *nem tartozó* hadtáp intézetekből történik. (Lényegében a területi ellátás rendszerének megfelelően, amellyel dr. Csabai Károly ezds. részletesen foglalkozott, jelen folyóirat 1969. évi 2. számában.)

c) A honi légvédelmi seregtest nem rendelkezik külön után- és hátraszállítási útvonalakkal, az után- és hátraszállítási feladatokat zömmel nem berendezett útvonalakon végzi, illetve felhasználhatja az összefegyvernemi seregtest, vagy front után- és hátraszállítási útvonalait.

d) A honi légvédelmi seregtest magasabbegységeinek hadtápjá anyagkészletekkel és szállítóeszközökkel nem rendelkezik, nem tudja közvetlenül befolyásolni alárendeltjei hadtápbiztosításának helyzetét. Ugyanakkor a honi légvédelem hadtápbiztosítása szempontjából kedvező, hogy a honi légvédelmi csapatok viszonylag huzamosabb ideig folytatnak harctevékenységet egy adott települési körletből és ez lehetőséget ad megemelt anyagkészletek képzésére (azonban ez a tény a korszerű harcban — amikor a helyzet nagyon rövid idő alatt változhat — nem számítható egyértelműen előnynek).

A fentiekből kitűnik, hogy melyek azok a tényezők, amelyek a honi légvédelem hadtápjának szervezését és irányítását megnehezítik, ezek közül melyek a megszüntethetők, illetve (hátráltató hatásukat tekintve) csökkenthetők.

A nagy távolságok a honi légvédelem diszlokációjából adódnak, ennek feltételei a hadtáptól nem függnék. A távolságokat lerövidíteni csak úgy lehet, ha a hadtápbjektumokat, illetve az anyagkészleteket közeleltjük a honi légvédelmi csapatokhoz.

A honi légvédelmi hadtáp szervezete részben objektív feltételek következtében alakultak ki, azonban megvizsgálva lehetőségeinket ebben a kérdésben tudnánk néhány lépést tenni előre.

A d) pontban leírtak rengeteg problémát okoznak a honi légvédelem hadtápjának. A többi szocialista országokban is mérlegelik e probléma rendezésének feltételeit. Mi is mérlegeltük már, azonban helyzetünk alapján gazdaságosabb volna a seregtesthadtápot úgy kialakítani, hogy legalább ez a szint legyen képes hatékonyan befolyásolni az alárendelt hadtáp helyzetét, vagy segítséget nyújtani a magasabbegység hadtáp törzsének irányító tevékenységéhez.

Az eddigiek során gyakran fordultunk példáért az összfégyvernemi seregtesthez. Az összfégyvernemi seregtest rendelkezik anyagi bázissal a csapatok ellátásához, ezenkívül magasabbegységei és egységei jól felszerelt hadtápszervek birtokában képesek hatékonyan befolyásolni az alárendeltek ellátását. Ez feltétlenül szükséges, hiszen korszerű hadtáp nélkül, eredményesen nem lehet harctevékenységet folytatni.

A honi légvédelmi seregtestnél a hadtápbiztosítás más rendszerben is megoldható, hiszen a honi légvédelem alárendeltjei ellátásában részt vesznek a központ hadtáp intézetei, polgári ellátó és szolgáltató intézmények, esetenként közelben települő más alakulatok stb.

Hangsúlyozni kell, hogy ez az ellátási rendszer jelenlegi állapotában csak „megfelelő”, „elfogadható”, mert ebben a rendszerben — ellentétben az összfégyvernemi seregtest ellátási rendszerével — nagyon sok a hibaforrás, és így nem ad biztos alapot a honi légvédelmi seregtest hadtápjának megszervezéséhez háború esetén.

A hibaforrások lényegében abban rejlenek, hogy a honi légvédelmi csapatok anyagellátása egyes anyagnemeket tekintve *centralizáltan*, más anyagnemeknél *decentralizáltan* történik. A kettős ellátási rendszer természetesen több nehézséget okoz a hadtáp vezetésében, irányításában, bonyolulttá teszi az alárendeltek ellátottságáról való tájékozódást a magasabbegység és seregtest hadtáp vezető szervei számára és nehézkes a csapatok ellátásának befolyásolása a felső szervek részéről.

A területi ellátás rendszerének (decentralizált ellátás) jelenleg — az előnyei mellett — van egy nagyon lényeges hiányossága, mégpedig az, hogy a honi légvédelmi seregtest és magasabbegységek ellátását tervező és irányító szervek és a területi ellátásban szerepet játszó intézetek, nincsenek szoros kapcsolatban egymással. Nem is lehetnek addig, amíg ezeket az ellátó intézeteket nem fogja össze valamilyen irányító szerv, amelyik harctevékenység esetén szoros kapcsolatban lenne a honi légvédelem hadtápjának irányító szerveivel. Ha az ország területén ellátási körzetek jönnének létre és létrejönnének az egyes körzetek operatív vezető szervei, akkor (feltételesen) a dunántúli honvédségi tárintézetek és polgári vállalatok helyzetéről az ott települő magasabbegység hadtápjának vezető szervei képesek lennének folyamatosan tájékozódni, illetve viszont tájékoztatni a dunántúli ellátási körzet vezető állományát a magasabbegység diszlokációjáról. Lényeges hibaforrást lehetne felszámolni egy ilyen organizációval.

Természetesen a területi ellátási rendszer ilyen formája nem egyedül a honi légvédelmi csapatok ellátásához tudna segítséget nyújtani, hiszen egyéb — hátországi — csapatok részére is előnyös volna a fentiekhez hasonló ellátási rend megteremtése.

Ezzel egyidőben nagyobb lehetőséget kell biztosítani a seregtest, illetve magasabbegység hadtáp szerveinek arra, hogy hatékonyan befolyásolni tudja alárendeltjei ellátottságát, a centralizáltan biztosított anyagok vonatkozásában is.

A *centralizált* ellátási ágak vonatkozásában, különösen a központ hadtáp intézetek és a csapatok közötti nagy távolság okozott a lefolytatott gyakorlatokon nehézségeket. Előfordult, hogy több (nagy anyagfel-

használó) egység 250—300 km-re helyezkedett el a közp. hadtáp intézet-től, közöttük akadályt képezett a Duna és az atomcsapások következtében több irányban is keletkezett sugárszennyezett zóna. Ilyen helyzetben és ilyen távolságról az anyagi eszközök időre történő utánszállítása nem látszik biztosítottnak. Ennek bizonyítására kiemelhetünk egy példát. A „ZENIT-68” elnevezésű gyakorlaton az egyik vadászpilóta egység két százada tábori repülőtérről folytatott harctevékenységet, ahol a re. üz. készlet csak korlátozott mennyiségben tárolható, de ugyancsak korlátozott mennyiségben rendelkezünk repülő rakétával és póttartállyal is. Amikor a gk. szállító alegységünk elérte „M” késztségét és képes volt a szükséges (nagy szállítóteret követelő) anyagok szállítására, már az adott országrész területén 12 földi atomrobbanás által keletkezett szennyezett zóna akadályozta a szállítást. A központi tárintézetek ebben az esetben „csak” 180—190; illetve 120 km-re voltak az adott tábori repülőtértől. A szállítás tervezése során előre számoltunk a fent ismertetett akadályok leküzdésével (természetesen csak prognózis-szerűen, mert hiszen a csapások pontos helyét előre nem ismertük), mégis a számolt időt mintegy 2 órával volt kénytelen a szállító alegység túllépni. Így a szállítás megkészt.

Az ilyen problémák áthidalására (az összefegyvernemi seregettest mozgó anyagi alap mintájára) a honi légvédelem hadtápjába mozgó anyagi tartalékot (MAT) alakított ki. Igaz, lényegesen kisebb készletekkel, mint az összefegyvernemi seregettest és a lehetőségek alapján szerényebb eszközökkel, azonban mégis sikerült a MAT segítségével:

- csökkenteni a távolságot az anyagi bázis és a csapatok között;
- fokozni az anyagkészletek széttagolt elhelyezését, ezzel a védettséget is;
- csökkenteni az utánszállításhoz szükséges időt;
- lehetőséget teremteni az OLPK HTPH részére azonnali beavatkozásra olyan esetben:

a) amikor a vre. alegységek harcfeladat végrehajtása után nem az anyarepülőtéren szállnak le;

b) amikor egyéb manőverek gyors végrehajtása szükséges;

c) amikor a csapás következtében megsemmisült anyagi eszközöket rövid idő alatt kell pótolni. (Megjegyezzük, hogy a kialakított mozgó anyagi tartalék jelenleg, hivatalos állománytáblával nem rendelkezik.)

Természetesen a MAT nem tárolhat olyan anyagi készleteket, melyeket lehetőség van a csapatok közelében elhelyezkedő hadtáp intézektől vagy polgári vállalatoktól beszerezni (pl.: élelemanyag), sem pedig olyan anyagokat, amelyek hiánya — egy-két órás kiesés esetén nem veszélyezteti a csapatok harckésztségét (pl.: ruházati anyag, csapat műszaki anyag stb.). A gyakorlatok tapasztalatai azt mutatták, hogy az OLP MAT-ban elsősorban az alábbi anyagokból kell készletet képezni:

repülő üzemanyag, repülő lőszer és rakéta, légvédelmi rakéta, eü. oxigén és repülő póttartály, repülő műszaki anyagok és gk. üz.

Az OLP MAT létrehozásának feltételei zömmel adva vannak Az OLP harctevékenységéhez szükséges szakanyagok biztosítása az OLP Szertár

útján történik, amely a fent felsorolt készletek közül a legtöbb szállítóteret igénylő repülő póttartály, repülő műszaki anyag és eu. oxigén készletet is biztosítja. Az OLP Szertárnak az az alakulata, amely az elképzelt és az eddigi gyakorlat szerint a MAT-tal együtt települne, ideiglenesen képes segítséget nyújtani a MAT-nak az összekötetés, őrzés-védelem, esetleg rakodási munkák ellátásához, azonban erre a segítségre huzamosabb időn keresztül számítani nem lehet, mivel ez csak az OLP Szertár feladatai végrehajtásának rovására történhet.

Mégis az eddigi gyakorlatok azt bizonyítják, hogy van lehetőség a mozgó anyagi tartalék kialakítására és ezt a lehetőséget ki kellene használni, mivel a MAT lényegesen megbízhatóbbá, szilárdabbá teheti a honi légvédelmi csapatok ellátásának megszervezését. Célszerű és szükséges volna ezt a bázist törvényes keretek között, állománytáblával létrehozni, mivel az élet minden gyakorlaton bizonyítja ennek szükségességét. Az OLP HTP Szolgálat egy gyakorló állománytáblával rendelkezik a MAT megalakításához. Ebben elsősorban az OLP Szertár és az OLP szállító al egységére támaszkodunk, de eredményes működéséhez — háború esetére — ezt a szervezetet meg kell erősíteni az összefegyvernemi seregetest MAA mintájára, de természetesen a méretarányok figyelembevételével.

A honi légvédelem utánszállítási útvonalai biztosítása terén

Már a fentebb kifejtettek alapján érzékelhetővé válik, hogy a honi légvédelem részére utánszállítási útvonalak biztosítása nem egyszerű kérdés, mivel saját után- és hátraszállítási útvonalrendszere a honi légvédelem hadtápjának nincs. Különösen bonyolult ez a kérdés olyan légvédelmi seregetesnél, amely a fronttápj területén helyezkedik el, tehát a területén levő útvonalakat a szárazföldi csapatok maximális mértékben kihasználják és nagyon szoros tervezés és jó együttműködés kell ahhoz, hogy minden felvonuló, áttelepülő, szállító stb. egység megtalálja a maga helyét és idejét ezeken az útvonalakon.

A honi légvédelem szempontjából ezen a téren legtöbb problémát a következők okoznak:

— a honi légvédelmi csapatok által végrehajtott manőverek, illetve utánszállítások iránya a legtöbb esetben keresztező, de gyakran ellentétes a felvonuló szárazföldi csapatok mozgásának irányával;

— a honi légvédelmi csapatok önálló alegységei (mint pld.: légvédelmi rakéta és RT alegységek) és esetenként a részükre anyagot szállító gk. oszlopok is, aránylag kis létszámúak, gyakran csak néhány gk.-ból állnak, ennél fogva a felvonuló csapatok forgalomirányító szervei részére jelentéktelennek tűnnek és (mint ezt már néhány gyakorlati példa mutatta) ezért ezeket az oszlopokat félreállítják, várakoztatják. Ilyen eset még a közlekedési szervektől előre, pontosan megigényelt és általuk kijelölt útvonalon is előfordult. A félreértések tisztázásáig több óra eltelhet és mire a kis mennyiségű, de nagy jelentőségű (pl. repülőgép műszerek, légvédelmi rakéták, rakéta-hajtóanyagok, lokátorok vagy loká-

tor-berendezések) szállítmányok beérkeznek rendeltetési helyükre, addig már elveszthetik jelentőségüket;

— forgalomszabályozó szervekkel (közúti komendáns egységekkel) a honi légvédelem hadtápjá nem rendelkezik. Ezért az útvonalak, ahol a forgalom aránylag kisebb lesz (és a honi légvédelmi csapatok hadtápjá ezeket gyakran veszi igénybe) nem berendezettek, katonailag nem biztosítottak, javításuk, karbantartásuk nem megoldott. Gyakran ezen útvonalak állapotát sem fogja a gépkocsikat útbaindító szerv ismerni.

A fentiekén kívül még problémát okozhat, hogy a katonailag berendezett útvonalak és átkelőhelyek előre történő igénylésére nem mindig áll majd elegendő idő rendelkezésre. Ilyen esetek lehetnek pl.:

— a honi légvédelmi rendszeren belül (ellenséges csapás következtében) keletkezett rés lezárása érdekében való áttelepülés;

— a csapás alól vagy sugárszennyezett zónából történő gyors kivonás és áttelepülés tartalék állásba, és egyéb sürgős intézkedést követelő helyzetek.

A felsorolt problémák a lezajlott gyakorlatokon gyakran jelentkeztek. Megoldásukra különböző — menetből hozott — parancsnoki intézkedések, döntések segítettek, ezek meghozataláig azonban nagyon sok a felesleges idővesztés, amit szerény véleményem szerint meg lehetne szüntetni.

Tapasztalatok alapján a problémák megszüntetésére célszerűnek tartom megvizsgálni az alábbi javaslatokat:

1. A honi légvédelmi csapatok részére (koordinálás és az együttműködés érdekében) továbbra is fenntartani a katonai útvonalak és átkelőhelyek igénylésének rendjét, amelynek legszorosabb határideje — az igénybevétel előtti 2—3 óra legyen. Előre megszabni, hogy a felkészülés és a harctevékenység különböző fázisaiban melyik forgalomszabályozó szerv jogosult a honi légvédelmi csapatok részére a katonailag berendezett útvonalakat és átkelőhelyeket igénybevételre biztosítani.

2. A váratlanul elrendelt manőver esetére, vagy nagy jelentőségű, de kis állománnyal végrehajtott szállítmányok áthaladásának biztosítására különleges jelzésű okmánnyal (nyílt parancs vagy menetlevél) kell ellátni a honi légvédelmi egység vagy magasabbegység parancsnokait. Ezen okmány nyújtson garanciát arra, hogy az ilyen nagy jelentőségű szállítmányokat a forgalomszabályozó szervek a menetvonalakon időben (ha lehet azonnal) besorolják. Ezen okmányt feltevésem szerint több nyelven kellene készíteni. Annak eldöntésével, hogy az adott szállítmány megérdemli-e a fent jelzett okmánnyal való ellátást, a honi légvédelmi egység vagy magasabbegység parancsnokát kellene megbízni.

3. A katonailag be nem rendezett, de a honi légvédelem által gyakran használt útvonalak állapotát a közelben települő honi légvédelmi egységek jelentései és az adott helyzet értékelése alapján folyamatosan nyilván kell tartani. Ebből a célból a honi légvédelmi seregtest (egyébként is gyenge szervezetű) szállítási szervét „M” esetére meg kell erősíteni legalább 1 fővel, aki a fenti értékelő, elemző, nyilvántartó tevékenység mellett köteles elvégezni a közutak igénylésével, az alárendelteknek történő

kiutalásával járó feladatokat is. Ezen feladatok összessége, mint azt a lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai bizonyítják, külön egy egész embert követel.

* *
*

A jelen tanulmányban tárgyalt problémák a magyar honi légvédelmi rendszer hadtáp biztosításában azért jelentkeznek élesen, mivel feltételezzük, hogy ez a honi légvédelmi rendszer háború esetén, az első napokban nem hátországi, hanem front övezetében működő légvédelmi rendszernek számít és mint ilyen érzékenyen reagál majd a hadműveleti helyzetben bekövetkező változásokra.

Néhány gondolat a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatai hadművelati hadtápjának felső tagozatáról

Elekes János őrnagy

A továbbképzések és a gyakorlatok azt mutatják, hogy sok hadtáptiszt, de a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatai hadművelati hadtápjának felső tagozata vezetésében érintett sok fegyvernemi és szaktiszt nem ismeri kellően e tagozat helyét, szerepét, feladatait, a szövetséges csapatok hadtápjának hasonló tagozatához való viszonyát, kapcsolatait stb.

Célszerűnek tartjuk e folyóirat adta lehetőségeket felhasználni arra, hogy a megengedhető kereteken belül szélesítsük e kérdéssel kapcsolatosan az ismereteket, felvessünk olyan problémákat, amelyek ennek a tagozatnak a tevékenységével kapcsolatosak, szerény javaslatainkkal hozzájáruljunk a problémák megoldásához.

A hadszíntéren a hadászati művelet valamennyi haderőnem összehangolt, együttes tevékenységével kerül végrehajtásra, amelyben fő és döntő szerepet töltenek be a hadászati rakétacsapatok. Nagy szerepet játszanak emellett a szárazföldi csapatok seregtestjei is, de mindenekelőtt a frontok. Nem elegendő a politikai és katonai célok elérése érdekében a hadszíntér mélységében elhelyezkedő ellenséges atomfegyverek megsemmisítése, az ellenség főcsoportosításának pusztítása és a katonai, politikai vezetés dezorganizálása. A végső győzelem elérése érdekében szét kell zúzni az ellenség azon csoportosításait, amelyek közvetlenül ellenállnak saját csapatainknak és nem kerültek a hadászati rakétacsapatok csapásai alá, be kell fejezni a megmaradt csoportosítások szétzúzását, birtokba kell venni a hadászati fontos körzeteket, meg kell akadályozni, hogy az ellenség felhasználja azt a fegyveres küzdelem folytatására. Ezen feladatok a szárazföldi csapatok seregtestjei hajtják végre, más haderőnemekkel szoros együttműködésben.

A szárazföldi csapatok legnagyobb hadművelati magasabbegysége a front, amelynek állományába rakétacsapatok, szárazföldi csapatok alapvető seregtestjei — összefegyvernemi és harckocsi hadseregek — légi hadsereg, más fegyvernemi és szakcsapatok tartoznak. A frontok tevékenységét a hadszíntéren folyó hadászati műveletet szervező fővezérség irányítja.

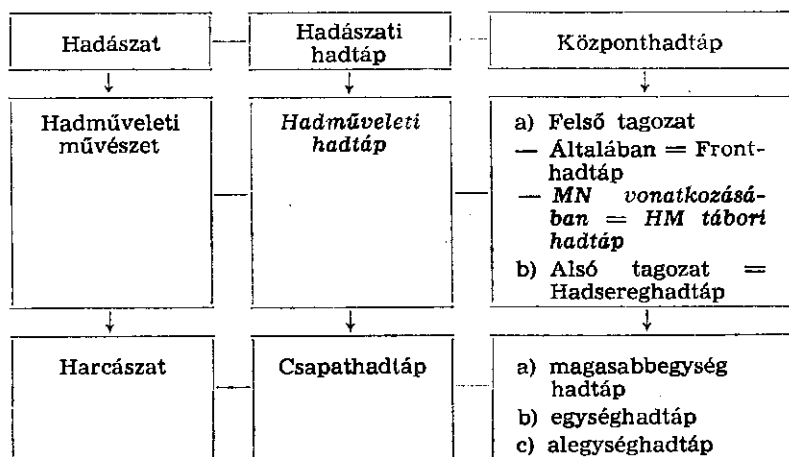
A Magyar Néphadsereg állományában megtaláljuk a szárazföldi cs

patok alapvető seregstestjei egyikét, az összefegyvernemi hadsereget. Az előzőekből következően viszont látható, hogy az minden valószínűség szerint szövetséges front kötelékében oldja meg feladatát. (Bár egyes esetekben a hadsereg önálló feladatot is megoldhat.)

A szárazföldi csapatok hadművelési magasabbegységeinek állományába a hadművelési hadtáp tartozik, mégpedig a hadsereg állományába a hadművelési hadtáp alsó tagozata a hadsereghadtáp, míg a front állományába a hadművelési hadtáp felső (alapvető) tagozata a fronthadtáp. E két utóbbi arra engedne következtetni, hogy a Magyar Néphadsereg tehát nem rendelkezik a hadművelési hadtáp felső tagozatával, mivel nem rendelkezik a legnagyobb hadművelési magasabbegységgel. A valóságban nem ez a helyzet. A Magyar Néphadsereg igenis rendelkezik olyan hadtáp erővel és eszközökkel, amelyek a hadművelési hadtáp felső tagozatának feladatait hivatottak végrehajtani, ez pedig a HM tábori hadtáp. (Itt megkívánom jegyezni az elnevezésben a „HM” nem feltétlen indokolt, mert esetenként — elsősorban a szövetséges vezető szervek körében — félreértésre adhat okot. Könnyen a központ hadtáppal téveszthető össze. Ezért célszerű lenne egyszerűen „Tábori hadtáp”-nak, esetleg „MN tábori hadtápjá”-nak nevezni. Ez utóbbi elnevezés utalna arra, hogy ez a Magyar Néphadsereg jellemző a hadművelési hadtáp felső tagozatát illetően.)

A HM tábori hadtáp alatt tehát a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatai minden oldalú hadtápbiztosítására hivatott hadtáp magasabbegységek, egységek, intézetek, és a náluk levő anyagi eszközkészletek összességét értjük. Jellemzője, hogy erőinek és eszközeinek mennyisége a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatai szükségleteivel arányos és nem éri el a fronthadtáp erőinek és eszközeinek mennyiségét.

Az elvonuló szárazföldi csapatok hadtápbiztosításának rendszerében a HM tábori hadtáp (hadművelési hadtáp felső tagozatának) helyét az alábbi ábra szemlélteti a hadművészet felosztásával összefüggésben:¹

¹ Csabai Károly: A Magyar Néphadsereg hadtápbiztosításának megszervezése a korszerű háború kezdeti időszakában. (Kandidátusi értekezés 1963.)

A HM tábori hadtáp feladatai hasonlóak a fronthattáp feladataihoz, mégpedig:

- az MN elvonuló szárazföldi csapatok mindennemű anyagi eszközzel való ellátása, az anyagi eszközök időben történő utanszállítása;
- az MN elvonuló szárazföldi csapatok alkalmazásának irányában a közlekedési utak előkészítése és azok szilárd működésének biztosítása;
- a sérült fegyverzet, gépjármű- és egyéb technikai eszközök helyreállítása;
- az MN elvonuló szárazföldi csapatok tevékenységének egészségügyi biztosítása;
- egyéb — a konkrétan kialakult hadművelati és hadtáp helyzetből adódó — feladatok végrehajtása.

A HM tábori hadtáp néhány sajátos vonással rendelkezik, amely sajátosságok helyenként problémát okoznak: Ezek:

a) Amíg a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatok állományába tartozó összefegyvernemi hadsereg (hadtest) közvetlenül a szövetséges front parancsnokának van alárendelve és attól kapja a hadművelati feladatot, ő szabályozza és irányítja tevékenységét, addig — a tapasztalatok és elméleti munkák szerint — az összefegyvernemi hadsereg tevékenységének hadtápbiztosítására hivatott HM tábori hadtáp közvetlen irányítását a Honvédelmi Minisztérium végzi az első hadsereg méretű hadművelet időszakában. (Arra is találunk utalást, hogy a vezetés ezen rendszere akkor valósul meg, ha az ország területéhez közel eső körzetben, irányban tevékenykednek a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatai, és az esetben, ha nagyobb távolságra végrehajtott átcsoportosítás után kerülnek alkalmazásra, akkor már kezdetben a szövetséges front-hadtáp vezető szervei vennék át a vezetést.)

Az esetben tehát, amikor a fentebb jelzett irányítási rendszer érvényesül, a HM tábori hadtáp vezetését végző HM tábori hadtápfőnökségnek nincs összefegyvernemi partnere. Ennek hiánya az állandó készenlét időszakában (békében) készülő alkalmazási tervek kidolgozásánál nem okoz különösebb problémát, mert az MN elvonuló szárazföldi csapatai alkalmazásának és azok minden oldalú hadtápbiztosításának részletkérdései is a vezetés megfelelő felsőbb szintjei között kellően összehangolhatók.

A probléma akkor jelentkezne, ha adott esetben e tervektől eltérő feladatokat kellene végrehajtani, illetve a kialakult körülmények a hadtápbiztosítás alapvető rendszabályainak megváltoztatását követelnék. (Különösen a gyakorlatok érzékeltetik a problémát, hiszen ott nem az állandó készenlét időszakában kidolgozott tervek szerint folyik a szervező-tervező munka.)

Milyen problémák adódnak a jelzett esetben?

A szövetséges front hadműveletének tervezése, szervezése, így a front csapatainak — közöttük az MN elvonuló szárazföldi csapatoknak — alkalmazását a front harcálláspontján tervezik, a seregtestek számára itt szabják meg a hadművelati feladatot. A hadtápbiztosítás szervezése, tervezése ütemének párhuzamosnak kell lenni a hadművelati tervezés-szervezés ütemével, a hadtápbiztosítás feladatait az alárendeltek részére lehetőleg a hadművelati feladat megszabásával egyidejűleg kell megszabni. (Intézké-

dések, direktívák.) Erre a HM tábori hadtápfőnökség az MN elvonuló szárazföldi csapatokat illetően nem képes. Ugyanis az eddigi tapasztalatok szerint a HM tábori hadtápfőnökség hadtáp vezetési pontja nem a front-hadtáp vezetési pontján, vagy annak közelében, hanem az MN seregtestje (seregtestjei) alkalmazásának irányában tevékenykedik. Így a front-hadtáp vezető szervekkel a kapcsolat csak operatív csoport útján valósulhat meg.

A gyakorlatok tapasztalatai azt igazolják, hogy a jelzett operatív csoport, amely a hadművelati tervezés menetét a front-hadtáp vezetési ponton keresztül követheti, nem képes időben és folyamatosan hozzájutni a hadtápbiztosítás tervezéséhez fontos hadművelati adatokhoz, illetve korlátozottak a lehetőségei az adatok időben történő továbbításához. Következésképpen nem kellően biztosított, hogy a HM tábori hadtápfőnökség időben megismerje a frontparancsnok elgondolását a Magyar Néphadsereg seregtestje (seregtestjei) alkalmazására, valamint a frontparancsnok hadtáphelyettesének elgondolását a front támadó hadművelete hadtápbiztosítására vonatkozóan. Ennél fogva a HM tábori hadtápfőnökség nem képes időben kidolgozni olyan rendszabályokat, amelyek teljes mértékben összhangban lennének a Magyar Néphadsereg seregtestjei tényleges alkalmazásával. Ilyen esetben tehát célszerűbbnek tartanánk, ha a HM tábori hadtápfőnökség a front-hadtáp vezetési pontján települne és megvalósulna a lehető legteljesebb együttműködés. Hozzátehetjük, az együttműködés kérdéséhez azt is, hogy a jelzett körülmények között nem elegendő csupán hadtáptörzs szintjén megvalósítani azt, hanem szükséges az a különböző osztályokkal, csoportfőnökségekkel is.

A probléma megoldásának másik útja, ha a HM tábori hadtápfőnökség operatív csoportját — állományát, eszközeit, lehetőségeit tekintve — képessé tesszük arra, hogy időben és a szükségletnek megfelelően szolgáltatassa az információkat mindkét irányba és képes legyen lerendezni az együttműködési kérdéseket mind a hadművellet előkészítésének, mind végrehajtásának időszakában.

A jelzett vezetési rendszer problémákat vet fel a hadművellet végrehajtása során is, még ha békében készítették is azt elő. Köztudott, hogy a hadművellet során — különösen tömegpusztító eszközök alkalmazásának viszonyai között — a vezetésnek állandó hatást kell gyakorolnia az események menetére. Ahogy az ellenség is elkövet mindent, hogy megakadályozzon bennünket a feladat végrehajtásában, úgy a front parancsnokságnak is szükséges a rendszabályok folyamatos foganatosítása a front csapatai tevékenységének sikere érdekében. E rendszabályok hatást gyakorolnak a hadtápbiztosításra is. Hozzátehetjük, hogy a hadművellet során az események menetétől függően gyakoriak lesznek az átalárendelések a front csapatai között, ami azt eredményezi, hogy a front seregtestjei is egyes összetételűekké válnak, ami tovább bonyolítja a hadtápbiztosítás végrehajtását és annak vezetését. Elő fog fordulni, hogy egyazon irányban egyidejűleg tevékenykednek a HM tábori hadtáp, illetve a front más nemzetiségű hadtápjának erői. Ezen erők összehangolt munkájának irányítása csak a hadtáp vezető szervek szoros együttműködése alapján valósulhat meg. Ez a tény ismét aláhúzza, hogy lépéseket kell tenni a vezetés helyes módszereinek kidolgozása felé.

A jelzett körülmények között — a gyakorlatok tapasztalatai szerint — olyan, a hadtáp feladatai végrehajtását alapvetően befolyásoló ténykedéseket kell összehangolni, mint például:

— anyagi eszközök eljuttatása az adott irányban tevékenykedő nemzeti erökhöz különböző bázisokról vegyes erökkel kiszolgált közutakon, vasúton vagy más szállítási ágazat eszközeivel;

— egyazon sávban, egyidejüleg telepíteni, áttelepíteni, manővereztetni front hadtáperőket, HM tábori hadtáperőket;

— nagytömegű sebesültet hátraszállítani, illetve azok fogadására a különböző nemzeti erökből álló kórházakat, egyéb egészségügyi erőket és eszközöket manővereztetni, telepíteni stb.;

— a hadműveleti és hadtáphelyzetben bekövetkezett változásoknak megfelelően a hadtápbiztosítás terveiben, direktívákban rögzített rendszabályok pontosítása, egyeztetése.

E néhány példa is igazolja, hogy a frontheadtáp vegyes összetételű erőinek vezetése, irányítása csak a front, illetve HM tábori hadtáp vezető szerveinek legteljesebb együttműködése révén valósítható meg.

b) A HM tábori hadtáp hivatott a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatoknak az anyagi eszközök összes fajtaival való ellátására. Köztudott, hogy a szükségleteket különböző vezető szervek határozzák meg. Így:

— rakéta és egyéb különleges eszközökre, harckocsi- és lövészlőszerre az összefegyvernemi törzs;

— tüzér-, rakéta-páncéltörő, sorozatvető lőszerre a rakéta- és tüzérfőnök;

— légvédelmi rakétákra és légvédelmi lőszerre a légvédelmi főnök;

— rakéta-hajtóanyagra és üzemanyagra az üzemanyag csoportfőnök (osztályvezető);

— robbanó- és műszaki anyagra a műszaki főnök;

— harcitechikai- és egyéb anyagi eszközökre a megfelelő fegyvernemi és szolgálatiág-főnök.

A Magyar Néphadsereg hadműveleti hadtápjja felső tagozatának vezetési szerve a jelzettek többségét nélkülözi, hiszen hasonló összefegyvernemi, fegyvernemi és szaktörzsek, azaz hasonló szintű partner nincs a vezetésben. Ennél fogva elsősorban a hadművelet során, nem kis problémát okoz a HM tábori hadtápfőnökségnek a fegyvernemi és szakanyagokkal való ellátás szervezése, vezetése.

Amíg a békében folyó tervező, szervező munka során az érintett minisztériumi szervek szolgáltatják a szükséges adatokat, addig a hadművelet során, illetve, ha megváltozott feladat előkészítéséről van szó, akkor a tábori hadtápfőnökség eléggé magára van utalva.

A gyakorlatok azt igazolják, hogy a HM tábori hadtápfőnökségnek a fegyvernemi és szakanyag ellátást illetően szoros kapcsolatot kell tartania a seregtest (seregtestek) megfelelő vezető szerveivel és az általuk jelzett igényeket kell messzemenően figyelembe vennie.

c) A HM tábori hadtápfőnökség arra hivatott, hogy szervezze, tervezze a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatok seregtestjei

anyagi, technikai, egészségügyi és egyébirányú szükségleteinek kielégítését, mégpedig olyan követelmények szerint, amelyeket az MNHF elvtárs, adott esetben pedig a frontparancsnokság megszab. E követelmények kielégítésére szervezze, irányítsa, vezesse a HM tábori hadtáp állományába tartozó hadtáp magasabbegységeket, egységeket és intézeteket. A jelzett szükségletek kellő időben, helyen és mérvben történő kielégítése csak úgy valósítható meg, ha az teljes mértékben összhangban van a seregtest (seregtestek) csapatai alkalmazásával. A szükséges információkat a seregtest egészét illetően a frontparancsnokságtól, a seregtest csapatait illetően a seregtest-parancsnokságtól szerzi be a HM tábori hadtápfőnökség. Az információk frontparancsnokságtól történő beszerzéséről már esett szó. Szólni kell azonban a seregtesttől beszerzendő információkról is. A gyakorlatok azt igazolták, hogy nem elegendők csupán az előljárók direktívái a szükségletek kielégítése mikéntjének meghatározásához, hanem szoros kapcsolatot kell fenntartani a seregtest hadtáp törzsekkel is. Szükséges, hogy a HM tábori hadtápfőnök, illetve adott esetben annak képviselője személyesen egyeztesse a seregtestek hadtáp törzseivel az igényeket, illetve a szükségletek kielégítésének rendszabályait. Különösen fontos ez olyan esetben, amikor adott irányban a Magyar Néphadsereg seregtestje a front hadműveletének viszonylag önálló irányában tevékenykedik, állományában alapvetően magyar erőkkel. A gyakorlat azt igazolja, hogy ez esetben a front hadtápfőnökség viszonylag nagyfokú önállóságot biztosít a HM tábori hadtápfőnökség részére az adott irányban jelentkező hadtápbiztosítási feladatok végrehajtásának szervezését, irányítását illetően.

d) A HM tábori hadtápfőnökség az előljáró direktívái alapján, illetve az alárendeltekkel egyeztetett igények alapján tervező munkát is folytat. A továbbképzések és gyakorlatok tapasztalatai szerint megtervezi az MN elvonuló szárazföldi csapatok tevékenységének hadtápbiztosítását, alapvetően egy hadsereg méretű hadművelet időszakára, tekintve, hogy az MN elvonuló szárazföldi csapatok seregtestjei egy ilyen méretű hadműveletre kapnak feladatot.

Az eddigi tapasztalatok azt igazolják, hogy még nincs kellő mértékben kimunkálva e tervezőmunkának a lényege, mégpedig olyan kérdések, hogy e tervezőmunkát milyen módszerrel, milyen mélységig, egyes részei milyen konkrét tartalommal kerüljenek kidolgozásra. Ugyancsak elmondható ez a HM tábori hadtápfőnökség egyes osztályainak tervezőmunkájára is. Ezzel szorosan kapcsolatosak a hadtápbiztosítás feladatai alárendeltek részére történő megszabásának problémái is.

Az eddigi tapasztalatok szerint az MNHF-ség direktívájában meghatározta a seregtestek tevékenysége hadtápbiztosításának alapvető mutatóit, jónéhány olyan kérdést, amely a HM tábori hadtáp csoportosításával, telepítésével, áttelepítésével, működésével kapcsolatos. E direktíva alapját képezte a seregtestek hadtápbiztosítást tervező munkájának. A HM tábori hadtápfőnökség ezt követően számvetések és tervek alapján meghatározta, hogy a seregtestek minden oldalú hadtápszükségeit milyen módon, milyen erőkkel, eszközökkel, milyen határidőkkel elégíti ki. További kutatómunkát igényel tehát ez a terület.

e) A HM tábori hadtápfőnökség ezideig még nem gyakorolta a HM tábori hadtáp állományába tartozó hadtáp magasabbegységek, egységek és

intézetek konkrét vezetését, azok munkájának irányítását. Nem tisztáztak tehát azok a lehetséges módszerek, amelyekkel a HM tábori hadtápfőnökség az ilyen irányú funkcióját teljesítheti. Véleményem szerint e terület is további kutatómunkát és adott esetben gyakorlati lehetőség biztosítását követeli.

A HM tábori hadtáp munkájával, problémáival kapcsolatosan a jelen cikkben csak néhány probléma került felvetésre, elsősorban azzal a céllal, hogy az érdekeltek körében felszínen tartsuk az e témával kapcsolatos kérdéseket. Elindítsunk egy olyan folyamatot, melyben az érdekeltek elmondják véleményeiket a problémák megoldását illetően, ezzel elősegítsük, hogy az MN elvonuló szárazföldi csapatai hadműveleti hadtápjának felső tagozata zökkenőmentesen legyen képes adott esetben feladatainak maradéktalan végrehajtására.

A hadtápegységek háborúra való felkészítéséről

Dr. Csabai Károly ezredes

A hadtápegységek háborús feladatokra való felkészítése igen nagy jelentőséggel bír adott esetben az egyes hadtáptagozatokra háruló sokoldalú feladatok folyamatos és teljesértékű megoldásában.

A háborúra való alapos és körültekintő felkészítés különösen nagy jelentőségű az „M” esetén megalakításra kerülő hadtápegységek és -intézetek vonatkozásában. Ez teljesen érthető, mert ezek felkészítése jóval bonyolultabb a békében már élő, vagy „M” esetén kiegészítésre kerülő egységek felkészítésénél:

— egyrészt azért, mert megalakításukat kedvezőbb esetben néhány főből álló „M” törzs, kedvezőtlen esetben pedig a megalakító béke egység „M” apparátusa (amellyel egyidejűleg több egység mozgósításának előkészítését végzi) készíti elő;

— másrészt, az „M” készenlét eléréséhez szükséges technikai, de sokszor anyagi eszközök zöme is a megalakítás körletétől jelentős távolságra van;

— végül nagyban nehezíti a felkészítést az is, hogy a megalakítási nehézségeken kívül a tartalékos állomány képzése, összekovácsolása is igen bonyolult feladatot jelent, sokszor az is csak egy sor korlátozó rendszabály életbeléptetésével kerülhet végrehajtásra, ami végső soron, a háborúra való felkészítést újból csak hátrányosan befolyásolja.

A fentebb kifejtettekben világosan látható, hogy az „M” esetén megalakításra kerülő hadtápegységek zömének háborúra való felkészítése csak nagy körültekintéssel, jó szervező munkával és a megalakító személyi állomány odaadó, áldozatkész munkájával érhető el. Vonatkozik ez elsősorban a hadtápegységek „M” törzseire, ahol az oda beosztottaknak a megalakítási feladatok mellett az adott egység háborús alkalmazási kérdései jó ismerőjének, békében jó törzsmunkásnak, „M” esetén parancsnokoknak kell lenniük. S ha mindehhez hozzávesszük, hogy a hadművészet állandóan fejlődő követelményei szerint eddig ismeretlen, új típusú hadtápegységek kerülnek kialakításra, melyek alkalmazási elvei is újszerűek, akkor láthatjuk csak, hogy milyen magas követelményeket kell támasztani az „M” törzsek személyi állománya felé.

A hadtápegységek háborúra való felkészítése alapján véve két nagy feladatcsoportból tevődik össze:

- egyik csoportba az „M” megalakítással kapcsolatos feladatok;
- a másik csoportba az adott egység (intézet) háborús feladatokra (alkalmazásra) való felkészítés feladatai sorolhatók.

A tanulmányban a továbbiakban a két nagy feladatcsoportot kívánom vizsgálat alá venni.

A hadtápegységek „M” megalakításával kapcsolatos feladatok

A hadtáptörzsek főfeladata a háborúban a csapatok harc, hadműveleti tevékenységének teljesértékű hadtápbiztosítása. Ez minden esetben három irányú tevékenységet tételez fel:

- az adott csapat, seregtest harc, hadműveleti feladata hadtápbiztosításának megtervezése, megszervezése;
- az alárendelt csapatok hadtáptörzseinek szakmai irányítása;
- az adott csapat, seregtest, harci, hadműveleti feladatának hadtápbiztosítása érdekében, a csapat, seregtest hadtáptagozat összes erőinek és eszközeinek legcélszerűbb alkalmazása (működtetése).

Az utolsó feladathoz közvetlenül kapcsolódik a különböző hadtáptagozatok egységeinek megalakítása. Ez azért nagy jelentőségű, mert rendszerint a hadtápegységek, -intézetek a legkevesbé feltöltöttek, s éppen ezért „M” megalakításuk jóval bonyolultabb feladatokat is ró a hadtáptörzsekre.

A hadtáptörzsek tevékenységében békében a HKSZ-be helyezés és a kiképzési feladatok állandó hadtápbiztosítása kerül előtérbe.

Ez pedig a hadtáptörzsektől jó tervező-szervező, kiképző és gazdálkodó tevékenységet igényel. A hadtápegységek tevékenysége a békeidőszak hadtápbiztosítási feladataiban a háborús időszakhoz képest kisebb jelentőségű, mivel békében a hadtápegységek egy része csak korlátozott ellátási feladatokat végez (eu., szállító stb. alegységek), más részük egyáltalán nem is létezik, vagy csak szűk „M” megalakulási kerettel („M” törzsek) rendelkezik, végül a békeellátás sajátos, túlzottan centralizált rendszere miatt egyes hadtáp, főleg ellátási egységek, alegységek nem kapcsolódnak be az anyagellátás rendszerébe, hanem alapvetően csak HKSZ készlet tároló szerepet töltenek be.

Mindezen tényezők miatt tehát a hadtáptörzsek érthetően, viszonylag kevesebb gondot fordítanak saját tagozatuk hadtápegységének háborúra való felkészítésére, s csak magasabb HKSZ fokozat elrendelésekor, harcászati gyakorlatok alkalmával kerülnek azok újból a figyelem középpontjába. Ez is elsősorban a csapatok hadtáptörzseire vonatkozik. Seregtest, tábori hadtáp, vagy méginkább a központhadtáp tagozatban ezek a teljes állományú gyakorlatok is ritkábbak, s így azok háborúra való felkészültségét már sokkal bonyolultabb reálisan felmérni.

A hadtápegységek, -intézetek „M” megalakításával kapcsolatos feladatok alapján véve:

- a HKSZ és „M” okmányok kidolgozásából, azok állandó naprakészégének biztosításából;

— a személyi állomány és technika kiegészítő parancsnokságok által történt lebiztosításából, azok folyamatos naprakészségéből, bevonulásuk, átvételük megszervezéséből;

— a megalakítási körlet megfelelő előkészítéséből, a megalakításhoz szükséges anyagi eszközök felvételezéséből, tárolásából, vagy adott esetben történő felvételezésük megszervezéséből, alegységekhez való kiszállításából (elosztásából), az elszállítandó mozgó anyagi készlet felhasználásából;

— a tartalékos állomány összekovácsoló kiképzése megszervezéséből és végrehajtásából;

— a teljes „M” készenlét eltéréséből tevődnek össze.

A rendkívül bonyolult és szerteágazó feladatok közül a tanulmány terjedelme miatt csak néhányal kívánok foglalkozni.

1. A HKSZ-be helyezést (mozgósítást) biztosító okmányok kellő körültekintéssel, alapossággal való kidolgozása az „M” megalakítás egyik legfontosabb feltételét képezi. A kidolgozandó okmányokat és azok tartalmát utasítások szabályozzák. Az okmányok készítése során különös gondot kell fordítani:

— azok realitására, végrehajthatóságára;

— a különböző részlettervek szoros összhangjára;

— az együttműködő szervek feladatainak világos, egyértelmű elhatárolására;

— az előjáró és alárendelt szervek tervei, azonos vonatkozású részeinek egyeztetésére;

— az alapvető tervek operativitására, áttekinthetőségére.

A kidolgozandó okmányok közül különös jelentősége van a megalakító egység (intézet) és a hadtáptörzsek összesített, operatív terveinek. A tapasztalatok szerint rendkívül fontos annak egyértelmű meghatározása, hogy a megalakító hadtápegység (-intézet) és a hadtáptörzsek az „M” megalakítással kapcsolatos alapvető feladatokat, adatokat rögzítsék, összesítéssel dolgozzanak, de valamennyi általuk megalakítandó, vagy alárendeltségükbe tartozó hadtápegységekre (-intézetekre) vonatkozóan. Az adott hadtápegység (-intézet) okmányai viszont teljes részletességgel tartalmazzák a szükséges adatokat. Ennek a helyes megosztásnak igen nagy jelentősége van a tervek összhangba hozásánál. Pl. a magasabbegység hadtáptörzsének elegendő ha a szállítóegységek szállítójárműveit alegységenként összesítve (db, tonna), a mozgó anyagi készleteket anyagfajtánként összesítve (ja., t) tartják nyilván. A szállítóegység parancsnoka a szállítóteret már gépjármű bontásban, az egyesített raktárak parancsnoka (főleg a szolgálati ág és raktárvezetők) az anyagi készleteket pedig cikkenként tartja nyilván. A hadtáptörzs terve és az alegységparancsnokok (szolgálatiág-vezetők) terveinek összhangját a hadtáptörzs tervei rovatainak és az alegységparancsnokok terve összesen rovatainak azonossága adja.

Ami vonatkozik a magasabbegység, seregtest hadtáptörzsek terveire, teljes egészében vonatkozik az „M” megalakítást végző hadtápegység (-intézet) parancsnokok összesített és az egyes hadtápegységek (-intézetek) saját terveinek összhangjára is. Ilyen több hadtápegységet (-intéze-

tet) megalakító hadtápegység (-intézet) parancsnokok terveinek készítésénél különös gondot kell fordítani pl. az egyes intézetekhez beérkező személyi, technikai állomány szigorú ütemterv szerint történő fogadására, átvételére, a felvezetendő „M” anyagi eszközök egységes tervszerinti felvételezésére, a különböző hadtápegységek (-intézetek), HKSZ körletbe való kivonásának feszes biztosítására, hogy az „M” készenlét azok már ott érhessek el. Biztosítva ezzel valamennyi egy helyen megalakításra tervezett hadtápegység (-intézet) előírt határidőre való megalakítását.

2. A hadtápegységek „M” megalakításának egyik legalapvetőbb feltételét a személyi és technikai biztosítás képezi. A személyi biztosítást igen megnehezíti az a tény, hogy a hadtápegységek — főleg seregest, tábort és központ hadtáp tagozatban — békében szinte egyáltalán nem rendelkeznek állománnyal és vagy csak igen kis létszámkeret, vagy létszámkeret egyáltalán nem kerül részükre átadásra a béke állományból. A probléma a polgári szakképzettség alapján történő biztosítással részben csökkenthető. További jelentős segítséget jelentene azonban az, ha a békében élő megalakító hadtápegységek az általuk megalakítandó, vagy befogadott egységek részére a szű. fcsf. elvtárs vonatkozó utasításában előírt főleg tiszti állományt adnak át. Csak így lenne valóban biztosítható a békében „M” törzsekkel rendelkező „M” egységek „M” megalakítása is az előírt időre.

A biztosított technika üzemképes állapotban történő előállítását, átvételét jelentős mértékben segítené elő — a járművek vezetővel történő bevonultatása (sajnos az arány 20—50% között mozgott a „TRANZIT” gyakorlaton), az időszakos technikai szemlék rendszeres megtartása és az ott észlelt hiányosságok kiküszöbölése.

Az „M” szállító egységek előírt időben és megfelelő technikai mutatóval történő megalakítását nagyban elősegíti az „M” törzsek AKÖV-öknél (üzemegységeknél) történő elhelyezése.

3. Az időben való megalakítás fontos feltételét képezi a megalakításhoz szükséges anyagi eszközök biztosítása. Ez alapvetően kétféle rendszabályból tevődik össze:

— egyrészt — a mozgósítás közvetlen anyagi szükségleteinek biztosításából. Ez a személyi állomány fegyverzettel, személyi felszerelésével való ellátására terjed ki;

— másrészt — az adott hadtápegység, -intézet mozgó anyagi készleteinek megalakítása. A mozgó anyagi készletek egy részét pl. lőszer, űz., elm., egyéni eü., vv. anyag, ki kell adni a személyi állomány, illetve a fegyverzet és technika részére, másik részét az adott egység rendeltetésétől függően kell málházni vagy tárolni.

A mozgósítás anyagi biztosítása igen körültekintő szervező munkát igényel, főleg a tábort és központ hadtápegységeknél, mivel azok nagy részének „M” anyagi készletét a központi raktárak tárolják, így felvételezésüket adott esetben kell végrehajtani. Ez pedig az eddigi gyakorlatok tapasztalatai alapján csak nagyon gondos előkészítés esetén biztosítja az előírt időben való felvételezést és következőképpen a személyi állomány

mány előírt időre való felszerelését, a mozgó anyagi készletek felmálházását. Ezt segíti elő:

— a tartalékos hadkötelesek hadiruházattal való ellátása, mellyel jelentős idő szabadul fel az egységek összekovácsolására;

— az „M” előkészítő részlegek előzetes behívása, amelyek a kiutalt anyagi eszközök felvételezésével, a megalakítási körlet előkészítésével jelentős mértékben gyorsítják az adott egység (intézet) mozgósítási készenlétének elérését. Jól bizonyította ezt a „VÉRTES” és „TRANZIT” gyakorlat tapasztalata is, ahol ez a módszer tette lehetővé, hogy az „M” elrendelésétől számított 14 óra múlva, már az egységek alaki szemlére is felsorakoztak.

Rendkívül nagy jelentőséggel bír az egységeknél (intézeteknél) már kintlevő „M” anyagok helyes, gyors kiadását, lehetővé tevő tárolás. Ez részben tárolótér, részben szervezési probléma. Pl. bevált az összes anyagok alegységenkénti tárolása, mert így sokkal egyszerűbb a beérkező szállítójárművekre való felmálházás és a felszerelés helyére történő kiszállítás. Igen hasznos az is, ha a különböző „M” szemléken az alegységparancsnokok, szolgálatvezetők (anyagnem felelősök) megismerik saját anyagaik tárolási helyeit, szállítási rendjét, mert így bevonulásuk után azonnal bekapcsolódhatnak saját alegységük felszerelésébe, az „M” készség elérésébe.

4. A tartalékos állomány kiképzése, továbbképzése, összekovácsolása igen fontos helyet foglal el a hadtápegységek (-intézetek) háborúra való felkészítésében.

Ezt a feladatot tulajdonképpen a személyi biztosítás folyamán kell megkezdeni (megállapítani a biztosított állomány kiképzettségi fokát), majd a továbbiakban rendszeres kiképző munkát kell végezni a biztosított állomány felkészítése érdekében.

A hadtápegységek (-intézetek) „M” személyi biztosításának sajátos és egyben hátrányos vonása az, hogy zömében vagy csak polgári szak-képzettség, vagy csak általános katonai képzettség alapján kerül le-biztosításra, ugyanakkor a tartalékos állomány nagy tömege és a kiképzési bázisok szűk lehetőségei miatt nincs lehetőség a csapatoknál jól bevált több hetes, hónapos tanfolyamok szervezésére. Ebből kiindulva a hadtápegységek (-intézetek) tartalékos állományának kiképzését, összekovácsolását többféle, sokszor csak részeredménnyel járó módszerekkel kell megoldani.

Ezek a következőkben foglalhatók össze:

— az alapos katonai kiképzést igénylő tartalékos állomány (tisztok, híradó, fozsab., eü. kat. száll. stb.) több hónapos tart. kiképzésben részesítése;

— a polgári szakképzettség alapján biztosított, vagy már kiképzett tart. ti. állomány kiképzését, továbbképzését törzsenként néhány hetes kiképzés formájában célszerű végezni. A kiképzést célszerű hadijátékkal befejezni;

— a fenti kiképzések (továbbképzések) után célszerű tart. tiszti eligazításokat, „M” szemléket, majd végül az „M” összekovácsolási gyakorlatot lefolytatni. Az így kiképzett állomány tekinthető korszerűen

kiképzettnek és képes a ráháruló háborús feladatokat megfelelő szinten ellátni.

Az „M” összekovácsolási gyakorlat a tartalékos képzés legnagyobb, de egyben legköltségesebb formája is. Éppen ezért hadtápegységeknél (-intézeteknél) a takarékosági szempontok miatt ennek a formának is több változatát célszerű alkalmazni:

— teljes állomány behívása, összekovácsolása, utána hadtáp szakgyakorlat lefolytatása;

— a teljes állomány behívása, összekovácsolása, utána leszerelése;

— a törzsek teljes állományának és egy alárendelt alegység behívása, összekovácsolása, gyakorlaton való részvétele;

— a törzsek csökkentett állományának behívása, parancsnoki és törzsvetelési gyakorlaton (hadijátékon) való összekovácsolása.

5. Az „M” megalakítás feladatai tulajdonképpen az adott egység (intézet) „M” készenlétének elérésével fejeződik be. Az „M” készenlét foka rendszerint alaki szemlék útján kerül felmérésre. Ebből kiindulva az alaki szemlék nagy jelentőséggel bírnak a megalakított egységeknél (intézeteknél).

Az alaki szemlék lefolytatására az alaki szabályzat előírásai mérvadóak. Azonban az „M” útján megalakított egységek „M” készenlétének felmérése az ott rögzítettektől eltérő vonásokat is tartalmaz:

— az alaki szemle előtt be kell fejezni a megalakítással kapcsolatos feladatokat;

— végre kell hajtani az „M” tervekben szereplő összekovácsoló kiképzést;

— meg kell ismertetni a parancsnokokat a személyi állománnyal;

— amennyiben más intézkedés nincs, a mozgó anyagi készleteket fel kell málházni.

Az alaki szemle során lényegében a feltöltöttséget, az állomány felszereltségét, a technika üzemképességét, a személyi állomány (alegységek) beosztásával járó feladatainak ismeretét kell ellenőrizni.

Az alaki szemle után kezdhetik meg a hadtápegységek (-intézetek) háborús feladataik végzését.

A hadtápegységek (-intézetek) háborús feladatainak begyakorlása

A hadtápegységek (-intézetek) háborús feladatainak begyakorlása különböző jellegű, mozgósítási, összekovácsolási gyakorlat formájában történik.

A gyakorlatok megtervezésénél, előkészítésénél figyelembe kell venni mindazokat a sajátosságokat, amelyeket már a megalakító kiképzés során kifejtettünk.

Továbbá figyelembe kell venni a rendelkezésre álló költségkereteket, elhelyezési lehetőségeket és a hadtápegységek (-intézetek) jellegét, rendeltetését is. A következőkben az összekovácsolási gyakorlatok három fő

formájával, az „M” megalakítási, a parancsnoki és törzsvezetési, a szakharcászati gyakorlatokkal kívánok foglalkozni:

1. Az „M” megalakítási gyakorlat alapvető célja az adott hadtápegység (-intézet) megalakításának ellenőrzése. A gyakorlat tulajdonképpen behívásból, felszerelésből, alaki szemléből, leszerelésből áll. Időtartama 2—3 nap. Az ilyen gyakorlatok módot adnak a mozgósítási rendszer helyességének, az alakulatok „M” megalakítása realizálásának felmérésére, az alakulatok és kieg. szervek közötti együttműködés gyakoroltatására. Alapvetően sajnos a szűk költségvetés — a tábori és központ hadtáp tagozatban igénybeveendő technikai eszközök nagy népgazdasági jelentősége miatt — a legelterjedtebb. Célszerű egy-egy hadtáp rendszergyakorlat keretében, vagy külön az „M” megalakítási bázisok tevékenységének felmérésére alkalmazni.

2. Az „M” összekovácsolási parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat igen fontos helyet tölt be az egyes hadtáptagozatok, azok magasabbegységei háborúra való felkészítésében. Ezen a téren már gazdag tapasztalatokkal rendelkezünk („Hortobány”, „Tranzit” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat). A gyakorlatok tapasztalatai alapján ez a forma a jövőben továbbra is fontos szerepet játszik, s előfeltételét képezi a hadtápegységek (-intézetek) szakharcászati gyakorlatainak. A gyakorlatok időtartama 6—7 nap. A gyakorlatok előtt célszerű a tiszti állományt 2—3 hétre behívni, összekovácsolni. Így volt ez a „Hortobágy” és „Tranzit” gyakorlatokon is. A már előzőleg behívott, összekovácsolt tisztek állománya képes a parancsnoki és törzsvezetési gyakorlaton ráháruló vezetési, törzsmunka feladatait megfelelően ellátni. A törzsek kiszolgáló állományát elegendő a gyakorlat kezdetén behívni.

Különös jelentőséggel bírnak az úgynevezett rendszergyakorlatok, amikor egy-egy hadtáptagozat alapvető törzseit, vagy egy-egy hadtápbiztosítási ág összes tagozatainak törzseit gyakoroltatjuk. Erre jó példa volt a TRANZIT közlekedési rendszergyakorlat, ahol a tábori hadtáp közl. magasabbegység törzsek a központ hadtáp közlekedési csapatok törzsei, sőt a KPM is résztvett.

A parancsnoki és törzsvezetési gyakorlatokat a törzsek gyakoroltatásán kívül célszerű felhasználni egy-egy alárendelt egység (alegység) gyakoroltatására, a törzsek által kidolgozott tervek reális végrehajtására. Ez elsősorban a híradó, kiszolgáló alegységekre vonatkozik. De sikerrel lehet alkalmazni más területeken is, pl. a „TRANZIT” közlekedési rendszergyakorlat keretében szervezett átrakó irány gyakorlat az anyagi eszközök víziakadályon át történő valóságos átszállításával értéken tapasztalatokat adott az LÁK-ek működési technológiájának kimunkálásához.

3. Az „M” összekovácsolási gyakorlatok legköltségesebb, de kétségtelenül leghatékonyabb formája a hadtápegységek (-intézetek) teljes állománnyal történő megalakítása és a háborús feladatuk gyakoroltatása. Az ilyen gyakorlatokat célszerű összekötni a csapatok harcászati gyakorlataival azok reális, valóságos szükségletének kielégítése céljából. Ezen a téren is gazdag tapasztalatok állnak már rendelkezésre. Pl. az „URAL”, a „VÉRTES” gyakorlaton a megerősített szállító alegységek

juttatták el a tüzérség részére szükséges lőszer, a „SÁRVÁR” gyakorlaton a HMEAA-ról a HDS részére a szállító alegység anyagátadó ponton adta át a gyakorlathoz szükséges üzemanyagot, élelmet. A „VÉRTES” gyakorlaton a mozgósított TMS biztosította a részt vevő csapatok kenyérellátását.

Ezek a gyakorlatok tehát egyrészt lehetővé teszik az adott hadtápegység (-intézet) háborús feladataink begyakorlását, másrészt fontos szerepet játszanak a gyakorlatok valóságos hadtápbiztosításában.

Mégis a korlátozott költségkeretek miatt sajnos a hadtáptagozatok háborúra való felkészítésében ezek a gyakorlatok a megkívántnál kisebb arányúak. A jövőben célszerű lehetőleg a honvédelmi és népgazdasági érdekeket összhangba tartva ezt a formát jobban kiterjeszteni, pl. az útépítő egységeket gyakoroltatni lejárók építésében, mely fontos feltételét képezi az IÁK-ok előkészítésének.

Az „M” összekovácsolási gyakorlatok milyensége, fajtája nagy jelentőséggel bír a hadtápegységek (-intézetek) háborúra való felkészítésében. Az egyes formák arányát lehet növelni, vagy csökkenteni. Fontos azonban, hogy egyrészt a magasabb kiképzési formákra csak kellő felkészítés után szabad áttérni, másrészt a teljes állománnyal folytatott gyakorlatokat szervezesebben be kell illeszteni a csapatgyakorlatok szükségleteinek kielégítésébe, vagy valamely honvédelmi, népgazdasági érdek megoldásába.

A hadtápmanőver, valamint a hadtápbiztosítás általános és sajátos elveinek összefüggései

Körmen dy István alezredes

A hadműveletek előkészítését, megszervezését és megvívását vizsgálva, a hadművészet elmélete többek között tanulmányozza a hadtápbiztosítás kérdéseit is olyan céllal, hogy a hadtápbiztosítás rendszerén belül, az összes tagozatokon feltárja az anyagi, technikai, egészségügyi stb. biztosítás lényeges, belső szükségyszerű, általános és tartós összefüggéseit.

Erre annál inkább szükség van, mivel a hadtápbiztosítás törvényszerűségeit, elveit, így a manőverek kérdéseit is tartalmazó, 3—5 évenként megjelenő hadtáp utasítások¹ csupán rögzítik a mindenkori elveket, de nem adnak választ azoknak az összefüggéseknek részleteire, melyek a hadművelési művészet szintén rohamosan változó elveivel kapcsolatban fennállnak. Ezenkívül korszerű háborúban a hadműveletek sikeres kimenetele, többek között éppen a hadtáp munkájától, működőképességétől, a gyakori és hozzáértő manőverektől, a hadtáptörzsek munkájától függ.²

A szocialista hadtudomány a hadművészet elveit nem tekinti dogmának, hanem a cselekvés alapját képező általános iránymutatójának tartja, így a lehetséges elvek számát sem korlátozza. Ezzel szemben a burzsoá hadtudomány a fegyveres küzdelem egész változatosságát néhány örök, megváltoztathatatlan, minden időkre és esetre alkalmas elvre korlátozza.³ A nyugati katonai teoretikusok többsége elismeri a hadművészet

¹ Lásd: Utasítás a lövészcsapatok hadtápjára. Bp. HM 1955. (A Honvédelmi Minisztérium 0494/MNVK Szab. Szerk. Csf.—1953. sz. rendeletéhez); Utasítás a csapathadtáp megszervezésére és működésére atomfegyver alkalmazása esetén (Tervezet). Bp. HM 1955.; Csapathadtáp Utasítás. Bp. HM 1960.; Csapathadtáp Utasítás. Bp. HM 1965. Htp/3.

² A Magyar Néphadseregben korábban kialakult helytelen nézeteket bírálva, a Magyar Néphadsereg Hadtápfőnöke megállapította, hogy „... a hadtáptörzsek szerepe egyre növekvő tendenciát mutat...” (Kiemelés tőlem. K. I.) Róka Mihály: A csapatok kiképzésénck, harckészültségének hadtápbiztosítása. = Honvédelem, 1964. 11. sz. 33. old.

³ Jomine négy, Fuller hét, az USA katonai teoretikusai kilenc alapelv megmásíthatatlanságát tartják érvényesnek. Ezek: céltudatosság, egyszerűség, a vezetés egysége, támadólagosság, manőverezés, az erők összpontosítása, az erőkkel való takarékoság, meglepés, biztonság. (Szmirnov, M. — Baz, I. — Kozlov, Sz. — Sziporov, P.: K voproszu o haraktere szovetszkoi voennoj nauki ee predmete i szoderzsanie. = Voennaja Müszl. 1959. 7. sz. 18. old.)

elveinek jelentőségét, ezeket azonban abszolút értékűnek tekinti. Akik pedig ezzel ellentétes felfogást vallanak, a konkrét szerepét becsülik túl, szem elől tévesztik a múlt tapasztalatait és a fejlődés ellentmondásos jellegét.

A hadművészet törvényei a hadtápbiztosítás területén, a hadtápbiztosítás elveiben tükröződnek, ez utóbbiak pedig szoros kapcsolatban állnak a hadtápmánőverekkel és azok sikerét biztosító feltételekkel, a manőverezőképességgel, a mozgékonyssággal és az operatív vezetéssel.

A hadművészet valamennyi törvénye azon alapszik, hogy az ellenséges erőket a saját erők maximális megóvása mellett kell megsemmisíteni. A hadműveletek hadtápbiztosításában, a hadtáp egész tevékenységében ez úgy érvényesül, hogy a hadtápnak, a győzelem egyik feltételét — vagyis a csapatok kellő időben, megfelelő mérvben és a szükséglet helyén történő ellátását — a hadtáperők és eszközök maximális megóvásának és a hadtáp működőképességének fenntartása mellett kell megteremteni. *Ezt pedig hadműveletekben csak rugalmas biztosítási rendszerben működő, a manőver összes lehetőségeit kihasználni tudó, manőverezőképes és mozgékony hadtáp képes megoldani.*

* * *

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS ÁLTALÁNOS ELVEI a hadművészet olyan lényeges, belső, objektív és általános összefüggéseit tükrözik, melyek a fegyveres küzdelemben mindenkor érvényesek, elnevezésükben változatlanok, de ugyanakkor — mivel a hadművészet fejlődésével más értelmezést nyernek — tartalmukban változóak is, terjedelmükben növekednek vagy csökkennek, egyes elvek elavulnak, helyettük mások keletkeznek.

a) A hadügy forradalmának időszakában a hadművészet minden ágában és minden területén meghatározó erejű törvény: *a seregtestek rendelkezésére álló legfőbb pusztító eszköz az atomfegyver, a tömegpusztító eszközök elleni védekezés pedig a csapatok elsőrendű feladata.* Következésképp, a korszerű hadműveletek sikeres megvívását a rakéta-atomfegyverek, a velük való manőverezés és az ellenük való hatásos védekezés (többek között az atomvédelmi manőver) biztosítja.

Ugyanakkor azonban a rakéta-atomfegyverek megjelenése és tömeges elterjedése a hadműveleti művészet új ellentmondásait vetette fel.

A rakéta-atomfegyverek bár mélységben képesek hatni az ellenfélre, azonban az összefegyvernemi és fegyvernemi csapatok, a rakéta-atomcsapások eredményeit nem mindig tudják azonnal kihasználni, még sűrűn alkalmazott légideszantok kidobásával (kirakásával) sem. A megsemmisítő eszközök pusztító hatása által nyújtott kedvező lehetőségek, valamint a szárazföldi csapatok korlátozott mozgási lehetőségei között fennálló ellentmondás jelenti azt az ösztönző erőt, mely szükségszerűen az utóbbi rohamos fejlődéséhez, a manőverek gyakoriságához vezet.

Az ellentmondás kiküszöbölésének szükségessége azt eredményezi, hogy az összes államok hadseregeiben fokozzák a csapatok és ezzel egyidejűleg a hadtáp mozgékonyágát, emelik manőverezőképességét, növelik a vezetés operativitását és keresik az erők és eszközök (köztük a hadtáperők és eszközök) megfelelőbb manőverformáit.

A korszerű hadművészet e fontos törvényének és a hatása alatt fejlődő elveknek változása, szükségszerűen maga után vonta a hadtápbiztosítás egész rendszerének, elveinek változását.

Ez a törvény szükségessé tette a hadtápbiztosítás általános rendszerén belül — a Magyar Néphadsereg sajátosságainak megfelelően — egyrészt kidolgozni a hadművelleti hadtáp felső tagozat⁴, a rakétacsapatok⁵ és ennek működését biztosító egyéb csapatok (pl. a rádiótechnikai csapatok) hadtápbiztosításának elveit, másrészt a hadtáp megóvása, állandó működőképessége érdekében, a hadtáp atomvédelmi manőver stb. kérdéseit.

b) A hadművészet többi törvényéhez hasonlóan, tartalmában és formájában is lényeges változáson ment keresztül az *erőfölény legáltalánosabb, klasszikus törvénye*, mely szerint a harctevékenység során az a fél számíthat sikerre, amelyik a döntő pillanatban és a döntő irányban (irányokban), a másik felet felülmúló erővel és eszközökkel rendelkezik.

Ennek a törvénynek gondolata Lenin megfogalmazásában így hangzik:

„A döntő pillanatban, a döntő helyen, döntő túlerővel kell rendelkezni — a katonai sikernek ez a törvénye.”⁶

Korszerű viszonyok között azonban az erőfölény nem az erők és eszközök korábbihoz hasonló összpontosítása révén lehet elérni (sőt ez éppen az erőfölény elvesztését eredményezheti), hanem az erőkifejtés összpontosítása, áthelyezése és fokozása révén lehet biztosítani. Az erőfölény azonban egymagában nem biztosítja a győzelmet, hanem annak csupán lehetőségét teremti meg. Ugyanakkor a gyengébb fél, az erők és eszközök manővere révén ki tudja küszöbölni a meglevő hátrányait.

A hadművészetben érvényesen ható erőfölény törvénye a hadtápbiztosítás elveiben azon a követelményen alapszik, hogy:

„... összpontosítanunk kell az anyagi erőket és a katonákat el kell látnunk minden szükségessel.”⁷

továbbá olyan formában tükröződik, hogy a hadtáp összes tagozatainak erőkifejtése a főfeladat megoldására, az előljáró kezében összpontosul.

Végül ez a törvény a hadtápbiztosításban az erőkifejtés összpontosításában, fokozásában és áthelyezésében jut kifejezésre, ami elsősorban az ilyen feladatot végrehajtó csapatok elsődleges ellátásának elve szerint, a hadtáperők és eszközök gyors átcsoportosítása, gyakori manőverei útján lehetséges. Más szavakkal, a főerőkifejtés irányában — a másodrendű irányokban küzdő csapatok rovására is — biztosítani kell az összes ellátási tagozatok közös erőkifejtését, a hadtáperők és eszközök tömörítése (de semmiképp sem kis területen való összpontosításával), a csapatokhoz történő közelítés révén.

⁴ Csabai Károly: A Magyar Néphadsereg hadtápbiztosításának megszervezése a korszerű háború kezdeti időszakában. (Kandidátusi értekezés.) Bp. 1963.

⁵ Fábán Gyula: Erdős-hegyes terepen támadó összefegyvernemi hadsereg anyagi biztosítása. (Kandidátusi értekezés.) Bp. 1963.

⁶ Lenin Művei. 30. köt., Bp. 1953. 252. old.

⁷ Lenin Művei. 26. köt., Bp. 1952. 269—271. old.

A hadtáp erő kifejtés összpontosításának gondolata kifejezésre jut mind az előljáró hadtápdirektívájában, mind a hadseregparancsnok hadtápparancsában. Ezek az okmányok tartalmazzák:

„... azokat az irányokat, csoportosításokat, amelyekre a harctevékenység kezdetére, illetve a harctevékenység alatt a *hadtáp erő kifejtését összpontosítani kell* (kiemelés tőlem. K. I.) tömegpusztító fegyverek elleni védelem követelményeinek figyelembevételével”⁸

Mivel az erőfőlény biztosítása érdekében a főerőkifejtés célja, objektuma, iránya, területe, méretei, erői és eszközei a hadművelet folyamán — még egy hadsereg-hadművelet keretein belül is — változhatnak, szükségessé válhat a főerőkifejtés fokozása, áthelyezése. Ebből kifolyólag az erőfőlényhez nélkülözhetetlen a hadtáp erő kifejtés összpontosítása, fokozása, áthelyezése, ami csak a hadsereg hadtápmánőver sikerét biztosító egyéb feltételek fennforgása esetén, széles körű hadtápmánőverek révén lehetséges.

c) A hadművészet másik legáltalánosabb törvénye az együttműködés, mely szerint a győzelem kivívása, a hadműveletek sikere érdekében — a leghatékonyabb felhasználás igényéből fakadóan — össze kell hangolni a rendelkezésre álló erők és eszközök alkalmazását, tevékenységét, cél, hely és idő szerint.

Ez a törvény a hadtápbiztosítás elveiben, az előljáró és alárendelt ellátási tagozattal, az összefegyvernemi és fegyvernemi törzsekkel (a hadműveleti-harcászati vezetéssel), a hadtáperőkkel és eszközökkel, az összes szolgálati és ellátási ágakkal, a szomszédokkal, a helyi hatóságokkal való együttműködés, vagyis a hadtáp együttműködés elveiben jut kifejezésre.

A hadtáp együttműködés elve magába foglalja az összes biztosítási ágak, a rendelkezésre álló összes hadtáperők és eszközök feladatainak célszerű megszabását és összehangolását, cél, hely és idő szerint, a parancsnok elhatározásának megfelelően, az előljáró hadtáptagozat irányelvei szerint, a felsőbb hadtápszervek manővereivel összhangban, a meglévő lehetőségek figyelembevételével.

Mivel a siker elérésének legfőbb eszköze az atomfegyver és emiatt a hadműveletek tervezésének rendje is megváltozik (a tervezés a csapás objektumainak kiválasztásával, a rakétacsapások rendjének és idejének meghatározásával és ennek megfelelően az erők és eszközök csoportosításának kialakításával kezdődik), ezért — a régebbi gyakorlattól és elvektől eltérően — az együttműködés megszervezése elsősorban a rakétacsapatok hadtápjával kezdődik.

Az ilyen sorrend megválasztása annál inkább szükséges, mivel egyrészt a hadsereg hadtápkörletben a hadtápjobjektumok telepítése, működési körletének kiválasztása, a hadtáp elhelyezése csak a rakétacsapatok és a biztosításukra hivatott egyéb csapatok által el nem foglalt körletekre szorítkozhat, másrészt a rakétacsapatok a közlekedési utak használatában is elsőbbséget élveznek, és végül, a rakétacsapatok technikai, egészségügyi

⁸ Tábori Törzsszolgálati Utasítás. I. Rész. 168. pont. HM 1965. Al/7. 100. old.

biztosítása, a hadtáphelyettes alárendeltségébe tartozó anyagi eszköz fajtákkal való ellátása (üzemanyag, élelem stb.), a rakétacsapatok működőképességének és manővereinek elengedhetetlen feltétele.

Döntő jelentősége van továbbá az érintkező hadsereghadtápok (esetleg más nemzetiségű seregtestek) manőverei közötti együttműködés megszervezésének, valamint a légi úton végrehajtott manőverek együttműködési kérdéseinek, a csapatok és légi úton szállított terhek gyakorisága miatt.

d) A hadművészet egyik fontos törvénye: a sikeres harctevékenység folytatása, a hadművelet eredményes megvívása érdekében, *a kitűzött célok, feladatok arányban kell álljanak a rendelkezésre álló erők és eszközök lehetőségeivel*, figyelembe véve az ellenség erőit és eszközeit, a tér és időtényezőt.

Ez a törvény a hadsereghadtápnál az arányosság elvében jelentkezik, ami azt jelenti, hogy a hadseregnek mindig annyi és olyan rendeltetésű hadtápegységekkel és -intézetekkel kell rendelkeznie, amennyi és amilyen hadtáp az adott hadművelet hadtápbiztosítása mellett megteremti a színen nélkül folyó következő hadművelet sikeres megvívásának hadtápfeltételeit is. Más szavakkal, a hadművelet megvívásának körülményei arányban kell álljanak a hadtáp lehetőségeivel, a hadsereghadtápnak mindig rendelkeznie kell a részére megszabott és soronkövetkező feladatok végrehajtásához elegendő erőkkel és eszközökkel. Ennek az elvnek érvényesülése és ez a követelmény pedig elsősorban hadtápmánőverek révén jelentkezik.

Mivel a front-hadművelet során, a front-hadműveleti felépítésében megváltozhat a hadsereg helye és szerepe, ezért a hadsereghadtáp feladatai hadsereg-hadműveletenként változnak, más és más lesz a hadsereghadtáp állománya és összetétele is. Ez a változtatás pedig a front-hadtáp vagy más hadseregek hadtápjának terhére történik, a hadtáperőkkel és eszközökkel végrehajtott manőverek útján.

Az arányosság elvének érvényesítése érdekében a hadműveleti hadtáp felső tagozat szerepe — a helyzettől függően — különféleképp nyilvánulhat meg: a hadművelet megszervezése során, vagy annak egyes időszakai-ba a hadsereghadtáp részére átadhat különféle rendeltetésű és számú hadtápegységeket és -intézeteket (manőver a hadtáperőkkel és eszközökkel), a hadsereg hadtápbiztosítása érdekében elsősorban a főirányban mozgó-kony csoportokat hozhat létre.

Amennyiben a hadsereghadtáp rendelkezésére álló erők és eszközök csak részben biztosítják a hadtáp előtt álló feladatok maradéktalan végrehajtását, hadtápmánőver révén (pl. igénybevételi manőver, manőverezés az intézetek befogadóképességével stb.) a helyzet némileg kedvezőbbé változtatható. Amikor pedig a hadsereg hadtáperői és eszközei nem elégségesek a hadművelet hadtápbiztosítására és a hadsereghadtáp megerősítése nem lehetséges, vagy nem célszerű, egyes hadtápbiztosítási feladatokat teljes egészében vagy részben, az előljáró hadműveleti hadtáp felső tagozat vállal magára.

e) A hadművészet fejlődésének, ezen belül a hadsereg fejlesztésének egyik legáltalánosabb törvénye, hogy *a hadtápbiztosítás rendszerének és*

elveinek előbb, vagy utóbb elengedhetetlenül meg kell felelnie a hadművészet és a hadseregszervezet elért fejlődési színvonalának.

A hadtáp megfeleléség elve feltétlenül érvényre kell jusson a manőver kérdéseiben is, vagyis a hadtápmanőver sikerének feltételei meg kell feleljenek az ellátandó csapatok manőverezőképességi és mozgékonyági fokának. Más szavakkal, a hadsereg olyan hadtáppal kell rendelkezzen, mely nem gátolja a csapatok manővereit és amely lehetőséget biztosít a hadsereg hadtáperők és eszközök széles körű manővereinek végrehajtására.

A megfeleléség elve a hadtápbiztosítás rendszerével kapcsolatban olyan követelményt támaszt, hogy mennél manőverezőbb jellegűek a hadműveletek, annál rugalmasabbnak kell lennie a csapatok tevékenységének hadtápbiztosítására hivatott hadtáp egész rendszerének.

A hadművészet történetének tanúsága szerint minden olyan esetben, amikor a megfeleléség elvét megsértették és a nagy áldozatokkal járó gyakorlat ezt igazolta, a hadtápbiztosítás korábbi elveinek felülvizsgálata és a hadtápbiztosítási rendszer átszervezése vált szükségessé.

f) A hadművészet azon törvénye, mely szerint *a hadműveletek megvívása, sikeres vagy sikertelen kimenetele többek között a minden oldalú biztosítástól, ezen belül a hadtápbiztosítástól függ, az anyagi, technikai, egészségügyi stb. biztosítás elveiben, vagyis a hadtápbiztosítás sajátos elveiben jut kifejezésre.*

A hadműveleteknek, a hadtápbiztosítástól való függősége, a gyakorlatok tapasztalatai által igazolt olyan törvény, mely alapul szolgál a hadtápbiztosítás rendszerének további tökéletesítésére, a hadtápmanőver kérdéseinek továbbfejlesztésére.

A Varsói Szerződés Főparancsnoksága által nemrég lefolytatott „NEMAN” gyakorlat értékelése megállapította, hogy a „Keletiek” olyan elhatározásra jutottak, mely szerint:

„... a »Nyugati« főcsoportosítás szétverésének befejezése céljából a támadást lendületesen ki kell fejleszteni. Az ilyen feladatra vonatkozó elhatározás közvetlenül a hadtáp lehetőségeitől, az összes hadtápegységek és magasabbegységek összehangolt és lendületes munkájától függött.” (Kiemelés tőlem. K. I.)⁹

Ugyancsak a „NEMAN” gyakorlat értékelése állapította meg azt is, hogy :

„A hadtápszervek gyakorlata befejeződött, azonban távolról sem fejeződött be a korszerű hadműveletek hadtápbiztosítási rendszerének további tökéletesítésére irányuló munka.” (Kiemelés tőlem. K. I.)¹⁰

A hadtápbiztosítás általános elveinek és a hadtápmanővereknek összefüggései az általunk tárgyaltak szerint koránt sem teljesek, ide tartoznak még olyan elvek, mind a hadtáp magas fokú harckészültségének elve, a meglepés elve stb.

⁹ Marjahin, Sz.: Boevaja proverka túla. = Krasznaja Zvezda, 1968. 189. sz. 2. old.

¹⁰ Ibid.

A HADTÁPBIZTOSÍTÁS SAJÁTOS ELVEI a hadtáp általános tevékenységéből fakadóan és a harctevékenység körülményeinek megfelelően kialakult gyakorlat tudományos összefüggéseit fejezik ki. Ezek az elvek pedig a hadműveletek hadtápbiztosítása során megkövetelik a hadtápmánőverek mesteri alkalmazását.

a) A hadtáp széttagolt telepítésének és gyors összpontosításának elve korábban oly módon érvényesült, hogy az előjáró seregtestek, főleg mélységben lépcsőzött hadtápjai — elsősorban a vasútvonalak helyreállítási ütemének megfelelően — a csapatokhoz közelebb települtek. Más esetekben az anyagi, technikai és egészségügyi alapok egy részét közúton, gépkocsi szállító eszközökkel közelítették a csapatokhoz. Így a hadművelet előkészítése és megvívása során, a fronttáptap meghatározott része a hadsereg hadtápkörletbe, a hadsereghadtáptap jelentős része pedig a csapat-hadtáptap körletbe települt előre.

A seregtestek hadtápegységeivel és -intézeteivel történő ilyen manőverezés megfelelt a hadműveletek manőverező jellegének és kedvezően befolyásolta a hadtáptap munkáját.

A hadsereghadtáptap felépítésében gyökeres változás a rakéta-atomfegyverek tömeges megjelenésével következett be, amikor megváltozott a hadsereg szervezete, hadműveleti felépítése, megnövekedtek a hadműveletek méretei, a hadműveletek lefolyása gyorsabbá vált, a harcrendek széthúzódtak, a hadsereg hadműveleti felépítésében hézagok keletkeztek, a kisebb szervezetű hadsereghadtáptap pedig teljes állományával közútra, a csapat-hadtáptap közelébe települt.

A hadsereghadtáptap nagyobb területen való telepítése kedvezőbb térbeli feltételeket teremtett a hadtáperőkkel, eszközökkel végrehajtandó manőverezéshez és újabb követelményeket támasztott a hadsereghadtáptap sikeres manővereit biztosító feltételekkel szemben is.

b) Az anyagi eszköz készletek időben történő megalakításának, valamint lépcsőzetes elhelyezésének elve, a csapatok állandó magas fokú harc-készültségben tartásának és a harctevékenység megszakítás nélküli biztosításának objektív szükségességét fejezi ki.

Az anyagi eszköz készletek, a különféle technikai eszközök időben történő felhalmozása és ezek megbízható védelme, már a harctevékenység kibontakozásának megkezdésétől fogva, a velük való manőverezés révén gyakran lehetővé teszi ezek azonnali felhasználását a szükségletek kielégítésére és biztosítja a csapatok magas fokú harcképességének fenntartását.

A készletek (eszközök) lépcsőzetes elhelyezése a hadtáptap különféle tagozatain, a velük való manőverezés útján megbízható alapot teremt az anyagi eszközöknek a csapatoknál való folyamatos feltöltéséhez, ezen keresztül pedig biztosítja a csapatok megbízható ellátását és kiszolgálását a hadműveleti helyzet legváltozatosabb körülményei között is.

c) Az előjáró felelősségének elve az alárendelt ellátási tagozattal szemben, az anyagi eszköz készletek eljuttatásáért, a hadtápbiztosítás legfontosabb elvét jelenti.

A Nagy Honvédő Háború éveiben, a csapatok manőverező tevékenységének viszonyai között helyesnek bizonyult és 1943 júliusától a szovjet hadseregben érvényessé vált ilyen elv, a korszerű manőverező hadműveletek viszonyai közepette is megőrizte jelentőségét és a seregtestparancsnokok hadtáphelyettesei számára széles körű lehetőséget teremtett a hadtáperőkkel és eszközökkel való gyakori manőverezéshez.

Ez azonban korántsem azt jelenti, hogy ezt az elvet mindig és minden körülmények között célszerű lenne mereven alkalmazni. Éppen a manőverezésben rejlő előnyök kihasználása teszi lehetővé azt a számtalan változatot, amit az anyagellátás folyamatában alkalmazni lehet, elsősorban a hadseregek közvetlen csapatok, összevont osztagok, hadműveleti felépítési (harcrendi) elemek érdekében.

d) Az összes szállítóeszközök komplex felhasználásának elve korszerű viszonyok között rendkívül jelentős. Ez az elv, az összes szállítóeszköz fajták egységes terv szerinti, együttműködésben történő felhasználását és a velük való manőverezést jelenti. Ez az elv azonban nem zárja ki azt, hogy az ilyen vagy olyan szállítási tagozatban — a kialakult helyzettől függően — nagyobb mérvben ne lehetne igénybe venni azokat a szállítási ágakat, amelyek az adott időben, a legkedvezőbbben képesek biztosítani minden szükséges utánszállítást (manőver a szállítási ágakkal).

e) A tömegesen meghibásodott (megrongálódott, megsérült) technikai eszközök körzetében való javító, helyreállító munkák elvégzésének elve, a javító intézetekkel való manőverezés révén arra irányul, hogy a leggazdaságosabb javítási módok alkalmazásával, a csapatok harcképessége a lehető leggyorsabban helyreállítható legyen. Ez az elv kizárja a meghibásodott technikai eszközök ésszerűtlenül távoli elszállítását, megköveteli a legkorszerűbb javítási módok széles körű alkalmazását és lehetővé teszi a fegyverzet és a technikai eszközök mielőbbi, újbóli alkalmazását.

f) Az egészségügyi erőknek és eszközöknek a tömeges egészségügyi veszteségek körletéhez (tömegsérülési góccokhoz) való maximális közeli-tésének elve, az egészségügyi erők és eszközök manővere, a mielőbbi szakorvosi segélynyújtás célját szolgálja. Ezért az egészségügyi szolgálatnak a segélynyújtás összes tagozatain rendelkeznie kell elegendő számú egészségügyi egységgel és intézettel, hogy a velük való manőverezés révén ezek a lehető legrövidebb idő alatt kijussanak a hátraszállítás és gyógyítás megfelelő körleteibe, továbbá, hogy az egészségügyi manőver különféle formái révén, az egészségügyi szolgálat összes tagozatainak erőfeszítéseit összpontosítani lehessen.

g) A helyi eszközök felhasználásának elve — noha ez a hadtápbiztosítás egyik legrégebbi elve — napjainkban sem vesztette el jelentőségét, sőt a helyi erőforrások, a szákmányanyagok igénybevételével való manőverezés — egyes anyagokból és szükségesszükszűkökből — a csapatok ellátásának korszerű viszonyok között is kiegészítő forrását képezhetik.

Következtetések:

1. A hadművészet törvényei a hadtápbiztosítás általános és sajátos elveiben rendkívül bonyolult formában, a kölcsönös kapcsolatok láncola-

tán keresztül jelentkeznek. Ez egyrészt kifejezésre jut a hadtápbiztosítás megfelelő rendszerének kialakításában, másrészt szükségessé teszi a hadtápmánőver valamennyi módjának és formájának mesteri alkalmazását.

2. A rakéta-atomfegyverek megjelenése, elterjedése, tömeges alkalmazásának lehetősége következtében a hadműveletek hadtápbiztosítása során jelentkező ellentmondások (pl. a nagy szélességi és mélységi kiterjedésben küzdő, nagymennyiségű anyagot fogyasztó, jelentős veszteségeket szenvedett csapatok hadtápbiztosítása rövid idő alatt, korlátozott hadtáperőkkel és eszközökkel), többek között a hadtápbiztosítás érdekében történő manőverező tevékenység által küszöbölhetők ki.

3. A hadművészet törvényeinek, fejlődésének, az utóbbi évek gyakorlatainak tapasztalatai alapján, a hadtápban bekövetkezett változásokat figyelembe véve, tudományos előrelátással arra lehet következtetni, hogy:

- a manőverező jellegű hadműveletek hadtápbiztosításának feladatait, rugalmas hadtápbiztosítási rendszerben működő, korszerűen szervezett hadtáp gyakori manőverei útján lehet megoldani;
- a hadműveletek hadtápbiztosításához elegendő erő és eszköz gyakran csak a hadtáperők és eszközök manőverei útján biztosítható;
- a hadtáp főerőkifejtése a legfontosabb hadműveleti célok érdekében kell összpontosuljon, ennek érdekében kell fokozódjon, erre kell irányuljon, ami elsősorban manőverek útján érhető el.

A csapathadtáp törzsek tevékenysége megszervezésének néhány kérdése

Lapos Mihály alezredes, Rehó László őrnagy

Ismert, hogy a törzsek rendeltetését, kötelmeit, a velük szemben támasztott követelményeket, kapcsolatuk rendjét más törzsekkel, a törzsfőnök feladatait és jogköreit alapvetően a Táborig Törzsszolgálati Utasítás 1—14. pontjai határozzák meg. Az ott rögzített elvek és rendszabályok valamennyi törzs, így a csapathadtáp törzsek tevékenységének is alapjául szolgálnak. Tapasztalataink szerint ezek az elvek megfelelően érvényesülnek a csapathadtáp törzsek munkájában.

Ugyanakkor megállapítható az, hogy a csapathadtáp törzsek tevékenységének megszervezésével kapcsolatos konkrét feladatok az elmúlt évek során szinte valamennyi munkaterületen rendkívül nagymértékben megnövekedtek, sokrétűvé és igen differenciálttá váltak, s megoldásuk is csak változatos, széles skálájú munkamódszerekkel lehetséges.

Ellenőrző munkánk során a törzsmunka legkülönbözőbb módszerekkel történt megszervezését tapasztaltuk. Ezek közül sok változatot igen jónak, hasznosnak és hatékonnak tartunk. A legjobbnak, legkorszerűbbnek ítélt módszereket ezen cikk útján adjuk közre. Ezzel szeretnénk elérni a gyakorlati munkában szerzett tapasztalatok általánosítását, a csapathadtáp törzsek vezetési módszereinek javítását, s hatékonyabb munkastílusuk kialakításának elősegítését.

E módszereket két alapvető területre, a béke, illetve a háborús viszonyok között megoldandó feladatokra vonatkoztatva tárgyaljuk.

A CSAPATHADTÁP TÖRZSEK TEVÉKENYSÉGÉNEK MEGSZERVEZÉSE BÉKÉBEN

A csapathadtáp törzsek vezetési rendszere

Az eredményes hadtápvezetés egyik döntő és alapvető feltételének tartjuk a precíz, mindent átfogó hadtáp vezetési rendszer kialakítását. E rendszernek kifejezésre kell juttatnia a törzsben dolgozók felelősségét, feladat- és jogkörét, differenciáltságát, a törzsmunka szervezettségét, különösképpen a feladatok helyes elosztását.

Véleményünk szerint az adott hadtáptörzs vezetési rendszerét „Szervi határozvány”-ban, vagy „Munkarend”-ben a legcélszerűbb rögzíteni. Ezek kidolgozása során nem lehet figyelmen kívül hagyni: — az előjárók által megszabott követelményeket, az adott hadtáptörzs rendeltetését, alapvető feladatát; — az összefegyvernemi (fegyvernemi) törzs már kialakított vezetési rendszerét és vezetési stílusát, alapvető vezetési módszereit; — a gyakorlati élet tapasztalatait, a vezetettek felkészültségét, helyzetét, s a vezetésben résztvevők kvalitását. Az adott hadtáptörzs vezetési rendszerének kialakításában és állandó formálásában kiemelkedő szerepük van a magasabbegységek hadtáp törzsfőnököknek. Alapvetően tőlük, az ő egyéniségüktől függ a magasabbegység hadtáptörzsek tevékenységének szervezettsége, munkastílusa.

Tapasztalatok szerint annak a hadtáptörzsnek helyes a vezetési rendszere, amelyben:

— *először is*: a hadtáp törzsfőnök fő figyelmét és fő erő kifejtését a PK HTPH parancsai végrehajtásának megszervezésére, ellenőrzésére, a koordinációs feladatok kézben tartására, az alapvető tervek és intézkedések személyesen történő összeállítására, a harc készülség, a kiképzés, a gazdálkodás, a hadtápvezetés elvi és gyakorlati kérdéseinek kézben tartására, a hadtáptörzs összekovácsolására összpontosítja;

— *másodszor*: ezen túlmenően arra kell törekednie, hogy a szolgálatiág-vezetőket saját szakmai feladataikon túlmenően érdekeltté tegye az „összefegyvernemi” jellegű feladatok végrehajtásában is. Fontos ennek megvalósításához valamennyi szolgálatiág-vezető teljes bekapcsolása a vezetésbe. Komplex feladatot csak valamennyi szolgálatiág-vezetőnek a vezetésbe való maximális bevonásával lehet eredményesen megoldani. Ezért nagyon fontos a szolgálatiág-vezetők felelősségének határozottan történő érvényesítése a hadtáptörzs vezető tevékenységében. Ugyanakkor elengedhetetlen biztosítani azt, hogy a szabályzatok, utasítások adta intézkedési, döntési, fegyelmi jogokkal éljenek;

— *harmadszor*: valamennyi — lényegét tekintve manuális munkát igénylő — terv, intézkedés és operatív nyilvántartás gyakorlati összeállítását, naprakész állapotban tartását a PK HTPH parancsai végrehajtásának nyilvántartását a hadtáp tervező, szervező tisztre bizza.

Úgy véljük, ilyen munkamegosztás és a vezetésbe történő bevonás esetén a magasabbegység hadtáptörzs munkája jól szervezettek tekinthető. A hadtáptörzs munkájának eredményessége azonban még a vezetés ilyen határozott rendszere esetén is csak akkor biztosítható, ha a hadtáp törzsfőnök sablonmentes, változatos módszereket alkalmaz a munkában, s rugalmas munkarendet alakít ki.

A hadtáptörzsek munkarendje, munkamódszere

A teljesség igénye nélkül, csak néhány fontos kérdésben összegezzük tapasztalatainkat.

Egy munkahét

Ismert, hogy a csapathadtáp törzseknél a munka tervezése teljes konkrétsággal havi munkatervekben realizálódik. E tervet havonta is-

mentetni kell. Emellett azonban a gyakorlati élet szükségessé teszi azt is, hogy hetenként egy alkalommal a hadtáp törzsfőnök munkaértekezleten pontosítsa a következő hét feladatait.

A hadtáp törzsfőnök számára nagy segítséget jelent az, ha hadtáp tervező-szervező tiszt nagy következetességgel, szilárdsággal és állhatatossággal biztosítja a feladatok végigvitelét, s hetenként egyszer jelenti a havi munkaterv végrehajtásának helyzetét. Erre alapozva lehet eredményes a heti munkaértekezlet.

Egy átlagos munkanap

A feladatok sokrétűsége és zsúfoltsága megköveteli, hogy a hadtáp törzsfőnök egy átlagos munkanapon belül is határozott munkarendet tartson.

Egy bevált változat szerint ez a következő lehet:

— délelőtti először a hadtáp tervező-szervező tiszttel, majd a PK HTPH-sel egyeztetni a megoldandó feladatokat. Ezt követően a soron levő feladatokkal kapcsolatos kidolgozó munkát végez;

— délután koordinációs tárgyalásokat folytat a hadtáptörzs beosztottaival, illetve az összefegyvernemi és fegyvernemi törzsek képviselőivel. A továbbiakban az alárendeltekkel veszi fel a kapcsolatot és tájékozik helyzetükről.

Természetesen az átlagostól eltérő napokon a munkarendet és munkamódszereket differenciálni kell. Nagy fokú rugalmassággal a legbonyolultabb és legfeszítettebb feladatok is eredményesen megoldhatók.

Felelősség

A munka helyes megosztásában nagy szerepe van a szabályzatokban, intézkedésekben, szervei határozványokban rögzített felelősségi kör határozott módon való érvényesítésének. Például: a harcészükség és kiképzés kérdéseit illetően teljességgel felelőssé kell tenni a szállító alegység vonatkozásában a szállító, az egészségügyi alegységgel összefüggésben az egészségügyi, a sütődével kapcsolatban az élelmezési szolgálat vezetőt, s a szakmai raktárak vonatkozásában az érintett szolgálati ágak vezetőit.

Helyettesítés

Rendkívül fontossággal bír egymás kölcsönös helyettesítése feltételeinek kialakítása a hadtáptörzsbén. Ennek a követelménynek kielégítésében nagy szerepe van az általános hadtáptiszti szemlélet állandó erősítésének. Egy hadtáptörzsbén, ahol ez a szemlélet erős, a hadtáp törzsfőnök bármelyik szolgálati ágánál felmerülő szakmai kérdésben azonnal képes határozott döntést hozni, a szolgálatiág-főnökök bármelyike pedig képes bármely más hadtáp szolgálati ág alapvető szakmai kérdéseit helyesen megítélni, megoldására helyes előzetes intézkedést tenni.

Nehezebben megoldható kérdés a hadtáp törzsfőnök helyettesítése. Gyakorlati tapasztalatok szerint a helyes szemléletre nevelt hadtáp tervező-szervező tiszt képes a hadtáp törzsfőnök helyettesítésére, s a hadtáptörzs munkájának megszervezésére. Helyesebb azonban legalább két

helyettesítésre képes káder kinevelése a hadtáptörzsben. A hadtáp tervező-szervező tiszt mellett erre a feladatra célszerű a legtapasztaltabb és legrátermettebb szolgálatiág-vezetőt kiválasztani és felkészíteni. Így nem érheti váratlanul egyetlen feladat sem a hadtáptörzset.

A hadtáptörzsek munkastílusa

Ahhoz, hogy a hadtáptörzsek a reájuk háruló sokrétű feladatot teljesíthessék, egy sor általános érvényű jellemzőt kell munkastílusukban érvényre juttatni. Ezek közül a legfontosabbnak tartjuk az alábbiak alatt leírt jellemzőket:

A nézetek egyeztetése

Szemlélet és nézetazonosság nélkül dolgozni nagyon nehéz. A magasabbegység hadtáptörzsekben a hadtáp törzsfőnökére hárul az a feladat, hogy a munkamódszereket, a követendő koncepciót, az aspektust illetően még a nagyobb lélegzetű munkák beindítása előtt egyeztesse álláspontját a PK HTPH-sel, s vezessen le véleménycserét a szolgálatiág-vezetőkkel, nem ritkán pedig a fegyvernemi szolgálati ágak vezetőivel. Fontos, hogy ebben a kérdésben a hadtáp törzsfőnök mutasson magas fokú kezdeményezőkézséget és érje el a problémák megelőzését, biztosítsa a gondolkodási és cselekvési egységet az egész hadtáptörzsben.

Gyakran kell hasonló feladatot megoldani az alárendelt PK HTPH-ek irányában is. Helyes, ha ezt a rendkívül jelentős munkát a PK HTPH-sel beszélgetés formájában, a szolgálatiág-vezetőkkel a munkaterv vagy egyéb értekezleten, az alárendeltekkel pedig hadtáphelyettesi értekezleteken, vagy más fórumokon végzi.

Konstruktív módon való dolgozás

A középirányító szerveknél megnövekedett szerepe van annak, hogy az ott dolgozók ne rögtönözve, egy-egy intézkedés megoldására hozzanak javaslatot, elhatározást, hanem komplex kérdések, komplex módon való megoldására alakítsanak ki elképzeléseket. Ezek legyenek konstruktívak, tárgyalási alapul szolgálók, a teljességre törekvők. A hadtáp törzsfőnök a szolgálatiág-vezetők és alárendeltek által javaslatba hozott elgondolásokat soha ne az ellenzés, hanem az elvi alapokon álló emberi megoldás oldaláról közelítse. Így egész magatartásával is erősíteni fogja a hadtáptörzs készségét a konstruktív módon való gondolkodásra és cselekvésre.

Önállóság

A munkák jellege gyakran nagyfokú önállóságot követel a magasabbegység hadtáptörzs minden tagjától. Mégis, a kérdés talán a hadtáp törzsfőnök esetében vetődik fel a legélesebben. Reá hárul az a feladat, hogy a PK HTPH elgondolásának megfelelően rendkívül nagy határozottsággal, önállóan, a legjobb belátása szerint oldjon meg nagy jelentőségű feladatokat.

Erre két szemszögből is nagy szükség van.

Egyrészt a PK HTPH általában nincs olyan helyzetben, hogy a kö-

vetelmények és legalapvetőbb módszerek megszabásán túlmenően rész-kérdések megoldásának mikéntjét is meghatározza, másrészt a szolgálati ág-vezetők a munka megszervezése és végrehajtása során igen gyakran kerülnek általuk nyitott kérdés elé. Ilyen esetekben pedig az önállóság és határozottság nehéz problémákon segít keresztül.

Alkotó légkör

Az előbb vázolt önállóság és határozottság nagymértékben elősegíti a hadtáptörzsben azt az atmoszférát, amelyben mindenki jól érzi magát, mindenki szívesen dolgozik, amelyben lehet dolgozni és tudnak is dolgozni a beosztottak. Az alkotó légkör megteremtéséhez és folyamatos fenntartásához rendkívül fontos a szélsőséges megoldások elkerülése. A hadtáp törzsfőnöknek arra is ügyelnie kell, hogy a szolgálati ág-vezetők által előterjesztett javaslatokat alkotóan bírálja felül.

Szakmai tájékozottság

Különösképpen nehéz az előbbit akkor bebizonyítani, ha a hadtáp törzsfőnök nem bír kellő felkészültséggel a szakmai alapvető kérdések ismeretéből. Ezért is, de elsősorban a műhibák elkövetésének megelőzése érdekében fontos, hogy a hadtáp törzsfőnök valamennyi szolgálati ág főkérdéseiről folyamatosan tájékozódjék, s állandóan informált legyen. Ehhez gyakran új kérdéseket kell elsajátítani, nem ritkán pedig régi ismereteket kell felújítani, átismételni.

Kapcsolat más törzsekkel

A törzsmunka megköveteli a törzsek kölcsönös kapcsolatát. Enélkül komplex feladatokat eredményesen megoldani nem lehet. A törzsek közötti kapcsolat fő láncszeme a hadtáptörzs részéről rendszerint a hadtáp törzsfőnök.

A kontaktus kialakításánál elvi alapokból kell kiindulni. Legyen e kapcsolatok jellemzője egymás kölcsönös tisztelete. Ugyanakkor kezdeményezést kell tanúsítani valamennyi fegyvernemi törzs, de különösen az összefegyvernemi törzs irányába a jó együttműködés megteremtésére.

A PK HTPH „helyzetbe” hozása

A hadtáp törzsfőnöknek megkülönböztetett figyelmet kell fordítania arra, hogy a szükséges adatok kéz-alá adásával, a megfelelő mennyiségű információ áramoltatásával, állandóan kedvező helyzetben tartsák a PK HTPH-t. Ezáltal a PK HTPH, mint a parancsnok helyettese nemcsak követelője, hanem rendkívül hasznos támasza, segítője is lesz a magasabbegység hadtáptörzsnek.

A magasabbegység hadtáptörzs tervező munkája

Az újrendszerű kiképzés általános elterjedése kapcsán meghonosodott a kétéves tervezés rendszere. Eszerint a magasabbegység hadtáptörzsek két éves „Programot” dolgoznak ki, amelynek alapvető részét az „Elgondolás” képezi.

A hadtáp törzsfőnökre hárul az a feladat, hogy az „Elgondolás”-t a PK HTPH instrukciói alapján kialakítsa. Ez rendkívüli széleslátást és nagy kezdeményezőkézséget követel a hadtáp törzsfőnöktől. Helyes módszer az, ha az „Elgondolás”-t a HTP TÖF a PK HTPH-sel még „nyers” változatában részletesen elemzi, megbeszéli. Így az instrukciókon túl a PK HTPH által kialakított újabb gondolatok is érvényre jutnak a hadtáptörzs és az alárendelt hadtáptörzsek munkáját két éven át meghatározó alapokmányban.

A „Program” jóváhagyása után a hadtáp törzsfőnöknek fő figyelmét annak a szolgálatiág-vezetőkkel, illetve az alárendettekkel való megértetésére kell összpontosítania. E célból helyes egy-egy önálló munkaértekezletet tartani külön a hadtáptörzsbe tartozók, külön az alárendelt PK HTPH-ek és hadtáपालegység parancsnokok részére.

Konstruktív munkát követel a hadtáphelyettesétől a többi alapvető terv — így a harckészültségbe helyezési, a kiképzési, az időszakos munka- és ellenőrzési, valamint havi munka- és ellenőrzési tervek előkészítése is. Nyilvánvaló, hogy e tervek manuális munkáit egyrészt a hadtáp tervező-szervező tisztre, másrészt a szolgálatiág-vezetőkre kell bízni, mert személyesen e tervek elkészítése huzamosabb időn át teljes elfoglaltságot eredményezne a HTP TÖF számára.

Véleményünk szerint például a kiképzésnek a szolgálatiág-vezetők által megvalósítandó céljait, programját, tárgykör- és óraelosztását a szolgálatiág-vezetőkkel kell kidolgoztatni. Követni kell azt az elvet, mely szerint a kiképzést az tervezze, aki végrehajtja. Ilyen és hasonló módszerekkel mind a tervező, mind a szervező, irányító és ellenőrző tevékenységet illetően a szolgálatiág-vezetőket jól be lehet kapcsolni a közös munkába.

Rendkívül fontos, hogy már az időszakos munka- és ellenőrzési terv összeállításánál, de méginkább a havi munka- és ellenőrzési tervek kidolgozásánál tisztázzuk azokat a kiemelt jelentőségű feladatokat, amelyekkel magának a PK HTPH-nek kell majd személyesen foglalkoznia. A hadtáp törzsfőnöknek a kiemelt feladatokkal kapcsolatban a legfontosabb teendője jó előre tisztázni, hogy mit kell tenni azok teljesítéséért a hadtáptörzsnek. Ezeket a terv tárgyalásakor egyeztesse a PK HTPH-sel és döntése alapján tegye meg a szükséges intézkedéseket a feladatok maradéktalan teljesítésére.

A jól megtervezett feladatok végrehajtása során gyakori a tervtől eltérő teljesen új situáció. Gyakorlati tapasztalatok szerint sok-sok újszerű javaslat kerül a hadtáptörzs elé, főleg a megoldási módszereket illetően. Kifinomult és józan ítélőképességgel kell ezeket a javaslatokat felkarolni, s megvalósításukban példát mutatni, illetve megvalósításukat minden módon támogatni. Új helyzetek jelentkezése esetén a tervet bátran módosítani kell.

Az ellenőrzések tervezése, szervezése a hadtáptörzsben

A vezetés hatékonyságának és folyamatosságának biztosítása érdekében a hadtáp törzsfőnöknek nagy figyelmet kell fordítania a célkitűzések és feladatok megvalósításának folyamatos figyelemmel kísérésére,

a beosztottaktól és alárendeltektől való rendszeres számonkérésre. Természetesen nem lehet elaprózottan és állandó jelleggel végezni ezt a feladatot. Véleményünk szerint a hadtáptörzsen belül havonta és kiképzési időszakonként, az alárendelteknél pedig a munka- és ellenőrzési terv szerint végzett ellenőrzésekkel kell biztosítani a felmérés, a figyelemmel kísérést, a számonkérést.

A hadtáptörzs külső ellenőrző tevékenységének megtervezésénél abból kell kiindulni, hogy az a vezető tevékenység szervezete része, s biztosítani kell, hogy párhuzamosan haladjon a feladatok végrehajtásával, a „Program”-ban rögzített célkitűzések megvalósításával.

Éppen ezért már az „Elgondolás” kidolgozásával egyidejűleg ki kell alakítani az ellenőrzések kétéves tervét. Ennek elvi követelményeit az MNHF elvtárs 1968. évi 4. sz. Utasítása egyértelműen határozza meg, s normatívaként szabja valamennyi alárendelt évenként legalább 1 alkalommal történő mélyreható vizsgálatát. Gyakorlati tapasztalatok szerint a leghelyesebb a távlati tervnek a grafikus naptári tervben való rögzítése.

Kiképzési időszakonként egy ennél sokkal részletesebb szintén grafikus komplex kiképzési tervet célszerű összeállítani. Ennek kidolgozásánál abból kell kiindulni, hogy a hadtáptörzsek a „Naptári terv”-ben megtervezett „részletes hadtáp bizottsági” ellenőrzések mellett egy sor harcászati, kiképzési, különböző téma-ellenőrzést és kontrollt is végrehajtania. Az adott időszak komplex ellenőrzési terve tehát valamennyi ellenőrzési fajtát tartalmazza. Formáját illetően helyes ezt a tervet úgy kidolgozni, hogy a tervezett ellenőrzések végrehajtottságát is bármikor le lehessen olvasni belőle.

A havi munka- és ellenőrzési tervben már teljes pontossággal körül kell határolni a sorra kerülő ellenőrzések legfontosabb szervezési kérdéseit. Gyakorlati tapasztalatok szerint ezt a havi munka- és ellenőrzési terv hátlapján táblázatos formában időrendi sorrendben a legcélszerűbb rögzíteni.

Az egyes ellenőrzések végrehajtásának konkrét megszervezésénél egyértelműen az MNHF elvtárs 4. sz. Utasításában megszabott elvi követelményeket kell érvényre juttatni. E követelmények közül szeretnénk kiemelni a jól összeállított „ellenőrzési program” jelentőségét. Úgy véljük, hogy szerkezetét illetően valamennyi ellenőrzési programnak azonosnak kell lennie, tartalmát illetően azonban két azonos program nem készülhet. A programoknak differenciáltaknak kell lenniök. Ez a differenciálás csak az ellenőrzésre kerülő alárendelt helyzetének alapos ismeretével rendelkező ellenőrző bizottság útján valósítható meg.

Gyakorlati tapasztalataink szerint még előfordul a programok összeállításánál a sablonosság, a „minta program” másolása. A hadtáp törzsfőnökre hárul a felelősség azért, hogy minden ellenőrzésre megfelelően differenciáltan és konkrétan határozza meg az ellenőrzés célját, mind a vizsgálatot, mind az adott egységnél dolgozó hadtáptisztek, tiszthelyettesek nevelését illetően.

Az ellenőrzések megszervezésének kiemelkedő jelentőségű mozzanata a bizottság eligazítása. Az eligazítás során a bizottság elnökének — aki

rendszerint a hadtáp törzsfőnök — elsősorban az ellenőrzés során elérendő célokat kell jól megértetni a bizottság tagjaival.

Az ellenőrzés részletes végrehajtási tervét is e célok maradéktalan teljesítését legjobban biztosító részletességgel, koordináltsággal, célirányossággal kell összeállítani. A „részletes ellenőrzési terv” tartalmát illetően is azt tartjuk szükségesnek hangsúlyozni, hogy minden ellenőrzésre a helyi és egyéb körülményeknek, sajátosságoknak megfelelően differenciált tervet kell készíteni. Egyazon terv alapján két különböző jellegű, helyzetű, felkészültségű egységnél eredményesen ellenőrizni nem lehet.

Rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítunk az ellenőrzés realizálásának, amelynek az ellenőrzés következményeiben kell kifejeződnie. Ezeket a következményeket rendszerint konkrét feladatok megszabásával, különböző rendszabályok bevezetésével, s a dicsérő, valamint fenyítő jogkör alkalmazásával lehet a legjobban kifejezésre juttatni.

Ez utóbbi gondolat kapcsán szeretnénk utalni arra, hogy gyakorlati tapasztalataink szerint a magasabbegység hadtáptörzsekben dolgozók nem élnek megfelelően fegyelmi jogkörükkel. Valószínű, hogy ez azért van így, mert nem ismerik kellően jogaikat. A „Fegyelmi Szabályzat” egyértelműen meghatározza, hogy azok az előjárók, akik nem tartoznak a raj — hadsereg parancsnoki kategóriák valamelyikébe — az állománytáblában beosztásukra meghatározott rendfokozat szerinti dicsérő és fenyítő jogkörrel rendelkeznek. Vagyis a magasabbegység szolgálatiág-vezetők — akik részére az állománytábla főtisztí rendfokozatot biztosít — a valóságban viselt rendfokozatuk nagyságától függetlenül a zászlóaljparancsnok számára biztosított fegyelmi jogkörrel rendelkeznek.

Kevés olyan esetről tudunk, hogy ezzel a jogkörrel az ellenőrzéseket követően éltek volna a magasabbegység szolgálatiág-vezetők szakmai alárendeltjeik irányába. Sokkal bátrabban kell élni a szabályzat biztosította jogainkkal!

A CSAPATHADTÁP TÖRZSEK TEVÉKENYSÉGÉNEK MEGSZERVEZÉSE HARCI VISZONYOK KÖZÜTT

Több éves gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy a csapathadtáp törzsek évente gyakorlatok sorozatán keresztül készülnek fel háborús feladataik végrehajtására. Ezek jellegüket illetően igen különbözőek, s lehetnek harcalkészültségi, mozgósítási, összekovácsolási, parancsnoki és törzszvetési, valamint harcászati gyakorlatok.

A gyakorlatokra való felkészülésről

Jellegétől függetlenül valamennyi gyakorlatra alaposan fel kell készülni. A felkészülést három alapvető területen kell végezni:

Az első és legfontosabb az elméleti megalapozás. Nyilvánvaló, hogy ehhez ismerni kell a gyakorlat jellegét, célját, tárgyát és legfontosabb oktatási kérdéseit. Ennek megfelelően a gyakorlat méreteitől függően célszerű a néhány órától 1—2 napig terjedő időtartamú egyéni tanulás-

sal, konzultációval és konferenciával megszerezni vagy felújítani a legfontosabb elméleti ismereteket.

Másodszor ki kell alakítani azt a munkamódszert, amelyet az adott gyakorlaton a legcélszerűbb alkalmazni. Rendszerint több variációs változat kialakítása szükséges, s ez nem könnyű feladat. Meghatározó szerepe van ebben a munkában a PK HTPH-nek, s nagy kezdeményező-készséget, variáló képességet, rugalmasságot követel a HTP TÖF-től.

Harmadszor ki kell alakítani a követendő eljárásnak legjobban megfelelő munkacsoportokat, s ki kell művelni azok munkarendjét, ki kell dolgozni a gyakorlat során készíthető okmányok mintáit. Természetesen, a gyakorlatra való felkészüléshez rendkívül fontos egy, a fenti hármas követelményt, s azok teljesítésének mikéntjét tükröző „felkészülési terv” kidolgozása. Enélkül a felkészülés ötlepszerű, átgondolatlan lehet.

A hadtáptörzs harckészültsége, a harcészültség hadtápbiztosítása

Az érvényben levő utasítások a harckészültség alapvető követelményeit és rendszabályait konkrétan szabályozzák. A feladat bonyolultsága abban áll, hogy külön kell foglalkozni a magasabbegység hadtáptörzsekben:

- a hadtáptörzs harckészültségével;
- a hadtáp vezetési pont harckészültségével;
- az alárendelt egységek harckészültségének hadtápbiztosításával és végül
- a közvetlenül alárendelt hadtápalegységek harckészültségével.

Éppen ezért a harckészültségi és mozgósítási tervek készítését, átdolgozását a hadtáp törzsfőnöknek kell kézbe tartania, összefognia. Igen fontos az egyes kiképzési időszakok beindulását követő hónapban a visszabiztosítást megoldani. Az érvényben levő utasításokban előírt kötelező egyeztetéseket a kiképzési időszakok kezdetén mind a magasabbegység törzsének tervével, mind az alárendeltek tervével célszerű valamennyi tétel összeolvasásával elvégezni.

A harckészültségi ellenőrzések során rá kell szoktatni az alárendeltek arra, hogy helyzetüket rendszeres időközönként, például 4, vagy 6 óránként az előjáróknak jelentsék.

A magasabbegység hadtáptörzs és a hadtáp vezetési pont munkájának megszervezésével arra kell törekedni, hogy már a készenléti időszakban létrehozunk állandó jellegű munkacsoportokat.

Egy-egy munkacsoport foglalkozzon külön

- az alárendeltekkel és előjárókkal való összeköttetéssel;
- a harcbiztosítással, az általános rend és fegyelem betartásával;
- a harcérték megállapításával;
- az érkező harc feladat hadtápbiztosításának kidolgozásával.

A jelzett munkacsoportok létszáma változó, s mindenkor azokat a beosztottakat kell ezen állandó jellegű feladatok megoldásával megbízni, akik a leggyakrabban, a leghatékonyabban képesek azokat elvégezni.

A hadtáp vezetési pont állományának összekovácsolása

Gyakorlati tapasztalatok szerint az egy kiképzési időszakban sorra kerülő harckészültségi gyakorlatok nem biztosítják a hadtáp vezetési pontok állományának összekovácsolását, felkészítését arra, hogy az elfoglalt megindulási terepszakaszon vagy körletben harcfeleladat végrehajtását gyors, operatív módszerekkel kellően koordinálva meg tudják szervezni. A tanteremben folytatott törzsfoglalkozások pedig többnyire csak elméleti alapot nyújtanak ehhez a munkához. Szükséges tehát más formációk alkalmazása is az összekovácsoláshoz. Mint az utóbbi évek gyakorlati mutatták, az egyik leghasznosabb formáció az 1—2 napos HVP összekovácsoló foglalkozás. Célszerű, ha ennek programját két főkérdés képezi:

— *egyrészt* foglalkozni kell a hadtápbiztosítás elvi kérdéseivel, a HVP-on települt szervek együttműködésének rendjével, s meg kell beszélni a hadtápbiztosítás szervezésében közvetlenül részt vevő anyagi szervek által készítendő számvetések és egyéb okmányok kidolgozásának mechanizmusát, ki kell adni a kötelező formájú okmányok mintáit;

— *másrészt* be kell gyakorolni a teljes állománnyal a HVP telepítését, áttelepítését, meg kell beszélni azokat a módszereket, amelyeket alkalmazni szükséges a menet figyelmeztett végrehajtása, a gyors település biztosítása, az elfoglalt körlet szervezett elhagyása feltételeinek megteremtése érdekében.

A HVP összekovácsoló foglalkozásnak nem szabad vizsgajelleget adni. Ha szükséges, a kevésbé begyakorlott mozzanatokot meg kell ismételtetni. Messzemenően biztosítani kell a foglalkozás oktató és nevelő jellegét. Nagy jelentősége lehet egyes mozzanatok módszertani bemutatójának, a szemléltetésnek és az elvi kérdésekben való konzultációnak.

A hadtáptörzs tevékenysége a harc hadtápbiztosításának megszervezésében és végrehajtásában

Több éves gyakorlati tapasztalat bizonyítja, hogy egy-egy harcfeleladat hadtápbiztosításának megszervezése és végrehajtásának irányítása sablonosan, mindig egyazon munkamódszerrel eredményesen nem oldható meg. A követendő munkamódszer megválasztásának a meghatározó alap mindenkor a megoldásra váró harcfeleladat jellege, azonban azt a törvényszerűséget sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy bármilyen jellegű is a harcfeleladat, néhány munkaelem elkerülhetetlenül állandó jelleggel ismétlődően jelentkezni fog megoldásra.

Ilyen elemeknek tekinthetők:

- a *tervező munkák*;
- a *mozgások megszervezése és végrehajtása*;
- a *harcbiztosítás megszervezése és végrehajtása*, valamint
- a *szállítások szervezése, végrehajtásának irányítása*.

Következésképpen ezen általános törvényszerűségnek megfelelően kell a hadtáptörzs munkacsoportjait kialakítani. A hadtáptörzs csoporto-

sítását az ismétlődő elemek által támasztott követelmények szerint a következőkben látjuk célszerűnek.

Tervezés

A hadtápbiztosítás operatíván történő megtervezését egy állandó jelleggel kialakított hadtáp operatív csoport végezze. A csoport vezetője a PK HTPH legyen. Célszerű állományába sorolni:

- a hadtáp tervező-szervező tisztet,
- az üzemanyag szolgálat vezetőt,
- az egészségügyi szolgálat vezetőt,
- a fegyverzeti szolgálat vezetőt,
- a gjmú. technikai szolgálat képviselőjét.

Ez az operatív csoport nyilvánvalóan nem tartózkodhat állandó jelleggel a harcállásponton. Éppen ezért célszerű egy 3 fős HVP összekötő csoport kikülönítése a harcálláspontra a hadtáp, a technikai és a fegyverzeti szolgálat állományából. A csoport tagjai egyenjogúak, 8 óránként egymást váltják, s a hadtápbiztosítás valamennyi kérdésében képviselik a hadtáp vezetési pontot a harcállásponton, illetve a harcálláspontot a hadtáp vezetési pont irányába.

A részletes tervező munkát a hadtáp törzsfőnök koordinációs tevékenysége mellett a hadtáp tervező-szervező tiszt végezze.

Az intézkedéseket személyesen a hadtáp törzsfőnök dolgozza ki. Lehetőleg biztosítani kell azt, hogy a hadtápparancs vagy intézkedés az összefegyvernemi feladattal egyidőben, s az összefegyvernemi feladatot lejuttató csoport útján kerüljön az alárendeltekhez. A magasabbegység hadtápalegységei felé azonban szükségessé válhat önálló hadtáp feladatlejtető csoport létrehozása. Számolni kell azzal, hogy gyakran gyors, írásbeli intézkedések kiadása válik szükségessé. Erre megfelelően előkészített blanco rendszerű perforált úrlaptömböket célszerű előkészíteni, s kézírással történő kitöltés után azonnal továbbítani a címzetthez.

Mozgás

Tapasztalatok szerint itt kettős feladat jelentkezik.

Egyrészt a hadtáp vezetési pont, másrészt a hadtápalegységek áttelepítését, új körleteinek elfoglalását kell megtervezni, megszervezni. Helyes, ha mindkét feladat megoldását a HTP TÖF irányítja. Mind a HVP, mind a hadtápalegységek mozgását illetően három fontos feladatot kell végrehajtani:

— először: részletesen meg kell tervezni az áttelepülést, az új körletek elfoglalását. Ezt célszerű a szállító szolgálat vezetővel elvégeztetni, s helyes, ha a tervben a HVP és a magasabbegység első lépcső együttes, s tőlük külön a magasabbegység második lépcső áttelepülését rögzíti;

— másodsor: végre kell hajtani a menetvonalak és az új körletek szemrevételezését, felderítését. Eredményesen képes ezt megoldani egy, a szállító zászlóalj törzsfőnök által vezetett felderítő-előkészítő csoport;

— harmadszor: meg kell oldani az áttelepülés gyakorlati végrehajtását. Helyes, ha ezt a HVP-nál a HTP TÖF, a hadtápalegységeknél a

szállító zászlóalj parancsnok irányítja. Minden körülmények között biztosítani kell a HVP-nak a hadtápegységektől térben és időben teljesen elválasztott mozgását. Nem vált be, s ezért nem fogadható el az a gyakorlat, mely szerint a magasabbegység egész hadtápjának áttelepítését közvetlenül a PK HTPH irányítja, figyelmét és erejét oszlopvezetéssel köti le.

Harcbiztosítás

A magasabbegység hadtápjának harcbiztosítását a hadtáp törzsfőnöknek kell megterveznie, megszerveznie. E munkába maximálisan be kell vonja a hadtápegységek szakmai előjáróit, így a szállító, az egészségügyi és élelmezési szolgálat vezetőt.

A harcbiztosítási feladatok végrehajtásáért elsősorban az egyesített raktárak parancsnokát célszerű felelőssé tenni, tehát annak közvetlen megszervezését, végrehajtásának irányítását és ellenőrzését őrá kell bízni.

Szállítás

A szállításokat a hadtáp törzsfőnök koordinációs tevékenysége mellett teljes felelősséggel a szállító szolgálat vezetőnek kell kézben tartania. Tevékenységét két főirányba, a szállítást igénylők és a szállításokat végrehajtók irányába kell folyamatosan kifejtenie.

Fentiekben kifejtett rendszeresen ismétlődő jellegű feladatok végrehajtása, a harctevékenység eredményes hadtápbiztosítása csak folyamatos vezetés mellett valósítható meg. Ennek pedig alapvető feltétele a háborús vezetés rendszerének már békében történő teljes kialakítása, s a magas fokú szervezettség biztosítása a hadtápszolgálat munkájának valamenyny területén.

A hadtáp vezetési pont életének szabályozása

A magasabbegység hadtáp vezetési pontja életének és rendjének alapvető szabályait, követelményeit a Táborig Törzsszolgálati Utasítás 24—44. pontjai határozzák meg. Ezek néhány gyakorlati vetületét kívánjuk a továbbiakban elemezni.

HVP ügyeletes tiszti szolgálat

Alapelveként kell elfogadni, hogy erre a feladatra a legrátermettebb tiszteket kell vezényelni. A vezénylés a PK HTPH-nek, mint a HVP parancsnokának joga. Biztosítani kell, hogy a szolgálatadás terhe arányosan oszródjon el a HVP-on. Ezért függetlenül attól, hogy szakmai szempontból a HVP-on tartózkodó tisztek kinek az alárendeltségébe tartoznak, a szükségleteknek megfelelően szolgálatba vezényelhetők, ha a jelentőségteljes feladatra rátermettek. A hadtáp törzsfőnöknek nagy gondot kell fordítania a szolgálatba lépők alapos eligazítására, s velük szemben határozott követelmények támasztására.

A hadtáp vezetési pont rendje

A szabályzat szerinti élet és rend a hadtáp vezetési ponton csak akkor tartható fenn folyamatosan, ha az azzal kapcsolatos konkrét normatívák úgynevezett komendáns parancsban szabályozva vannak. Ezt a komendáns parancsot már a készenléti időszakban ki kell dolgozni, s a harcckészültségi okmányok között kell őrizni. Tartalmát az alábbi kérdések képezhetik:

- szolgálat a HVP-on;
- a pihenés rendje;
- mozgás a HVP-on;
- tisztálkodás, étkeztetés, kázinó szolgáltatás;
- kulturális és pártrendezvények levezetésének rendje;
- egyéb kérdések.

Biztosítani kell a komendáns parancsban a HVP teljes személyi állománya előtt való ismertetését, differenciáltan az egyének beosztásának megfelelő mértékben.

Nagy jelentősége van a munkamegosztás szempontjából a megfelelő helyettesek kinevelésének. A PK HTPH-t általában minden kérdésben a HTP TÖF helyettesíti. Szükséges azonban a HTP TÖF helyettesének kijelölése is. Helyes, ha a hadtáp törzsfőnököt általában minden vonatkozásban, de különösképpen a hadtáp vezetési pont szabályzat szerinti életének és rendjének biztosítása kérdéseiben a ruházati szolgálat vezető helyettesíti.

A HVP telepítése, áttelepítése

Alapelveként kell megvalósítani azt, hogy a kijelölt és felderített települési körlet elfoglalásának megszervezésével egyidőben meg kell szervezni annak elhagyását is. Telepítésnél és áttelepítésnél előre meg kell határozni a fontossági sorrendet. Elsődlegesen a vezetés folyamatoságának feltételeit képező elemeket kell elhelyezni, illetve áttelepíteni. Az áttelepítés idejét lehetőleg annak esedékessége előtt előre kell jelezni, de készen kell lenni a HVP állományának arra is, hogy váratlanul, egyetlen fény- vagy hangjelre haladéktalanul meg tudja kezdeni az áttelepülést.

A HVP tömegpusztító fegyverek elleni védelme, őrzése és védelme

A harcbiztosításnak ezt a rendkívül jelentős elemét kiemelten kell minden esetben kezelni. A HVP tömegpusztító fegyverek elleni védelmének, őrzésének és védelmének tervét vázlat formájában célszerű elkészíteni, lesokszorosítani, s minden új helyzetben át kell dolgozni. Ügyelni kell azonban arra, hogy egy sor kérdés állandó jelleggel szabályozva legyen bármely helyzetre. Ily kérdések lehetnek a riasztás jelei, a betartandó rendszabályok az ellenség különböző behatásai esetén, az álcázás, a tűzvédelem, a járványvédelem stb. rendszabályai.

A tömegpusztító fegyverek elleni védelem következményeinek feldolgozására való felkészülést két irányba kell előkészíteni. Egyrészt intézkedéseket kidolgozni a HVP és alárendelt hadtápegységek felé körleteik gyors elhagyására arra az esetre, ha a csapás bekövetkezik. Más-

részt egy operatív csoportot kell felkészíteni a következmények megállapítására, s felszámolásának irányítására.

■ ■
*

Jelen cikkben a teljesség igénye nélkül vázoltuk a csapathadtáp törzsek vezető tevékenységének legáltalánosabb gyakorlati kérdéseit. A leírtak alkalmazásával már jó eredmények születtek, ezért javasolni tudjuk a gyakorlati munkában való követésüket.

A HDS második lépcsőjét képező gl. ho. htp. vezetésének néhány problémája a támadó harc során

Eőri Tibor hadnagy

A hadsereg korszerűsítése következtében a vezetés problémája — és a vezetés alapját szolgáló információs hálózat kialakítása — fontos helyet foglal el a hadművészetben és ezen belül a hadműveletek és a hadosztályok harcának megvívásában is.

A hadseregben a vezetés művészetének szerepe éppen az ütem, a területi arányokban bekövetkezett változások, a haditechnika fejlődése következtében jutott meghatározó szerephez és törvényszerűen új tartalommal telítődött.

A vezetés kérdésének fontossága — amely kiegészül az optimális informáltság szükségszerűségével — a ho. harcának megvívásában döntő jelentőséggel bír.

Az ABV fegyverek várható alkalmazásának következtében a ho. harcának jellemzőjévé vált a mozgékony manőverező jelleg. Mindez arra enged következtetni, hogy már a harcbevetés első perceiben sajátos törvénye lesz a ho. harcának — a megsemmisítő tűz és a lendületes támadás, valamint az erőkkkel és eszközökkel végrehajtandó állandó manőverezés. Az ellenségre mért meglepetésszerű csapások, a védelem menetből történő áttörése, a találkozóharcnak mindennapos megnyilvánulásai — amelyek a vizuális, közvetlen helyzetmegítélés lehetőségét csökkentik és azt ezáltal függővé teszik az alulról érkező információktól — a vezetést nehéz feladatok elé állítja. Ilyen bonyolult helyzetben kell megoldani a ho. egységeinek összehangolt céltudatos tevékenységét, irányítását és vezetését. Ezt azonban csakis az optimális mennyiségű információ időben történő begyűjtését biztosító eszközök felhasználásával lehet megvalósítani.

A ho. harcában a vezetés szerepe ugrásszerűen megnövekedett, azonban az információt továbbító eszközök fejlődése viszonylag elmaradt. A vezetéselmélet tudományos szintre történő emelkedését nem követte párhuzamosan a vezetést elősegítő eszközök fejlődése. A vezetéselmélet egészséges fejlődését a hadosztály harcában befolyásolja a vezetési eszközök jelenlegi színvonala.

A vezetésemélet témáján belül kidolgozott információs rendszer hadosztálynál történő alkalmazását részben a vezetést szolgáló eszközök kis mennyisége, részben azok minőségi hiányossága károsan befolyásolja. Napjainkban ezért keveredik a vezetés korszerű és hagyományos elmélete és eszközei.

Az elmondottakat mi sem bizonyítja jobban, mint az 1968. évi „LAVINA” gyakorlat tapasztalatai, amikor a ho. feladata alapvetően magán viseli a HDS második lépcsőjeként ütköztetett ho. sajátosságait.

A gyakorlat során a ho. feladatában érvényre jutott a széles körű manőverezés, mely megkövetelte a korszerű vezetési elvek alkalmazását és kibontakoztatását. Realizálódásuknak azonban a híreszközök kapacitása esetenként kerékkötőjévé vált, mert a ho. kombinált feladatainak irányítását és vezetését a híreszközök nem minden vonatkozásban voltak képesek biztosítani. A híreszközök hiánya és azok kis hatótávolsága — különösen a ho. HVP-on, a hadosztály mélységéből történő előrevonás során — sok esetben időben megoldhatatlan, illetve nagy nehézségek árán megoldható feladatok elé állította a személyi állományt. A nagy távolságok áthidalására — a mozgásban levő csapathadtápok irányítására — a ho. htp.-hoz rendszeresített hír. eszközök — esetenként — alkalmatlannak bizonyultak és ennek következtében fellépett az információ hiánya.

Annak ellenére, hogy a ho. HVP reális elgondolásokkal, megalapozott cllátási tervekkel és anyagi eszközökkel rendelkezett, nem volt képes a megszakítás nélküli információk begyűjtésére, illetve átadására. Ennek oka a hír. eszközök nem kielégítő teljesítménye, és nem utolsó sorban — a jelenlegi, elavult — hírváltási forma volt.

Az elmondottak bizonyításaként néhány gondolatban szeretnék ki térni a híradás problémáira:

Mint ismeretes, a ho. htp. az alárendelt csapathadtápok, a ho. htp. egységek, alegységek irányítására és vezetésére R-104 rádiókészülékekkel rendelkezik, melynek hatótávolsága általában:

— távíró üzemmódban:	nappal:	50 km
	éjjel:	30 km
— távbeszélő üzemmódban:	nappal:	30 km
	éjjel:	15 km
— menetben:		6—8 km

Felvetődik a kérdés, hogy a mélységből előrevont, a HDS második lépcsőjét képező hadosztály HVP-nak — az előbbi teljesítmény adatok alapján — milyen lehetősége van az elgondolások realizálására, információk begyűjtésére, illetve utasítások, parancsok továbbítására, az előrevonás és a támadóharc gyors helyzetváltozásai folyamán.

A támadóharc során gyorsan változó helyzet kétségessé teszi még a rejtjelzett intézkedések távíró üzemmódban történő kiadásának reális lehetőségét is, ha figyelembe vesszük, hogy 8—10 szócsoportos intézkedésbe foglalt információ csak 50—80 perc alatt válik felhasználhatóvá. A tá-

madóharc folyamán az információ 50—80 perc alatt elveszti aktualitását. Ezért a ho. htp.-okra hárul az a feladat, hogy a rendelkezésre álló híradó eszközök felhasználásával változásokat eszközöljenek a vezetésben és a hagyományostól eltérő módon szervezzék meg a ho. htp. híradását és a vezetés számára nélkülözhetetlen információk beszerzését.

Alapvető követelmény, hogy olyan vezetési feltételeket teremtsünk, amelyek lehetővé teszik a csapathadtápok, valamint a ho. hadtápegységek, alegységek párbeszéd útján, rövid intézkedésekkel történő irányítását, friss információk beszerzését.

A vezetési eszközök hatótávolsága és kevés száma, valamint a híradó-állomány képzettsége, a hadtápvezetés számára objektíve adott. Ennek figyelembevételével keresni kell a vezetés hatékonysága növelésének módját.

A növelés lehetőségének módját abban látom, ha a HVP:

— „elszakad” a ho. htp. egységektől, alegységektől és megközelíti a harcoló csapatokat;

— rugalmas vezetési ponttá alakul át és a kiemelt feladatok végrehajtására operatív csoportot hoz létre;

— a hír. eszközökkel nem rendelkező szakalegységek és a nagy távolságra lemaradt törzsekkel — áthidaló megoldásokkal — megtalálja az összeköttetés lehetőségét;

— a ho. hadtápot első és második lépcsőre bontja.

Az elgondolásomat — a fentiek figyelembevételével — az 1. sz. melléklet szemlélteti.

Az operativitás fokozása, valamint a rugalmas mozgó vezetési pont kialakítása megköveteli a nagykiterjedésű, nehezen mozgatható ho. htp.-tól a HVP „elszakítását” menetben, településben (elhelyezkedésben) egyaránt. A ho. htp.-ot nem célszerű a harcoló egységekhez túlságosan közel vinni. A harchelyzet gyors változásai viszont megkövetelik a ho. htp. vezetéstől a magas fokú informáltságot, a gyors és időben történő intézkedések kiadását.

A lendületes támadás eredményeképpen néhány órán belül olyan helyzet állhat elő, amikor a távolságok megnövekedése következtében, a híradó eszközök nem biztosítják az alárendelt hadtápok nagy részével az összeköttetést, ennek következtében fellép az információ hiánya és következképpen elmarad a megsemmisült anyagi eszközök időben történő pótlása. A HSH az atom- és vegyicsapásokat szenvedett egységek kiürítésében nem képes a helyzetnek megfelelő gyorsasággal és szervezettséggel funkcionálni.

Az elmondottakból következik, hogy a HVP a harcoló egységeket a támadóharc folyamán olyan távolságra közelítse meg, hogy azok htp. törzseivel a híradó eszközökön megbízható — párbeszédre is alkalmas — összeköttetést folyamatosan fenn tudja tartani. Ugyanakkor a ho. htp. alegységek és egységek részére biztosítani kell mindazon híradó eszközöket, amelyek — a HVP „leszakadásából” eredő direkt irányítási rendszer kiesését — megnyugtató módon biztosítják a folyamatos vezetést.

Az operativitás növekedése és a rugalmas vezetési pont kialakítása

egyben meghatározója a személyi és vezetési eszközök felosztásának, összetételének is.

A 2. sz. melléklet szerinti koncepcióból fakad az a szervezési változás, amely a HVP-ot a támadóharc vezetése során két csoportra osztja. (A 2. sz. mellékletet lásd a folyóirat végén):

1. Operatív csoportra.

2. Az alárendeltek vezetését és irányítását végző HVP-ra.

A htp. operatív csoport — célszerű — állománya a helyzettől függően, a támadóharc anyagi, eü. és technikai koordinációs tevékenységéhez és a helyzet tisztázásához szükséges személyekből áll:

— PK HTPH,

— Pk. techn. h.,

— Htp. TÖF (csak a PK HTPH elhatározásának meghozataláig),

— VEZO,

— FVF,

— összekötő tiszt (aki a tervezés időszakában a PK HTPH segítője is),

— gépiró.

A lefolytatott gyakorlatok tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a legcélszerűbb az, ha az operatív csoport a támadóharc megszervezése időszakában, esetenként a támadóharc folyamán is — az említett összetételben — a harcállásponton tartózkodik és a munkát az alábbi sorrendben végzi el:

— tanulmányozza a kialakult helyzetet (a ho. előtt álló feladatokat);

— értékeli a htp. helyzetet és felméri a lehetőségeket;

— meghallgatja a HOPK elhatározását;

— előkészíti a htp. biztosítás megszervezésére vonatkozó elgondolást;

— elhatározás meghozatala;

— előzetes intézkedések kiadása (amennyiben szükséges);

— jelenti elhatározását a HOPK-nak;

— tájékoztatja a HALOV munkacsoportjait;

— elkészíti és az összekötők útján eljuttatja az alárendeltekhez a htp. parancsot, illetve intézkedést;

— ellenőrzi a htp. biztosítására vonatkozó intézkedések végrehajtását, a htp. egységek és alegységeknél, HVP-on 1—2 csapatnál;

— jelentést tesz a HOPK-nak a feladatok végrehajtásáról;

— a támadóharc során a beérkező jelentések alapján intézkedik a felhasznált vagy megsemmisült anyagi eszközök azonnali pótlására, a sérültek összegyűjtésére, hátraszállítására és ellátására.

Indokolt és szükséges, hogy a HOPK, HTPH elhatározásának meghozataláig a htp. TÖF vegyen részt az operatív csoport munkájában. Így azonnal tájékozik a HOPK elhatározásáról, amelynek fő kivitelezője a htp. TÖF, aki a htp. egységeket és alegységeket vezeti és irányítja.

A párhuzamos munka végzése megköveteli, hogy a HOPK HTPH elhatározásának meghozatala után az előzetes intézkedések birtokában a htp. TÖF a HVP-ra menjen, ahol — az operatív csoport munkájával

párhuzamosan — megkezdi a htp. biztosítási terv kidolgozását és ha szükséges, előzetes intézkedéseket ad ki a htp. alegységeknek.

A gyakorlati tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a htp. TÖF-nek szükségtelen megvárni a HOPK elhatározásának meghozatalát abban az esetben, ha az előzetes elhatározásban lényeges változás nem várható.

A szükséges koordinációs tevékenység az esetek túlnyomó többségében csak részkérdéseket érint — és nem befolyásolja a HOPK HTPH elhatározásának egészét — így azok különböző csatornákon keresztül eljuttathatók a HVP-ra.

A támadóharc megszervezése időszakában a ho. htp. vezetésének arra kell törekedni, hogy minél több időt biztosítson az alárendelt számára a feladat végrehajtására. E törekvést csak akkor képes megvalósítani, ha az adott idő alatt többirányú párhuzamos tevékenységet folytat. A párhuzamos munka végzésének hiánya a tervező munka első időszakában semmittevésre kárhoztatja a HVP-on tartózkodókat, de még inkább a htp. egységet és alegységet, míg a második időszakban megfeszített munkával is nehezen képesek a feladat teljesítésének eleget tenni, amely a munka minőségére, az eredmények realizálódására van káros hatással.

A „LAVINA” gyakorlat során az előbbi gondolatokkal kapcsolatban az alábbi tapasztalatokat szereztem:

A H-on tartózkodó ho. htp. operatív csoport a PK HTPH elhatározását 20.00-ig kidolgozta. A htp. TÖF azonban nem indult vissza a HVP-ra, mert a htp. intézkedések kidolgozását végezte, és csak a hajnali órákban tért vissza a HVP-ra. Így természetes, hogy a helyzet ismeretének hiányában tervező munkát a HVP-on tartózkodók nem tudtak végezni. A ho. htp. vezetése az operatív csoport munkájával megszerzett többlet időt nem tudta kihasználni, így a htp. biztosítás megszervezésére rövid idő állt rendelkezésre, amely a gyakorlat folyamán mindvégig éreztette hatását.

Többször felmerült az a kérdés, hogy a htp. operatív csoport milyen hír. eszközökkel rendelkezzék?

A tervezőmunka időszakában a H-on tartózkodó operatív csoport számára semmi nem indokolja, de a hír. eszközök korlátozott száma ezt nem is teszi lehetővé, hogy az operatív csoport önálló rádióhálóban vezesse az alárendelt htp.-okat, mert ezzel megbénítja a HVP-on folyó munkát. Amennyiben az operatív csoport a 3. sz. melléklet szerinti elgondolást figyelembe veszi, úgy önálló híradás megteremtésének igénye nem is jelentkezik.

A HVP-on az alábbi összeköttetési rendszer kialakítását tartom célszerűnek:

- elöljáró htp. törzs felé 1 db R-118 rádióállomás;
- HOPK vagy ho. TÖF rádióhálójában 1 db R-104 rádióállomás;
- a H felé, esetenként az EH felé is, 1 db 405 reléállomás;
- a ho. I. lépcsőjében levő egységek htp.-jainak irányítására és az alegységek vezetésére 1 db R-104 rádióállomás;
- a ho. második lépcsőjében levő egységek hadtápjainak irányí-

tására, valamint a ho. htp. első és második lépcsőben levő htp. egységek vezetésére 1 db R-104 rádióállomás.

Az operatív csoport aktív tevékenysége és a híradás fenti módon való megszervezése a ho. htp. összekötő tiszt szerepét nem csökkenti, hanem tevékenységi körét kiterjeszti. A H-on tevékenykedő összekötő tiszt munkája két fő területre osztható:

1. Ha az operatív csoport a H-on tartózkodik, az összekötő tiszt a HOPK HTPH segítőjeként tevékenykedik.

2. Amennyiben az operatív csoport a HVP-on tartózkodik, akkor az összekötő tiszt a következő feladatokat végzi:

— vezeti a helyzetnyilvántartó térképet a tájékoztató csoporttól szerzett adatok alapján,

— folyamatosan informálja a HVP tervező csoportját a helyzet változásokról személyesen, híreszközön vagy vázlatok formájában futár útján,

— kapcsolatot tart fenn a szakalegységek törzseivel.

A biztonságos összeköttetés megteremtése, valamint a H-on történt gyors tájékozódási lehetőség megteremtése annak feltételét, hogy a htp. vezetés az optimális informáltság megszakítás nélküli birtokosa legyen.

A htp. egységek és alegységek tevékenységének vezetése, a csapat htp.-ok irányítása, a htp. TÖF vezetésével — alapvetően — a HVP-ről történik. A feladat esetenkénti tisztázásához a HVP-ről kivált operatív csoporttal való biztonságos relé, illetve rádióösszeköttetés fenntartása nélkülözhetetlen.

A támadó harc megvívása a HVP-től megköveteli a bekövetkezett változásra történő gyors reagálást, intézkedések foganatosítását. E követelmény megoldásának lehetőségét és célszerűségét abban látom, ha a harcoló egységek htp.-jait, a htp. egységeket és alegységeket a htp. TÖF irányítja és vezeti, a PK HTPH pedig a PK-kal való szoros kapcsolat fenntartása mellett elemző, értékelő és ellenőrző tevékenységet végez.

A vezetés új mechanizmusából következik az ellátási rendszer új módon való kidolgozása és alkalmazása is. Ez abban jut kifejezésre, hogy a ho. második lépcsőjének harcbevételéig az első lépcsőben harcoló egységek ellátása a ho. htp. első lépcsőjéből történik. A ho. második lépcsőjének harcbevétele után ez az elgondolás változhat, az ellátás történhet továbbra is mélységben való megosztás szerint, de kiegészülhet még szélességben történő megosztással is.

A HDS első lépcsőjében harcoló hadosztályok valamelyikének leváltása a harchelyzettől függően történik. Előfordulhat, hogy a leváltásra kerülő hadosztály megmaradt erőiből összevont osztagot képeznek és hadosztály tartalékként a harcbevett második lépcső hadosztály sávjában tevékenykedik. Így a támadás első időszakában a ho. közelebbi, illetve napi feladatának eléréséig a ho. második lépcsőjében tekintélyes erők és eszközök tömörülnek. Az esetek többségében a ho. második lépcsőjének részei a hadosztály, illetve a HDS mélységében is tevékenykedhetnek légideszant megsemmisítésében vagy az ellenség más vonatkozású behatásának felszámolásában. Az elmondottak azt is bizonyítják, hogy

a ho. második lépcsőjének részei a főerőktől mintegy 80—100 km-es távolságra is leszakadhatnak, ezért az ellátásuk megszervezése komoly problémát és nehézséget jelent. Ezen egységek ellátása a legmegbízhatóbban a mögöttük menetelő ho. htp. második lépcsőjével oldható meg.

A szakegységek és alegységek htp. törzseinek vezetését kedvezőtlenül befolyásolja a közvetlen összeköttetés hiánya, mely a folyamatos ellátás menetét zavarja. Ezért szükséges, hogy keressük a megoldást, és kedvező feltételeket teremtsünk — áthidaló megoldások beiktatásával — az összeköttetés lehetséges változatainak kifermálásához. A „LAVINA” gyakorlat tapasztalata ebben a vonatkozásban az volt, hogy a szakalegységek htp. törzsének vezetése a ho. fn.-i főnökök eszközein keresztül valósítható meg.

A H és HVP közötti biztonságos relé-összeköttetés lehetőséget nyújt a szakalegységek htp. törzsei részére készített intézkedéseknek a ho. fn.-i főnökök útján történő eljuttatásához.

Felvetődik a kérdés, hogy zavarja-e a fn.-i főnökök tevékenységét a HVP-től kapott feladat?

A felvetett kérdésre egyértelmű kedvező választ ad a kötelező együttműködés, a szakalegységek ellátásáért érzett felelősség elve is. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a rejtjelzett htp. intézkedések továbbbítése különösebb megterhelést a fn.-i törzsek számára nem jelent, mert vagy távbeszélőn érkezik, amely csak mechanikus továbbítást igényel, vagy a H-on tartózkodó összekötő htp. tiszt által elkészített távirat továbbításában jut kifejezésre.

A mélységben tevékenykedő alegységek a főerőktől való „elszakadása” a HVP-tal való kapcsolat megszakadását eredményezi. A helyzet gyors felismerése módot nyújt arra, hogy a HVP — ha közvetve is, az összekötő htp. tiszt útján — bekapcsolódjon az átjátszó állomásokkal létrehozott összeköttetés rendszerébe, vagy a ho. TÖF nagyteljesítményű híradó eszközén keresse meg az intézkedések eljuttatásának lehetőségét.

Végül továbbra is nyitott kérdés marad a ho. tábori sütőde irányításának és vezetésének problémája.

A tábori sütőde sajátos tevékenysége feltételezi a viszonylag hosszabb időn keresztül egyhelyben való tartózkodást. A ho. kenyér-szükségletének folyamatos és zavartalan biztosítása megköveteli az alegységek részére a 18—20 órás munkanap biztosítását. Ennek következtében a tábori sütőde a támadóharc folyamán mintegy 80—100 km távolságra leszakad a ho. HVP-től. A hír. eszközök hiánya következtében a vezetés lehetősége kétségessé válik. Mint ismeretes a ho. mozgó sütőde nem rendelkezik — annak ellenére, hogy a 80—100 km-es távolság állandónak tekinthető — megfelelő hír. eszközzel.

Felvetődik a kérdés, hogy a ho. htp. törzs hogyan lesz képes a tábori sütőde irányítására, vezetésére és manővereztetésére?

A tábori sütőde a ho. élelmezésének komoly bázisát képezi, amelynek jelentősége ellenséges területen tovább növekedik. Ezért döntő jelentősége van a tábori sütődével való összeköttetésnek.

A ho. htp. jelenlegi helyzetének reális elemzése alapján található áthidaló — de nem minden vonatkozásban megnyugtató — megoldásokat. A variánsok szűk skáláján belül jelentkezik: a motoros hírvivők

útján történő összeköttetés fenntartása. Felvetődik annak lehetősége is, hogy a ho. második lépcsőjében a ho. mélységben tevékenykedő egység htp. törzsén keresztül vezessük a ho. mozgó sütődét.

Ezeknek a lehetőségeknek azonban az adott harchelyzet alakulása korlátokat szabhat, vagy mint lehetőségeket teljesen kizárja azokat. A motoros hírvivőre hazai területen biztonságosan lehet számítani, de el-lenséges területeken ennek lehetősége bizonytalanná válik a közlekedési utak biztonságos őrzése és feszes forgalomszabályozása mellett is.

Több esetben felvetődött annak lehetősége, hogy egy-egy egységnek alárendelve megosztva alkalmazzuk a mozgó sütődét. Ezt az elgondolást nem tartom célravezetőnek, tevékenységüket zavarja, manőverező képes-ségüket károsan befolyásolja.

Az elmondottakkal kapcsolatban meg kívánom jegyezni, hogy a vázolt vagy ehhez hasonló munka-mechanizmus kialakítása feltételezi a hadosztálytörzs hasonló típusú munkarendjét. Célszerű, ha a htp. ve-zetés munka-mechanizmusa a ho. törzs munkarendjére épül, annak mintegy folytatásaként.

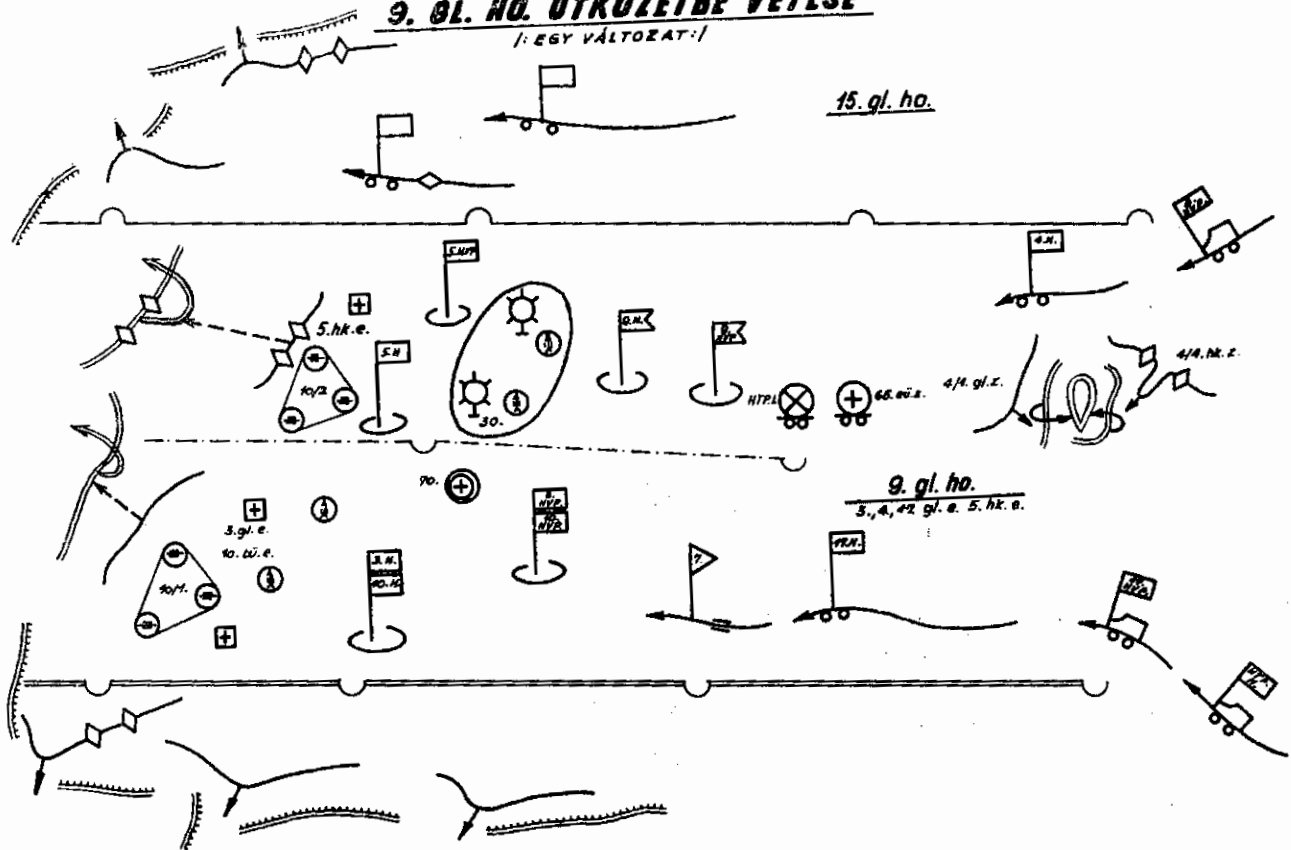
* * *

*

Cikkemet a teljesség igénye nélkül írtam. A „LAVINA” gyakorla-ton szerzett tapasztalataim indítottak arra, hogy — vitaindítóként — leírjam a ho. htp. vezetése — általam elképzelt — korszerűsítésének egy változatát.

9. GL. HO. ÜTKÖZETBE VETÉSE

(EGY VÁLTOZAT!)

Á HVP. HIRADÁSÁNAK ELVI VÁZLATA

(EGY VÁLTOZAT)

3. SZ. MELLÉKLET.

Á NO. FEGYVERNEMI PÖRÖKÖK RÁDIO HÁLÓJÁN
 KERESZTÜL INDIRECT MÓDON:
 - OPERATIV CSOP.
 - HTP ÖSSZEKÖTŐ ÚTJÁN
 - RELÉ CSATORMÁN

 RAK. O., PGT. TŰ. O.

 MŰ. Z.

Á NO. I. LÉPCSŐJÉBEN
 KAPCSOLÓ EGYSÉGEK FELÉ,
 VALAMINT A HSH. FELÉ.

 A Z.

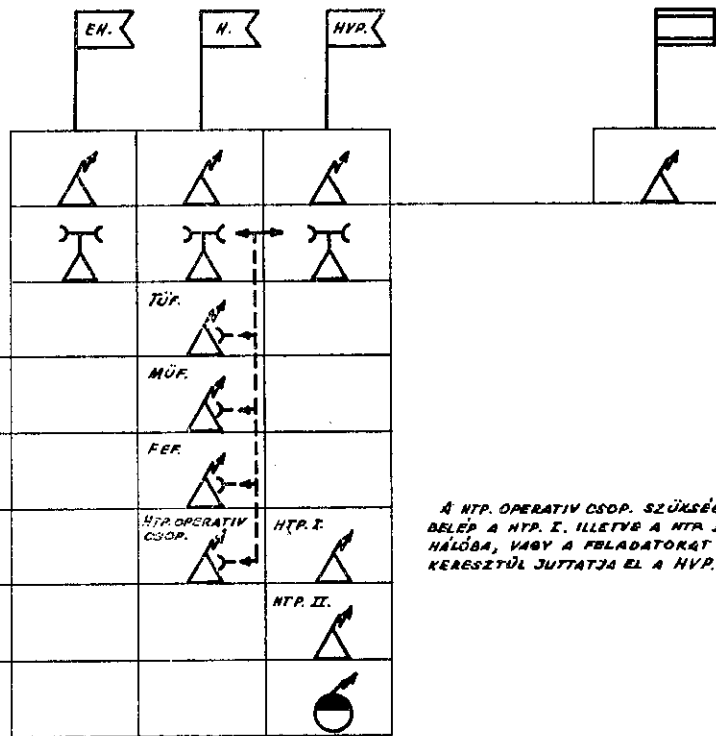

Á NO. II. LÉPCSŐJÉBEN
 TEVEKENYKEDŐ EGYSÉGEK
 FELÉ, VALAMINT Á NO. NTP.
 II. LÉPCSŐJE FELÉ

Á NO. NTP. I. LÉPCSŐJE
 FELÉ

Á NTP. OPERATIV CSOP. SZÜKSÉGSZERŰEN
 BELEP A NTP. I. ILLETVE A NTP. II. RÁDIO
 HÁLÓBA, VAGY A FELADATORÁT RELÉN
 KERESZTÜL JUTTATJA EL A HVP.-RE.

Helikopter alegységek, egységek hadtápbiztosításának sajátosságai

Szórádi Zoltán alezredes

A korszerű hadseregek vezetése, ellátása, egyes harcászati és hadműveleti feladatok végrehajtása ma már nehezen képzelhető el különböző típusú helikopterek tömeges alkalmazása nélkül. A helikopterek alkalmazása és a helikopter egységek harci tevékenységének minden oldalú biztosítása, egyre inkább kerül előtérbe a Magyar Néphadseregben is.

Jelen cikkben a helikopter egységeknek a szárazföldi csapatok érdekében történő felhasználása hadtápbiztosítási problémáit kívánom vizsgálni. Mint minden más esetben, a helikopter egységek harctevékenysége hadtápbiztosításának megszervezésében és végrehajtásában is — a helikopter egységek által végrehajtandó feladatokból és a harci alkalmazásuk formáiból kell kiindulni. A korszerű helikopterek alkalmazásra kerülhetnek:

— harcászati deszantok, felderítő és diverziós csoportok alkalmazási körleteikbe történő szállítására. A front támadó hadművelete során az I. lépcsőben levő összefegyvernemi hadsereg sávjában általában naponta szükségessé válik lövész z. erejű harcászati deszant bevetése különböző feladatok végrehajtására. Egy nehéz fegyverekkel nem rendelkező lövész z. szállítása és tevékenységének biztosítása egy vegyes helikopter ezred (MI—6, MI—8) e célra történő igénybevételét teszi szükségessé;

— a helikopterek széles körben alkalmazásra kerülhetnek a harcmező figyelése, sugárfigyelés és jelzési, műszaki felderítési, tüzéségi tűz helyesbítési feladatokra. Ezen feladatokra a frontvonal minden 10 km-ére legalább 1 db helikopter levegőben tartásával kell számolni, napi 12—16 óra re. idővel;

— az összefegyvernemi hadsereg első lépcsőjében támadó harcokosi ho. napi 80—120 km előremozgása esetén a harcbevétést követő második naptól kezdve a hadsereg anyagi alapoktól olyan távolságra elszakadhat, hogy anyagi ellátása a szállítójárművek napi egy fordulójával már nem biztosítható, s így tevékenységéhez szükséges mintegy napi 900 tonnát kitevő lőszer és üzemanyag felét (450 t) csak helikopterek igénybevételével lehet időben szállítani;

— a helikopter egyre nélkülözhetetlenebb eszköz HDS és ho. harc-

álláspontok áttelepítésekor, nagyobb víziakadályokon hidak építésekor, betegek, sérültek kiürítésénél, elszigetelten harcoló csoportok ellátásában és más emelési, szállítási feladatok végrehajtásában;

— a helikopterek fontos feladata lehet csapatoknak rakétákkal, harci fegyverekkel történő ellátása, valamint ezen harci eszközök meghibásodásakor javítóanyagok és brigádok helyszínre történő szállítása;

— a fedélzeti fegyverrendszerekkel felszerelt, páncélvédelemmel ellátott harci helikopterek nagyfokú manőverképességüknél fogva egyre jelentősebb feladatokat oldhatnak meg a szárazföldi csapatok közvetlen támogatásában. Például: harckocsik és pc. szállítójárművek elleni harc, tüzéség lefogása, megsemmisítése, vezetési pontok és eszközök megsemmisítése géppuska, gépágyú, fedélzeti „Levegő-Föld” rakéta és speciális bombák felhasználásával;

— gyorsan változó helyzetben a saját és az ellenséges csapatok helyzetének pontosítása, mozgó egységek, alegységek irányítása bonyolult földi és légi helyzetben igénylik a helikopterek alkalmazását;

— a megfelelően felfegyverzett helikopterek felhasználhatók szállító helikopterek kísérésére, biztosítására és az ellenséges helikopterek elleni harcra is.

— A felsorolás koránt sem teljes és az utóbbi évek gyakorlatai, az USA és Izrael hadseregeinek tevékenysége egyértelműen a helikopterek széles körű alkalmazásának szükségességét indokolják valamennyi haderőnem, fegyvernem, szakcsapatok és szolgálati ágak tevékenységében.

A helikopterek tömeges megjelenése egyre sürgetőbben veti fel a szervezeti hovatartozásuk — s vele együtt —, a minden oldalú biztosításuk problémáinak elméleti és gyakorlati rendezését. A helikopter egységek szervezeti hovatartozását illetően több megoldással találkozunk:

a) Azon hadseregekben, ahol a helikopterek tömeges számban vannak jelen, a helikopterek minden haderőnemnél megtalálhatók ho., dd. törzsekig bezárólag már a készenlét időszakában.

b) Azon hadseregeknél, ahol a helikopterek még korlátozott számban vannak jelen, a helikopter egységek és alegységek általában a légi-erő kötelékében vannak és csak szükség szerint, ideiglenesen kerülnek átalárendelésre, átadásra a felhasználó összefegyvernemi magasabbegységek és seregtestek állományába.

c) Nagy hadigazdasági potenciállal rendelkező államokban törekvések vannak légiszállítású alegységek, egységek, magasabbegységek létrehozására. Ilyen szervezeteknél — a helikopter a szállítójárművek mintájára — az adott szervezetebe teljes egészében beépül. Pl.: USA légi szállítású ho. Vietnamban.

A szervezeti hovatartozás a Magyar Néphadseregben sem kiforrott, mint ahogy azt a „Honvédelem” legutóbbi titkos számában Halász alez. cikkéből is megítélhetjük.

A korlátozott anyagi lehetőségekkel rendelkező kis államok hadseregeiben a szervezeti, vezetési, biztosítási problémákat sajátos helyzetükből kiindulva oldják meg. A kiképzés, szakirányítás, anyagi-technikai biztosítás sajátosságai miatt célszerűnek látszik, ha a helikopter egységek a készenlét és háborús időszakban is a légierő szervezetében maradnak a cent-

ralizált alkalmazás érdekében. Ez azonban nem zárja ki, hogy harci alkalmazás idején a könnyű helikopterek tartósan, a közepes helikopterek ideiglenesen a felhasználó szárazföldi és más seregtestek állományába kerüljenek.

A szervezeti hovatartozás ilyen formában való megoldása feltételezi és megköveteli:

1. Az összefegyvernemi magasabbegységek és seregtestek törzsében a helikopterek alkalmazásával összefüggő feladatok és tevékenység megtervezésére, előkészítésére és gyakoroltatására már a békeszervezetben személyi és technikai feltételek létrehozását.

2. A légierő, légvédelem szervezetében levő alegységek, egységek célirányos kiképzését és felkészítését, a felhasználó szervekkel történő együttes gyakoroltatást a napi kiképzés keretében és gyakorlatokon.

3. Az elvonuló helikopter egységek magasszintű „M” készségét és nagy manőverkészségét egységkötelékben és alegységként is.

4. Egyes szárazföldi szakcsapatok előkészítését és speciális felkészítést a helikopterek tevékenységének biztosítása érdekében (pl.: leszálló helyek építése).

5. A helikopterek anyagi-technikai biztosítása érdekében az összefegyvernemi hadtáp és technikai, valamint a légierő és légvédelem hadtáp és technikai szolgálatainak összehangolt tervezői és végrehajtó tevékenységét az üzemeltetés, javítás, anyagi-technikai ellátás, eü. ellátás, repülőtéri és reptér műszaki biztosítás kérdéseiben.

6. A várható alkalmazási körzetek szemrevételezését és részleges előkészítését a helikopterek alkalmazása érdekében.

7. Összefegyvernemi parancsnokok, törzsek és hadtápszervek időbeni felkészítését a helikopterek felhasználásából adódó lehetőségek megítélésére, elhatározás meghozatalára, harcászati és technikailag célszerű és végrehajtható feladatok megszabására, a helikopterek alkalmazásából az összefegyvernemi hadtápra háruló feladatok végrehajtására.

A helikopter egységek várható alkalmazási területeinek, formáinak és megoldandó feladataiknak és szervezeti hovatartozásuknak rövid áttekintése alapot ad ahhoz, hogy *harctevékenységük biztosításának* néhány kérdését részletesebben megvizsgáljuk.

Fontosságában és bonyolultságában a biztosítás egyik fő feladata a helikopter alegységek, egységek repülőtéri biztosítása az összefegyvernemi seregtest érdekében történő alkalmazás közben. A helikopterek széles körű alkalmazása esetén megtalálhatók az összefegyvernemi seregtest sávjának teljes szélességében és mélységében.

A helikopter merevszárnyú repülőgéphez viszonyítva lényegesen kisebb követelményt támaszt a tevékenységéhez szükséges fel- és leszállóhelyek méreteit és műszaki előkészítését illetően.

Az összefegyvernemi magasabbegységek alárendeltségében levő könnyű helikopterek részére célszerű a települési helyet a ho. htp. körletben előkészíteni. Itt kerülnek elhelyezésre a repgépvezetők, műszaki és kiszolgáló állomány, töltő, indító eszközök és az üzemeltetéshez szükséges eszközök és anyagok.

Az állóhelyeken a helikoptereket egymástól 2—3 forgószárny átmérő távolságra kell elhelyezni. A helikopterek állóhelyei mellett kell a fel- és leszálló mezőt előkészíteni, amely könnyű helikopterek esetében szükség szerint egybeeshet a helikopterek részére kijelölt és előkészített állóhelyekkel.

A fel- és leszálló mező előkészítésekor a helikopterek típusától függetlenül kell készíteni 50—100 m hosszú biztonsági sávot arra az esetre, ha a helikoptereknek felszállás közben motorleállás miatt kényszerleszállást kell végrehajtani.

A fel- és leszállás irányában szabad légifolyósóval kell rendelkezni, amely biztosítja a helikopter veszélytelen felszállását $H = 150$ m-ig. A fel- és leszállás irányában levő akadályok emelkedő szöge nem haladhatja meg a helikopter legkisebb emelkedő szögét (5°).

A magasabbegység körletében azon helyeken, ahol helikopterek egyes vagy csoportos fel- és leszállását tervezik (harcálláspontok, segélyhelyek stb.) fel- és leszálló helyeket kell kijelölni és előkészíteni (lejtőszög 5° , átlagos terepegyenetlenség ± 15 — 25 cm).

Az összefegyvernemi hadsereg érdekében működő közepes és nehéz helikopterek telepítése és előrevonásának biztosítására a támadó hadműveletben szélesebb körű előkészítést igényel.

Közepesen átszeldelt terepen általában minden 25—30 km² területen található megfelelő helyet helikopter fel- és leszálló mező létesítésére.

A helikopter egység részére egy fő települési körletet készítsünk elő, melynek távolsága hadművelet kezdetén a frontvontaltól 100—300 km lehet. A fő települési körletben a helikopter szd.-ot külön-külön, egymástól 5—10 km távolságra kell elhelyezni. Deszant szállítása esetén a berakási körletekben (frontvontaltól 30—100 km) és minden olyan helyen, ahol helikopterek fel- és leszállását tervezik — megfelelő méretű fel- és leszálló helyeket kell előkészíteni. Támadó hadműveletben a MI—8 helikopter egységek 60—100 km, MI—6 helikopter egységek 150—200 km-re települnek a frontvontaltól. A támadási ütem függvényében naponta, legfeljebb kétnaponként áttelepülést kell végrehajtaniuk.

Abban az esetben, ha a kijelölt területről helikopterek fel- és leszállását csak függőlegesen tervezzük (könnyű, közepes helikoptereknél), úgy a kijelölt területen a terepegyenetlenségek közepes értéke elérheti a helikopter klirensének (a talaj és a helikopter gondola alsó pontja közötti távolság) 50%-át. Klirens értékek a MI—6-nál 0,596 m, MI—8-nál 0,5 m.

Ha a helyzetből adódóan nincs lehetőség síma terület kiválasztására, úgy a kiválasztott terület megtisztítására csak az alábbi legszükségesebb követelményeknek kell eleget tenni:

1. A bokrok magassága közepes és könnyű helikopterekkel ne haladja meg az 1 m-t.
2. Az átlagos terepegyenetlenség ne haladja meg a ± 15 — 25 cm-t.
3. A terület lejtőszöge ne legyen több 5 — 8° -nál.

A helikopterek csoportos fel- és leszállásához szükséges terület méreteit meghatározza:

1. Az adott típusú helikopter méretei, a két helikopter forgószárnya és a közelben levő akadály közötti távolság. Nappal ez a távolság a for-

gószárny átmérőjével, éjjel — forgószárny átmérő másfélszeresével egyenlő, jólképzett repgépvezető esetében.

2. A helikopterek számától, típusától, időjárási feltételektől, napszaktól, a fel- és leszállás módjától.

A felszálló mezők optimális méreteit az alábbi táblázat tartalmazza (m-ben):

Változat Típus	Egyes gépek		Raj		Század		Ezred	
	N.	É.	N.	É.	N.	É.	N.	É.
I. MI—6	100x100 150x150		240x240 350x350		240x650 350x950		700x700 1000x1000	
I. MI—8	75x75 100x100		175x175 220x220		175x460 220x560		400x500 600x600	
II. MI—6	350x350		390x320		1000x320		ve. e. = 4300x320	
II. MI—8	200x200		310x247		1400x250			

N — nappal; É — éjjel; v. e. = 1 szd. MI—6, 2 szd. MI—8.

A deszant kirakási körzetében a leszállóhelyek méretei a fenti táblázatban megjelölt adatoknál kisebbek is lehetnek, mivel a deszant kirakása után a felszálláshoz nekifutásra nincs szükség. Ebben az esetben a helikopter század részére 400x700, ezred részére 400x1000 m terület is elegendő.

Abban az esetben, ha a század (ezred) egyidejű felemelésére nincs szükség és a kötelékeket a felszállás előtt nem kell a földön felépíteni, a fel- és leszálló mező optimális méreteit a szükséges guruló mező szélessége, az egyes vagy csoportos felszálláshoz szükséges fel- és leszálló mező méretei, a ki- és berakási mező szükséges méretei, a felszállás módjától függően a nekifutás végrehajtásához szükséges terület méretei fogják meghatározni. Ebben az esetben az adott típusú helikoptereknek 350x350 — 600x600 m munkaterület, úgy nappal, mint éjjel elegendő, ha egyidejűleg század köteléknél nagyobb csoport fel- és leszállását nem tervezzük. A fel- és leszálló irányban 25 m-nél magasabb akadály 300 m-ig a munkaterület szélétől nem lehet.

Figyelembe véve a településsel szemben támasztott követelményeket, a helikopter egységek főkörleteinek kiépítését célszerű repülőtér építő zászlóalj feladatául szabni. A deszant be- és kirakó körzet mezőit célszerű e célra is felkészített összefegyvernemi mű. csapatok feladatául szabni, annál is inkább, mert ezek távolsága frontvonalától várhatóan 30—50 km lehet és ebben a körzetben repülőtérépítő zászlóalj ilyen feladatokra nem állnak rendelkezésre.

A helikopter alegységek, egységek anyagi biztosítása

Az anyagi biztosítás egyik legfontosabb feladata a helikopterek hajtó- és kenőanyagokkal történő ellátása. A helikopterek hajtó- és kenőanyag szükséglete egyenes arányban van a repülés távolságával, a terhelés nagyságával. Az adott konkrét feladatra szükséges mennyiséget megfigyelőimérnöki számvetés alapján határozzák meg. A feladat jellegétől függően szükségessé válhat a fő- és póttartályokon kívül kiegészítő tartály elhelyezése a helikopter teherkabinjában. A MI-6-os helikoptereknél a fő-tartályba 8200 liter, póttartályba 4500 liter és a tehertérben a kisegítő tartályba 4500 liter, a MI-8 helikopter fő-tartályába 1720–3000 liter, a tehertérben levő kisegítő tartályba 917 liter TSz-1, vagy T-1 hajtóanyag tölthető be. Az olajrendszer feltöltéséhez a MI-6 esetében 330 liter, a MI-8 esetében 70 liter feltöltésével számolunk. Az olaj típus szerint MK-8 és MSz-20 és ezek keveréke. Ezenkívül a hidraulika rendszerek feltöltéséhez jelentős mennyiségű AMG-10 folyadékra van szükség. (Pl.: MI-6 részére 184 liter.)

A fentiekből látható, hogy a különböző nagyságú helikopter kötelekek hajtó- és kenőanyag biztosításához nagyszámú üza. és olajtöltő gk.-ra van szükség. 0,8 fogyasztási együtthatót figyelembe véve egy MI-6 helikopter szd. feltöltéséhez kiegészítő tartály nélkül:

$Q = 16 \times (8200 + 4500) \times 0,8 = 16 \times 12\,700 \times 0,8 = 162\,560$ liter üza.-ra van szükség. Ennek a mennyiségnek a feltöltése 4 db TZ-200-as töltő gk.-val az alábbi időre biztosíthatók:

$$1. \text{ Fordulók száma} = \frac{162\,560}{4 \times 7500} = \frac{162\,560}{30\,000} = 5,5.$$

2. Egy forduló menetideje az üza.-telep 3 km-es távolsága és önfeltöltés esetén:

$$\text{— menetidő: } \frac{3 \text{ km}}{25 \text{ km/ó}} + \frac{3 \text{ km}}{15 \text{ km/ó}} = \frac{7,2+12}{2,4+4} = 19,2 \approx 20 \text{ perc};$$

$$\text{— önfeltöltési idő: } \frac{7500}{300} = 25 \text{ perc};$$

— fordulónkénti passzív idő (csatlakoztatás) 3 perc.

Összesen 1 forduló ideje = 20 + 25 + 3 = 48 perc.

3. Összforduló idő, figyelembe véve, hogy a kezdésnél a gk.-k telve voltak és a feltöltés végén félig maradnak: 48 x 5 = 240 perc.

4. Egy MI-6 század feltöltési ideje négyszeri csatlakozás passzív idejével: töltési idő = $\frac{162\,560}{4 \times 300} = \frac{162\,560}{1200} = 136$ perc,

— egyszeri passzív idő (csatlakozás odaállítás) — 3 perc,

$$\text{— } \frac{16}{4} = 4 \text{ csatlakozás. Összideje } 4 \times 3 = 12 \text{ perc.}$$

Mindösszesen 48 x 5 + 136 + 12 = 388 perc = 6 óra 28 perc. Ez az idő a töltőeszközök számának, teljesítményének növelésével többszörösen csök-

kenthető. Egy MI—8 szd. (20 db helikopter) feltöltése 5 db TZ—200 töltő gk.-val, fenti idő töredéke alatt (32') végrehajtható.

A hajtóanyagokon kívül a helikopterek ismételt előkészítésekor feltöltésre kerülhetnek sűrített levegővel, eü. oxigénnel, szénsavval, szesszel (jégtelenítő rendszer), különböző hidraulikával és olajokkal. Ezek feltöltése részben speciális gk.-val, részben kannákból, palackokból történik. Beépített oxigén rendszere csak a MI—6 helikopternek van. Sebesültszállítás esetén a MI—6-ra pótlólag 24 db KP—21 oxigénlégző készüléket lehet elhelyezni. A MI—8 típuson hordozható készülékek vannak a személyzet részére, melynek csak előzetes kiszerelés után tölthetők fel. A helikopterek általában kis magasságon repülnek, s ezért oxigénfogyasztásuk általában nem jelentős, kivéve azon eseteket, ha szennyezett terep felett vagy szennyezett légtérben repülnek, mert ilyenkor a fedélzeti oxigénkészüléket használják. Sűrített levegő és hidrogén feltöltése általában minden felszállás után szükséges, azonban nem nagy mennyiségben és így feltöltésük a rendszeresített eszközökkel nem okoz gondot.

Lőszerellátás: A MI—6 típusú helikopteren A—12,7 mm géppuska van 200 db lőszer javadalmazással. A MI—8 helikopterre 4 db UB—16—57 UB. függeszthető fel egyenként 16 db Sz—5M vagy Sz—5K (Kumulatív) rakétával. A lőszerrel és fedélzeti rakétával történő ellátás nagymértékben függ a végrehajtandó feladattól, s ezért a szükséglet felmérése és kiértékelése csak a feladatok ismeretének függvényében végezhető el. Általában az egységnél 4 ja. lőszer és 2 ja. fedélzet rakétát tárolnak. A helikopter ezredeknél fel kell készülni a légilőszeres tömeges kikonzerválására, hevederezésére és betöltésére, a fedélzeti rakéták kikonzerválására és összeszerelésére, felfüggesztésére.

A helikopterek indítása történhet autonóm (fedélzeti) rendszerrel, vagy speciális APA gk.-val. A közepes és nehéz hel. e.-nél sok emelő, rakodó munka fordul elő, s ezért nagy számú emelő eszközökkel kell rendelkezniük. A közepes és nehéz helikoptereknél 3—4 gépre 1 vontató gk. is van biztosítva, melyek szükség szerint anyagszállításra is felhasználhatók. A helikopterek téli üzemeltetéséhez minden típushoz nagyszámú melegítő eszközre van szükség (MP—300, MP—44 B).

A helikopter ezred tagolt telepítése, alkalmazási sajátosságai bonyolult feladat elé állítják a hadtáp és kiszolgáló szerveket az elhelyezési, élelmezési, belső szállítási, őrzésvédelmi, egészségügyi biztosítás megszervezésében és végrehajtásában, úgyszintén a különböző munkahelyeken szétszórtan tevékenykedő végrehajtó állomány vezetésében.

A helikopter egység hadtáp, technikai és repülőtéri biztosításának megszervezésekor figyelembe kell venni, hogy az egység feladatát ideiglenes körletekből is végrehajthatja az alábbiak szerint:

1. Az egység deszant berakási körletben települ.
2. Az egység részfeladatok végrehajtására előkészített körletben települ (anyagszállítás, kiűrités).
3. Az egység bázis körletében (főkörtlet) települ és onnan több fordulóval hajtja végre feladatát. A deszant berakási körletben az egység csak a legszükségesebb ideig települ és általában ugyanazon helyen csak egy

alkalommal. Alapvető szervezési feladat, hogy a deszant ki-, vagy berakása a lehető legrövidebb idő alatt megtörténjen. Ennek érdekében:

— lehetővé kell tenni, hogy a helikopterek a főkörletből felszállva a deszant berakási körletében — utántöltést nem igényelve — hajtsák végre feladatukat;

— ha az előző megoldás nem lehetséges, úgy nagymennyiségű töltőeszközt kell a berakási körletbe küldeni a feltöltés gyors végrehajtására;

— a helikopterek ismételt előkészítését a deszant átszállítása után, lehetőleg a főkörletekben végrehajtani.

Célfeladatok végrehajtási körletében a tartózkodási időt a feladatok tartalma és volumene határozza meg. Itt végrehajtásra kerülhet a helikopterek ismételt bevetésre való felkészítése — megfelelő mennyiségű anyagok és eszközök kiküldésével.

A főkörletben a helikopterek ismételt bevetésre való előkészítésének munkaigényét érzékeltetik az alábbi adatok. Egy vegyes szervezésű helikopter ezred (16 db MI—6, 40 db MI—8) re. üza. javadalmozása 220 t (feltöltés — 160—180 t), lőszer ja. 4000 db (0,8 t), fedélzeti ra. ja. 2900 db (12 t), oxigén ja. 61 db 401 ballon (feltöltés 37 ballon). Ha a MI—6 helikoptert üza.-szállításra kívánjuk felhasználni — e célra a póttartályát és kisegítő tartályát lehet feltölteni 9000 liter üzemanyaggal, vagy a kisegítő tartály helyett, a tehertérben egy db 10,5 m³ feltöltött ellasztikus tartály helyezhető el.

Egyéb anyagok szállításának lehetőségét a helikopter teheremelő képessége (MI—6; 6—12 t, MI—8; 2—3 t) és a teher-kabinok méretei (MI—6; 11,7x2,8 m H = 2,8 m; MI—8 5,15x2,38 H = 1,8 m) határozzák meg.

A MI—6 helikopterrel egyszerre 6 db V—750 lé. rakéta vagy 2 db harcászati rakéta szállítható. Személyszállítás esetén 60—64 fő deszant, vagy 32 fő fekvő beteg + 8 fő kísérő és 5 fő személyzet. MI—8 helikopterrel GAZ—69 rajgk., vagy 23 fő deszant, vagy 12 fő fekvő beteg és 3 fő személyzet.

A fentiekben igyekeztem néhány olyan adatot közreadni, melyek a hadtáp különböző tagozataiban légiszállítási számvetésekhez alapul szolgálhatnak.

Az összefegyvernemi seregtestek és magasabbegységek törzseit kiszolgáló helikopter rajok ellátási-kiszolgálási feladatai:

1. A helikopterek üza. és kenőanyaggal történő ellátása és feltöltése. Az e célra alkalmazható MI—1 M és K—26 típusú helikopterek benzin üzeműek (B—91, B—86 benzin). A MI—1 M helikopter fogyasztása alacsony és így feltöltésük viszonylag egyszerű szervezéssel megoldható. A feltöltésük történhet speciális szűrővel felszerelt töltő gk.-ból (Cs—350, Cs—344), vagy 200 l hordókból speciális szűrő felhasználásával (szarvasbőr).

Az üza.-ellátás és feltöltés megtervezése:

a) üza.-szükséglet meghatározása (Q):

$$Q = M \cdot G_f \cdot K_f + M \cdot G_p = (1)$$

M — a feltöltendő helikopterek száma (raj 4 db, szd. 12 db);

Gf — a helikopter űza.-főtartály befogadó képessége (MI—1M = 160 l).

Kf — a főtartályban levő űza. felhasználási tényezője (0,75—0,85).

Gp — a póttartály befogadó képessége (MI—1M—140 l).

A fenti összefüggés alapján számítjuk ki a 4 gépből álló helikopter raj 1 napi űza.-szükségletét, napi 3 felszállással számolva:

$Q = 4 \times 3 \times 160 \times 0,8 + 4 \times 3 \times 140 = 3210$ l. Vagyis egy helikopter raj űza.-szükséglete napi háromszori bevetés esetén elfér egy 4000 l Cs—346 űza.-töltő gk.-ban (a bevetések száma ennél több is lehet).

b) A helikopterek feltöltési ideje egyidejű leszállásuk esetén: T

$$T_{\text{raj}} = (t_o + t_f + t_a + t_d) M = \text{perc}$$

M — feltöltendő helikopterek száma (4 db),

t_o — a töltő gk. odaállása a helikopterhez (2'),

t_a — az űza. áttöltés ideje 150 l/perc szivattyú teljesítménynél (1—2'),

t_d — a töltés befejezése és dokumentálása (2').

Behelyettesítve, megkapjuk a raj feltöltési idejét:

$$T_{\text{raj}} = (2 + 2 + 1 + 2 + 2) 4 = 28 - 32 \text{ perc.}$$

A fenti részidők tapasztalati normán alapulnak. Az egyes gépek 7—8', a raj 28—32' alatti feltöltése 1 db töltő gk.-val az ismételt előkészítés gyors végrehajtását biztosítja. Hordóból történő feltöltés esetén egy gép töltési ideje megduplázódik.

2. A helikopterek feltöltése sűrített levegővel. A helikopterek fő levegőfogyasztói a fékező és indító rendszerek, melyek utántöltésére általában minden leszállás után szükség van. Raj és egyes gépek feltöltése 40 l/150 atm. levegő palackokból történik magasnyomású csatlakozó cső segítségével. A felhasználási helyeken 1 db helikopterre 2 db 40 l/150 atm. ballon szükséges, melyek utántöltéséhez légsűrítő szükséges.

3. A helikopter raj földi lépcsőjének szállítása:

A helikopter raj állománya általában: 4 fő hajózó:

— 1 fő rajtechnikus tiszt,

— 4 fő rg. szer. mechanikus tts.,

— 3—4 fő szakág mechanikus tts.,

— 4 fő mechanikus ts.,

— 5 fő gk.-vez. + 3 fő távirász sorkatona.

A fenti állományból 16—21 fő földön kerülhet átszállításra.

Gépjárművek:

— 1 db Cs—346 űza.-töltő gk.,

— 1 db URH rád. gk.,

— 1 db olajmelegítő-töltő gk. (GAZ—51),

— 2 db Cs—344 tdk. + 1 db 3 t pótkocsi.

Szállítandó anyagok:

— 3800 l B—95 benzin,

— 400—600 kg (2—3 hordó) MSz—20 olaj,

- géptartozékok (takaró, szerszámláda, lépcsők stb.),
- különböző javító, karbantartó anyagok,
- a személyi állomány egyéni és csoportos felszerelése,
- sebesültszállító gondolk.

A fenti állomány, anyagok és eszközök a rendszeresített szállítóeszközökön 1 lépcsőben elszállíthatók és biztosítják a támadási ütemnek megfelelően az előkészített körletekbe napi 1—2 alkalommal az áttelepülés végrehajtását.

4. A helikopter vezetők részére 2. sz. élm. norma illetményes, melyből legalább napi két alkalommal főtt étkezést kell biztosítani.

5. A hajzóállomány napi orvosi ellenőrzése kötelező, repülési feladatra csak panaszmentes repülőgépvezető engedhető.

6. A helikopterek kisebb javítására biztosítani kell a ho. gjmú. vagy fegyverzeti javítóműhely eszközeinek igénybevételét. Meghibásodás (sérülés) esetén a seregtest javítószervei vagy a bázisrepülőter szakjavító állománya és eszközei vehetők igénybe a technikai biztosítás rendjétől függően. A javításhoz szükséges fődarabok biztosítása a légierő vagy légvédelem szakfegyvernemi szertára útján történhet.

A helikopterek várható felhasználásának sokrétűsége egy cikk keretében nem teszi lehetővé a tevékenységük biztosításából különböző szervekre, tagozatokra háruló feladatok részletes elemzését, másrészt a helikopterek alkalmazásának tapasztalatai hazai vonatkozásban csak kezdetiek, a publikált szakirodalom igen kevés. A szervezeti és technikai fejlesztés eredményeül a Magyar Néphadseregben is különböző típusú és rendeltetésű helikopterek nagyszámú megjelenésével számolhatunk. Az általam ismert problémák és tapasztalatok közreadásával a helikopterek felhasználásával, kiszolgálásával, ellátásával kapcsolatos problémák további tisztázását kívánom elősegíteni.

Tábori lőszerraktárak alkalmazása és működése hadműveleti viszonyok között. Ezek sajátosságai az első hadműveletben*

Kazinczi István alezredes

A „hadügy forradalma” megváltoztatta a fegyveres küzdelem jellegét, arculatát. Ez magával vonta a csapatok szervezeti felépítésének átalakulását. A korszerű harc megvívására szervezett magasabbegységek rakéta-atomeszközökkel, a csapatok pedig többszörösére növelt hagyományos tüzérvél rendelkeznek.

A tüzérő megnövekedése harci (hadműveleti) viszonyok között emelte a lőszerellátás terjedelmét, jelentőségét. Ezt a következő tények igazolják:

— Míg a Nagy Honvédő Háborúban egy lövészadosztály egy javadalmazásának súlya 300—350 tonnát tett ki, addig a korszerűen szervezett lövészadosztályok esetében ez a következők szerint alakul: Magyar gépkocsizó lövészadosztálynál 750—800 tonna, szovjet gépkocsizó lövészadosztálynál pedig 1300—1400 tonna között mozog.

— Ez annyit jelent, hogy az MN hadosztályainál az egy javadalmazás lőszer súlya mintegy 2—2,5-szeresére, szovjet hadosztály esetében pedig 4-szeresére emelkedett.

A fentiek eredményeképpen a lőszer felhasználás terjedelme is megnövekedett. Átlagos napi felhasználásként, az egy javadalmazás 50—60%-át véve alapul, a tonnában kifejezett lőszer felhasználás hadosztály viszonylatban a következők szerint alakulhat:

— Magyar gépkocsizó lövészadosztály napi lőszer felhasználása 400—500 tonna.

* A Szerkesztő Bizottság készséggel tesz eleget a szerző lapunk hasábjain történő publikációs igényének. Bár a cikk egyes tételeivel nem ért egyet, a fegyverzeti szolgálat szakmai tevékenységének feltárását nyújtó gazdag tényanyag alapján alkalmasnak tartja egy olyan vita kibontakoztatására, mely jelentősen elősegítheti a hadtápbiztosítás egységesen követendő elveinek tisztázását, a htp. biztosításban érintett szolg. ágak egységes elvi alapokon nyugvó tevékenységének kiderítését. Kérjük a cikkhez olvasóink véleményének kifejtését lapunk hasábjain.

— Szovjet gépkocsizó lövészhadosztály esetében pedig 700—800 tonna.

Ezt viszonyítva a Nagy Honvédő Háborúban a lövészhadosztályok napi 100—150 tonnás átlagos felhasználásához, rögzíthető, hogy a magyar gépkocsizó lövészhadosztály napi lőszer felhasználása korszerű viszonyok között 3—4-szeresre, a szovjet hadosztályoké pedig 8—9-szeresre emelkedett.

Úgy vélem e néhány számadat mindennél beszédesebben bizonyítja, hogy a lőszerellátás feladatai terjedelemben többszörösre növekedtek.

Mivel lőszer nélkül, a tömegesen rendszeresített hagyományos fegyverzetben realizálódó tüzerő, csak lehetőség marad, világossá válik a lőszerellátás megnövekedett jelentősége is.

Tanulmányomban a lőszerellátás hadműveleti tagozatában megoldandó feladatokon belül, a tábori lőszerraktárak alkalmazásának és működésének kérdéseivel kívánok foglalkozni. Ugyanis a hadosztályok lőszerellátásában. (melynek megnövekedett terjedelmét az előzőekben indokoltam), a hadműveleti tagozatban működő front- és seregtest lőszerraktárak meghatározó szerepet játszanak.

Úgy vélem e fontos szerepből kiindulva, feltétlen foglalkozni kell ezeknek a tábori lőszerraktáraknak alkalmazási és működési kérdéseivel. Az eddigi tapasztalatok azt igazolják, hogy akad egy sor kimunkálandó kérdés e területen. Ezek egy részét fejtem ki a következőkben.

I.

TÁBORI LŐSZERRAKTÁRAK KORSZERŰ SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE ÉS ANNAK INDOKLÁSA

A tábori lőszerraktárak a lőszerellátás hadműveleti tagozatában kerülnek alkalmazásra. Egy részük a hadműveleti tagozat felső szintjén front vonatkozásban, másik részük pedig alsó szinten seregtest viszonylatban működik. A lőszerellátás hadműveleti tagozatának mindkét szintjén működő tábori lőszerraktárak alapvető rendeltetése, hogy a hadászati tagozatból érkező lőszer készleteket térben és időben eljuttassák, a harcászati tagozatba.

Rendeltetés szempontjából; a frontraktárak a háterszágból érkező lőszerkészletek fogadását és seregtestek részére történő biztosítását végzik. A seregtest lőszerraktárak pedig átveszik a lőszer a front raktáraktól, és biztosítják a magasabbegységek és seregtest közvetlen ellátását lőszerrel.

Alapvető feladataik tehát megegyeznek. Vagyis bármelyik hadműveleti tagozatú lőszerraktár főbb feladatai a következők szerint rögzíthetők;

— anyag átvétel (átrakás, vasúti vagy vízi szállítóeszköz kiürítés) az előljáratól;

— az átvett anyag tárolása, őrzése és minden oldalú biztosítása, valamint kiszállításhoz történő csoportosítása;

— anyagok kiszállítása;

— részvétel a hátraszállításra kerülő üres ládák és hüvelyek koncentráálásában és a háterszág felé történő kiürítésében.

Figyelembe véve az előzőekben felsorolt főbb feladatokat, a tábori lőszerraktárak szervezetét, úgy célszerű kialakítani, hogy az utánszállítást végrehajtó eszközökön kívül, minden más erő és eszköz rendelkezésükre álljon, melyek működésükhöz szükségesek. E kritérium figyelembevételével egy tábori lőszerraktár szervezetének elvi felépítése a következők szerint alakulhat.

1. Tábori lőszerraktár szervezetének elvi felépítése

(1. sz. melléklet)

a) *Vezető szervek:*

- *Parancsnokság*, melybe a parancsnok és helyettesei tartoznak.
- *Pártpolitikai apparátus* a párt-, KISZ-, és politikai munka céljából rendszeresített erőket és eszközöket foglalja magába.
- *Törzs*, a raktár településének, mozgásának, működésének és tevékenységének minden oldalú biztosítását tervezi, szervezi és irányítja.
- *Tervező, szervező és nyilvántartó alosztály*, a szakmai (lőszerellátási) feladatok tervezésére, szervezésére és a készletek nyilvántartására van hivatva.
- *Szolgálati ágak*, mint funkcionális vezető szervek, a raktár minden oldalú biztosításának és kiszolgálásának rájuk háruló feladatait oldják meg.

b) *Biztosító szervek:*

A raktár minden oldalú biztosításának feladatkörén belül, a rendeltetésüknek megfelelő szakfeladatok megoldására hivatottak.

A biztosító szervek a *törzs és komendáns század* kötelékében vannak összefogva. Ezek az erők és eszközök a következő alegységekből tevődnek össze:

- *Híradó szakasz*, melynek rendeltetése a raktár belső híradásának, legalább két csatornán (rádió és távbeszélőn) történő biztosítása. Szervezetileg két rajból tevődik össze, mindegyik raj egyaránt alkalmazható úgy rádió, mint vezetékes híradás megvalósítására.
- *Műszaki raj*, mely alapvetően a műszak felderítés végrehajtására, valamint műszaki-utász feladatok irányítására képes.
- *Vegyivédelmi raj*, szintén két alapvető feladatra a vegyi-sugárfelderítésre és a vegyi-sugármentesítési feladatok irányítására képes.
- *Komendáns és forgalomszabályozó szakasz*, a komendáns és a forgalomszabályozó feladatok megvalósítására hivatott. Rendelkezik egy komendáns és egy forgalomszabályozó rajjal. Alapvetően a raktár településében szükséges komendáns és forgalomszabályozási feladatokat oldják meg, de bevonhatók a raktár mozgásával kapcsolatos feladatokra is. Állományába tűzoltó raj is tartozhat.

c) *Végrehajtó szervek:*

— *Lőszerellátó és -tároló osztályok*, a lőszerbiztosítási feladatok megoldásának alapvető szervei. Osztályonként 2—2 lőszer ellátó- és tároló-csoporttal rendelkeznek. Egy ilyen csoport képes a szükséges szállító, ra-

codó és őr alegységekkel való megerősítéssel egy irányú lőszerbiztosítási feladat bármelyikének (átvétel, tárolás, kiszállítás) a megoldására.

— *Fegyver, műszer, alkatrész és karbantartó anyag tárolóosztály*, a nevében foglalt anyagok ellátására hivatott, szervezése csak seregtest szintű tábori lőszerraktárhoz indokolt, mert front szinten külön önálló ilyen jellegű raktár van.

— *Rakodó és kiürítő század*, a raktár rakodási, valamint az előljáró tagozatból érkező löszerek vasúti és vízi szállítóeszközökből történő kiürítési munkálatait végzi. Emellett képesnek kell lennie őrzési feladatok ellátására is.

— *Őrszázad*, a raktár települési elemeinek és a lőszer szállítmányok őrzésére hivatott.

d) *Kiszolgáló szervek:*

— *Segélyhely*, mely az eü. szolgálat vezetőjének irányítása alatt, a raktár eü. biztosításának feladatait látja el.

— *Szállítószakasz*, a raktár állandó állományának és eszközeinek szállítását végzi. Három szállító rajból tevődik össze. A lőszer készletek szállítása nem feladata.

— *Ellátószakasz*, a raktár élelmezési, ruházati és üzemanyag ellátására hivatott. Szervezetébe az élelmezési ellátóraj, a htp. ag. raktárak és a ruházati javítóműhely tartozik.

Egy tábori lőszerraktár hadi állománya 370—400 fő. Békeállománya, a hátszági raktár funkcióinak betöltése mellett 260—280 főből (beleértve a polgári alkalmazottakat is) kihozható.

2. *Tábori lőszerraktár szervezeti felépítésének indokolása*

A fegyveres küzdelem megváltozott jellege lényeges befolyást gyakorol a hadműveleti ellátó szervekre, ezen belül a tábori lőszerraktárakra is. Szabályzataink, vezetési és alkalmazási elveink, valamennyi fegyveres alakulat tekintetében (legyen az harcoló, biztosító vagy kiszolgáló alakulat) igen komoly és indokolt követelményeket állítanak azok hadműveleti (harci) viszonyok közötti működését illetően. Ezen követelmények tükrében a tábori lőszerraktárak újszerű szervezeti felépítésének indokolása röviden a következő főbb gondolatokban fejthető ki.

a) *Egy adott alakulat vonatkozásában a vezetésnek komplexnek kell lenni*

A hadműveleti viszonyok közti tevékenységet és annak minden oldalú biztosítását, a tábori lőszerraktár vezető szerveinek kell megtervezni, szervezni, vezetni és ellenőrizni.

E feladatot az elmúlt időben érvényben levő, a tábori lőszerraktár vezető szerveire vonatkozó szervezési elgondolással, a korszerű viszonyok között már nem lehet megoldani. Alapvetően azért, mert a régi szervezeti keretek a vezetőszervek állományát és összetételét csak a szakmai feladatok vezetési lehetőségeinek biztosítására korlátozták.

Az új követelmények között, a szakmai vezetésen felül egy sor egyéb irányú vezetési probléma merül fel, melyek megoldása a vezetéstől komp-

lex jellegét követel. Tehát ennek biztosítása érdekében került beállításra a tábori lőszerraktárak vezetési szervei közé a törzs, mely arra hivatott, hogy koordináló tevékenységével biztosítsa a vezetés komplexségét.

Ezzel párhuzamosan megjelent a tervező, szervező és nyilvántartó alosztály, mely lényegében a parancsnoknak a szakmai feladatok vezetésére, tervezésére és szervezésére hivatott szerve. Tehát az új szisztémán belül, a raktár vezetése egyaránt biztosított úgy „katonai”, mint „szakmai” vonatkozásban.

b) *Az adott alakulat bármely tevékenységében meg kell szervezni és folyamatosan fenn kell tartani a minden oldalú biztosítást*

A minden oldalú biztosítás, — csak a főbb ágakat említve —, tábori lőszerraktár tevékenységében a következőket foglalja magába:

- Felderítés
- Őrzés
- Földi csoportok támadása elleni védelem (fedező biztosítás)
- Ellenség légi eszközei elleni védelem
- Tömegpusztító eszközök elleni védelem
- Műszaki biztosítás
- Álcázás
- Menetbiztosítás
- Tűzvédelem
- Híradó biztosítás
- Hadtápbiztosítás.

A minden oldalú biztosítás tehát igen sokrétű és bonyolult feladatokat foglal magába, melyek egy részét csak erre a célra speciálisan kiképzett erőkkel lehet megoldani.

Ezen feladatok megoldására a tábori lőszerraktár új szervezete rendelkezik a legszükségesebb erőkkel és eszközökkel. Ezek zömmel a törzs és komendáns szd., valamint a szolgálati ágak állományába vannak szervezve. Így indokolható röviden azok szervezeti beállítása.

c) *Az adott alakulat, lehetőleg a minimális megerősítő és támogató erők és eszközök alkalmazásával legyen képes feladatainak megoldására*

Vonatkozik ez a tábori lőszerraktár feladatainak a megoldására is. Ebből következően az új szervezeti keretek valóban biztosítják azt a lehetőséget, hogy a raktár képes legyen feladatának végrehajtására, lőszerutanszállítás kivételével.

Ez pedig igen lényeges előrelépés a raktár szervezetének kialakítása terén. Ha pedig azt vesszük alapul, hogy az anyagi biztosító csapatok és alegységek szervezeti fejlődésének tendenciája egyre inkább a komplex (szállítóeszközöket is magukba foglaló) ellátó egységek kialakítása felé irányul, akkor nyugodtan rögzíthetjük, hogy fegyverzeti vonatkozásban lépést tartunk a fejlődés jelenlegi követelményeivel.

A tábori lőszerraktárak új szervezeti kereteinek a gyakorlati életben való létjogosultságát fényesen bizonyítja az új szervezetre áttért HDS közvetlen tábori lőszerraktár példája. Ennek tapasztalatait röviden úgy lehet rögzíteni, hogy úgy béke mint hadműveleti viszonyok között egyaránt, új szervezetével a raktár fokozottabban képes megfelelni a ráhá-

muló és több irányú követelményeknek. E tény — úgy gondolom —, a legjobb igazolása az új szervezeti felépítés létjogosultságának.

II.

TÁBORI LŐSZERRAKTÁRAK ALKALMAZÁSA ÉS MŰKÖDÉSE

A tábori lőszerraktárak alkalmazásának és működésének főbb elvi és gyakorlati kérdéseit az új szervezeti felépítésű raktárak lehetőségeinek tükrében kívánom elemezni. Szükségessé vált ez a szemléleti mód azért, mert a régi szervezeti felépítésű raktárak alkalmazási és működési lehetőségei már nem elégítik ki a korszerű követelményeket. Vagyis azokat már a korszerű viszonyok között, működési lehetőségeik fogyasztékoságaiból kifolyólag eredményesen alkalmazni a hadművelleti tagozatú lőszerellátási feladatok megoldására szinte lehetetlen.

1. Tábori lőszerraktárak alkalmazási lehetőségei

Mint ismeretes az önálló tábori lőszerraktárak, a lőszerellátás hadművelleti tagozatában kerülnek alkalmazásra. Ha szervezeti felépítésüket többé-kevésbé azonossá tesszük, úgy a hadművelleti tagozat mindkét (front és seregtest) szintjén egyaránt alkalmazásra kerülhetnek. Természetesen az alkalmazás lehetőségei és a raktárak által megoldásra kerül lőszerellátási feladatok jellege más lesz. Éppen ezért külön csoportosításban fejtem ki a front és seregtest tábori lőszerraktárak alkalmazási lehetőségeit.

a) Tábori lőszerraktárak alkalmazásának lehetőségei front tagozatban

A front tagozatban működő tábori lőszerraktárak alapvető feladata, hogy a hadászati tagozatból érkező lőszer készleteket átvegye a vasúti, vízi tkg. és légi szállító eszközökről, az átvett lőszer készleteket tárolja, őrizze (szükség esetén komplettírozza vagy élécsítse) és a seregtestek felé történő kiszállításához csoportosítsa, és szállításra előkészítse.

Egy front hadművelet alatt ez több tízezer tonna lőszer kezelését, mozgatását jelenti. Ilyen hatalmas volumenű és jelentőségű feladatot csak a front tábori lőszerraktárak helyes és célszerű alkalmazásával lehet megnyugtatóan biztosítani.

A front tábori lőszerraktárak helye a front anyagi bázis kötelékében van. Tehát alkalmazásuk lehetősége is alapvetően a front anyagi bázis alkalmazásának kialakításától függ, melyet a front hadművelleti helyzete és az anyagi készletek felhalmozásának, szállításának lehetőségei határoznak meg.

A front anyagi bázisainak rendszere:

— A Front hadtáp a Front Mögöttes Anyagi Bázissal (FMAB) és a Front Előretolt Anyagi Bázissal (FEAB) rendelkezik.

— A Fr. Mögöttes és Előretolt Anyagi Bázisok részleget különíthetnek ki magukból.

A Front Anyagi Bázisok csoportosításának megfelelően kell kialakítani a front tagozatban működő tábori lőszerraktárak alkalmazását is.

Mindenekelőtt azt kell rögzíteni, hogy a front több tábori lőszerraktárral rendelkezik. Ezek mennyiségét alapvetően a front összetétele (seregtestek, magasabbegységek, nemzetiségek) határozza meg. Általános irányelv-ként szárazföldi seregtestenként egy front tábori lőszerraktár beállításának normája az elfogadott.

b) Tábori lőszerraktár alkalmazásának lehetőségei seregtest tagozatban

A hadműveleti lőszerellátás alsó szintjén seregtest tagozatban a lőszerraktárak alapvető feladata a lőszerkészletek frontraktáraktól történő átvétele, azok tárolása, őrzése és az alárendeltek ellátása céljából történő csoportosítása, valamint azoknak az alárendelt magasabbegységek és seregtest közvetlen egységek részére való kiszállításához történő előkészítése.

Ezen feladatok figyelembevételével, valamint a seregtest mozgó anyagi alap megosztásának vagy lépcsőzésének függvényében történhet a seregtest tábori lőszerraktár alkalmazása. A seregtest mozgó anyagi bázis (MAB), a seregtest pk. elhatározása szerint (a hdm.-i feladatok biztosítása érdekében), megosztásra kerülhet. Megosztás esetén mozgó anyagi bázis részlege kerül kikülönítésre.

A seregtest egy szervezetszerű tábori lőszerraktárral rendelkezik. Alkalmazásának lehetőségei a következők lehetnek:

— Seregtest mozgó anyagi bázis kötelékében osztatlanul, a front lőszerraktárakból érkező készletek átvételére, tárolására, csoportosítására és az alárendelt magasabbegységek részére történő kiszállításra.

— Megosztva a MAB-ban, illetve a MABR-ben. Ez esetben a lőszerraktár főerői a MAB-ban maradnak. Mivel a seregtest mozgó anyagi bázist csak két részre célszerű megosztani, így ezekbe függően a rendeltetés-től és feladattól 1—2 lőszerellátó osztály, a feladatot képes megoldani. Tehát a seregtest mozgó anyagi bázis megosztása 1—2 lőszerellátó osztály ilyen irányú alkalmazásával biztosítható.

— Alkalmazhatók még a lőszer tároló osztályok lőszerellátó csoportjai, csapatát szenvedett hadosztály lőszerraktárak feladatainak ellátására is.

Alkalmazás szempontjából feltétlen meg kell még említeni a front és seregtest tábori lőszerraktárak viszonylatában egyaránt, az üres lőszeres ládák és kilőtt hüvelyek gyűjtésébe való bekapcsolódási lehetőséget. Ugyanis lőszer kiszállítások alkalmával a visszatérő járművek kihasználása érdekében ezeket a feladatokat feltétlen meg kell oldani. A raktárakban a felhalmozott ládák és hüvelyek számbavételére és kiürítésére front szinten egy lőszerellátó osztályt, seregtest szinten pedig egy lőszerellátó csoportot célszerű alkalmazni.

2. Tábori lőszerraktárak működése

A tábori lőszerraktárak működésével kapcsolatos feladatokat a következő főbb tevékenységek alkotják:

- települések,
- áttelepülések,
- lőszerátvétel,

- lőszertárolás,
- lőszercsoportosítás,
- előkészítés szállításra,
- ezen feladatok végrehajtásának vezetése és minden oldalú biztosítása.

A működést illetően alapvető és elvi különbség a front és seregest tábori lőszerraktárak között nincs. Ezért a működésükkel kapcsolatos kérdések kifejtését nem külön csoportosításban, hanem egyetemesen rögzítem, természetesen rámutatva a jellemző és eltérő sajátosságokra.

a) Tábori lőszerraktárak települése

A tábori lőszerraktár településének fogalma alatt a raktár rendelkezésre álló erők és eszközök legkedvezőbb csoportosításban való elhelyezését értjük, mely biztosítja a zavartalan működés előfeltételeit.

A raktár korszerű elveknek megfelelő telepítésének a következő követelményeket kell feltétlen kielégíteni:

- biztosítsa az erők és eszközök olyan mérvű decentralizáltságát, hogy egy közepes atomcsapás egy települési elemnél többet ne tudjon megsemmisíteni (atomvédelmi követelmény);

- biztosítsa a minimális közlekedési lehetőségeket (közúti járműveken) a települési körlethez és azon belül;

- biztosítsa a terep védőképességének maximális kihasználását és az álcázási lehetőségeket;

- ne legyen atomcélpont közelében;

- biztosítsa a raktár normális szakmai tevékenységéhez szükséges követelményeket.

A fenti követelményeket figyelembe véve, a megosztatlanul alkalmazott tábori lőszerraktár településéhez 40–60 km² terület szükséges (2. sz. melléklet). Megosztott alkalmazás esetén pedig a raktár fő csoportosításának telepítéséhez 20–30 km², a raktár részleg telepítéséhez pedig 10–15 km² nagyságú terület szükséges (3. sz. melléklet). A település a következő főbb mozzanatokat foglalja magába:

- Települési körlet felderítése.

- Települési körlet parancsnoki szemrevételezése.

- Települési körlet elfoglalása, erők, eszközök szétbontakozása.

- Települési körlet berendezése, mely magába foglalja az őrzés, védelem, híradás és a minden oldalú biztosítás működőképességét, rendszabályainak életbeléptetését.

Minden egyes települési körlet kijelölésekor a raktár előjáró fegyverzeti törzsének tartalék települési körletet kell kijelölni, a fő települési körlettől 10–30 km távolságra, lehetőleg az uralkodó széliránytól oldalirányban. A mindenkori települési körlet gyors elhagyására és a tartalék települési körlet elfoglalására a raktárnak állandó készséggel kell rendelkezni.

b) Áttelepülés

Az áttelepülés feladata a következő fő mozzanatokot foglalja magába:

- Régi települési körlet elhagyását (kiürítését), menet megkezdéséhez való besorolást (menetrend felvételét).
- Menet végrehajtását az új körletbe.
- Új körletben történő települést.

Tehát az áttelepülés lényegében a régi körlet elhagyásából, a menet végrehajtásából és egy újabb településből tevődik össze.

A körlet elhagyás és besorolás a kisebb feladat, melynek biztosítani kell a menetrend kialakítását, illetve zavartalan felvételét.

A menet végrehajtása a terjedelmesebb és bonyolultabb feladat. Menetet a tábori lőszerraktár végrehajthat önállóan vagy az anyagi bázis kötelékben. Mindkét esetben menetvonalat, megindulási pontokat, szabályzó és ellenőrző pontokat, illetve az ezeken történő áthaladás időpontjait határozzák meg részére. Mindkét esetben a raktár pk.-nak elhatározást kell hozni a körlet elhagyására, a menetrend kialakítására (4. sz. melléklet), a menet végrehajtására és az új körletben történő településre. Az elhatározást a törzs feldolgozza és parancs, intézkedés formájában az alárendeltekhez lejutatja.

A pk. időben útbaindítva a felderítő csoportot (helyettese vezetése alatt), ellenőrzi a menetkésztséget, a kijelölt időben elindítva az oszlopokat, vezeti a menetet. A menet befejezése előtt előre megy szűk operatív csoportjával a települési körletbe. Ott jóváhagyja (szükség esetén pontosítja) helyettesének a körlet elfoglalására kialakított javaslatát és parancsot ad a települési körlet elfoglalására.

A raktár végrehajtja a települést és munkakészség elérésével az áttelepülés komplex mozzanata befejezést nyer. Az áttelepülést rendszerint sötét időben hajtja végre a raktár. Ezért különös gondot kell fordítani a felderítő és a szemrevételező csoport olyan számvetéssel történő útbaindítására, hogy azok feladataikat lehetőleg még világos időben képesek legyenek megoldani.

c) Lőszerátvétel

A hadászati tagozatból érkező lőszer átvétele a front lőszerraktárak, a fronttagozatból áramló készletek átvétele pedig a seregtestraktárak egyik alapvető feladata.

A lőszerkészletek átvétele alatt nem csupán a készletek tételes átvételét (leszámolását) értjük, hanem a készleteknek a kirakó állomáson, átrakó körletben, átadó ponton történő anyagmozgatási munkálatait is. Sőt az átvett készleteknek az átvétel helyéről történő mielőbbi elszállítását is.

A lőszerátvétellel kapcsolatos feladat főbb mozzanatait, a *front tábori raktáraknál* a következők lehetnek:

— A kijelölt lőszerellátó osztályok a szükséges szállítóeszköz megerősítéssel a várakozási körletbe manővereznek, mely a hátországból érkező lőszer kirakó állomásaitól atombiztonsági távolságra van, lehetőleg fedett terepen.

— A várakozási körlet elfoglalása után megkezdik a vasúti, vagy vízi kirakó állomások kiürítését (5. sz. melléklet). Ezzel egyidejűleg folyik a lőszeresek tételes átvétele is.

— Az átvétel befejezése után a lőszerrel terhelt járműveket a várakozási körletből, a vonatkozó parancsban meghatározott helyre manőverezik. Ez a hely lehet a front lőszerraktár körlete, de szükség esetén közvetlenül a seregtestraktárhoz, vagy a seregtest részére kijelölt átrakó helyekre is történhet a lőszer mozgatása.

A seregtest tábori lőszerraktáraknak rendszerint (a front lőszerraktárak által) a települési körletbe, vagy a kijelölt átadó körletekbe kiszállított készletek átvétele (átrakása) a feladata. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a seregtestraktárak kirakó állomások kiürítésével nem foglalkoznak. Ugyanis a hdm. folyamán előfordulhatnak olyan körülmények, amikor a seregtest tábori lőszerraktárak kirakó állomás kiürítését kapják feladatul. Ennek megoldására erőikkel és eszközeikkel képesek is.

d) Lőszertárolás

A lőszertárolás, mint feladat két körülmény között jelentkezik. Úgy mint:

— Szállítójárműveken való tárolás. A korszerű viszonyok között ez a jellemző tárolási mód.

— Viszont főként a frontraktáraknál, még gyakran fogunk találkozni a készletek földre helyezett módszerrel történő tárolásával. Nem kizárt ez a tárolási mód esetenként a seregtestraktáraknál sem.

A lőszerkészletek tárolása nem egyszerű feladat. Ugyanis ez magába foglalja az előírt tárolási és biztonsági szabályok betartásán keresztül a különböző ellenséges behatások elleni védelem és megóvás valamennyi rendszabályát. Sajnos a tárolási feladat részletes kifejtése önálló tanulmány terjedelmét igényelné, ezért csak néhány gondolatban, néhány főbb követelmény rögzítésével próbálom érzékeltetni ennek az első benyomásra egyszerűnek látszó feladatnak a sokoldalúságát és bonyolultságát. Ezek;

- együttes tárolási követelmény;
- gépkocsin való tárolás követelményei;
- biztonságos őrzés követelményei;
- tűzvédelmi követelmények;
- álcázási követelmények;
- vegyi és sugárzó harcanyagok elleni megóvás követelményei;
- műszaki (beásási) követelmények;
- légierő hagyományos és gyújtó eszközei elleni megóvás követelményei;
- ellenséges atomcsapás elleni megóvás követelményei.

Úgy vélem, — e néhány gondolatban felvetett követelmények —, érzékeltetik a tárolási feladat jelentőségét.

3. Lőszercsoportosítás

A lőszeresek csoportosítása alatt a beérkező vagy tárolt készletek kiszállítás (az ellátáshoz) történő rendezését értjük. Ugyanis az átvett és tárolt

lőszer, az esetek túlnyomó többségében nincsenek a kiszállításhoz előkészített csoportosításban. Ezért az ellátási feladatok ismeretében a lőszerkészletekből és szállítójárművekből szállítmányokat képezünk.

A szállítmányok összetétele előre meghatározott. Így ennek megfelelően a lőszerkészleteket a szállítmányokban meghatározott fajta és mennyiség szerinti bontásban csoportosítják.

Ez szintén bonyolult és nagy gyakorlatot igénylő feladat, mert rendszerint a kiszállítási határidők igen szorosak. Vannak olyan sürgős esetek is, amikor a front-, vagy seregestraktárak légi szállítmányok útján juttatják el a meghatározott lőszerkészleteket rendeltetési helyükre.

A légi szállítmányok eljuttathatók helikopterekkel vagy teherszállító repülőgépekkel, kirakás vagy repülőgépekből ejtőernyős ledobás útján. Légi szállítás esetében a csoportosítás és berakás még munkaigényesebb feladat mint a közúti szállító járművekkel történő ellátás esetében. Az ejtőernyős ledobással való célhajuttatás esetén pedig a lőszercsoportosítás mellett a ledobó konténerekbe való berakási munkálatokat is el kell végezni.

A lőszerkészletek kiszállításhoz történő csoportosítása, előkészítése tehát magába foglalja mindazt a szervező és anyagmozgatási tevékenységet, mely a kijelölt szállítmányok menetkészségének eléréséhez szükséges. A szervező munka terén a törzsre és a terv.-szerv. alosztályra, a végrehajtó tevékenységben pedig a kijelölt lőszerellátó osztályokra, vagy lőszerellátó csoportokra hárul igen felelősségteljes munka.

f) Lőszerkiszállítás

A lőszerkiszállítás komplex jellegű feladat. Számos olyan véleménynyel lehet azonban találkozni, hogy a szállítás a hadtáptörzsek feladata, s ehhez a raktárnak semmi köze. Nos erre úgy gondolom a szabályzataink világos és egyértelmű választ adnak, amikor rögzítik, hogy a fegyverzeti anyagokkal (köztük a lőszerrel is) történő ellátásért, a fegyverzeti főnök felelős. A lőszerraktárak pedig a fegyverzeti főnök erőit és eszközeit képezik ezen feladat végrehajtására.

Nyilvánvaló az is, hogy szállítóeszköz nélkül az ellátási feladatokat megoldani nem lehet. Az is világos, úgy vélem mindenki előtt, hogy a szállítóeszközöket (többek között) azért állították rendszerbe, mert az anyagot (lőszert is) szállítani kell. És nem fordítva; vagyis nem azért vannak a lőszerkészletek, hogy a szállítójárműveknek legyen mit szállítani. Ezen okfejtésből levonható olyan fő következtetés, hogy egy adott ellátási folyamaton belül a fő eszközként az anyagot kell tekinteni és kisegítő eszközként a szállító, rakodó (egyéb anyagmozgató) eszközöket. Természetesen — és ezt kihangsúlyozom — nem lebecsülve ezen eszközök jelentőségét, azt is világosan kell látni, hogy ezek nélkül nincs ellátás.

Az előzőekben kifejtett indokolás tisztázza a lőszerraktárak szerepét is a szállítási feladatokon belül. Ezért az utóbbi időben a htp.-törzsek egyre inkább azt a gyakorlatot vezetik be, hogy a lőszerraktárakat megerősítik a szükséges szállító erőkkel és eszközökkel. A szállítási feladatot ezen erők bevonásával a lőszerraktár szervezi meg és hajtja végre.

Sőt a legújabb tudományos fejtegetésekben találkozhatunk olyan nézettel is, hogy a szállító erőket és eszközöket a raktárhoz célszerű rendszeresíteni, megteremtve ezzel komplex ellátó egység alkalmazásának lehetőségét. Ezt indokolja az a tény is, hogy a korszerű viszonyok között, a közúti szállítóeszközök egyre inkább a tároló eszközök funkcióját is betöltik.

Tisztázva a felmerülő kérdéseket, a tábori lőszerraktár egyik fő feladataként mutatkozik a szállítási komplex tevékenység is. A szállítmányok összeállítását, a szállítási feladat meghatározását a raktár törzse és a tervező, szervező alosztály koordináltan végzi. Ehhez a hadtáptörzsek biztosítják a szükséges útvonalakat és meghatározzák azok igénybevételi mutatóit.

A szállítmány parancsnoka rendszerint a lőszerellátó osztály vagy csoport parancsnoka, helyettese pedig a szállító alegység parancsnoka. A szállítmányparancsnok és helyettese felelősek, hogy a szállítmány a kijelölt menetvonalon és a kijelölt időben eljusson rendeltetési helyére és ott az illetékes seregtestnek, vagy magasabbegységnek átadásra kerüljön. Szállítmányparancsnok a felelős a szállítmány minden oldalú biztosításának megszervezéséért és végrehajtásáért, a törzs által meghatározottak szerint.

g) A raktár vezetése és tevékenységének minden oldalú biztosítása

A tábori lőszerraktár működésének alapvető feltétele, hogy a vezetés és a raktár tevékenységének minden oldalú biztosítása megoldott legyen. A vezetést a parancsnok irányításával a törzs, a tervező-szervező alosztály és a szolgálati ágak vezető állománya valósítja meg. A minden oldalú biztosítást pedig a törzsszárad szakalegységei és a raktár személyi állománya végzi.

A vezetés csak akkor eredményes, ha magán hordja a korszerűség követelményeinek (folyamatosság, operativitás, szilárdság és rugalmasság) jegyeit. Mindezek mellett a korszerűség megköveteli a vezetési tevékenység egyes folyamatainak és mozzanatainak tökéletesítését és a lehetőségekhez viszonyított gépesítését. Sőt a gépesítés legalacsonyabb foka a kiscépesítés napjainkban már reális követelményként támasztható a tábori lőszerraktárak vezető szervei munkájának megkönnyítése céljából.

A minden oldalú biztosítás főbb gondolatokban való taglalását az előzőekben (IR. 2. pont. b) alpont) már kifejtettem. E helyen csupán arra hívnám fel a figyelmet, hogy a korszerű viszonyok között a minden oldalú biztosítás követelményeinek folyamatos betartása nélkül, nem lehet eredményes a raktár tevékenysége. Hiszen a korszerű harc egyik jellemzője, hogy a mélységben tevékenykedő erőket és eszközöket, az ellenség igen széles körű lehetőségekkel képes tevékenységükben akadályozni. Csak a főbbeket említve:

- atomcsapások mérésével (rakéták, szárnyas rakéták, vagy légierő által) történő megsemmisítés, vagy komoly veszteség okozás;
- földi robbantással mért atomcsapás esetén, radioaktív hamu kihullása által történő sugárszennyezéssel;
- vegyi szennyezésekkel;
- légierő által mért repesz és gyújtóbomba, vagy rakéta csapásokkal;

— visszamaradt ellenséges csoportok földi támadásaival (főként szálitmányok ellen);

— átdobott diverzáns csoportok kombinált harci tevékenységével, melynek módszerei igen széles skálát öltenek fel. Megtalálható többek között a parancsnoki személyen való rajtaütéstől kezdve, a vegyi-, bakteriológiai eszközök alkalmazásán keresztül, egészen a mini (1 kT alatti hatóerejű) atomakna alkalmazásának lehetőségéig is.

Úgy vélem sikerült érzékeltetnem, hogy a minden oldalú biztosítás hiánya, milyen sok veszélynek teszi ki a tábori lőszerraktárakat. Viszont a feszesen szervezett és végrehajtott minden oldalú biztosítás, az ellenség által bármilyen alkalmazott módszerrel mért csapás következtében elszervezett veszteséget, a minimumra csökkenti. Végző bizonyításként csupán egy példát kívánok megemlíteni.

Veszem az ellenség által a tábori lőszerraktár települési körletére mért atomcsapás lehetőségét. Ha az atomvédelmi rendszabályoknak csak egy követelménye, a települési elemek (pl. lőszerellátó osztályok) egymástól atombiztos távolságra való decentralizálása nincs végrehajtva, már igen komoly veszteség éri a raktárt. Ellenkező esetben csak maximálisan a készletek egynegyede semmisülhet meg. Sőt amennyiben az atomvédelmi rendszabályok mindegyike be van tartva (tartalék körlet, mentőosztag, tűzoltó osztag stb.), a raktár 1—2 órán belül (ha a készletek keréken vannak) képes elfoglalni a tartalék körletet, miközben a mentőosztag folytatja a mentést és a tűzoltó osztag a tüzek tovaterjedésének akadályozásával biztosítja a raktár manőverét.

Valamennyi ellenséges behatás ellen fel lehet sorakoztatni a minden oldalú biztosítás megfelelő ellenrendszabályát, mely minimálisra csökkenti a várható veszteségeket. Ezért kell ismételten hangsúlyozni a minden oldalú biztosítás fontosságát a tábori lőszerraktárak működésében, a feladat végrehajtás bármely irányú vagy természetű tevékenységében.

III.

TÁBORI LŐSZERRAKTÁR ALKALMAZÁSÁNAK ÉS MŰKÖDÉSÉNEK SAJÁTÓSÁGAI AZ ELSŐ HADMŰVELETBEN

A hadművészet jelenleg érvényben levő elvei, a fegyveres küzdelem kezdeti időszakának egyik alapvető jellemzőjeként a kezdeményezés megragadásáért folyó törekvést rögzítik. A kezdeményezést viszont az a fél képes megragadni, mely erővel és eszközeivel az ellenséghez viszonyítva térben és időben kedvezőbb helyzetbe kerül. Tehát az első hadműveletnek és az azt megelőző (veszélyeztetettségi) időszaknak igen komoly jelentősége van.

Ebből kiindulva tanulmányomnak e fejezetében, a tábori lőszerraktárak alkalmazásával és működésével kapcsolatos főbb sajátosságokat kívánom rögzíteni a veszélyeztetettségi időszakban és az első hadműveletben.

1. Tábori lőszerraktárak harc-készültségbe helyezése mozgósítása és előrevonása

A tábori lőszerraktárak békeidőben rendszerint központi, körzeti vagy seregtest lőszerraktárként funkcionálnak. Általában rövid mozgósítási készenlétű alakulatként vannak sorolva. A seregtest raktárak azonban lehetnek az azonnali készenlét kategóriájában is.

Ebből kiindulva a *front tábori lőszerraktárak* a veszélyeztetettségi időszakban végrehajtják mozgósítási feladataikat. Ennek keretében kiegészítik személyi állományukat és eszközeiket, majd rövid összekovácslást végeznek. Mozgósítási feladataik közé tartozik, hogy saját állományuk kialakítása mellett segítenek a visszamaradó központi (hátszági) raktár mozgósítási feladatainak végrehajtásában is.

Mozgósítási feladatuk végrehajtása után bevonulnak a hadművelleti csoportosításban részükre meghatározott körletbe, mely lehet a front anyagi bázisban, vagy annak valamelyik kikülönített csoportosításában (részlegében). E feladatot két alapvető változatban hajthatják végre.

Mégpedig;

- ha készletek nélkül kell elvonulniuk;
- ha meghatározott lőszerkészletekkel való elvonulásra kaptak parancsot.

Az első változatban a feladat megoldása egyszerűbb, mert saját erőikkel és eszközeikkel viszonylag mozgékony menetoszlopot képezve, napi 250—300 km menet végrehajtására is képesek. Ez esetben viszont a kijelölt körletbe beérkezve kell felkészülni a központi raktárakból (rendszerint vasúti vagy vízi szállítóeszközökkel) érkező készletek fogadására és a szállítóeszköz megerősítés átvételére.

A másik változatban az előrevonási feladat már bonyolultabb. Meg kell oldani a (minden bizonnyal mozgósítás útján létrehozott) megerősítő szállító erők és eszközök fogadását, azok vezetésének és együttműködésének kérdéseit és a kijelölt lőszerkészletek szállító járművekre történő málházását. Majd felmálházott készletekkel 20—30 km hosszú oszlopban menetet hajtanak végre a kijelölt körletbe. Viszont e változatnak alkalmazás szempontjából olyan előnye mutatkozik, hogy a raktár a körletbe történő beérkezés után rövid idővel lőszer ellátási feladatokra alkalmazható.

Seregtest tábori lőszerraktáraknál, melyek rendszerint azonnali, vagy rövid készenlétűek, másképpen alakul a harc-készültségbe helyezési és mozgósítási tevékenység. Ugyanis a seregestraktárak a biztosított szállító erő és eszköz megerősítésekkel minden esetben kötelesek a seregtest lőszer mozgó készletének megemelésére és előrevonására. Ezért a seregest raktáraknak harc-készültségi körleteket jelölnek ki (6. sz. melléklet), melyek a következők lehetnek:

- fő körlet, mely éles esetben a raktár erőinek és eszközeinek az állandó elhelyezésből történő kivonására szolgál;
- váltókörlet, melyet abban az esetben vesznek igénybe, ha a fő körletet bármely okból elfoglalni nem lehet, vagy azt ki kell üríteni;
- tartalék körletet, melybe a gyakorlásokat végzik, de éles esetben nem veszik igénybe;

— kijelölnek még megindulási terepszakaszt, melyet olyan esetben vesznek igénybe, amikor a fő körlet elfoglalására nincs idő, mert az előrevonást rövid időn belül meg kell kezdeni;

— gyülekezési körlet, amely fokozott harc készség esetén a lőszerrel megrakott járművek parkolására, teljes harc készség esetén pedig a lőszerrel felmálházott gépjárművek 20—25 járművet kitevő csoportjainak gyülekezésére, valamint a kijelölt körletbe végrehajtásra kerülő menet megszervezésére, menetoszlop megalakítására szolgál.

A seregtest tábori lőszerraktár előrevonási készségét a kijelölt körletben, vagy a megindulási terepszakaszon érheti el. Innen menetet végrehajtva a kijelölt menetvonalon bevonul a seregtest anyagi bázisában részére kijelölt körletbe. Az anyagi bázisnak már a megalakítás időszakában történő megosztása esetén, a lőszerraktár rendszerint már a harc készségi körletben megosztásra kerül és megosztottan, mint raktár és részleg vonul be külön-külön a meghatározott körletbe.

Alapvetően ilyen feladatok hárulnak a tábori lőszerraktárakra a harc készségbe helyezés, mozgósítás és előrevonás időszakában.

2. Tábori lőszerraktárak alkalmazásának és működésének sajátosságai a fegyveres küzdelem megindulása után

Úgy a front, mint a seregtest tábori lőszerraktárak az első hadműveletben alkalmazás és működés szempontjából néhány jellemző sajátossággal rendelkeznek. Ezeket a lőszerbiztosítás eredményessége szempontjából, a lőszerellátást irányító front és seregtest fegyverzeti törzseknek feltétlen figyelembe kell venni.

Az alkalmazás és működés sajátosságait két csoportra oszthatjuk, mégpedig a hagyományos fegyverek és a tömegpusztító eszközök alkalmazásának viszonyai között előforduló sajátosságokra.

A *hagyományos* fegyverek alkalmazásával kezdődő első hadműveletben a *hagyományos lőszerfelhasználás* nagyobb, így a lőszerellátás feladatai is megnövekednek. Következésképpen jellemző sajátossággént fog mutatkozni, hogy a front fegyverzeti törzs mielőbb aktivizálni, alkalmazni akarja a front lőszerraktárakat az ellátási feladatok megoldására. Ez a raktárak tevékenységét már az első napokban feszítetté teszi. Ez a sajátosság megköveteli, hogy a mozgósítás esetén megalakított tábori lőszerraktárak teljes állományát már békeidőszakban fel kell készíteni a feladatok zökkenésmentes ellátására. E tény alapvető meghatározóként mutatkozik e raktárak béke kiképzésének területén is.

A következő sajátossággént említeném, hogy a raktárak működéséhez szükséges megerősítő szállító erők és eszközök szintén mozgósítás útján kerülnek megalakításra. Így ezek összekovácsoltsága valószínűleg nem lesz magasszínvonalú. Ez azt jelenti, hogy a raktár működését ez a tényező lényegesen lassíthatja. Tehát a vezetésnek igen operatívna és feszesnek kell lenni, hogy az említett sajátosság következtében jelentkező idővesztéséget a minimumra csökkentse.

Ugyancsak jellemző sajátossággént fog mutatkozni az a tény, hogy a kezdeti napokon a front lőszerraktárai nem csak kirakó állomásokon kapják a lőszerkészleteket. Kaphatnak feladatot a hadszíntér előkészítés

folyamán e célból előre berendezett lőszertároló pontok kiürítésére és ezekről közvetlen ellátási feladatok végrehajtására. Ilyen esetben az általánostól elütő jellegűek lesznek a feladat megoldás módszerei. Ez főként a vezető és szervező tevékenységre lesz kihatással.

A tömegpusztító eszközök alkalmazásának viszonyai közötti sajátosságok közül a következő főbb jelentőségűeket kívánom megemlíteni. Az első, — mely lényegében már hagyományos viszonyok között is fennáll — abban a követelményben jelentkezik, hogy függetlenül a tömegpusztító eszközök alkalmazásának megkezdésétől, folyamatosan be kell tartani a tömegpusztító fegyverek elleni védelem rendszabályait. Csak így érhető el, hogy az ellenség által viszonylag váratlan alkalmazott csapások, a tábori lőszerraktárak erőiben és eszközeiben, csupán minimális veszteséget okozzanak.

A következő ilyen sajátosságok csoportja az lesz, hogy az ellenség tömegpusztító fegyvereivel mért csapásai komoly mértékben hátráltatni fogják a tábori lőszerraktárak alkalmazási és működési lehetőségeit. Gondolok itt pl.:

— a radioaktív felhő haladási iránya következtében beálló sugárveszélyre, amely a raktár településének elhagyását és a tartalék körlet elfoglalását vonja maga után. Ez néhány órát igénybe vesz.

Ügyszintén a lőszerszállítmányok menetvonalainak sugárszennyezése, megkerülő útvonalak igénybevételét vonja maga után, mely késlelteti az ellátási feladatok végrehajtását.

— A lőszerkészletek vegyi-, vagy sugárszennyezése a mentesítés végrehajtásáig jelentős mennyiségű készletek napokra történő kivonását eredményezheti az ellátási rendszerből.

— Ellenséges atomcsapások pedig bizonyos lőszerkészletek végleges megsemmisülését is jelenthetik. Ez a tény szintén negatívan befolyásolja a lőszerellátást.

Mint jellemző sajátosságot kell feltétlen említeni a lőszerkészletekkel történő manőverek fokozott jelentőségét és lehetőségeinek kihasználását. Ugyanis az ellenség csapásai következtében a váratlan és tömegesen keletkező lőszervesztések, valamint saját atomcsapásainknak a tervezett irányból történő áthelyezése, sürgősen komoly mennyiségű lőszerkészletek képzését követeli meg a meghatározott helyeken és időben. Ehhez legtöbb esetben igénybe veszik a képzendő lőszerkészleteket egy részének manőverezés útján történő biztosításának lehetőségeit. Ez a tábori raktáraknál olyan jelenségekben nyilvánulhat meg, mint:

— a már megtervezett és összeállított szállítmányok rendeltetési helyének és összetételének megváltoztatása;

— a már kiszállítás alatt levő készletek új rendeltetési helyre történő átírányítása stb.

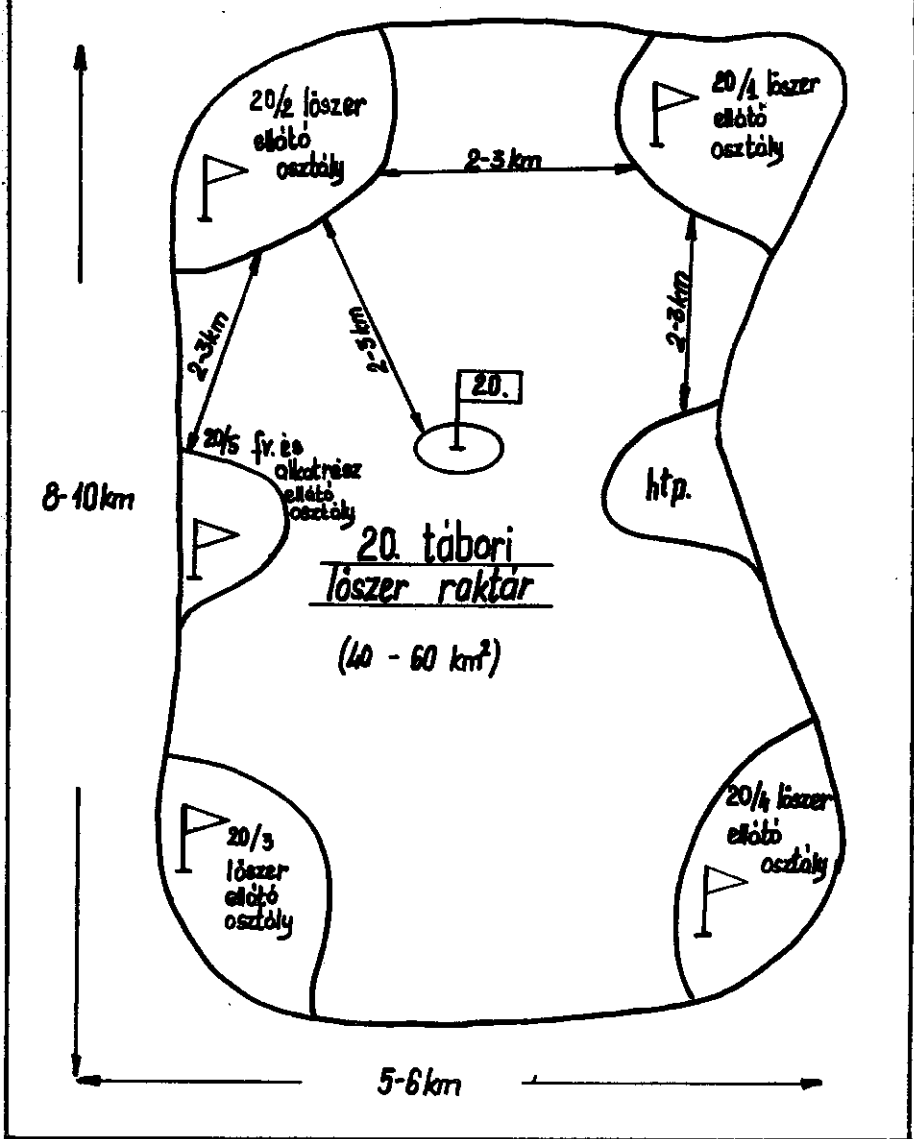
Összegezve: a tábori lőszerraktárak működésének és alkalmazásának első hadműveletbeni sajátosságai, jelentősen befolyásolhatják a lőszereállítás folyamatosságát. Ezért azok figyelmen kívül hagyása semmilyen körülmények között sem engedhető meg. Sőt az adott sajátosság lényegének megismerésével, az előrelátó vezető és irányító tevékenység a lőszereállítás

tás menetét negatívan befolyásoló tényezők kihatásait a minimumra csökkentheti.

Tanulmányom befejezéseként rögzítem, hogy a tábori lőszerraktárak alkalmazásának és működésének, a korszerű háború követelményeinek tükrében való elemzésével a rendelkezésre álló katonai irodalomban ezideig nem talákoztam. Fejtegetéseimet több éves elméleti és gyakorlati kutató munka alapján rögzítettem. Úgy vélem, hogy a tanulmány úttörő jellegének értékét az egyes kérdések kifejtésében a teljességre való törekvés hiánya nem csökkenti. Ebben elsősorban a tanulmány terjedelmének korlátai szabtak határt.

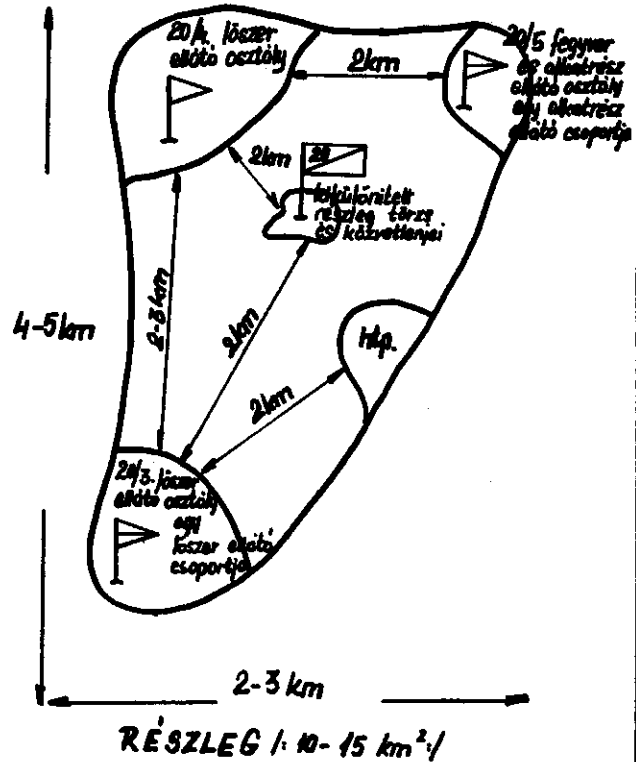
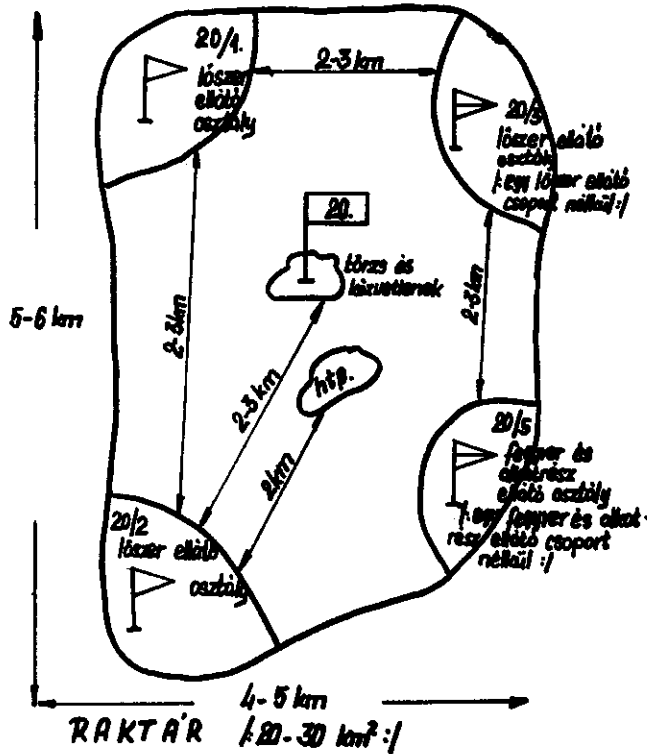
Ennek ellenére úgy érzem, hogy a lőszerraktárak tisztjei és a lőszerellátást irányító fegyverzeti törzsek tisztjei, a tanulmányt hasznosan forgathatják.

TÁBORI LŐSZERRAKTÁR TELEPÜLÉSE MEGOSZTATLAN ALKALMAZÁS ESETÉN

TÁBORI LŐSZERRAKTÁR TELEPÜLÉSE MEGOSZTOTT ALKALMAZÁS ESETÉN

(elvi vázlat!)

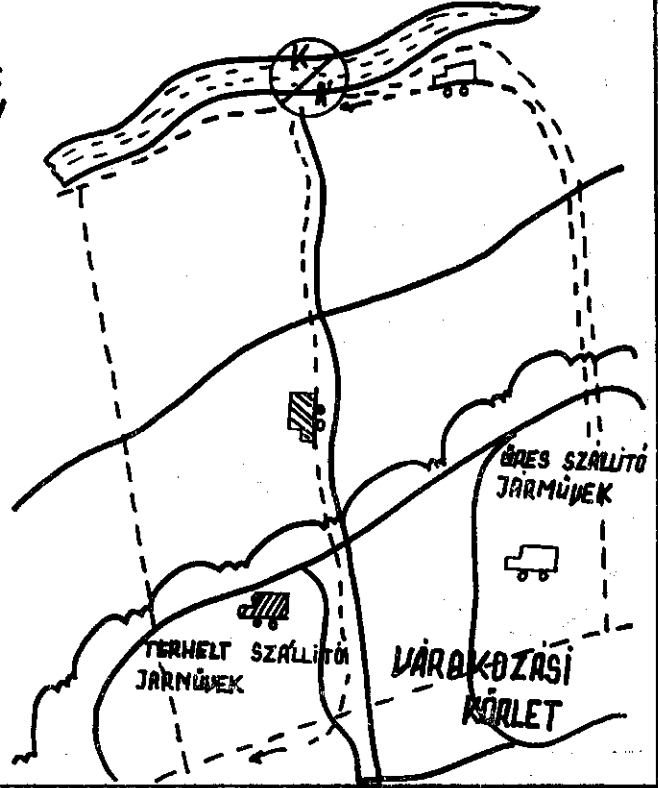
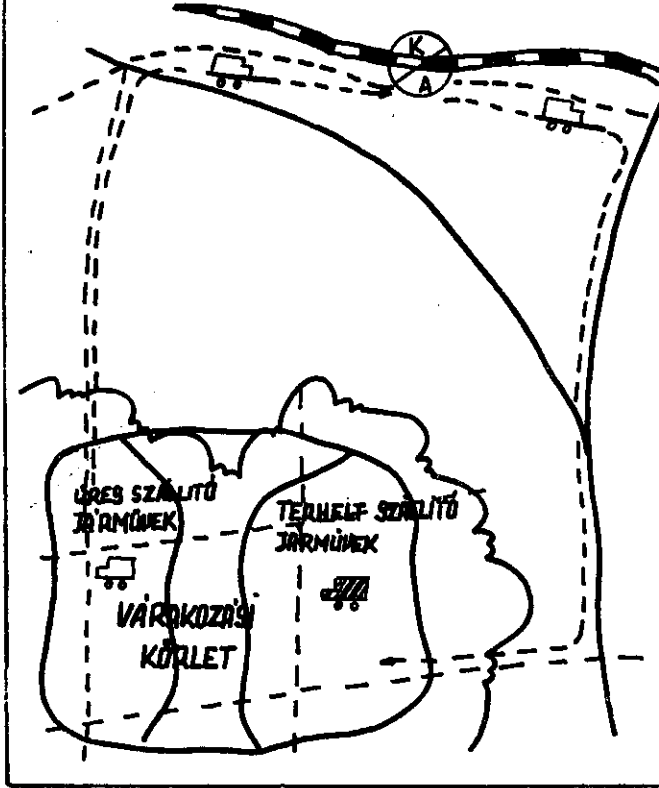

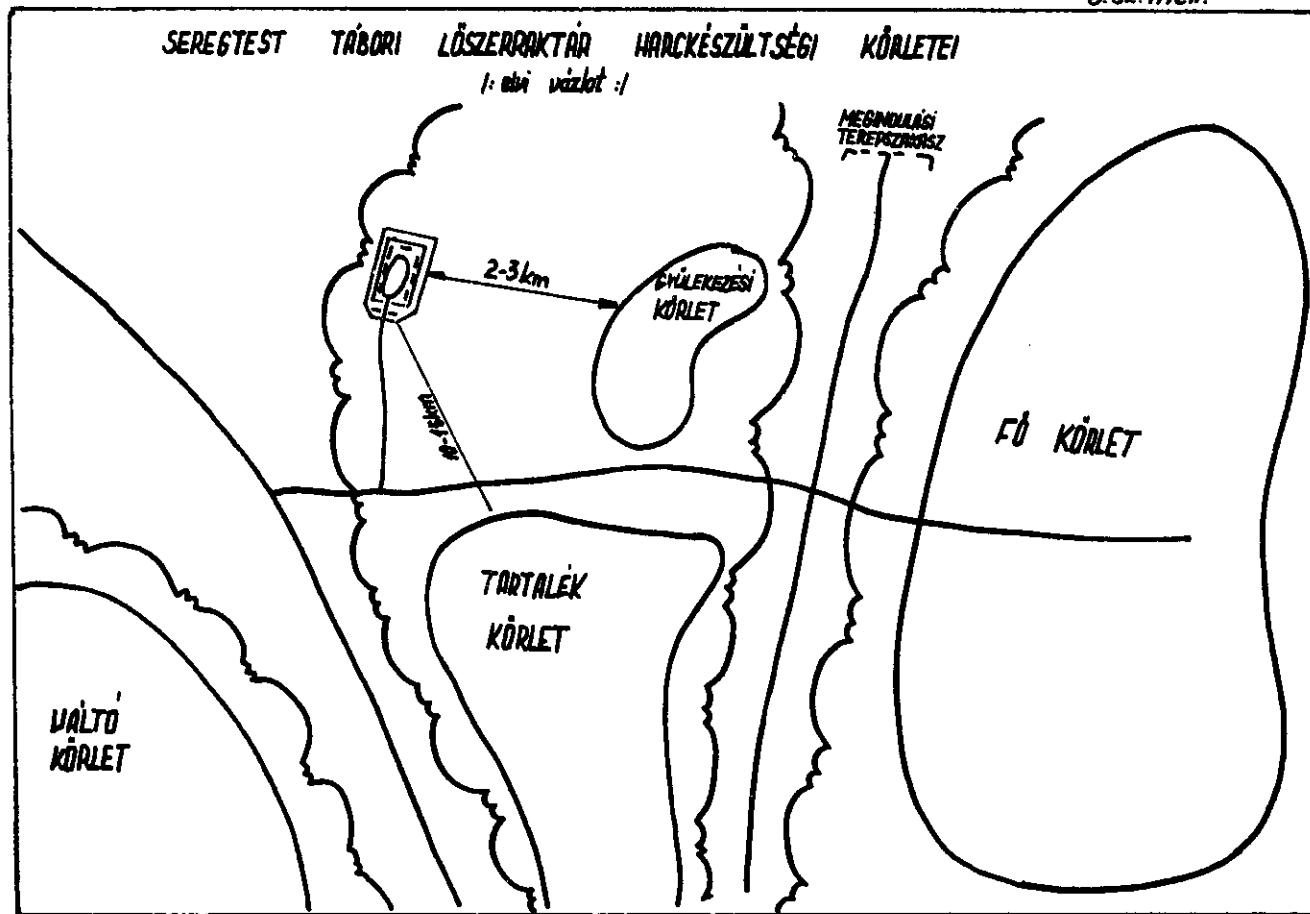
KIRAKÓ ÁLLOMÁSOK KÜLÖNÍTÉSE A TÁBORI
|: elvi vázlat :|

LŐSZERRAKTÁR ERŐVEL

VASÚTI KIRAKÓ ÁLLOMÁS ESETÉN

ÚZI KIRAKÓ ÁLLOMÁS ESETÉN

A közlekedéspolitikai koncepció hatása a katonai szállításokra

Dr. Nagy István főhadnagy

Népgazdaságunkban az elmúlt évtizedek során végbement nagyjelentőségű változások, valamint a közlekedés fejlődési ütemét meghaladó szállítási igény növekedéséből fakadó feszültségek szükségessé tették egy olyan átfogó közlekedéspolitikai koncepció kidolgozását, „... amelyek alapján kialakuló egységes közlekedési rendszer a népgazdaság szállítási igényeit kellő minőségi és gazdaságossági színvonalon képes kielégíteni.” (Magyar Közlekedéspolitikai Koncepció. Bevezetés 4. bek. Közlekedési Közlöny 1968. évi 48. szám 486. old.)

A közlekedéspolitikai koncepció kialakítása tehát nagyon fontos társadalmi és gazdasági szükségletekből fakad. E társadalmi és gazdasági szükségletek követelték meg, hogy a közlekedés egységes szemlélete alapján kijelöljük és összefoglaljuk a közlekedés fejlesztésének nagyobb távlatokban érvényesülő általános irányait. A közlekedéspolitikai koncepció megalkotása és annak folyamatos végrehajtása nem maradhat hatás nélkül a katonai szállítások vonatkozásában sem. A koncepció legfontosabb elvei, amelyek a katonai szállításokra a legnagyobb hatást fejtik ki:

„— a személy és áruszállítás gazdaságos kielégítése a szolgáltatások minőségi színvonalának emelésével, figyelembe véve a honvédelem követelményeit;

— a közlekedési ágak közötti munkamegosztás népgazdasági szempontból hatékony tovább javítása.”

E feladatokon túlmenően a koncepció rögzít olyan feladatokat is, melyek a közlekedés belső munkálatai közé tartoznak. A közlekedéspolitika előzőekben vázolt főbb célkitűzéseinek megvalósításához az alábbi eszközöket jelöli meg a koncepció:

- „Vasúti hálózat felülvizsgálata és az üzem korszerűsítése;
- Közúti közlekedés fokozott ütemű fejlesztése.”

E rövid cikkben — a teljességre való törekvés nélkül — a közlekedéspolitikai koncepció néhány olyan fő alapelvét szeretném kiemelni,

melyek feltétlenül hatást gyakorolnak a katonai szállításokra. A közlekedéspolitikai koncepciója már bevezetőjében is, de ezt követően valamennyi részében kiemelt jelentőséget tulajdonít a honvédelmi igények kielégítésének. Az alapelvekben foglaltak megvalósítása során a katonai szállításokban is szükséges néhány alapvető korrekció végrehajtása. Ezek közül az alábbi főbb kérdéseket szeretném kiemelni:

I. A közlekedés egységességének elve a katonai szállításokban.

II. A közlekedés egységességének és fejlődésének szervezeti és tartalmi hatása a katonai szállítások megszervezésében és végrehajtásában.

III. A közlekedési hálózat korszerűsítéséből fakadó új katonai vonatkozású problémák.

I. A közlekedés egységességének elve a katonai szállításokban

A katonai szállítások terén az utóbbi években egyre nagyobb szerepet kapott a közlekedési ágazatok komplex felhasználása. A jelenlegi helyzetben azonban a közlekedésen belül olyan aránytalanságok vannak, melyek a közlekedési ágazatok komplex felhasználására kidolgozott elvek gyakorlati megvalósítását gátolják. Kétségtelen tény, hogy a hadsereg saját használatú szállító járművei ezt az aránytalanságot bizonyos mértékig csökkentik, de nem küszöbölik ki. A másik probléma e téren az új megoldásoktól való félelem, valamint a gazdaságossági szemlélet hiánya. Általános jelenségként tapasztalható, hogy az elmúlt évek során a helyileg kialakult szállítási módok megváltoztatását — jobb, olcsóbb szállítási módokkal való felcserélését — alakulatainknál nem keresik és ilyen problémákkal nem foglalkoznak szívesen. Ez véleményem szerint az alábbi okokra vezethető vissza:

1. A csapatok, intézetek és egyéb szervek a szállítást még bizonyos mértékig mellékes problémának tekintik. Kétségtelen, hogy a hadsereg tevékenységében a szállítás nem alapvető tevékenység, de annak fontosságát sem lehet tagadni, különösen hadműveleti időszakban. A szállításoknak a csapatok, intézetek és egyéb szervek mindennapi tevékenységében betöltött és hadműveleti időszakban betöltendő szerepe megköveteli, hogy helyére tegyünk, fontosságának megfelelően foglalkozunk a szállítás problémáival.

2. Az előzőekben vázolt szemlélet egyenes következménye, hogy csapataink, intézeteink a szállítással foglalkozó személyek kiválasztásával, felkészítésével és tevékenységük ellenőrzésével nem foglalkoznak kellő gonddal. Az egységes közlekedési szemlélet szállítási gyakorlatunkban csak úgy érvényesülhet, ha a szállítások megtervezésével és végrehajtásával megbízott állomány olyan ismeretekkel és begyakorlottsággal rendelkezik, amely lehetővé teszi a szállítási ágazatok és módok közül a leggyorsabb és leg gazdaságosabb ágazat, illetve mód kiválasztását.

3. A csapatoknak és intézeteknek nagyobb gondot kell fordítani szállítási igényeik gyors és gazdaságos végrehajtásához leginkább megfelelő szállítási ágazat és mód megválasztására. Ez a gyakorlatban csak akkor érvényesülhet maradéktalanul, ha:

a) A szállításokkal megfelelő ismeretekkel és gyakorlottsággal rendelkező személyi állomány foglalkozik.

b) A katonai közlekedés szervei rendelkeznek az igények felülvizsgálásához és annak eldöntéséhez szükséges hatáskörrel.

c) Olyan egységes elszámolási, nyilvántartási és értékelési rendszert alakítunk ki, mely a szállítással foglalkozók számára lehetővé teszi a különböző szállítási ágazatok közül a gazdaságosság és gyorsaság követelményeinek leginkább megfelelő ágazat kiválasztását.

Az előzőekben vázolt problémák nem új keletűek, de a közlekedés egységességének elve e problémákat az előző időszakhoz képest lényegesen nagyobb jelentőséggel veti fel.

II. A közlekedés egységességének és fejlődésének szervezeti és tartalmi hatása a katonai szállítások megszervezésében és végrehajtásában

A közlekedéspolitikai koncepciója az egységes közlekedés elvének rögzítésével együtt meghatározta a fejlődés perspektíváit. A katonai szállítások tervezésének, irányításának és végrehajtásának lépést kell tartani a fejlődéssel. Eddigi gyakorlatunkból megállapítható, hogy szállításainkban szinte kizárólag a vasúti szállításra építettünk, a kismérvű közhasználatú (AKÖV stb.) gépkocsiszállításunk pedig rendkívül gazdaságtalan. (Egyirányú és részleges terheléssel való közlekedtetés.)

Mindezek nagyrészt abból fakadnak, hogy a közlekedési ágak közötti optimális szállítási igénybeosztás problémájával nem foglalkoztunk kellő mértékben. Hogy e kérdés megoldásában előbbre lépünk, szükségesnek látjuk a katonai közlekedés szervezetének tartalmi és formai változtatását. E változtatás során a közlekedési szerv eleget tudna tenni a koordinálás követelményeinek és magvát képezné az összetett hadműveleti szállítások szervező, tervező és irányító szervezetének.

A katonai közlekedési szerveknél az alábbi formai változtatásokat lenne célszerű végrehajtani:

— a KKSZV megnevezését célszerű lenne „Közlekedés Országos Parancsnoksága” megnevezésre változtatni;

— a VKSZV-k megnevezését a jelenlegi 1—6 számozás fenntartása mellett célszerű lenne „Közlekedés Területi Parancsnoksága” megnevezésre változtatni;

— a VPK-k megnevezését célszerű lenne „Közlekedés Körzeti Parancsnoksága” megnevezésre változtatni.

A megnevezésben javasolt formai változtatásokat indokolja egyrészt az, hogy „Parancsnokság” elnevezés a katonai terminológia szerint is elfogadhatóbb, mint a jelenlegi „Vezetőség” megnevezés. Sokkal lényegesebb azonban a formai változtatások mögött meghúzódó tartalmi változtatás, melyet a formai változtatásnak is tükröznie kell, ugyanakkor bizonyos fokig követné a társadalmi és közigazgatási területek korszerűsítésére irányuló törekvéseket is. Tartalmilag az alábbi elképzelések megvalósítását teszi szükségessé a közlekedés egységességének elve.

1. A közlekedés egységességének alapelve csak úgy valósulhat meg mindennapi szállítási gyakorlatunkban, ha egy olyan közlekedési szervezetet építünk ki, mely valamennyi figyelembe vehető közlekedési ága-

zatra kiterjedő tervező, szervező és irányító hatáskörrel rendelkezik. E közlekedési szerv:

— egyrészt a békeszállításokat a gazdaságosság és gyorsaság követelményeinek megfelelően osztják el a különböző szállítási ágazatok között. Felülbírálják a csapatok és intézetek által benyújtott szállítási igényeket, kiválasztják a megfelelő szállítási ágazatot és ezáltal áttekintést nyernek a különböző szállítási ágazatokban folyó összes katonai szállításokról;

— másrészt a békeszállítások koordinálásával olyan elméleti és gyakorlati ismeretekre tesznek szert, mely lényegesen könnyebbé teszi a hadművelleti szállítások különböző szállítási ágazatokkal való megszervezését és végrehajtását.

2. Az egységes közlekedési szemlélet gyakorlati érvényesítésére alkalmas katonai szervezet kiépítése önmagában nem oldja meg a további előrelépést. Szükség van arra, hogy kialakítsuk a tervezés egységes rendszerét. A tervezés egységes rendszerében lehet csak meghatározni azt, hogy a jelentkező szállítási igény gazdaságos és gyors végrehajtása mely szállítási ágazattal lehetséges. Az egységes tervezés ezen kívül átfogó képet ad a jelentkező szállítási igényekről és folyamatokról.

3. Ki kell dolgozni a szállítások irányításának és ellenőrzésének egységes rendszerét. Az irányításnak olyannak kell lennie, melynek keretein belül megvalósítható:

— valamennyi közlekedési ágazat szállító eszközein végzett szállítások egységes elvek szerinti, előre meghatározható ütemezése, futásának tervezése;

— vertikális szállítások esetén a kapcsolódó szállítási ágazatokkal való optimális csatlakozás lehetőségének biztosítása;

— a szállítás alatt levő katonai személyek, technika és anyag irányában a folyamatos és egységes katonai vezetés biztosítása.

4. A szállítások tervezésének, irányításának és ellenőrzésének megvalósítása érdekében olyan egységes nyilvántartási okmányokat kell kidolgozni, melyek a vezetés számára mindenkor teljes képet adnak valamennyi közlekedési ág területén futó katonai szállítmányokról, és egyben biztosítják a szállítási folyamat alatt is a vezetés zavartalanságát.

5. Ki kell dolgozni a különböző közlekedési ágazatokkal végrehajtandó katonai szállítások egységes elszámolási rendszerét. Ez az alábbi részfeladatok megoldását jelenti:

— a különböző közlekedési ágazatok katonai szállításokra vonatkozó díjszabásait a lehetőségekhez képest egységesíteni kell, lehetővé kell tenni a tervező számára a különböző szállítási ágazatok fuvardíjainak összehasonlítását és ezzel a gazdaságos szállítási ág megválasztásának lehetőségét;

— a tervező számára rendelkezésre kell bocsátani a saját (katonai) szállítójárművek fajlagos önköltségét, mely lehetővé teszi a választást a közhasználatú és saját szállító eszközök igénybevétele között;

— egységes elszámolási okmányt kell rendszeresíteni valamennyi

szállítási ágra, mely egyben megfelel a gépesített adatfeldolgozás követelményeinek is.

III. A közlekedési hálózat korszerűsítéséből fakadó új katonai vonatkozású problémák

A közlekedéspolitikai koncepció egyik igen fontos célkitűzése „a közlekedési hálózat és berendezések hatékony műszaki fejlesztése a fajlagos anyag-, energia és munkaerő ráfordítás csökkentése érdekében (vilamosítás, dieselesítés, automatizálás, nagy teherbírású pályák és járművek alkalmazása stb.)”.

E célkitűzések megvalósítása nem csupán a közlekedés gazdaságos üzemvitelét segíti elő, hanem több irányú hatást fejt ki a katonai szállításokra is.

1. A korszerű közlekedési hálózattal és berendezésekkel jobban és gyorsabban oldhatók meg a katonai szállítási igények. A közlekedési ágak vonó és szállító eszközeinek, biztonsági berendezésének korszerűsítése együtt jár a szállítások gyorsulásával. A katonai szállítások terén a menetsebesség növekedése mellett csökken a szállítások előkészítésére fordított idő (pl. a vasúti szállító járművek önműködő kapcsoló berendezéssel való ellátása csökkenti a katonavonatok összeállítására fordított időt stb.).

2. A különböző közlekedési ágazatok közötti helyes arányok kialakítása változást jelent a katonai szállítások különböző közlekedési ágazatok közötti megoszlásában is. Ha csak abból a realitásból indulunk ki, hogy a hadsereg ellátó bázisainak egy része olyan vasútvonalak mellett települ, melyek korszerűsítésre nem kerülnek, az ilyen szállításoknak néhány éven belül szükségszerűen közúti szállítási ágazatra kell átkerülnie. Ez pedig — a katonai szállítmányok sajátosságaiból fakadóan — szükségszerűen veti fel az egységes csomagolás és a konténeres szállításokra való törekvés fokozását. A konténeres szállítás olyan előnyt is jelent, hogy lehetővé válik a kombinált (soros, vegyes) szállítások megoldása a katonai szállításokban is. A jelenlegi módszerekkel a kombinált szállítások során jelentkező átrakások rendkívül nagy idő és munkaerő ráfordítással hajthatók csak végre, a konténeres szállítás pedig csökkenti az idő és munkaerő ráfordítást és ezen kívül még csökkenti az átrakásokkal együttjáró árukárokat is.

3. A vasútvonalak korszerűsítése, korszerű nagyteherbírású teherkocsik beszerzése a katonai szállítások terén is nagy jelentőségű. A pálya és vonóerő korszerűsítése révén a katonavonatok gyorsabban és biztonságosabban továbbíthatók. A vasútvonalak korszerűsítése során azonban negatív hatások is jelentkeznek. Az állomások tervezett csökkentése során csökken a kiépített, katonai rakodásokra figyelembe vehető rakodó állomások száma. Ez a katonai szállítások terén kettős hatást jelent:

a) ha a rakodásokat a kiépített rakodó állomások figyelembevételével hajtjuk végre, akkor a közúti szállítási (mozgási) teljesítmények növekedésével kell számolni;

b) ha a kiépített rakodó állomások mellett más állomásokat is figyelembe veszünk a rakodások végrehajtásához, az eddiginél lényegesen nagyobb szerepet kapnak a szükségrakodó berendezések. Ebből következik, hogy a szükségrakodó berendezések tökéletesítése azokon való rakodás begyakorlata az előzőekhez képest előtérbe kerül.

A vasúti és közúti szállító járművek korszerűsítése a katonai szállítási igények magasabb fokú kielégítését jelenti. Új szállítójármű típusok alkalmazásával bővül a járműválaszték és jobban kielégíthetők a szállítási igények. Az e téren várható fejlődés azt követeli meg a katonai szállítással foglalkozó személyektől, hogy állandóan kísérjék figyelemmel a szállító eszközökben végbemenő változásokat, az új szállítóeszköz típusok célszerű alkalmazásának lehetőségeit.

E cikkemben csupán néhány főbb gondolatot emeltem ki a közlekedéspolitikai koncepció megvalósítása során jelentkező katonai jellegű problémákból. Célszerűbb lenne és a katonai szállítások megszervezését és jobb végrehajtását feltétlenül elősegítené, ha a fentiekben foglaltakhoz minél többen szólnának hozzá és e kérdés megoldásában széles körű vita alakulna ki.

Egészségügyi anyagok csomagolásának és szállításának kérdéseiről

Kurucz Tibor gy. alezredes, Lengyel József gy. alezredes

Egy hadsereg hadművelet során az utánszállítandó egészségügyi anyagok mennyisége 100 tonna körül mozog. Ennél lényegesen nagyobb szállítási feladatot képez azonban a tábori egészségügyi anyagraktárak, áttelepítése, a raktárak feltöltése.

Az elmúlt fél évszázad háborúiban is igen jelentős volt az utánszállítandó egészségügyi anyag mennyisége. Pl: az I. világháborúban vattából a francia hadsereg összesen 7000, az angol hadsereg pedig 7251 tonnát fogyasztott — a Nagy Honvédő Háború során a rögzítésekhez 10 000 tonna gipszet használtak fel és a sztálingrádi csata sérültjeinek ellátása 124 vagon egészségügyi anyagot igényelt.

Annak ellenére, hogy a csapatok (segélyhelyek) egészségügyi anyag utánpótlása szállítási szempontból nem jelent különösebb problémát, hangsúlyozni kell, hogy az egészségügyi anyagok rendeltetése, sajátossága miatt számos különleges rendszabály alkalmazása szükséges. A viszonylag kis mennyiségű egészségügyi anyagok csapathadtápban történő utánszállítása gyakran más anyagokkal együtt történik. Ilyenkor a szállított anyagok — amennyiben csomagolásuk nem megfelelő — egymás használhatóságát is veszélyeztethetik. (Egyes egészségügyi anyagok tűz- és robbanásveszélyesek, mások roncsoló hatásúak, de árthatnak az áthatoló illatú anyagok is.)

A szigorúan vett szállítási szempontok mellett felmerülnek egyéb sajátosságok is, főleg a *harcbiztosítási egészségügyi anyagok* szerepe, fontossága miatt. A különféle tömegpusztulási gócek felszámolása, illetve a tömegpusztító fegyverek hatásának megelőzése, csökkentése nem nélkülözheti egy sor egészségügyi anyagnak (antidotumok, oltóanyagok, fertőtlenítőszeresek stb.) kellő időben és tömegméretekben történő alkalmazását. Igen gyakran ezen cikkek nem is az egészségügyi veszteség felszámolásához szükségesek, hanem a csapatok harcképességének fenntartását biztosítják (sugárvédő vegyületek stb.).

Kellőképpen indokolt tehát az az igény, mely szerint a *harc, hadmű-*

velet során a harcbiztosítási egészségügyi anyagoknak is „zöld utat” kell biztosítani (személyi egészségügyi felszerelés, vér-, vérpótszerek stb.), mégpedig valamennyi lehetséges szállítási mód igénybevételével.

Ez utóbbi követelmény természetesen sokféleképpen befolyásolja az egészségügyi anyagok csomagolásának tervezését, a csomagolások jelzéseit.

(Megemlíthető, hogy pl. a II. világháború során minden, a frontra visszatérő sebesültszállító vonat, repülőgép mellett a katonai futárgépek is rendszeresen vittek magukkal egészségügyi anyag utánpótlást, főleg oltóanyagokat, fertőtlenítő-szereket, vitaminokat. 1945 tavaszán, amikor Németország közlekedése közel állt a teljes bénuláshoz, a legfontosabb, szállítható anyagok közé sorolták a gyógyszereket is.)

Az elmondottakból kiindulva célszerűnek látszik az egészségügyi anyagok csomagolásával és szállításával összefüggő fontosabb kérdések megvilágítása, hiszen mint az előzőekből is kitűnik, az egészségügyi anyagok utánszállításának szervezése és végrehajtása túllépi az egészségügyi szolgálat kereteit.

Időszerű megvizsgálni annak lehetőségét is, hogy miképpen alkalmazhatjuk az MN anyagmozgatási rendszeréről kialakult korszerű nézeteket az egészségügyi anyagok csomagolásának, szállításának korszerűsítése területén is.

Az MN I. Anyagmozgatási Konferenciájának meghatározása szerint az anyagmozgatás katonai értelemben az „anyagierőforrásoktól a fogyasztókig, felhasználókig az anyag áramlásával kapcsolatos összes műveletet felöleli”. Ezek a műveletek:

1. csomagolás,
2. készletezés,
3. egységtrakomány képzés,
4. anyagmozgatás:
 - a) raktári tevékenység (belső anyagmozgatás):
 - rakodás,
 - raktározás,
 - anyagelosztás,
 - ügyvitel;
 - b) szállítás (külső anyagmozgatás):
 - anyagi erőforrásoktól a raktárakig,
 - raktáraktól — raktárakig,
 - raktáraktól a fogyasztókig;
5. raktárgazdálkodás.

Az egészségügyi anyagok szállítási sajátosságai

Az egészségügyi anyagok szállítás szempontjából általában érzékenyek, könnyen sérülnek. Sérülésük esetén legtöbbször felhasználásra alkalmatlanná válhatnak (pl. ampullák törése esetén). Más anyagokkal csak kellő körültekintés mellett és csak gondos csomagolásban szállíthatók (kiömlő sebészeti gipsz pl. keveredhet liszttel stb.). Az egészségügyi anyagok

súlyúkhöz viszonyítva térfogatigényesek, ezért a szállítások tervezésénél a súlyadatok mellett a szállítandó anyag térfogatát is meg kell adni.

Az egészségügyi anyagokat szállítás közben főleg fizikai, kémiai (fény, hő, nedvesség), erőművi és organikus hatások érhetik.

A készletek csomagolására jelenleg használt ládák — méreteiknél fogva — csak korlátozottan teszik lehetővé a korszerű, rakodólapos anyagmozgatást. A komplett ládák közel 1/3-a alkalmas lenne ugyan rakodólapos szállításra, azonban ritkán kerül sor a szóbanforgó (egyfajta) komplettfeleség tömeges utánszállításra, mivel ezek zömmel nem fogyó anyagot (egyszeri ellátmány cikkeit) tartalmazzák, mint pl. BAE, BDE, AGY stb. komplettek.

Mivel a harc, hadművelet során túlnyomórészt egészségügyi fogyóanyagok utánszállításával kell számolnunk, szükségesnek látszik a jelenlegi csomagolási rendszer átalakítása, az alábbi követelmények szerint:

1. Fogyó és nemfogyó anyagok szétválasztása (külön csomagolása).
2. Új csomagolási formák kialakítása a rakodólapok méreteinek figyelembevételével.
3. Új csomagolóanyagok és módszerek felkutatása (pl. vízhatlan kartondobozok stb.).

Az eddigi csomagolási mód csupán az egységes súlyelosztást vette figyelembe, ezért a fogyó és nem fogyó anyagok vegyesen kerültek készletezésre (komplettírozásra). E módszernek bizonyos előnye (arányosabb súlyeloszlás) mellett sok hátránya mutatkozott:

— az ötletszerűen elhelyezett anyagok (fogyóanyagok) frissítése, cseréje esetén pl. a GYEN—S komplett 10—12 ládája érintve volt egy-egy gyógyszer kiemelése esetén;

— nehézkes a fogyóanyag készletek felmérése, megállapítása, mivel azok az előbb említett oknál fogva sokfelé, szétszórva voltak elhelyezve;

— tárolási szempontból az érzékeny anyagok (folyadékok, injekciók stb.) nehezen voltak elkülöníthetők, ill. külön manipulációt igényelt azok fűthető helyen való elhelyezése.

A fent felsorolt nehézségek kiküszöbölhetők, ha készletezési szempontból különválasztjuk a fogyó és nemfogyó anyagokat és a készleteken belül e szerint csoportosítjuk az anyagot.

A gyakorlati megoldásnál alapvető követelménynek tekintendő az oszthatóság. Ez azt jelenti, hogy a legkisebb utánpótlási egység 100—200 fő ellátásához szükséges anyagmennyiség lenne, ami lehetővé teszi a rakodólapok alkalmazását bármiféle manipuláció nélkül. Egyúttal lehetővé válik a hadsereg, vagy akár HM táb. hadtáp tagozattól az ezredsegélyhelyig történő — manipuláció, kiszerezés nélküli — utánpótlás.

A gyógyszerek szállításánál, illetve csomagolásánál minden esetben be kell tartani az érvényben levő Gyógyszerkönyv (Pharmacopœa) megfelelő cikkelyeit.

Az egyes csomagolóanyagokkal szemben a következő igényeket kell támasztani:

- könnyű fajsúly;
- egyszerű kezelhetőség;

- tartalmukhoz könnyen hozzá lehessen férni;
- nyújtsanak védelmet a külső behatástól;
- csökkentsék a tömegpusztító fegyverek hatását, könnyen mentesíthetők legyenek;
- kellő statikai szilárdság;
- jelezzék az egészségügyi anyag jellegét.

Az egészségügyi anyagok eltérő tulajdonságai miatt tábori körülmények között jelenleg sokféle csomagolóanyagot kell alkalmaznunk, ilyenek a faládák, textil- és papírzsákok, farekeszek, furnér-hordók, rostlemez dobozok, acélhordók, ballonok, kannák stb.

Az egészségügyi anyagok csomagolási módja a jelen formában a korszerű anyagmozgatási igényeknek csak részben felel meg. E körülmény-nél viszont figyelembe lehet venni, hogy az egységkészletek a csapatok segélyhelyeinek és intézeteknek állománytábla szerinti anyagát képezik, a harc, hadművelet alatti utánszállítás ezért ezekből főleg a raktárak felé irányul. (Ezen anyagok csak kézi erővel mozgathatók.)

Jelenleg az alábbi csomagolási formák találhatók a tábori eu. felszerelésben:

— 14 ládatípus, mintegy 6 méretben:

1.	49x38x41	0,08 m ³
2.	65x47x50	0,15 „
3.	70x40x40	0,11 „
4.	68x64x48	0,21 „
5.	93x66x54	0,33 „
6.	54x50x70	0,19 „

(az anyagoknak kb. 80—90%-a ezekben van elhelyezve).

- 10 féle farekesz,
- 21 klf. méretű spec. láda,
- 3 táska és 3 zsák típus,
- továbbá sátoranyag bálázva, ill. kötegekben.

Az egészségügyi anyagok csomagolása

A használatos csomagolóanyagok és csomagolási módok hosszú idő folyamán alakultak ki, s ezek országoként is nagy eltéréseket mutatnak. (Fa, alumínium, műanyagládák, málhakosarak stb.) Ilyen változó a csomagolóanyag és a csomagolt anyag súlyának az aránya is, éppen a különböző csomagolóanyagok használata miatt. Az említett arány pl. a II. világháborúban a következő volt:

német hadsereg	1:8
USA hadsereg	1:7
francia hadsereg	1:5
szovjet hadsereg	1:4
japán hadsereg	1:3

Az ideális 1:1 mutatószámot legjobban a japán csomagolás közelítette meg, mivel könnyű — bőr és vászon — málhakosarakat használtak. Az említett arány természetesen csak egyik mutatója a célszerű csomagolás-

nak. Nyilvánvaló, hogy ma már nem találunk a fentiekhez hasonló eltéréseket, mivel a tömegpusztító fegyverek elleni védelem igénye egy sor anyagot (vászont) eleve kizár a számításba vehetők közül.

További alapvető követelmény a *vízhatlanság, pormentesség, jói zárhatóság, könnyű mentesíthetőség*, továbbá különböző *erőművi, dinamikai* hatások tűrése.

Egyes országokban szabvány rögzíti az egészségügyi anyagok csomagolására felhasználható ládák adatait. Célszerűnek látszik pl. azon szabvány, mely szerint a:

0,4 m³ térfogatú láda 20 kg, a

0,11 m³ térfogatú láda 60 kg

nettó súly befogadására legyen alkalmas.

Ugyancsak elfogadhatónak minősíthető az a követelmény is, mely szerint a szabvány csomagolás az alábbi próbák alatt kell, hogy biztonságos védelmet nyújtson az anyagnak:

— közepes minőségű makadám úton 30 km-es sebességgel haladó járművön végrehajtott rázópróbakor;

— anyaggal terhelve a csomagoló eszköz 2 m magasból fapadlóra ejtve ne sérüljön meg;

— tetőterhelés legalább 300 kg-os nyomást bírjon ki.

Az egyes egészségügyi anyag csomagokon, amennyiben azok tartalma megköveteli, alkalmazni kell (tábori körülmények között is!) a hivatalos postai jelzéseket. Ide tartoznak a következők: „Tűzveszélyes”, „Óvatosan kezelni” (törékeny), „Nem fordítható”, „Nedvességtől óvni”. Fentiekén kívül számításba jön még a „Bűzös anyag”, „Sugárveszély” és „Hűvös helyen tartandó” jelzés is.

Az egészségügyi anyag küldeményeket az egyértelmű címzés és jelzés mellett lehetőleg úgy kell csomagolni, hogy a küldemény átcsomagolás (kiszerelés) nélkül legyen továbbítható a felhasználási helyig. (Megemlítjük, hogy a segélyhelyek szállításra, málházásra vonatkozóan az egységes málházási utasítás, a többi egészségügyi anyag szállítási szabályaira az Eü/48. intézkedik.)

A jelenleg alkalmazott csomagolási módok figyelembevételével az egészségügyi anyagok kézi rakodási időnormái (4 fő rakodóval számolva, gépkocsira) a következők:

gk. raksúly	felrakási idő	lerakási (átrakási) idő
2,5 t (ponyvázott)	36 perc	18 perc
2,5—4 t (ponyvázott)	48 perc	24 perc

Az egészségügyi anyagok készletezése

Az egészségügyi anyagokkal történő tervszerű ellátás készletezés nélkül megoldhatatlan volna. Elegendő arra utalnunk, hogy tábori körülmények között is mintegy 2900—3000 cikkelemet kell biztosítani.

A készletezés azonban a személyi egészségügyi felszerelés kivételével nem oldható meg mechanikusan. A legalapvetőbb formát az *egységkészletek* (komplettek) és a *harcbiztosítási egységcsomagok* képezhetik. Az utób-

biaknál a készletezést elsősorban az oszthatóság figyelembevételével kellene megoldani, bár az eü. anyagokat nem norma szerint használják, ill. fogyasztják, mint az egyéb szolgálati ágak és fegyvereknek anyagait. Ezért bizonyos manipuláció (anyagelosztás) szükséges a különböző tagozatokban is, így:

1. A központ hadtáp tagozatban a hátországból érkező egynemű anyagokból klt.-ek (1000 fős) összeállítása. A hadműveleti hadtáp felső tagozatban (KA-n) felhasználó intézetek jellege és igénye szerinti csoportosítás.

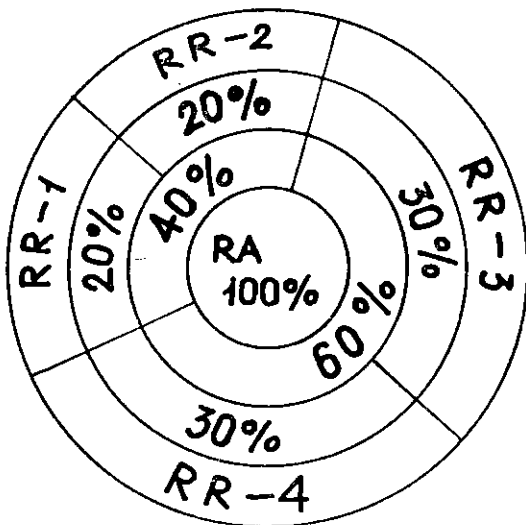
2. Csapathadtáp tagozatban (ho., eü. z.) a készleten belüli (100 fős) csomagok szétosztása, illetve a konkrét igénynek megfelelő anyag kiadása az ezred-, illetve zászlóalj segélyhelyek részére.

A készletezés az eü. anyagoknál, a személyi eü. felszerelés kivételével, nem oldható meg mechanikusan. Az eü. harcászati elvek érvényesítése megköveteli, hogy a szükségletnek megfelelően változtassuk a kiadandó anyagok nomenklatúráját és mennyiségét.

3. Rakományképzés.

Értelmezésünk szerint a rakományképzés alatt a táb. raktárak megfelelő mozgó járműveinek rakomány kialakítását értjük.

Figyelembe véve a követelményként felmerülő lehetőleg kevesebb átrakást, manipulációt, a mozgó táborig raktáraknál, pl. a következő rakományképzés alakítható ki.

Ilyen rakományképzés esetén bármelyik mozgó raktár a málházástól (rakományképzéstől) függően alkalmazható:

1. egységes egészként: 100⁰/₀;
2. két rlg.-ként: 50—50, 60—40, 80—20, 70—30⁰/₀-os arányban;
3. rlg.-ben: 50—30—20, 60—20—20, 40—30—30⁰/₀-os arányban;
4. rlg.-ben: 20—20—30—30⁰/₀-os osztásban.

Ilyen rakományképzés nagymértékben biztosítja a:

— manőverkészséget — ezen belül megkönnyíti a kiutalás módját (adminisztráció);

— gyorsítja, ill. megnöveli az anyagáramlási sebességet;

— módot nyújt a különböző ellátási tagozatok átlépésére, kihagyására.

A vázolt rendszer, amennyiben pl. a HMEAAR-nél alkalmazzuk, szükség esetén lehetővé tenné a HDS tagozat átlépését (kihagyását), és az utánzállítást közvetlenül a magasabbegységek, ill. a kórházalapokig (kórházcsoportokig) biztosítaná.

Az eü. anyagok málházását utasítások szabályozzák, mind a csapatsegélyhelyeken, mind a szakcsapatoknál, ezért nem foglalkoztunk e kérdéssel.

Következtetések:

Az egészségügyi szolgálatban meglevő jelenlegi csomagolópark szükségszerűen biztosítja az egészségügyi anyagok megóvását, szállítását, és olyan értéket képvisel, amelyet más területen nem lehet realizálni.

Az MN anyagmozgatási rendszerének perspektívájából kiindulva azonban az egészségügyi anyagellátás területén is meg kell kezdeni olyan csomagolási formák és módszerek kialakítását, amelyek biztosítják a korszerű rakodási és szállítási technika felhasználását.

Figyelembe véve az egészségügyi anyagok rendkívül eltérő méretét, jellegét, reálisnak tartjuk a következő javaslatokat:

1. A tábori egészségügyi komplettek meginduló átdolgozásával párhuzamosan szétválasztani a fogyó-anyagokat és nem fogyó anyagokat tartalmazó kompletteket. Ez lehetővé tenné a szabvány rakodólapok használatát is biztosító egységcsomagok kialakítását. E célra számításba jöhetnek szétszedhető furnér ládák (ilyen irányú kísérleteket már folytattunk), megfelelő minőségű kartondobozok és más anyagok.

2. Perspektivikusan a komplettek második, soronkövetkező átdolgozása alkalmával napirendre kell tűzni a már erősen igénybevett komplett ládák felújítását. egybekötve egységes ládatípusok rendszeresítésével.

A „KOMLÓ” fegyvernemi és hadsereg hadtáp szakharcászati gyakorlat tapasztalatai

Grézló Imre őrnagy

A gyakorlatok többsége bizonyítja, hogy a hadtápszolgálat mindig valóságos helyzet elé van állítva, különösen üzemanyag és élelemellátás vonatkozásában. Ezen feladatok — viszonylag — mindig békés körülmények között kerülnek végrehajtásra és a háborús körülmények közötti működés megközelítése, feszítettsége alapvetően mindig a gyakorlat kidolgozói és a végrehajtók felkészültségén múlik.

A „KOMLÓ” gyakorlat is, mint az utóbbi évek gyakorlatai igen bonyolult helyzetet teremtett a résztvevő törzsek, csapatok és a seregtest hadtápegységek részére.

A gyakorlat legalapvetőbb sajátosságát az képezte, hogy a seregtest hadtápegységek alkalmazása — település, áttelepülés, működés stb. — a seregtest hadműveleti felépítésében mind az előkészítő időszakban, mind a hadművelet alatt a valóságnak megfelelően történt. A gyakorlat másik jellemzője volt, hogy összefegyvernemi magasabbegység nélkül, csak a seregtest közvetlen egységek szakharcászati gyakorlatával együtt került végrehajtásra.

A gyakorlaton a korszerű elveknek megfelelően a csapathadtáp törzsek, alegységek és a seregtest hadtápegységek a teljes harckészültségi és mozgósítási feladatok végrehajtását gyakorolták, az előrevonás és a várakozási körlet vagy összpontosítási körlet elfoglalását, a hadművelet előkészítő és a háború kezdeti időszakának hadtápbiztosítását, kezdetben hagyományos, majd tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között.

A gyakorlat hadtáp célkitűzéseit alapvetően három időszakban terveztük megvalósítani: a felkészülés, a mozgósítás és előrevonás, valamint a támadó hadművelet megszervezésének és a seregtest közelebbi feladatának teljesítése időszakában.

A gyakorlat fő mozzanatai a következők voltak:

— a csapat- és seregtest hadtápegységek részleges rejtett mozgósításának változatokénti bevezetése, a személyi állomány összekovácsolása;

— a harcásztsági fokozatok feladatainak végrehajtása, a seregtest hadtápegységeknek a MAA körletébe, illetve PK HTPH-i tartalék körletbe való gyülekeztetése, őrzés-védelem, ellátási feladatok megszervezése és végrehajtása;

— a seregtest mozgó anyagi alap hadművelet alatti megosztott működése, további előrevonása, anyagellátási, szállítási feladatok megszervezése és végrehajtása;

— a seregtest parancsnok hadtáphelyettesi tartalék vezetése, hadművelet alatti előrevonása és alkalmazása.

E mozzanatoknak kellő tartalommal való megtöltése jelentős feladat elé állította nemcsak a tartalékos, de a hivatásos tiszti állományt is.

A gyakorlat során alapvető céljainkat sikerült teljesíteni és a résztvevő csapathadtáp törzseket, alegységeket, seregtest hadtápegységeket megfelelően összekovácsolni, a komplex feladatok végrehajtásában gyakoroltatni.

A *gyakorlat első mozzanatának* végrehajtásához a kidolgozó munka során elkészítettük mindazon szervezési intézkedéseket, amelyek szükségessé voltak a felállító, ellátó egységek, intézetek munkájához, de részükre csak az „M” feladat elrendelésekor adtuk ki. Ezzel lemérhető volt ezen szervek felkészültsége az adott esetben történő feladatok végrehajtására.

A mozgósított egységek részére a THKSZ elrendelésének időpontjáig szervezési intézkedésben szabtuk meg a végrehajtandó kiképzési, ellátási, és egyéb feladataikat. Minden egység a gyakorlat elgondolásának megfelelően általános tájékoztatást kapott a nemzetközi helyzetről és az ellenes országok fegyveres erőinek az adott időpontig végrehajtott tevékenységeiről. A seregtest Anyagi Alap Főnökség „B” állománya is megkapta ezen tájékoztatást. Ezzel biztosítottuk a gyakorlaton résztvevő tartalékos vezető beosztású és sorállományú személyek megfelelő tájékoztatását, valamint a politikai munkások ilyen irányú tevékenységének gyakoroltatását.

A gyakorlat első mozzanatában a részleges rejtett mozgósítás részenként került bevezetésre, amely igen kedvező lehetőségeket teremtett a mozgósítási feladatok részletes előkészítésére és végrehajtására, a személyi állomány differenciált felkészítésére, magasabb harcásztsági fokozatba való átmenet zökkenőmentes feltételeinek megteremtésére.

A mozgósítás ilyen jellegű végrehajtása rámutatott azonban néhány megoldatlan problémára, mint:

— a mozgósítási tervnek a részleges rejtett mozgósítás különböző változataira történő kidolgozásának szükségességére;

— a különböző változatok során behívott személyi állomány szervező, tervező és szakmai képzettségének alacsony fokára, beosztásra való alkalmatlanságára;

— a biztosított különleges gépjárművek felszereltségének, rendelkezés szerinti alkalmasságának hiányosságára;

— a mozgó anyagi készletek, híradó-, hadtáp, és egyéb technikai eszközök alkalmasságának, működőképességének időszakos ellenőrzési szükségességére;

— a biztosított vezető állomány időszakos eligazítása, feladataik részletes — „Szervi Határozvány”-ban — történő meghatározásának végrehajtására.

Összességében a részleges rejtett mozgósítás ilyen jellegű végrehajtásával lehetőség mutatkozott arra, hogy megvizsgáljuk a csapat- és seregtest hadtápalegységek, egységek vezető állományának irányító, tervező, szervező képességét.

A gyakorlat második mozzanatának végrehajtásához az egységhez bevonultatott tartalékos állomány létszámának, technikájának megfelelően kidolgoztuk azokat az intézkedéseket, málházási és egyéb terveket, amelyek helyettesítették az eredeti terveket. Ezek a tervek biztosították a feladat zavartalan végrehajtását. E mozzanat okmányaként adtuk ki a seregtest mozgó anyagi alap főnökség részére a rövid szervezési intézkedést, amelyben meghatároztuk azt, hogy milyen állománnyal („B” és megerősítő) vesz részt a gyakorlaton. Természetesen a megerősítő alegységek is az első mozzanat során kapták meg a szükséges feladatokat.

A gyakorlat ezen mozzanatának alapvető szempontját képezte, hogy a résztvevő csapatok és seregtest hadtápalegységek — a raktárak kivételével — csökkentett üzemanyag készletekkel — üres üza. töltő-tároló eszközökkel — induljanak el a békehelyőrségükből. Ezzel és gyakorlat folyamán kiadott intézkedésekkel biztosítottuk, hogy az üzemanyag ellátás megközelítse a háborús körülményeket.

A csapatok és a seregtest hadtápalegységek részére kiadott rövid seregtest parancsnok hadtáphelyettesi intézkedés alapján a PK HTPH-ek, parancsnokok megszervezték az egységek előrevonás alatti hadtápbiztosítását, illetve a seregtest hadtápalegységek előrevonását a mozgó anyagi alap és a PK HTPH-i tartalék körletekbe.

E mozzanat feladatai végrehajtásának eredményességét, komplexitását növeltük azzal, hogy a seregtest hadtápalegységek már a hadműveletek megkezdése után — az ellenség légitvekenysége közepette — hajtották végre a gyülekezést, a csapathadtápok pedig a légicsapások következményeinek felszámolását olyan körülmények között, amikor a seregtest hadtáp részükre segítséget nem tudott nyújtani.

A mozgó anyagi alap főnökség és a PK HTPH-i tartalék parancsnoka a saját előrevonásának megszervezése és végrehajtása folyamán már kényszerítve volt a beérkező seregtest hadtáp- és megerősítő egységek gyülekeztetését és az átvételi ponton történő átvételét megtervezni, a települési körlet gyors felderítését végrehajtani és a beérkező szállító alegységekkel és raktárakkal a bevezetés, fogadás végrehajtásához az összeköttetést felvenni.

A seregtest hadtápalegységek gyülekeztetése, a MAA megalakítása, a hadtápalegységek munkájának megszervezése különösen fontos helyet és szerepet töltött be a gyakorlat során. Ugyanis e mozzanat eredményes

végrehajtása után teremődik meg a feltétele annak, hogy a hadtápegységeket a htp. biztosítás feladatának végrehajtásába be tudjuk kapcsolni és teremődik meg a seregetest 40—50 hadtápegységének centralizált vezetéséhez szükséges feltétele.

A feladat végrehajtása jelentőségének megfelelően igen sok hasznos tapasztalatot szolgáltatott. Nevezetesen:

— beigazolódott az, hogy a feladat eredményes végrehajtása magas-szintű szervezettséget, pontos, folyamatos és megbízható együttműködést követel meg;

— a kijelölt gyülekezési körlet szervezett elfoglalása érdekében felderítő csoportokat kell kiküldeni, a MAAF és a hadtápegységek állományából. E csoportok feladatukat központi irányítás alatt decentralizáltan hajtják végre, megszervezik a hadtápegységek bevezetését, az őrzést és védelmet, megteremtik a munka legalapvetőbb feltételeit. (A htp. egységek állományából a felderítő csoportokat még akkor is ki kell küldeni, ha a körletet a MAAF-ség már előre felderítette és a hadtápegységek bevezetését magára vállalta.);

— bizonyos mértékig új módon és felfogásban kell a kijelölt körletekben a hadtápegységeket elhelyezni. Ez az új felfogás a gyakorlatban azt jelenti, hogy a kijelölt körletekben a htp. egységeket sz., szd. menetoszlopokban helyezzük el, egymástól: a szakasz oszlopokat 5—600 méter, a század oszlopokat 1—1,5 km, az egyes gépkocsikat 30—50 méter távolságban. A körleten belül kijelöljük az anyagkiadási helyeket, melyeket be kell rendezni, a menetoszlopból anyagot azonban csak a szükségletnek megfelelően kell odaszállítani. Az anyagátadó helyek száma az átadásra kerülő anyagok mennyiségétől függően naponként változhat. Az 1. sz. vázlat a seregetest üzemanyag raktár korszerű követelményeknek megfelelő elhelyezését mutatja.

Jelentős szerepet kapott a gyülekezés végrehajtása után a Mozgó Anyagi Alap Főnök és a PK HTPH-i tartalék parancsnok tevékenységében a beérkező egységek hadrafoghatóságának, az ellenség tevékenysége által okozott személyi, anyagi és technikai veszteségeinek pontosítása, valamint a seregetest parancsnok hadtáphelyettese, illetve a hadtáptörzs által adott intézkedések lejtuttatása, helyzetájékoztatók megtartása és az előrevonás során felhasznált anyagi készletek pótlásának, valamint őrzés-védelmének megszervezése.

A mozzanat további részében a mozgó anyagi alap főnökség tevékenységében — „B” állománnyal — főfeladat volt a belső munka kialakítása és a hadművelet első napi anyagi biztosításának — a beérkező, kiszállítandó és a mozgó anyagi alapban átadásra kerülő — megszervezése.

A gyakorlat során széleskörűen alkalmazásra került az anyagátadó pontok rendszere, amely újra bebizonyította az anyagi eszközök eljuttatásának legmegbízhatóbb formáját.

Kitűnő alkalom volt próbára tenni a gyakorlaton résztvevő egészségügyi, szállító egységek és raktárak híradó eszközeinek teljesítményét,

illetve híreszközökön keresztül történő vezetésüket. E téren is jelentős tapasztalatokat szereztünk:

— a szállító egységek és raktárak közötti együttműködés lehetőségeiről, amely újra bebizonyította, hogy a két különálló szerv bonyolult együttműködés kialakítását teszi szükségessé úgy vezetés, málházás, előrevonás, körlet elfoglalása, mint az anyagátvétel, kiadás és anyagátadó pontra történő kiszállítás vonatkozásában;

— a seregtest hadtápegységek mozgó anyagi körletbe történő gyülekeztetése, telepítése és őrzés-védelmének megszervezésére fordítandó időmennyiség, területszükséglet, belső útvonalhálózat kialakítása szempontjából;

— a hadtápegységek belső vezetési struktúrájának, vezetési okmányai tartalmi, formai kialakításának lehetőségeiről, részletes működési elveik rögzítésének, a kiképzési módszereik változtatásának szükségességéről, annak formájáról;

— a mozgó anyagi alapon elhelyezett különböző fegyvernemi és szolgálati ágak alárendelt raktárak egységes elvek szerinti irányítási lehetőségeiről — különös tekintettel a szállítások megszervezése területén;

— a csapat- és seregtest hadtápegységek, alegységek vezetésének, híradásának formáiról, valamint a típusokmányok használatának lehetőségeivel kapcsolatban.

A legbonyolultabb feladat megoldása a *harmadik mozzanatban* várt a csapat- és seregtest hadtápegységekre.

Az első napi harctevékenység folyamán a csapatok anyagi készletei jelentősen csökkentek. A mozgó anyagi alap az első harcnap alatti begyülekezése, a hadművelet második nap reggelére történő előrevonás szervezése és végrehajtása, az ellenség tevékenysége következtében keletkező veszteségek pótlása miatt csak a második nap végén volt képes a csapatok készleteit feltölteni.

A rossz időjárási viszonyok miatt az üzemanyag készletek csapattagozatban 0,5—0,7 javadalmazásra csökkentek, amelynek eredményeként, valamint a további harctevékenység biztosítása érdekében az egységparancsnokok szigorú rendszabályokat vezettek be az üzemanyag felhasználása területén. A PK HTPH-ek és az üzemanyag szolgálat vezetők egységen belüli anyagátcsoportosításokat stb. hajtottak végre.

Az elszállítandó üzemanyag készletek korlátozása és háborús körülmények teremtése megszüntette az első napon a gyakorlatok folyamán oly sokszor hiányosságként jelentkező tényt, hogy a hadtáp összefoglaló és egyéb jelentések, igénylések rendszeresen és határidőre nem érkeznek be az előljáróhoz. Következtetésként elmondható, ha kényszerhelyzetbe van állítva a parancsnok és szolgálatiágak vezetői, akkor betartja a szabályzatokban foglaltakat.

Az eddigi módszereinkhez híven — de hadműveleti időben — a hadsereg mozgó anyagi alap főnök a legfontosabb jelentését — a kiképzési cél jobb elérése érdekében — csaknem az összes raktár és szállító zászlóalj parancsnok előtt tette meg a mozgó anyagi alap megosztásáról,

áttelepítéséről, őrzés-védelméről, valamint a valóságos és feltételezett szállítások megszervezéséről.

Ugyanezen időszak alatt a seregtest parancsnok hadtáphelyettes egészségügyi tartaléka a csapatok mögött, a hadtáp vezetési ponttal egy időben előrevonásra került. A mozgó anyagi alap tartalékos állománya a bemutató után fontos feladatot hajtott végre. A második hadműveleti nap végére az anyagi alap áttelepülésével egyidőben — kb. 100 km-re — anyagátadó pontra 100 tonna üzemanyagot szállítottak, s ugyanakkor a mozgó anyagi alap előrevonása után telepítették a seregtest üzemanyag raktárt és egy időben mindkét helyen megkezdték a csapatok üzemanyaggal való feltöltését.

Jó tapasztalatot adott tartalékos tisztjeink vonatkozásában az anyagátadó ponton történő üzemanyag gyors, szervezett átadása, amelyet elősegített a tartalékos tisztjeink által jól kidolgozott anyagátadó pont vázlat, az üzemanyagot szállító menetoszlop gyors szétbontakozása és az alárendeltektől már beérkezett járművek üzemanyagfajta szerinti feltöltőhelyekre való irányítása. A mozzanatnak ez a része bebizonyította, hogy mindenfajta híradó eszköz és bonyolult előkészítés nélkül, menetből 20—30 perc alatt négy-öt egységnek 100 tonna üzemanyag átadása végrehajtható néhány napos összekovácsoló kiképzésen résztvevő tartalékos állománnyal is. Ez a mozzanat ugyanakkor rámutatott az őrzés-védelem megszervezésének fontosságára, az átadók és átvevők ilyen irányú kölcsönös feladataira.

Jó lehetőség mutatkozott a gyakorlat keretében az egészségügyi osztag kapacitásának, az ellátási lehetőségek, fektetési körülmények és kiürítési lehetőségeinek felmérésére. A tapasztalat azt mutatta, hogy a tartalékos állomány rövid begyakorlás után képes megfelelő időnormák között az egészségügyi osztag telepítését végrehajtani, működőképességét elérni, azonban a nagytömegű egészségügyi veszteségek körzeteiből a kiürítést nehezen képes jelenlegi eszközeivel megoldani.

A nagytömegű egészségügyi veszteségek körzetében települt seregtest közvetlen egység segélyhely elhelyezkedéséről, vagy a mentőosztag által összegyűjtött sebesültek helyéről értesítést, a veszteséget szenvedett vagy a mentésbe bekapcsolódott egység — az összeköttetési eszközeit és a szennyezett zónákat figyelembe véve — igen megkésve képes adni, mivel a seregtest hadtáp vezetési ponttal közvetlen összeköttetése nincsen. Esetleg a harcállásponton keresztül értesíti a HVP-ot.

A parancsnok hadtáphelyettes híradó eszközei ugyan biztosítják az egészségügyi tartalékok mozgatását, de az eü. osztagok híradó eszközeinek hatótávolsága nem minden esetben biztosítja a kiürítésre, településre adott parancs, illetve a végrehajtás visszaigazolását.

Az egységek saját eszközeikkel a csapás körzetéből csak akkor képesek a kiürítést megkezdeni, ha ismerik az előjáró által telepített segélyhelyeket. Ennek közlése tömegpusztító fegyverek csapásainak felszámolása időszakában igen hosszadalmas. Célszerű lenne a tömegpusztító fegyverek értesítési hálózához hasonló rendszerben egészségügyi értesítési hálót létrehozni, amelyen keresztül a csapatok körzetében elhelyezkedő egészségügyi zászlóalj, egészségügyi osztag a sebesültek és betegek kiürítésébe történő bekapcsolódása gyorsan lehetővé válna.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a csapatok gyorsan összegyűjtik és ellátják sebesültjeiket, de a kiürítésbe történő bekapcsolásuk késése nem raktuk múlik.

Probléma mutatkozott a települt segélyhelyen a sebesültek hosszabb idejű fektetésének megvalósítása területén, valamint abban, hogy a csapatoktól kiürített személyekkel a személyi felszerelés nem került a segélyhelyre, így azok tisztálkodásának, étkeztetésének stb. végrehajtása bonyolult feladat elé állította az egészségügyi osztag vezető állományát.

A gyakorlat folyamán több olyan probléma vetődött fel, amely az állomány általános harcászati, szakharcászati ismeretének a hiányából, illetve a törzsek alacsony fokú összekovácsoltságából eredt. Mutatkozott azonban olyan jellegű probléma is, amely a vezetési rendszer kimunkálatlanságából, vagy a vezető állomány vezetési készségének hiányosságából következett be. Többek között:

1. Problémát okoz a napi összefoglaló jelentések időbeni eljuttatása az előjáró hadtáp vezetési pontjára, különösen akkor, ha annak áttelepüléséről az alárendeltek még későn is kapják meg az értesítést.

Ezen a gyakorlaton is beigazolódott, hogy a különböző szolgálati ágak nem képesek egyazon időben minden részadattal készen lenni az összefoglaló jelentés elkészítéséhez, valamint az, hogy a különböző jelentések dublizozzák az egyes adatokat, amelyek sok esetben ellentmondóak.

Ennek megoldására célszerű lenne rádióközlésre alkalmazható típusokmány kialakítása, amely szolgálati áganként is felterjeszhető. Ebben az esetben a 24—48 órás késéssel beérkező jelentés ellenére is az egységek ellátása biztosítható lenne.

2. A seregtest kiképzési rendszeréből és a csapatok diszlokációjából adódóan sok esetben kell a gyakorlatok alkalmával a csapatokat vasúton szállítani. A szállítások alkalmával sok gondot okoz a személyi állomány étkeztetésének, vizellátásának stb. biztosításának összehangolása, egyrészt:

- a hadműveleti vasúti szállítás időtartamával és távolságával;
- a polgári vasúti szerelvények menetrend szerinti mozgásával;
- a katona szerelvény megállására biztosított állomás szolgáltató-képességével stb.

A vasúti szállítás rövid idő alatti végrehajtását, valamint a szállítás alatti napirend betartását biztosítják azok az intézkedések, amikor:

— a konyha, étkezde szükség esetén élm. raktár részére olyan „G” vasúti kocsit biztosítunk — vasúti pályafenntartás kocsiparkjából —, amely mindkét végén ajtóval rendelkezik;

— a konyhakocsihoz közvetlenül a vízzszállító, tüzelőszállító gk.-val málházott vagonat kapcsoljuk és zárócsappal ellátott tömlővel a vizet átvezetjük;

— a konyhán keletkező szennyvíz kiöntéséhez házilag készített rögzíthető kiöntőtölcsért készítünk, amelyen keresztül veszélytelen a szennyvizek kiöntése és a tésztaszűrés stb.;

— az étkezőkocsit a legénységi asztalokkal, padokkal, valamint a kantinnal rendezzük be;

— a személyi állományt személykocsikban helyezük el (tűzveszély nélküli a fűtése), PH ágybetét fekvőhely biztosításával, amely által csökken a katonai szerelvény kocsimennyisége stb.;

— az egészségügyi ellátás biztosítására a személyszállító kocsi egyik fülkáját rendezzük be;

— a személyszállító kocsikban — WC használatához víz biztosítva — ivóvízszükséglethez tejeskannákat, hátiéthordót, mosdótálat biztosítunk;

— a személyszállító vagonok egyik végéhez csatlakoztatott „I” kocsin időszakosan a VASZ-62 aggregátort működtetjük, ezen keresztül 220 V-os áramot biztosítunk.

Mindezen intézkedések lehetővé teszik „zöld-út” esetén a katonai szerelvény rövid idő alatti rendeltetési helyre történő továbbítását. A szerelvény megállására csak a néhány perces gépcserre esetén van szükség.

Befejezésként megállapítható, hogy a lefolytatott gyakorlat számos figyelmet érdemlő tapasztalatot adott, amelynek felhasználásával lényegesen előre tudjuk segíteni a hadtápbiztosítás elveinek, gyakorlati módszereinek további tökéletesítését, illetve a különböző hadtáptagozatok felkészítését.

Szakharcászati komplex foglalkozás tervezése és végrehajtása a honi légvédelmi csapatok hadtáp szolgálatainál

(Egy módszertani bemutató alapján)

Seres László százados

A vadászrepülő ezredek és más honi légvédelmi rendszerbe tartozó csapatok harci feladatainak hadtáp biztosítása rendkívül magas követelményeket támaszt a parancsnok hadtáphelyettesekkel és beosztott állományúakkal szemben. Hogy a hadtápegységek ezen feladatukat maximálisan végre tudják hajtani, az összefegyvernemi csapatok hadtápjára kidolgozott és a honi légvédelmi csapatok hadtápjára kiegészítő intézkedéssel ellátott Összkövetelményi Programban meghatározott kiképzési feladatokat maradéktalanul teljesíteni kell.

Az 1967-es kiképzési évben érvénybe lépett program jelentős előrelépést eredményezett a 8. számú Harckiképzési Programhoz viszonyítva. Az Összkövetelményi Program a kiképzés legnagyobb részét komplex foglalkozások keretében rendeli el végrehajtani, s előírja, hogy a kiképzések folyamán a korszerű harcot maximálisan kell megközelíteni, valós viszonyokat kell létrehozni, megalapozottan növelni kell a feladatok bonyolultságát, a hadtápegységek kiképzésével biztosítani kell azok állandó harc-készültségét és működőképességét, hogy képesek legyenek bármely időszakban és körülmények között a csapatok hadtáp biztosításának végrehajtására. A hadtápegységeket képessé kell tenni különböző időjárási viszonyok között, minden évszakban és napszakban, tömegpusztító fegyverek alkalmazásának viszonyai között is csak hagyományos fegyverekkel vívott harctevékenységek kiszolgálására. A honi légvédelmi csapatok vadászrepülő ezredeit kiszolgáló hadtápegységek és az OLP közvetlen alakulatok hadtápegységei kiképzésének elve biztosítja ezen célok elérését, összhangban van az összefegyvernemi csapatok hadtáp kiképzésének rendszerével, de kiképzésük bizonyos sajátosságokkal rendelkezik.

A sajátosságok abból adódnak, hogy:

1. Kiképzési rendszerünk még nem háromszor nyolc hónapos.
2. A repülőezred és annak századai csak kevésszer hajtanak végre olyan gyakorlatokat, mely gyakorlatra a hadtápegységek is kidolgozhat-

nák saját terveiket és együtt hajtánának végre feladatokat. Ez az összefegyvernemi csapatoknál, ahol más század szintű gyakorlatokon is képviselheti magát a hadtápszolgálat, lényegesen nagyobb kiképzési lehetőséget és fokot nyújt.

3. A vadászpereplő ezredek hadtápjá rendszerint sík vidéken és kevésbé erdős terepen helyezkedik el, mert ott, ahol repülőtereknek alkalmas terepek vannak, a fel- és leszálló pályától 3—5—7 kilométerre általában nincsenek dombok és erdőségek. Így a hadtápegységek rejtett elhelyezkedése tekintetében az összefegyvernemi csapatokkal szemben hátrányban vagyunk.

4. A honi légvédelmi csapatoknak nincsenek sávhatárai.

5. Az anyagellátás rendszere az összefegyvernemi csapatoktól eltérő.

6. Hadtápegységeinknek menet közben nem szükséges anyagátadó pontokat létesíteni.

7. A repülőtéri segélyhelyek (RSH) nem a zászlóaljsegélyhelyekről kapják a sérülteket, hanem a repülőtéri egészségügyi ügyeletről (REÜ) és a repülő orvosi mozgó ambulanciáról (ROMA). A fel- és leszálló pályától való távolságuk: REÜ 1,5 km, ROMA 3—4 km, RSH 7—8 km. A sérülteket nem a hadosztálysegélyhelyre szállítják, hanem kórházba.

Az itt felsoroltak indokoltá teszik, hogy az Összkövetelményi Program egyes szakharcászati komplex foglalkozásait a honi légvédelmi csapatok hadtápjá sajátosságainak figyelembevételével tervezzük meg és hajtjuk végre. Kiképzéseink legmagasabbszintű és legösszehangoltabb foglalkozásai a szakharcászati komplex foglalkozások. Végrehajtásuk előtt megtörténik a szakmai alapozó kiképzés, s a hadtápegységek beosztottai résztvesznek a szakharcászati, alaki, valamint az általános katonai komplex foglalkozásokon. Csak ezek végrehajtásával biztosíthatjuk a magasabbszintű kiképzés eredményességét.

Egy levezetett szakharcászati komplex foglalkozásnak (mely egyben módszertani bemutató is volt) megtervezését és végrehajtását ismertetem az alábbiakban. A szakharcászati komplex foglalkozás tárgyát és oktatási kérdéseit az előljáró parancsnok hadtáphelyettes meghatározta az Összkövetelményi Program meghatározott tárgyköre alapján. A foglalkozás tervezőjének és végrehajtójának feladatát a következőkben lehet összefoglalni:

1. Tanulmányozza a foglalkozás tárgyával kapcsolatos szabályzatokat és szakirodalmat. A célszerűségi sorrend itt a következő: szabályzatok, utasítások, segédletek, tankönyvek, előadások, előző gyakorlatok értékelései, egyéni tapasztalatok. A foglalkozás sikere érdekében egyes szolgálatiág-vezetőkkel pl.: vegyivédelmi, fegyver és lőszer szolgálatiág-vezető, vagy az alakulat harcászati sajátosságait jól ismerő tiszttel konzultáljon.

2. A foglalkozáson résztvevő közreműködő hadtápjá szolgálatiág-vezetőkkel szemrevételezze a foglalkozás színhelyét. Itt minden olyan szempontot vegyenek figyelembe, amit a harcászati szabályzatok és szakmai utasítások előírnak. Az alább ismertetett foglalkozáson abból indulunk ki, hogy a lehető legkisebb erőráfordítással és a legkisebb költséggel oldjuk meg feladatunkat.

3. Készítse el a foglalkozás „Levezetési terv”-ét térképen, mely tartalmazza:

- a foglalkozás tárgyát, célját, oktatási kérdéseit, időpontját, módszerét, vezetőjét, jóváhagyóját;
- a résztvevő állomány felsorolását;
- az általános harcászati és hadtápharcászati helyzetet;
- a foglalkozás menetrendjét;
- a foglalkozás lefolytatásának helyszínét és jól láthatóan tüntesse fel a foglalkozás főbb mozzanatait. Egyébként a végrehajtásra kerülő főbb mozzanatok térképről kinagyítva, vázlaton is elkészíthetők;
- a rádióhíradás megszervezését és rejtjelzését;
- egyéb, a foglalkozás időtartamára a gyakorlókra érvényes jelzéseket.

4. Készítse el a foglalkozás levezetési grafikonját vagy forgatókönyvét. Itt tüntesse fel a gyakorlatvezető, a gyakorlók, a bemutatón résztvevők és a gyakorlaton jelzőként szereplő feladatait. Módszertani foglalkozásra a bemutatót szemlélőknek készítsen kivonatot a levezetési tervből, csak a főbb mozzanatokot és azok időpontjait feltüntetve.

5. Személyes irányításával dolgoztassa ki a közreműködő szolgálatiág-vezetőkkel azokat a szemléltető vázlatokat, melyekről ők tájékoztató előadásukat a bemutatón megtartják. Ezen vázlatok tartalmazzák: a foglalkozás tárgyát, célját, idejét, módszerét, oktatási kérdéseit, anyagszükségletét (itt a bemutatón vagy foglalkozáson ténylegesen szállított összes anyagmennyiségeket fel kell sorolni). Tartalmazza az illetékes szolgálatiág részéről résztvevők létszámát és technikai eszközeit, a felhasznált segédleteket, a málházás végrehajtásának módozatait, az anyagok lehetséges elhelyezési módozatait a gépjárművön. E két utóbbit lehetőleg rajzban. Ugyanakkor készíttesse el a felderített terepre vonatkozóan a hadtápal-egységek legcélszerűbb elhelyezkedésének vázlatait. Pl.: üzemanyagraktár, repülőteri segélyhely, stb. A foglalkozáson ezeknek megfelelően kell a hadtápal-egységeknek elhelyezkedni.

6. Készítse el a foglalkozás oktatási kérdéseire kapcsolódó okmányokat. Szemrevételezési tervet, áttelepülési tervet, menetparancsot, az áttelepülési terv mellékletét képező jegyzéket az áttelepülő személyi állományról és technikai eszközökről, az oszlop parancsnok részére szóló nyíltparancsot.

7. Dolgozza ki a foglalkozás anyagi biztosításának tervét. Ez tartalmazza: milyen anyagokat, milyen mennyiségben, kitől, ki, mikor vételez. Mikorra szállítja ki a foglalkozás színhelyére, kinek adja át. A foglalkozás végrehajtása után az anyagokat ki szállítja vissza, ki gondoskodik elszámolásukról.

Itt említem meg, hogy az ismertetett foglalkozás anyagszükséglete volt: 4 db R—101 rádió, 2 db tranzistoros szócső, 36 db 0,40 kg-os trotil test, 12 db elektromos gyutacs, 2 db 12 voltos gjmű. akkumulátor, 1500 m szigetelt vezeték, 1 db 43 M Gorjunov géppuska csőszűkítővel, 2500 db puska vaktöltény, a résztvevők létszámához viszonyított 7,62 mm-es AKM géppisztoly csőszűkítővel, 1500 db géppisztoly vaklőszer, 2 db rakétapistoly, 10 db különböző színű jelzőrakéta, álcaháló, egyéni és gépjármű

vegyvédelmi mentesítő készletek, sárga és piros jelzőszlók, tűzoltó felszerelések, tábori elhelyezési anyagok.

8. Pontosítja a hadtáp menetszlopát ért földi és légi támadás végrehajtásához, a légitámadás alatti robbantásokhoz szükséges, a markirozott sebesülteknek, valamint a hadifoglyoknak szükséges személyi állomány létszámát, ezt az egység törzsfőnökétől igényli a foglalkozás próbáira és végrehajtásának időpontjára. Ha nem módszertani bemutatót rendez, akkor csak a foglalkozás előtti eligazításra és a foglalkozás idejére biztosítatja. Amennyiben lehetséges, úgy kéri a repülőezred parancsnokától 2—3 db repülőgép 8—10 perces tevékenységének engedélyezését, hogy a hadtáp menetszlopát ért légitámadás, mint oktatási feladat, a valóságos harci helyzetet a legjobban megközelítse.

9. A közreműködő hadtápalegységek parancsnokaival megbeszéli, milyen feladatokat kell megoldani a foglalkozás zavartalan lefolytatása érdekében. Ha módszertani foglalkozást tervez, akkor nemcsak a hadtáp állománya, hanem a jelzők és egyéb közreműködők is gyakorolják a tervben foglalt feladatokat. Arra kell törekedni, hogy az egyes részfeladatok végrehajtása megegyezzen az érvényben levő normakönyvben foglalt időpontokkal.

A foglalkozás előkészítésében, majd a foglalkozás végrehajtása idejére kéri a pártszervezet és KISZ-szervezet segítségét a feladatok jobb végrehajtása érdekében.

A foglalkozás előtt hangsúlyozza a rendkívüli események elkerülésére való törekvés szükségességét. Gondoskodik arról, hogy a gyakorlat helyén elkerüljék a mezei és egyéb károkat. Gondoskodik az alaki és álcázási fegyelem betartásáról.

Ezek után ismertetem a foglalkozásra készített okmányok tartalmát:

I. A levezetési terv a szakharcászati komplex foglalkozáshoz
1:25 000 térképen került kidolgozásra.

A foglalkozás tárgya: repülőezred htp. áttelepítése, működésre való felkészülése.

A foglalkozás célja: gyakoroltatni a hadtápalegységekkel:

- az anyagok málházához történő előkészítését,
- a szállító gépjárművek előkészítését anyagszállításra és menethez,
- az anyagok felmálházását, rögzítését, álcázását,
- a szállító oszlop megalakítását,
- a menet végrehajtását,
- a menet elleni földi és légi támadás elhárítását,
- a vegyi szennyezett gépjárművek mentesítését,
- a felderítő csoport tevékenységét az elhelyezkedési körlet felderítésében és a beérkező htp. alegység bevezetésében,
- az étellemezési, üzemanyag- és ruházati raktár, a gazdasági ellátó hely, a ruházati javítóműhely telepítését és felkészülését működéséhez,
- a repülőtéri segélyhely berendezését, a sebesültek fogadását és el-látását.

A foglalkozás időpontja és időtartama: 05. 10. 08.00—17.00.

A foglalkozás módszere: terepen végrehajtott szakharcászati komplex foglalkozás anyagkészletekkel.

Általános helyzet: 05. 10-én 08.00 óra.

A nyugati államok az elmúlt hónapokban több olyan politikai és katonai intézkedést tettek, melynek következtében a NATO és a Varsói Szerződés tagállamai között a viszony kiéleződött. Ennek következtében 05. 10-én 00 00 órakor teljes harckészültséget rendeltek el.

05. 10-én 01.00 órakor az 1. repülőszázad azt a parancsot kapta, hogy a hadműveleti repülőtérré települjön át.

06.00 órakor a felderítő csoport állományával a hadtáp felderítői is útbaindultak. 08.30 órakor a hadtáp felderítő csoport parancsnoka rádión jelentette, hogy a hadtápalegységek elhelyezkedési területeit felderítették és kijelölték, megadott helyen 10.00 órától várják a hadtáp menetoszlopát, hogy azt a felderített körletbe bevezethessék.

Az 1. repülőszázad kiszolgáló részlegének parancsnoka úgy határozott, hogy a már készenlétbe helyezett és felmálházott lépcsőivel 08.50 órakor a menetet megkezdi.

Az előljáró intézkedett, hogy az egység hadtápalegységei a fokozott ellenséges légitervekenység miatt csak 10.00 óra után indulhatnak.

A résztvevő állomány:

1. sz. táblázat

A kiszolgáló osztály hadtáp menetrendje:

2. sz. táblázat

Mozzanatok:

(A mozzanatok leírását a térképen vagy a vázlaton vastag keretelésel láthatjuk el. A kerettől nyíl mutathat a térkép megfelelő részéhez, ahol a mozzanat lejátshódik.)

I. Mozzanat:

Ideje: 05. 10-én 09.00—11.10 óra.

Tárgya: Az anyagok és gépjárművek málházáshoz és menethez történő előkészítése, az anyagok felmálházása, rögzítése, álcázása.

Az oszlop megalakulása, a menet végrehajtása.

II. Mozzanat:

Ideje: 05. 10-én 11.10—12.10 óra.

Tárgya: A hadtáp menetoszlopát ért földi és légitámadás elhárítása, következmények felszámolása.

Oktatási kérdések:

A hadtáp vezetése földi támadás esetén.

Harci alegységek megalakítása.

A támadás elhárítása.

Légicsapás elhárítása.

A következmények felszámolása.

III. Mozzanat:

Ideje: 05. 10-én 12.10—12.40 óra.

Tárgya: Vegyi szennyezett gépjárművek mentesítése.

IV. Mozzanat:

Ideje: 05. 10-én 12.50—16.00 óra.

Tárgya: Az egység htp. telepítése, működése.

Oktatási kérdések:

A hadtápegységek bevezetése.

A hadtápegységek elhelyezkedése, működési megszervezése.

Az állomány étkeztetésének biztosítása.

A repülőteri segélyhely berendezése, sebesültek fogadása, ellátása.

Üzemanyag feltöltés megszervezése.

A fentiek térképre vitelének sorrendjét a térkép mérete és a feladat nagysága határozza meg.

II. Levezetési grafikon.

3. sz. táblázat

A gyakorlatvezető, a gyakorlók és a gyakorlatot megtekintők tevékenységei az időtengelyen feltüntetett időpontokban:

A) A gyakorlatvezető ténykedése (körrel jelezve):

1. Ismerteti a bemutató foglalkozás levezetését.

2. Ellenőrzi a felkészülést, a szakszolgálatiág-vezetők ténykedését.

Jelentéseket meghallgatja.

3. Meghallgatja az oszlopparancsnok menetparancsát.

4. A bemutatón résztvevőket a II. Mozzanat színhelyére vezeti.

5. Az ellenséges támadásra jelzést ad.

6. Jelzést ad a légitámadás megindítására.

7. Meghallgatja a szolgálatiág-vezetők jelentéseit.

8. A bemutatón résztvevőket a III. Mozzanat helyére viszi.

9. Tájékoztatót tart a végrehajtott részleges mentesítésről.

10. A mentesítés befejezése után a bemutatón résztvevőket a felderítő csoport fogadási helyére viszi, majd parancsot ad a menet folytatására.

11. Ellenőrzi a felderítő csoport tevékenységét.

12. A bemutatón résztvevőket a hadtápegységek elhelyezkedési körletébe vezeti.

12a. A bemutatón résztvevőket az elhelyezkedett hadtápegységek körletébe viszi és meghallgatják:

12b. az eü. szolgálatiág-vezető,

12c. az üzemanyag szolgálatiág-vezető,

12d. az élelmezési szolgálatiág-vezető,

12e. a ruházati szolgálatiág-vezető jelentését.

13. Értékeli a gyakorlatot.

B) A gyakorlók ténykedése (négyzettel jelölve):

1. Résztvesznek az ismertetésben.
2. Résztvesznek a jelentésen.
3. Anyagok felmálházása.
4. Menetparancs kihirdetése.
5. Besorolás.
6. A menet végrehajtása.
7. Az ellenség földi támadásának elhárítása, sebesültek összegyűjtése, ellátása.
8. Az ellenség helyi csapásának elhárítása.
9. A következmények megállapítása.
10. Következmények felszámolása (sebesültgyűjtés, ellátás, tűzoltás, anyag átrakás, gk.-vontatás).
11. A menet folytatása.
12. Vegyi szennyezés mentesítése.
13. Az oszlop bevezetése az elhelyezkedési körletbe.
14. Települési körlet berendezése, tevékenység, őrzés-védelem megszervezése:
 - 14a. az egészségügyi szolgálatiág-vezető,
 - 14b. az üzemanyag szolgálatiág-vezető,
 - 14c. az élelmezési szolgálatiág-vezető,
 - 14d. a ruházati szolgálatiág-vezető jelentése a munka megszervezéséről.
15. Résztvesznek a gyakorlat értékelésén.

C) A támadók és jelzők ténykedése (téglalappal jelölve):

1. A feltételezett ellenséges állásokat elfoglalják.
2. A gyakorlatvezető jelzésére támadást imitálnak (légitámadást robbantásokkal).
3. Elhelyezkedési körletükbe bevonulnak.

D) A bemutatót megtekintők ténykedése (négyzetben körrel jelölve):

1. Résztvesznek a gyakorlatvezető ismertetésén.
2. Meghallgatják a szolgálatiág-vezetők eligazítását.
3. Megtekintik a htp.-alegységek tevékenységét.
4. Résztvesznek a menetparancs kihirdetésén, és megtekintik az oszlop megalakulását.
5. Végignézik a támadásokat és következményeinek felszámolását.
6. Megtekintik a gépjárművek mentesítését.
7. Megtekintik a hadtáp felderítő csoport ténykedését.
8. Meghallgatják a jelentéseket.
- 8a. Megtekintik a hadtápalegységek elhelyezkedését, az ellátás megszervezését.
9. Résztvesznek a gyakorlat értékelésén.

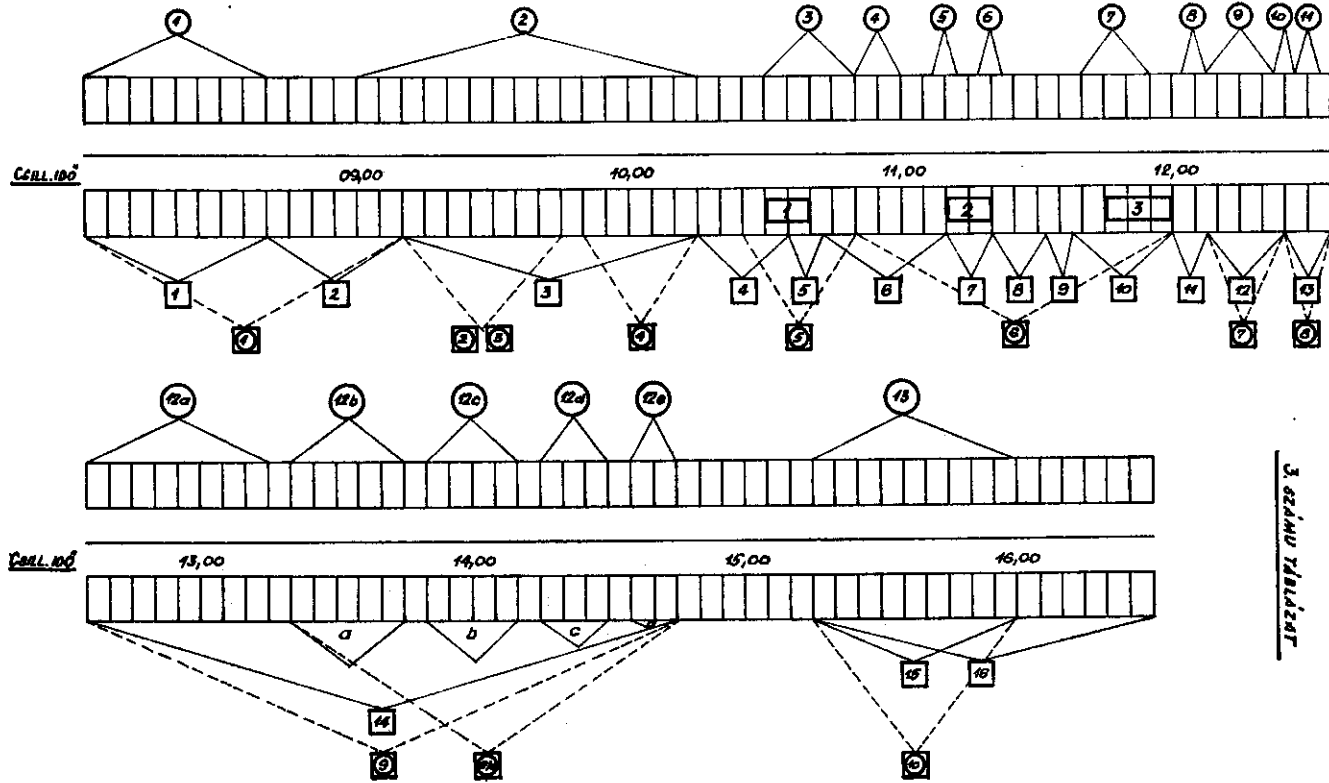
1. SZ. TÁBLÁZAT

RÉSZTVEVŐK	TISZTEK	TISZTNYELTETESÉK	SORÁLLOMÁNY	GKV-OK A SZÁLLÍTÓ 62-BÓL	ÖSSZESEN	GÉPJÁRMŰVEK					
						SZILÁRD					
						3,5 T. TSK.	KLBS. GK. /KONTATÓ/	3,5 T. PÓTKOCSI	MOZGÓKONYHA	3,5 T. TARTÁLY	FOLYÉ- KONYA
PARANCSNOK	1			1	2		1				
ÉLELMEZÉSI RAKT. ÉS KONYHA	1	2	6	2	11	2		1	1		
RUH. RAKT. ÉS JAVITÓMŰHELY	1	2	3	1	7	1					
ÜZEMANYAG RAKTÁR	2	2	2	3	9	1				2	
SÉBÉLYHELY	3		9	3	15	3					
A FELADATHOZ MEG SZÜKSÉGES		3		5	8	3	2				
ÖSSZESEN	8	9	20	15	52	10	3	1	1	2	
A FOGLALKOZÁSON KÖZREMŰKÖDŐ TÁMADÓ ÉS JELZŐ ÁLLOMÁNY	1	2	18	1	20	1					

2. SZ. TÁBLÁZAT

ÉLBIZTOSÍTÓ	PK.	ÜZÁ.	ÉLM.	RUH.	LŐSZER	EÜ.	TZR.
							
1 GK.	1 GK.	3 GK.	2 GK.	1 GK.	3 GK.	3 GK.	1 GK.
MÉNETHÉBESSÉG : NAPPAL			30 KM				
ÉJJEL			25 KM				
GÉPJÁRMŰVEK KÖZÖTTI TÁVOLSÁG			25 MÉTER				
AZ OSZLOP HOSSZA			400 MÉTER				

LEVEZETÉSI GRAFIKON A SZAKHARDASZATI KOMPLEX FOGLALKOZÁSHOZ

3. SZÁMÚ TÁBLAZAT

A hálótervezés egy alkalmazási lehetősége

Abaffy József t. alhadnagy

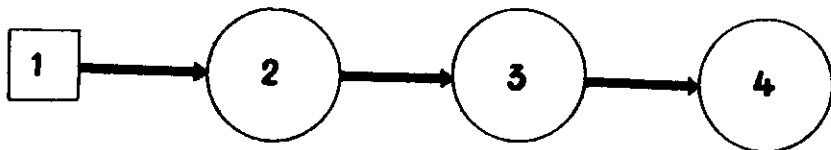
Bevezetés

Ez a cikk azzal a céllal készült, hogy megismertesse az olvasót a PERT nevezetű hálóval, amely jó segítséget nyújthat a parancsnokoknak munkájukban, valamint azzal a céllal, hogy vitaindító legyen a következő kérdések eldöntésében: Valóban alkalmazható-e a PERT-módszer? A hadtápszolgálat milyen tevékenységi területein lehet alkalmazni? Ha lehet alkalmazni, akkor hogyan és mire?

Itt jegyezzük meg, hogy nem kerül ismertetésre az ún. fix-idős módszer (neve: CPM). Nagyobb PERT-hálók esetén a számítógép nagy segítséget tud nyújtani a különböző elemek kiszámításában.

Ismerkedjünk meg tehát a PERT-rendszerrel. A PERT-rendszer tevékenységekből és eseményekből áll. A tevékenység lényegében az időt igénylő munkafolyamat, amely lehet pl. tájékoztató igénylés elkészítése, ennek kézbesítőkönyvbe való bevezetése, a levélnek a parancsnokságra való küldése, ottani postakönyvbe való beírása stb. Az események a tevékenységek lezárását, azaz egy bizonyos időpontra való befejezését jelentik. Ebből tehát az következik, hogy az események nem igényelnek időt, valamint az is, hogy minden eseményt tevékenységnek kell megelőznie, amelyet lezár, kivéve az induló eseményt. Mielőtt mélyebben belemennénk a PERT-rendszer ismertetésébe, nézzünk mindjárt egy egyszerű példát.

Az eseményeket síkidomokkal, körrel, háromszöggel, négyzettel stb. fogjuk jelölni, a tevékenységeket pedig nyíllal, amelynek hegye az őt lezáró eseményre mutat. Megjegyezzük, hogy a nyíl irányával ellentétes irányban nem lehet haladni. (Ez az idő múlásával ellentétes irányban való haladást jelentene.) (1. ábra.)

1. ábra

Tevékenységi jegyzék:

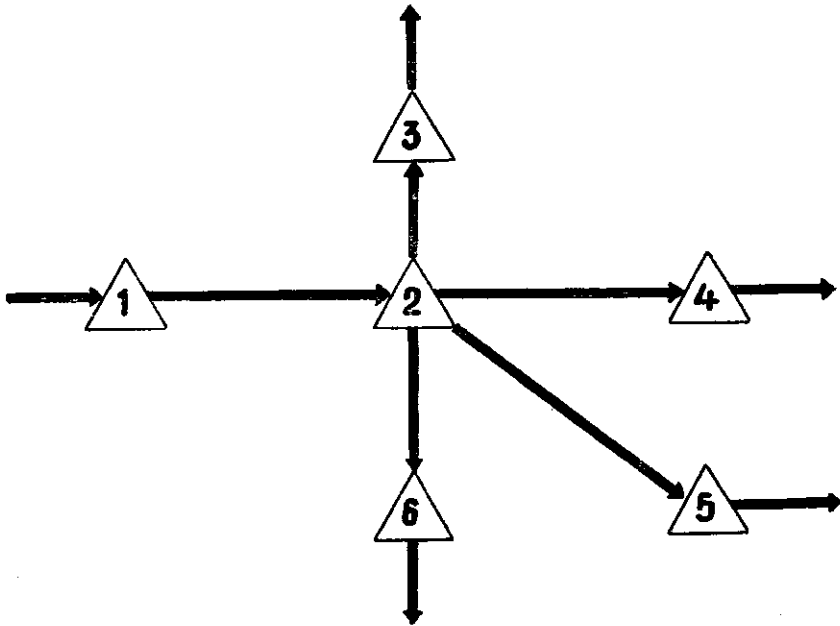
- 1—2 A vállalattól kapott szállítólevelet a Szállítási Osztály átküldi az Operatív Osztályra.
- 2—3 A megérkezett okmány bevételi számot kap.
- 3—4 Majd ezt a bevételi naplóba bevezetik.

Eseménytáblázat:

1. A szállítólevél a vállalattól megérkezett.
2. A szállítólevél az Operatív Osztályra került.
3. A szállítólevél bevételi számot kapott.
4. A bevételi naplóba bevezették.

- jelenti a Szállítási Osztályon levő eseményeket,
 az Operatív Osztály eseményeit.

Azt mondtuk előbbieken, hogy az eseményeket tevékenységek előzik meg, és az esemény az őt megelőző tevékenységet zárja le. Egyetlen esemény azonban több tevékenységet is lezárhat egyszerre, sőt egy eseményből több tevékenység indulhat ki. Az ilyen eseményeket, amelyek ezekkel a tulajdonságokkal rendelkeznek (nem szükséges, hogy mindegyik egyszerre) csomópontoknak nevezzük. Lássunk mindjárt egy példát erre is.

2. ábra

2 esemény egy csomópontot képvisel.

Tevékenységi jegyzék:

- 1—2 A konkrét megrendelések elkészítése.
 - 2—3 A kísérőlevél elkészítése.
 - 2—4 A konkrét megrendelések bevezetése a kézbesítőkönyvbe (amely megrendelések a vállalatok felé mennek).
 - 2—5 A megrendelések további példányainak bevezetése a kézbesítőkönyvbe, amelyek a mellérendelt szerveknek kerülnek átadásra.
 - 2—6 A megrendelések irattári példányának gyűjtözése.
- Δ az Áruforgalmi Osztályt jelenti.

Miért volt szükséges elneveznünk az ilyen tulajdonságú eseményeket csomópontoknak? Az előzőekben már láttuk, hogy az események a tevékenységek lezárását jelentik, azaz például az utóbbi példánkban megkívánjuk, hogy a csomóponthoz rendelt idő például 1969. jún. 1. legyen. Ez azt jelenti, hogy a csomópontot megelőző összes tevékenységnek ekkorra be kell fejeződnie. Minthogy egyetlen csomópontot több tevékenység előz meg, a parancsnoknak a figyelmét arra kell összpontosítania, hogy ekkorra valóban az összes tevékenységek befejeződtek-e, mert hiszen különben nem tudunk tovább haladni a munkánkban, tehát a példánk esetében a konkrét megrendelések elkészítése lényeges, mert különben nem tudunk tovább haladni a 3., 4., 5., 6. irányokban.

Tekintsük át nagy lépésekben, hogy a parancsnoknak mit kell tennie az anyagbiztosítás esetében. Először az elöljárótól megkapja a költségvetés direktíváit, majd ezután a megfelelő szakemberrel anyagnemenként elkészítteti az anyagbiztosítás tervezését. Miután a felterjesztést az elöljáró parancsnokság jóváhagyta, el kell küldetnie a konkrét anyagigényléseket a megfelelő vállalatokhoz. Milyen segédeszköz alapján tudja a parancsnok könnyen ellenőrizni azt, hogy az anyagbiztosítás a megfelelő ütemben a meghatározott időre meglegyen? Erre jó segédeszköz a PERT-háló. Először is tehát a parancsnok a megfelelő szakemberrel elkészítteti az egész anyagbiztosítás hálódiaagrammját. Ezen már világosan ki fognak ugrani a csomópontok, amelyekre a parancsnoknak különleges figyelemmel kell lennie. Igen ám, de ebből a hálóból nem látszik az, hogy időre valóban végre tudják-e hajtani az anyagbiztosítást. Hogyan tudjuk megbecsülni az egyes tevékenységek idejét?

Minden tevékenységre három időbecslést alkalmazunk. Pl. nézzük azt a tevékenységet, hogy a vállalat beszállítja a megrendelt anyagnemeket. A vállalat visszaigazolása szerint ez a megrendeléstől számított 5 hónap múlva fog bekövetkezni. Elfogadjuk ezt általános időértéknek (jele t_m). Lehetséges viszont, hogy valamely üzembrészben meghibásodás történik, így a gyár csak 6 hónappal a megrendelés után tud szállítani. Az ilyen időt t_p pesszimista időbecslésnek nevezzük, ebben az esetben viszont annak a valószínűsége, hogy ez az eset következik be, kisebb vagy egyenlő kell legyen, mint egy százalék. (Tehát 100 ugyanilyen beszállítás esetén legfeljebb egyszer fordulhat elő az, hogy 6 hónap a beszállítási idő.) Hasonlóan adódhatnak olyan kedvező körülmények, hogy a beszállítás 5 hónap előtt

megtörténhet, de a valószínűsége szintén kisebb kell legyen, mint egy százalék, s az így kapott időt, példánkban legyen ez 4,6 hónap, optimális időnek nevezzük, és t_0 -val jelöljük. Mit kezdünk viszont most a kapott 3 időbecsléssel? Ezt a három időbecslést a béta eloszlásba (β) illeszthetjük bele.* (Részletesen lásd a lábjegyzetet.) Ez az elosztás kimondja, hogy a 3 időbecslésből hogyan kaphatunk egyet. A következő képlet szerint

$$T_e = \frac{t_0 + 4t_m + t_p}{6}$$

a kapott idő, T_e a tevékenység várható ideje. A 4-es szorzó nyilván azért van a t_m előtt, mert az általános idő nyilván nagyobb súllyal játszik szerepet. Ezért szorozzuk be 4-gyel. Az elmélet azt is kimondja (emiattnem érhető el nagyobb valószínűség), hogy a T_e várható idő teljesülésének a valószínűsége 50 százalék.

Helyettesítsük bele a mi számainkat:

$$T_e = \frac{4,6 + 4,5 + 6}{6} = \frac{30,6}{6} = 5,6 \text{ hónap}$$

Tehát annak a valószínűsége, hogy 5,6 hónap alatt beszállítják az árut 50%-os, és annak valószínűsége, hogy ennél hosszabb időtartamon belül készül el nagyobb, mint 50%. Ennek alapján tehát minden tevékenységhez rendelhető egy várható idő. Újabb adatok kerülnek tehát a hálónkra.

Nézzünk erre egy példát az egészségügyi szolgálatból:

Elkészült tehát egy PERT-háló, amelynek van egy kiinduló eseménye és egy záró eseménye, vagyis olyan eseménye, amelyből tevékenységek már nem indulnak ki, csak amelybe tevékenységek futnak be. Egy bonyolultabb PERT-háló esetén a kiindulópontból a záróeseményhez több úton el lehet jutni. Minden ilyen úthoz rendelhetünk egy időtartamot, amelyet úgy kapunk meg, hogy az út mentén levő tevékenységek T_e -jeit egyszerűen összeadjuk. Az utakhoz rendelt időtartamok között van egy (néha több) maximális. Azt az utat (vagy utakat), amelyhez a maximális

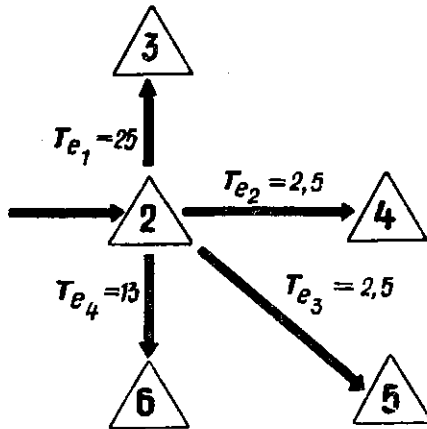
* A β elosztást definiáló képlet:

$$\beta = \frac{\sum_{i=1}^m \xi_i^2}{\sum_{i=1}^m \xi_i^2 + \sum_{i=1}^n \eta_i^2}$$

ahol $\xi_1, \xi_2, \dots, \xi_m$ és $\eta_1, \eta_2, \dots, \eta_n$ valószínűségi változók függetlenek. β értéke nyilván 0 és 1 közé esik. Tetszőleges $p > 0$ $q > 0$ esetén a k -ik momentumok integrálásából adódik a várható érték és a szórásnégyzet:

$$M(\beta) = \frac{p}{p+q}$$

$$D^2(\beta) = \frac{p \cdot q}{(p+q)^2 (p+q+1)}$$

3. ábra

Percekben számolunk, az ábra a 2-es ábrával részben egyenlő.

$$T_{e1} = \frac{10 + 4 \cdot 20 + 60}{6} = \frac{150}{6} = 25 \text{ perc}$$

$$T_{e2} = \frac{1 + 4 \cdot 2 + 6}{6} = \frac{15}{6} = 2,5 \text{ perc}$$

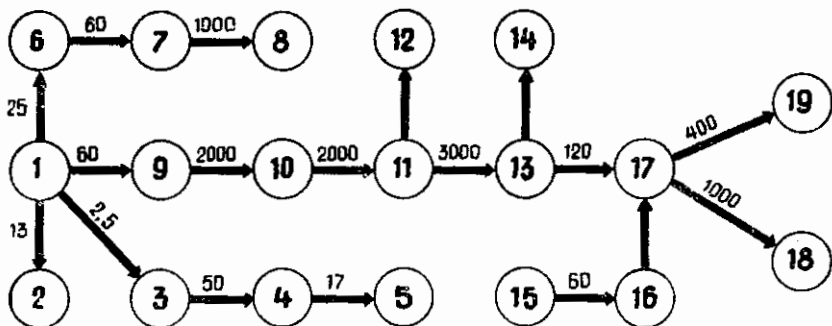
$$T_{e3} = \frac{1 + 4 \cdot 2 + 6}{6} = \frac{15}{6} = 2,5 \text{ perc}$$

$$T_{e4} = \frac{6 + 4 \cdot 12 + 24}{6} = \frac{78}{6} = 13 \text{ perc}$$

idő tartozik, kritikus útnak (vagy kritikus utaknak) nevezzük. Nyilvánvaló, hogy a parancsnoknak ezt a kritikus utat kell leginkább szemelött tartania, mert a kritikus tevékenységeken fellépő késedelem a záróeseményben levő késedelmét jelenti. Ezt a következőképpen ellenőrizheti könnyen. Miután a záró esemény időpontja adott, ebből a kritikus úton levő tevékenységek T_e -jének idejét fokozatosan visszafelé haladva levonja, és így minden eseményhez rendelhet egy időpontot. Ez azt jelenti tehát, hogy az eseményt megelőző tevékenységnek a számított időpontra be kell fejeződnie ahhoz, hogy a határidőben eltolódás ne álljon be.

A kritikus út definíciójából adódik, hogy a többi utakon időfelesleges vannak, tehát az ottani tevékenységekben beálló esetleges időeltolódás nem okoz a határidőben változást egészen addig, amíg felesleges idő áll rendelkezésre azon az úton. Lássunk újra egy példát!

Miután nagyjából megismerkedtünk a PERT-rendszerrel, nézzük meg, mire indokolt alkalmazni a PERT-rendszert a hadtápszolgálatban? Először is elkészítve a PERT-hálót a beszerzéstől egészen addig, amíg a csapatokhoz kerül az anyag, azonnal láthatjuk, hogy az anyag a csapatig való eljuttatásához mennyi okmány létrejöttére volt szükség. Másodszor látjuk,

4. ábra

Tevékenységi jegyzék:

- 1—2 Az elkészített konkrét megrendelés irattári példányának gyűjtőzése.
- 1—6 Kísérőlevél elkészítése.
- 6—7 Az előljáró parancsnokságra küldendő jelentés postázása.
- 7—8 Postán való elküldése az előljáró parancsnokságra.
- 1—3 A mellérendelt szerveknek küldendő 1 pld. konkrét megrendelés kézbesítőkönyvbe vezetése.
- 3—4 Ennek elküldése a mellérendelt szervnek.
- 4—5 A mellérendelt szerv nyilvántartásba helyezi a konkrét megrendelést.
- 1—9 A vállalathoz menő konkrét megrendelés példányának postázása.
- 9—10 A vállalathoz való elküldése.
- 10—11 A visszaigazolás megérkezése.
- 11—12 A visszaigazolás gyűjtőbe helyezése.
- 11—13 Beszállítási értesítés megérkezése.
- 13—14 Beszállítási értesítés nyilvántartásba helyezése.
- 13—17 Az anyag elszállítása az átvétel helyére.
- 13—15 1. példány szállítási értesítés kézbesítőkönyvvezése, mely a mellérendelt szervek felé megy.
- 15—16 Elküldése a mellérendelt szervnek.
- 16—17 A mellérendelt szerv az átvételhez megjelenik.
- 17—19 Az anyagátvételezés megtörténik.
- 17—18 A kapott számla alapján a vállalat kifizetése.

A várható értékek percekben vannak adva.

Jól láthatók a csomópontok, ezek a következők: 1., 11., 13., 17.

A kritikus út a következő: 1., 9., 10., 11., 13., 17., 18., tehát a konkrét megrendelés elküldése a vállalathoz, annak visszaigazolása, szállítási értesítés, anyagátvétel, kifizetés útvonalon.

A 13., 15., 16., 17. mellékúton 27,5 perc felesleges idő van.

hogy az okmányok milyen úton (esetleg felesleges úton) haladtak végig. Harmadszor leolvashatjuk az időbecslések várható értékéből (T_e -ből), hogy különböző helyeken mennyi ideig volt az okmány, végül negyedszer a kiindulóponttól a záróeseményig mennyi időre volt összesen szükség. Azonkívül, hogy ezeket tisztán látjuk, és észrevehetünk felesleges utakat is könnyen (amiknek kihagyása az egész folyamat meggyorsítását, lerövidítését jelentheti) tovább is léphetünk.

Adhatunk egy egyszerű költségráfordítási becslést is a következőképpen. Miután az anyagbiztosítás évenként ismétlődő folyamat, az egyes tevékenységekhez hozzárendelhetünk költségeket. Vesszük az illető tevékenységet végrehajtó munkaerő egységnyi idejére jutó keresetet k (tehát ha a T_e -ket pld. órákban számították, akkor az 1 órához tartozó keresetét), és azt megszorozzuk a T_e -vel. Megkapjuk így a tevékenység költségét. Természetesen annak valószínűsége, hogy valóban ennyibe fog kerülni a tevékenység, szintén 50%, hiszen a kiszámított költség a várható értékhez van rendelve.

Röviden ismertettük a PERT-módszert, azért, hogy segítséget próbáljunk nyújtani a parancsnok elvtársaknak munkájuk elvégzéséhez. Az itt elmondottakon kívül valószínűleg sok más esetben és sokféleképpen fel lehet használni a PERT-módszert, gondolunk itt nem csupán az egészségügyi anyagellátásra, hanem az MN sok más ágazataira is.

A MAGYAR NÉPHADSEREG HADTÁPFŐNÖKSÉG TÁJÉKOZTATÓ KÖZLEMÉNYEI

A Szovjet Hadsereg személyi állományának új egyenruhájáról

A Szovjetunió Kommunista Pártja és a Szovjet Kormány az életszínvonal növelésével együtt állandóan gondoskodik a Szovjet Hadsereg és a Haditengerészeti Flotta katonáinak anyagi biztosításáról, életkörülményeik javításáról. Az utóbbi években — a Szovjet Kormány határozata alapján — egy sor olyan intézkedést hoztak, amely a Szovjet Fegyveres Erők személyi állományának korszerű, harcászati, műszaki követelményeknek megfelelő ruházattal, lábbelivel, felszereléssel, speciális és védőruházattal való ellátását biztosítja.

Különösen nagy munkát végeztek a rakétacsapatok, tengeralattjárók, harckocsizók, repülőhajózók, a légierők mérnök-műszaki állománya, valamint a légideszant csapatok személyi állománya speciális ruházatának kialakításában.

A haditechnikai eszközökben és a fegyverzetben végbement jelentős változások miatt a több mint tíz évvel ezelőtt rendszeresített egyenruha ma már teljes mértékben nem elégíti ki a korszerű követelményeket, a katonaaállomány növekvő esztétikai igényeit.

A tömegpusztító eszközök alkalmazásának viszonyai között a gimnasztyorka nem célszerű, mert fel- és levenni csak a fejen keresztül lehet. A sorállomány kimenőruhája — a tapasztalatok szerint — nem praktikus, különösen meleg időben.

Az új katonai egyenruha kialakításánál célul tűzték ki az olyan ruházat létrehozását, amely megtartva a Szovjet Fegyveres Erők személyi állományának öltözködési tradícióit, teljes mértékben megfelel rendelkezésének szolgálat közben, szabadidőben és esztétikailag is elfogadható.

A ruházat fejlesztésekor figyelembe vették a könnyű- és a vegyipar lehetőségeit, valamint a ruházatra vonatkozó korszerű speciális és esztétikai követelményeket.

Az új egyenruha alapvető sajátosságai:

A sorállomány, a katonai tanintézetek növendékei és az építő katonák részére a zártnyakú kimenőzubbony és lovaglónadrág helyett új kimenő díszegyenruhát vezetnek be, amely egysoros, fazonos, védőszínű, gyapjú

zubbony, pantalló, ing és nyakkendő. A pantallót cipővel és csizmában is lehet hordani. Következésképpen a sorállománynak és a növendékeknek lesz díszegyenruhájuk (csizma viselése esetén) és kimenő díszegyenruhájuk (cipő viselése esetén).

A kimenő díszzubbony vállszalagjai a fegyvernemnek megfelelő színben készülnek: — vörös (piros) szín, a gépkocsizó lövészcsoportok részére; — fekete, a tüzérség, harcokosi és technikai csapatok részére; — világoskék, a légierő és a légideszant csapatok részére. A sorállomány és az építőkatonák vállszalagjain aranszínű „CA” betűk lesznek (Szojjetz-kaja Armija). A kimenő tányérsapka emblémával van díszítve. Az embléma egy ótágú vörös csillag, amelyet koszorú alakban aranszínű kalász vesz körül. Ezt a tányérsapkát viselik köznapi öltözethez is. Gyakorló ruhához továbbra is a jelenleg meglevő pilotkát használják.

A sorállomány, a növendékek és az építő katonák kimenő zubbonyának bal ujján a fegyvernemnek megfelelő hímzett embléma, a növendékeknek ezenkívül az embléma alatt évfolyamjelzés van felvarrva.

A sorállomány köpenye a jelenleg rendszeresített, de javított szabású köpeny marad aranszínű gombokkal, színes vállszalagokkal és hajtókával.

A kimenő-díszöltözetben kívül a sorállomány és a növendékek részére köznapi és gyakorló öltözetet vezetnek be. A gimnasztyorkát felváltják zártnyakú egysoros zubbonyal. A köznapi zubbonyon a fegyvernemnek megfelelő színű hajtóka és vállszalag, a gyakorló zubbonyon védőszínű hajtóka és vállszalag lesz.

A légideszant csapatok személyi állományának köznapi öltözete bizonyos mértékig változik. Egysoros, lehajtott és felül nyitott gallérú zubbonyt és alsó inget, tányérsapka helyett emblémával ellátott világoskék svájcisapkát viselnek.

A sorállomány új kimenő díszöltözete lavszánnal kevert jóminőségű gyapjúból készül. Az ilyen szövet majdnem teljesen gyűrhetetlen és jó formatartó. A növendékek kimenő díszöltözetét lavszánnal kevert javított minőségű gyapjúsövetből varrják, amelyet jelenleg a beosztott tiszteknek adnak.

Tisztek és továbbszolgálók részére a zöldsínű ünneplő-díszzubbony, a zölding, valamint a kék pantalló helyett a szárazföldi csapatoknál — tengerkék színű, a légierőknél és a légideszant csapatoknál — kéksínű ünneplő — díszöltözetet rendszeresítettek. Ehhez az öltözethez fehér inget és fekete nyakkendőt (a légierőknél és a légideszant csapatoknál sötétkék nyakkendőt) hordanak.

A szárazföldi csapatok tisztjei és továbbszolgálói díszöltözetéhez lovaglónadrág és csizma, valamint aranszínű díszöv, az ünneplő díszöltözetéhez pantalló van rendszeresítve. Az ünneplő díszöltözetéhez díszövet nem viselnek. A légierő és a légideszant csapatok tisztjei és továbbszolgálói a díszöltözetéhez (díszövvvel), az ünneplő díszöltözetéhez (díszöv nélkül) csak pantallót viselnek félcipővel.

Az összes tiszt és továbbszolgáló állomány (a légierő és a légideszant csapatok is) köznapi öltözete a jelenleg is rendszeresített zubbony és zöldsínű nadrág lesz.

Gyakorló (tábori) öltözetként a gimnasztyorka helyett zöldszínű váll-lapokkal, hajtókával és gombokkal ellátott zártnyakú, lehajtott gallérú zubbony lesz. Az acélos színű köpenyt zöldszínű köpeny váltja fel.

A *Szovjet Hadsereg marsalljai és tábornokai* részére díszöltözetként marad a jelenleg rendszeresített öltözet (a szárazföldi csapatoknál tengerkék, a légierőnél kék színű), de a mandzsettán és a galléron kevesebb arannyal, csak aranyszínű hímzett váll-lapokkal. A szárazföldi csapatoknál a díszöltözethez lovaglónadrágot és csizmát, a légierőnél csak pantallót használnak.

A tábornokok ünneplő díszöltözete világosszürke kétsoros, fazonos gyapjú zubbonyból (aranyszínű váll-lapokkal és hímzésekkel), valamint kékszínű pantallóból, fehér ingből, fekete nyakkendőből és világosszürke tányérsapkából áll. Nyáron ezt a formát viselhetik köznapi öltözetként is, de acélos színű váll-lapokkal, világosszürke inggel és nyakkendővel.

A tábornokok köznapi öltözete a jelenleg rendszeresített marad, azzal a módosítással, hogy a kékszínű helyett zöldszínű nadrág, a zubbonygalléron a zöldszínű helyett aranyszínű hímzés lesz.

A tábornokok nyári gyapjú felöltője acélos szín helyett zöldszínű, egysoros, övvel és bújtatott gombokkal készül.

A tábornokok gyakorló (tábori) öltözete megegyezik a köznapival, azaz a különbséggel hogy csizmát és tábori felszerelést viselnek. A gallér, a csillagok hímzése és a gombok zöldszínűek lesznek.

A marsallok és tábornokok a sötétszürke köpeny helyett csak acélos színű köpenyt fognak hordani.

A Haditengerészeti Flotta tisztjei és továbbszolgáloi részére a fehér vászon zártnyakú zubbony helyett elfogadták a hasonló színű nyitott, kétsoros zubbonyt, a sötétkék vászon zártnyakú zubbony helyett pedig a kékszínű ingblúzt.

A Flotta admirálisai, tábornokai, tisztjei és továbbszolgáloi díszöltözetéhez díszövet rendszeresítettek.

Ezek az alapvető változások, amelyeket a Szovjet Hadsereg és a Haditengeri Flotta személyi állománya ruházatában elfogadtak.

Az új egyenruha rendszeresítésével együtt jóváhagyták az Öltözködési Utasítást. Ebben részletesen kidolgozták az ünneplő (kimenő), ünneplő-dísz-, köznapi-, gyakorló-, (tábori-) és a munkaruha formáit a személyi állomány összes kategóriáira.

A díszöltözet zubbonyán a kitüntetések, jelvényeket minden esetben eredeti formájukban, az ünneplő-dísz-, köznapi- és gyakorló öltözetben a kitüntetések szalagsáv formájában kell viselni.

Nyáron, +20°C felett a tábornokoknak, admirálisoknak, tiszteknek és a továbbszolgálóknak alakzaton kívüli köznapi öltözeténél zubbony helyett a zöld felső ing (nyakkendővel) hordása megengedett.

A tisztak az ünneplő-dísz- és a köznapi öltözethez alakzaton kívül felöltöt és sálat viselhetnek.

Télen a tisztak a gyakorló öltözethez hordhatnak meleg rövid kabátot és vatta vagy gyapjú csizmanadrágot. A sorállomány a gyakorló öltözethez a köpeny mellett vattakabátot is viselhet.

Az új öltözködési utasítás szerint a sebesülések számának jelzését a ruházat összes formáin lehet viselni.

A katonai díszszemlén résztvevő tábornokok, admirálisok és tisztek a díszszemle idején az ünneplő-dísz köpenyükhöz arany (ezüst) színű válllapot viselnek. A díszszemlén kívül a köpenyt acélos (Flottánál fekete) színű váll-lappal hordják.

A Haditengerészeti Flotta tanintézeteinek növendékei a díszszemlékre, szemlékre a díszöltözethez fehér derékszíjat, fehér kesztyűt és fehér tölénytáskát viselnek.

Az új egyenruhára való áttérést 1970-ben kezdik meg és két év alatt fejezik be.

Nagy-Britannia szárazföldi csapatai stratégiai parancsnokságának HARDFOL fedőnevű hadtáp gyakorlatáról

A NATO kiképzési terveinek megfelelően Nagy-Britannia szárazföldi csapatai stratégiai parancsnoksága 1969 elején Norvégiában HARDFOL fedőnév alatt hadtáp gyakorlatot folytatott le. A gyakorlaton az állandó jelleggel fokozott harckészültségben levő angol hadsereg 3. hadosztályának személyi állománya vett részt. A 22 különböző alegységhez tartozó állományból egy hadtápzászlóaljat képeztek, amely a 27. ezredparancsnok parancsnoksága alá tartozott. A gyakorlat vezetősége Vosz közelében levő Tvildemen táborban tartózkodott.

A gyakorlat célja — a csapatok hadtápbiztosítása kérdéseinek tanulmányozása és feldolgozása a norvég hegyek és fjordok nehéz terepviszonyai között, valamint ilyen körülmények között üzemelő járművek és technikai eszközök harcászati minőségének (teljesítőképességének) ellenőrzése. Az angol katonákat a norvég hadsereg húsz tapasztalt hegyi sioktatója képezte ki a síelésre, a különböző anyagok nehéz terepen való szállítására, hókunyhók, fedezékek és tüzelőállások építésére.

A gyakorlat két szakaszban került lefolytatásra. Az első szakaszban — két hét időtartamban — a személyi állomány általános hegyi kiképzésben részesült; a második szakaszban — egy hétig — a harci körülményeket maximálisan megközelítő helyzetet hoztak létre és így gyakoroltatták a személyi állományt.

Értékeléseik szerint a gyakorlat célját elérte, hasznos tapasztalatokat nyújtott az erdős-hegyes terepen folytatott harctevékenységek hadtápbiztosítási problémáinak feltárásához.

A „HADTÁPBIZTOSÍTÁS”

eddig (1968. és 1969. években) megjelent számainak összesített tartalomjegyzéke

- Róka Mihály Előszó — 1968. 1. sz. 3—4. o.
- A hadtápbiztosítás elmélete**
- Damó László, Lex Mihály, Varga József A hadtápvezetés néhány aktuális kérdése — 1968. 1. sz. 5—15. o.
- Varga József A hadtápbiztosítás fogalmának értelmezéséről — 1968. 1. sz. 16—23. o.
- Deák Péter Az előrevetett osztagok hadtápbiztosításáról — 1968. 1. sz. 24—28. o.
- Damó László A honi légvédelmi hadsereg hadtápbiztosítása — 1968. 2. sz. 3—11. o.
- Gyöngyösi Gyula Tudományos kutatással a hadtápvezetés korszerűsítéséért — 1968. 2. sz. 12—24. o.
- ZaMKMF hadtáp Tanszék A gépkocsizó lövészezred nagy távolságon végrehajtott menetének hadtápbiztosításáról — 1968. 2. sz. 25—32. o.
- Kazinczi István Lőszerbiztosítás lehetőségei az összefegyvernemi hadsereg első hadműveletében — 1968. 2. sz. 33—46. o.
- Kreis Gyula, Gyöngyösi Gyula A parancsnok hadtáphelyettes vezetési módszerének és a hadtáptisztek munkaterhelésének néhány aktuális kérdéséről — 1969. 1. sz. 26—37. o.
- Lapos Mihály A csapathadtáp vezetés alapvető feladatairól és célszerű módszereiről — 1969. 1. sz. 38—57. o.
- Deák Péter A vezetés funkcióinak érvényesülése a csapathadtáp irányításában — 1969. 1. sz. 58—68. o.
- Damó László A hadtápbiztosítás sajátosságai a többnemzetiségű hadsereg, front hadműveletében — 1969. 2. sz. 12—18. o.
- Joó Sándor, Rehá László A korszerű hadtápvezetés feladatai és néhány módszere a csapatok harcának hadtápbiztosításában — 1969. 2. sz. 19—34. o.
- Dr. Csabai Károly Gondolatok a hátszói csapatok hadtápbiztosítási rendszerének továbbfejlesztéséről — 1969. 2. sz. 35—40. o.
- Balogh Frigyes Hadtáp „M” törzsek helye és szerepe az állandó készenlét időszakában — 1969. 2. sz. 41—50. o.
- Lapos Mihály A hadtáp vezetési pontok, hadtápegységek és alegységek őrzésének és védelmének megszervezéséről — 1969. 2. sz. 51—63. o.

- Kapus Gyula A hadtápbiztosítás tervezésének módszertana — 1969. 2. sz. 64—76. o.
- Román István Zsákmány és egyéb anyag összegyűjtésének, hátraszállításának lehetőségei a csapathadtápban — 1969. 2. sz. 77—87. o.
- Elekes János A korszerű összefegyvernemi harc követelményei a hadtápvezetéssel szemben — 1969. 3. sz. 20—27. o.
- Deák Péter A vezetés céltudatossága, a hadtáptörzsek munkája a csapathadtápban — 1969. 3. sz. 28—37. o.
- Körmendy István A hadtápmánőver tanulságai a második világháború hadműveleteinek tapasztalatai alapján — 1969. 3. sz. 38—51. o.
- Dr. Bagi János (Egészségügyi biztosítás)
Az állategészségügyi szolgálat járványvédelmi feladatai a hadműveleti területen — 1969. 3. sz. 86—93. o.

A gyakorlatok hadtáp tapasztalatai

- Dr. Csabai Károly A mozgósítási gyakorlatok hadtápbiztosításáról — 1968. 2. sz. 47—54. o.
- Lapos Mihály Az 1967. évben lefolytatott gyakorlatok hadtáp tapasztalatai — 1968. 2. sz. 55—65. o.

A Magyar Vörös Hadsereg és hadtápjá

- Varga József Anyagi biztosítás a Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének harcaiban — 1969. 1. sz. 6—15. o.
- Kurucz Tibor Az 1919-es Magyar Vörös Hadsereg egészségügyi szolgálatáról — 1969. 1. sz. 16—25. o.
- Varga József Hadtápbiztosítás a Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének harcaiban — 1969. 2. sz. 3—11. o.
- Varga József Hadtápbiztosítás a Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének harcaiban — 1969. 3. sz. 3—11. o.

Katonai gazdálkodás és ellátás

- MN 5232 hadtáp törzs Parancsnok hadtáphelyettes belső ellenőrzési feladatai a korszerű csapatgazdálkodásban — 1968. 1. sz. 29—37. o.
- Bíró István, Bognár József Az élelmezési gazdálkodás rendszerének fejlődése és perspektívái — 1968. 1. sz. 38—46. o.
- Eöri Tibor Gondolatok a kisegítő gazdaságok elvi és gyakorlati működéséről — 1968. 1. sz. 47—51. o.
- Baráth István A szállítási költségkeretgazdálkodás néhány problémája — 1968. 1. sz. 52—56. o.
- Szabó Imre A néphadsereg polgári alkalmazottai munkadíjazási és munkabérgazdálkodási rendszeréről — 1968. 1. sz. 57—69. o.
- Deák Péter A csapatgazdálkodás vezetésére hivatott törzsek szervezete, vezetéselméleti megközelítésben — 1968. 2. sz. 66—75. o.
- Joó Sándor A csapathadtáp munkájának ellenőrzése a kiképzés és gazdálkodás új rendszerében — 1968. 2. sz. 76—89. o.
- Babarczi Tivadar A Magyar Néphadsereg egyes élelmezési szakanyagai és a háborús élelmezési szakanyag ellátás néhány kérdésének fejlesztési helyzete és perspektívái — 1968. 2. sz. 90—102. o.

- Bodnár László Közgazdasági szemlélet a csapatgazdálkodásban —
1969. 1. sz. 69—73. o.
- K. Tóth Lajos Csapatgazdálkodás ellenőrzésének időszerű kérdései a
hadtápszolgálatban — 1969. 1. sz. 74—85. o.
- Sárvári Bertalan Az 1968. gazdálkodási év tapasztalatai az élelmezési
szolgálatban — 1969. 2. sz. 88—109. o.
- K. Tóth Lajos Az üzemanyag-gazdálkodás korszerűsítésének lehető-
ségei — 1969. 2. sz. 110—120. o.
- Joó Sándor Az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésének ta-
pasztalatai — 1969. 3. sz. 52—64. o.
- Bíró Imre Az új gazdasági mechanizmus eddigi hatása az üzem-
anyag-szolgálat csapat és tárintézeti gazdálkodására
és a fejlesztés várható elgondolásai — 1969. 3. sz.
65—75. o.
- Balogh Imre Szociális, jóléti beruházásainkról — 1969. 3. sz. 76—
79. o.

Technikai, műszaki biztosítás

- Herter György Településtervezési irányelvek honvédségi települések
vonatkozásában — 1968. 1. sz. 70—73. o.
- Lénárt Sándor,
Lukács József A vasúti vonóeszközök és kocsi-park műszaki fejleszté-
se során bekövetkezett változások hatása a katonai
vasúti szállítások megszervezésére és végrehajtásá-
ra — 1968. 2. sz. 103—115. o.
- Dobó Ferenc A gazdaságos katonai szállítások néhány kérdése —
1969. 1. sz. 86—92. o.
- Zimonyi István,
Thürmer Gyula A hadsereg anyagmozgatási rendszerének néhány elvi
és gyakorlati problémájáról — 1969. 2. sz. 121—
126. o.
- Lénárt Sándor A vasúti közlekedés háborús viszonyok közötti mun-
kára való előkészítésének és a vasúti hálózat tech-
nikai biztosítása megszervezésének kérdései — 1969.
2. sz. 127—138. o.
- Luptovsky Károly Korszerű katonai anyagszállítások gépkocsi futásainak
csökkentése matematikai programozási módszerek
felhasználásával — 1969. 2. sz. 139—154. o.
- Horváth Sándor Az MN hadtápjában alkalmazott gépjárművek fejlesz-
tése és az egységesítésre való törekvés — 1969. 2.
sz. 155—158. o.
- Ács Imre A gépkocsibenzin oktánszámáról — 1969. 2. sz. 159—
165. o.
- Kovács István,
Andó Károly A csapatépítkezések vezetésének gyakorlati problémái
— 1969. 2. sz. 166—171. o.
- Darvas Ferenc Közútrongálások megelőzése — 1969. 3. sz. 80—85. o.

Hadtápkiképzés

- Fekete György Az újrendszerű hadtápkiképzés eddigi tapasztalatai —
1968. 1. sz. 74—79. o.
- Csiszár Géza A hadtápszolgálati könyvek néhány gyakorlati prob-
lémája — 1968. 1. sz. 80—84. o.
- Fekete György A szolgálatiág-vezetők szerepe a hadtápkiképzésben
— 1969. 1. sz. 93—99. o.
- Grézló Imre,
Tóth László Egy harckocsialegység gyakorlatával egybekötött had-
tápképzési módszertani bemutató megszervezése
és levezetése, valamint néhány következtetés — 1969.
1. sz. 100—107. o.

- Dr. Pisztrai László A hadtápkiképzés új Bázisa — 1969. 2. sz. 172—181. o.
 Csiszár Géza, Az Egységes Málházasi Utasítás alkalmazásáról —
 Tóth József 1969. 2. sz. 182—188. o.
 Lippai János A hadtáp tartalékos tisztek továbbképzésének aktuális
 kérdései — 1969. 2. sz. 190—196. o.
 Román István, Hadtáptiszti kiképzés szakmódszertanának néhány kér-
 Zsidó János dése — 1969. 3. sz. 94—103. o.
 Lajta Ferenc Tartalékos hadtáptisztek felkészítése veszélyhelyzetek-
 re — 1969. 3. sz. 104—108. o.

Konzultáció — vita

- Szabó Árpád Néhány gondolat a hadosztály hadtáp vezetéséről (Egy
 gyakorlat tapasztalatai alapján) — 1968. 2. sz. 116—
 120. o.
 Ambrus Antal Csapathadtáp nyilvántartási és számadási rendszeré-
 nek megszervezése és ügyviteltechnikai gépesítése —
 1968. 2. sz. 121—133. o.
 Ambrus Antal Csapathadtáp nyilvántartási és számadási rendszeré-
 nek megszervezése és ügyviteltechnikai gépesítése —
 1969. 1. sz. 108—119. o.
 Szerkesztőség Szerkesztőségi tájékoztató olvasóinkhoz, cikkíróinkhoz
 — 1969. 1. sz. 120—122. o.
 Dr. Somogyi Miklós A hadifoglyokról — 1969. 3. sz. 109—116. o.
 Viktor Zeminszki (Baráti hadseregek hadtápjá)
 A Lengyel Néphadsereg hadtápszolgálatára, tevékenység-
 gének fő irányai és időszerű feladatai — 1969. 3. sz.
 12—19. o.

A Magyar Néphadsereg Hadtápfőnökség tájékoztató közleménye

- * * * Tájékoztató az új hadtáptechnikai eszközökről és anya-
 gokról — 1968. 1. sz. 85—86. o.
 * * * MNHF-ség közleménye — 1969. 1. sz. 123—128. o.
 * * * Tájékoztató az USA hadseregben alkalmazott kisebb
 teherbírású gépjárművekről — 1969. 2. sz. 197—
 198. o.
 * * * Tájékoztató a rendszeresített hadtáptechnikai eszkö-
 zökről, anyagokról és felszerelésekről — 1969. 3. sz.
 117—119. o.

T A R T A L O M J E G Y Z É K

A hadtápbiztosítás elmélete

Damó László ezds.	A légi hadsereg hadtápbiztosítása a front támadó hadműveletében — — — — —	3
Stadler János vörgy.	Összefegyvernemi hadsereg erdős-hegyes hadszíntéren folytatott támadó hadműveletének hadtápbiztosítása — — — — —	13
Balogh Lajos alez.	A honi légvédelmi seregetest hadtápbiztosításának néhány problémája — — — — —	22
Elekes János őrgy.	Néhány gondolat a Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatai hadművelési hadtápjának felső tagozatáról — — — — —	29
Dr. Csabai Károly ezds.	A hadtápegységek háborúra való felkészítéséről	36
Körmeny István alez.	Hadtápmánóver, valamint a hadtápbiztosítás általános és sajátos elveinek összefüggései — — —	44
Lapos Mihály alez. Rehó László őrgy.	A csapathadtáp törzsek tevékenysége megszervezésének néhány kérdése — — — — —	53
Eőri Tibor hdgy.	A HDS második lépcsőjét képező gl. ho. htp. vezetésének néhány problémája a támadó harc során — — — — —	67
Szórádi Zoltán alez.	Helikopter alegységek, egységek hadtápbiztosításának sajátosságai — — — — —	78
Kazinczi István alez.	Tábori lőszerraktárak alkalmazása és működése hadművelési viszonyok között. Ezek sajátosságai az első hadműveletben — — — — —	88

Technikai és műszaki biztosítás

Dr. Nagy István fhdgy.	A közlekedéspolitikai koncepció hatása a katonai szállításokra — — — — —	111
------------------------	--	-----

Egészségügyi biztosítás

Kurucz Tibor gy. alez. Lengyel József gy. alez.	Az egészségügyi anyagok csomagolásának és szállításának kérdéseiről — — — — —	117
--	---	-----

Hadtápkiképzés

Grézló Imre őrgy.	A „KOMLÓ” fegyvernemi és hadsereg hadtáp szakharcászati gyakorlat tapasztalatai — —	124
Seres László szds.	Szakharcászati komplex foglalkozás tervezése és végrehajtása a honi légvédelmi csapatok hadtáp szolgálatainál — — — — —	133
Abaffy József t. alhdgy.	A hálótervezés egy alkalmazási lehetősége — —	142

A Magyar Néphadsereg Hadtápfőnökség tájékoztató közleményei

A Szovjet Hadsereg személyi állományának új egyenruhájáról — — — — —		149
Nagy-Britannia szárazföldi csapatai stratégiai parancsnokságának HARDFOL fedőnevű hadtáp gyakorlatáról — — — — —		153
A „Hadtápbiztosítás” eddig (1968. és 1969. években) megjelent számainak összesített tartalomjegyzéke — — — — —		154

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Теория тылового обеспечения

Полковник Дамо Ласло	Тыловое обеспечение воздушной армии в наступательной операции фронта — — — — —	3
Генерал-майор Штадлер Янош	Тыловое обеспечение общевойсковой армии в наступательной операции, проведённой на лесистой горной местности — — — — —	13
Подполковник Балог Лайош	Некоторые проблемы тылового обеспечения объединения противовоздушной обороны страны —	22
Майор Элкэш Янош	Несколько мыслей о высшем факультете оперативного тыла сухопутных войск Венгерской Народной Армии — — — — —	29
Полковник д-р Чабан Карой	О подготовке к войне тыловых частей — — —	36
Подполковник Кэрмэнди Иштван	Тыловой маневр и соотношения общих своеобразных принципов тылового обеспечения — — —	44
Подполковник Лапош Михай	Некоторые вопросы организации деятельности войсковых тыловых штабов — — — — —	53
Майор Рэхо Ласло	Некоторые проблемы управления тылом мотострелковой дивизии второго эшелона армии в ходе наступательного боя — — — — —	67
Лейтенант Зори Тибор	Особенности тылового обеспечения вертолётных подразделений и частей — — — — —	78
Подполковник Соради Золтан	Работа полевых складов боеприпасов в оперативных условиях, Особенности их в первой операции	88

Техническое обеспечение

Ст. Лейтенант д-р Надь Иштван	Влияние транспортно-политических соображений на военные перевозки — — — — —	111
----------------------------------	---	-----

Медицинское обеспечение

Подполковник Куруц Тибор	О вопросах упаковки и транспортировки медицинского имущества — — — — —	117
-----------------------------	--	-----

Тыловая подготовка

Майор Грезло Имре	Опыты тылового тактико-специального учения родов войск и армии „КОМЛО” — — — — —	124
Капитан Шереш Ласло	Проектирование и проведение тактико-специальных комплексных занятий в службе тыла войск противовоздушной обороны страны — — —	133
Мл. Лейтенант-запаса Абаффи Йозеф	Одна из возможностей планирования сети материального снабжения — — — — —	142

Информационные сообщения

Управления Тыла Венгерской Народной Армии	О новом обмундировании личного состава Советской Армии — — — — —	149
	О тыловых учениях, проводимых под названием „ХАРДФОЛ” Стратегическим Командованием сухопутных войск Великобритании — — —	153
	Сводное содержание номеров журнала „Тыловое обеспечение” выходящего до сих пор (в 1968—1969 годах) — — — — —	154